

**Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola**

Doktori Iskola vezetője:
Prof. Dr. Jakab Éva DSc



**A hivatásos sportolók jogviszonyának egyes
speciális aspektusai – kitekintéssel a labdarúgók
jogviszonyára**

Készítette: dr. Székely Botond Márk

Tudományos vezető: Dr. habil. Arató Balázs

Kézirat lezárása:
Budapest, 2026. május 6.

Témavezetői ajánlás

Témavezetőként megállapítom, hogy a doktorjelölt értekezése komoly és önálló tudományos kutatómunka eredménye, és véleményem szerint mind szerkezetét, mind tartalmát tekintve megfelel a doktori műhelyvitára bocsátás szakmai követelményeinek.

A disszertáció átgondolt koncepció mentén vizsgálja a hivatásos sportolói jogviszony minősítésének dogmatikai kérdéseit, különös figyelmet fordítva a munkajogi és polgári jogi elemek sajátos összefonódására, valamint a sport autonómiájából fakadó specialitásokra. A dolgozat erőssége a vonatkozó szakirodalom alapos feldolgozása, a releváns jogintézmények rendszerezett és igényes elemzése, továbbá a nemzetközi és uniós jogi összefüggések megfelelő mélységű vizsgálata. Kiemelendő értéke az értekezésnek, hogy a szerző nem csupán feltárja a vizsgált problémakört, hanem számos önálló, dogmatikailag is megalapozott következtetésre jut, saját téziseket állít fel.

Elmélyült kutatómunkája során a doktorjelöltet egyszerre jellemezte a részletek iránti érzékenységben megmutatkozó analitikus szemlélet és az a komplex gondolkodásmód, amely nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a kutatási eredmények egy tágabb összefüggésrendszerben is értelmezhetővé, tudományosan megragadhatóvá váljanak. Emellett a doktorjelölt mindvégig nyitott volt a szakmai észrevételekre, amelyek mentén az értekezést folyamatosan továbbfejlesztette. Megítélésem szerint a dolgozat jelenlegi formájában alkalmas arra, hogy tudományos eredményeit a doktorjelölt műhelyvita keretében mutassa be és bocsássa szakmai vitára.

Budapest, 2026. május 6.

Dr. habil. Arató Balázs
témavezető

Pályázati támogatás:

A KUTATÁS A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM, NEMZETI KUTATÁSI FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL NYÚJTOTT TÁMOGATÁSÁVAL, AZ EGYETEMI KUTATÓI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAM KERETÉBEN VALÓSULT MEG

a disszertáció 7. fejezete.

Pályázati azonosító: EKÖP-24-3-III-KRE-12



Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1
2. Módszertan	2
3. A sport szabályozásának kialakulása és történeti áttekintése	3
3.1. A sport ethoszi megközelítése.....	5
3.2. A testnevelési törvényt megelőző civil szerveződés 1921-ig.....	8
3.3. A testnevelési törvény és az 1945-ig tartó időszak.....	12
3.4. A szocialista sportjog (1950-1990).....	15
3.5. Az 1996-os sporttörvény.....	17
3.6. A 2000-es sporttörvény	19
3.7. 2004-es sporttörvény.....	20
3.8. Részkövetkeztetések	23
4. A sportjog rendszertani elhelyezése	24
4.1. A sportjog vegyes szakjogi természete	25
4.2. Nemzetközi álláspontok a Lex Sportiva tárgykörében.....	27
4.3. Részkövetkeztetések	30
5. A sportjogviszony alanyai	31
5.1. A sportszervezetek státusza	32
5.1.1. Európai modell.....	34
5.1.2. Angliai sportirányítás	37
5.2. A sportolók státusza	38
6. A hivatásos sportolói jogviszony minősítése.....	41
6.1. A sportjogviszony törvényi keretei.....	43
6.2. A szerződéstípusok határvonalának eltolódása.....	44
6.3. Elsődleges minősítő jegyek értékelése	47
6.3.1. Alá-fölé rendeltségi viszony	47
6.3.2. A tevékenység jellege és munkakör.....	48
6.3.3. Személyes munkavégzési kötelezettség.....	50
6.3.4. Foglalkoztatási kötelezettség és a rendelkezésre állás	51
6.4. Másodlagos minősítő jegyek értékelése.....	52
6.4.1. Az irányítási, utasításadási és ellenőrzési jog	53
6.4.2. A munkavégzés időtartamának, a munkaidő beosztásának meghatározása.....	56

6.4.3. A munkavégzés helye	57
6.4.4. Az elvégzett munka díjazása	57
6.4.5. A munkáltató munkaeszközeinek, erőforrásainak és nyersanyaginak felhasználása	57
6.4.6. A biztonságos, egészséget nem veszélyeztető munkavégzés feltételeinek biztosítása	58
6.4.7. A szerződés írásba foglalása	59
6.5. Nemzetközi szempontok	59
6.6. Részkövetkeztetések	64
7. A sportjogviszony létrejöttének kérdései: a sportoló igazolása és átigazolása	65
7.1. A 2000-es sporttörvény játékjog dogmatikája	66
7.2. A 2004-es sporttörvény játékjog dogmatikája	71
7.4. FIFA speciális átigazolási szabályai	76
7.5. Átigazolást érintő szerződési klauzulák	78
7.6. A játékjog átruházásának dogmatika alternatívái	80
7.7. Diarra ügy: az átigazolási piac korlátjai és az uniós jog viszonya	85
7.7.1. Tényállási elemek és az EUB elé terjesztett kérdések	86
7.7.2. Az Európai Unió Bíróságának döntése	88
7.7.3. Kollízió háttere	90
7.8. Részkövetkeztetések	93
8. Szerződési szabadság a hivatásos sportban	95
8.1. Önszabályozás és autonómia	96
8.2. Szerződési szabadság érvényesülése	97
8.3. Szerződési szabadság korlátozásának határa	101
8.4. Részkövetkeztetések	107
9. A sportjogviszony teljesítése: a sportoló aktív és passzív kötelezettségei	109
9.1. Szerződésszerű teljesítés és szerződésszegés	110
9.1.2. Szerződésszegés magánjogi dogmatikája	112
9.1.3. Szerződésszegés munkajogi dogmatikája	115
9.1.4. CAS ítélkezési gyakorlata	118
9.1.5. Részkövetkeztetések	122
9.2. Jogos gazdasági érdek a véleménynyilvánítás fényében	123
9.2.1. Alkotmányjogi szempontok	124
9.2.2. Alkotmányjogi normák a munkaviszonyban	125
9.2.3. Munkajogi követelmények	126
9.2.4. Gazdasági és szervezeti érdek a sportoló véleménynyilvánításának tükrében	130

9.2.5. Esetjog – véleménynyilvánítás a sportvilágában	133
9.2.6. Részkövetkeztetések	135
10. A Sport Választottbírószági igényérvényesítés	137
10.1. A sportválasztottbíráskodás igénybevétele mint az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés.....	137
10.2. Az Európai Unió Bírószága és a sportválasztottbíráskodás	140
10.3. Részkövetkeztetések	142
11. Eredmények	144
Forrás- és irodalomjegyzék	151
A szerző publikációs jegyzéke	163
A doktori értekezés témakörében megjelent publikációk	163

1. Bevezetés

A sportjog a hazai jogtudomány palettáján egy viszonylag fiatal, dinamikusan fejlődő, vegyes szakjogi területnek minősül. Ebből a sajátos, közjogi és magánjogi elemeket egyaránt ötvöző természetéből fakad, hogy a klasszikus magánjogi témakörökhöz képest meglehetősen alacsony a kutatottsága. Bár a sport gazdasági, társadalmi és szórakoztatóipari jelentősége exponenciálisan nőtt az elmúlt évtizedekben, a hivatásos sportolói jogviszonyok mögött meghúzódó dogmatikai kérdések tudományos igényű feltárása – különös tekintettel a szerződési és kötelmi jogi aspektusokra – mindeztidáig háttérbe szorult a hazai jogirodalomban. A jelen disszertáció témaválasztását éppen ez a felismerés, a sportjog magánjogi vetületeinek mélyebb dogmatikai elemzése iránti tudományos igény indokolja.

A sportjogi kutatások viszonylagos hiányát támasztja alá az Országos Doktori Tanács adatbázisa is, amely alapján megállapítható, hogy az elmúlt tizenöt évben mindössze két doktori értekezés született ezen a szűkebb szakterületen. Az elsőt Tóth Nikolett Ágnes védte meg 2014-ben „A sportjog, mint sajátos szakjog” címmel, míg a másodikat Novák Pál írta 2024-ben, „Az e-sport jogi helyzete és szabályozási szükségletei” címmel. Jóllehet e művek hiánypótlóak a maguk területén, az említett értekezések közül egyik sem érinti és elemzi specifikusan a hivatásos sportolók jogviszonyának életciklusa során felmerülő magánjogi és dogmatikai kérdéseket. Ebből kifolyólag a disszertáció elsődleges célja, hogy pótolja ezt a hiátust a hazai sportjogi tematikájú kutatások tériképén. A disszertáció arra törekszik, hogy szervesen hozzájáruljon a Sárközy Tamás professzor által megalkotott hazai sportjogi diszciplínák bővítéséhez, elmélyítéséhez és megőrzéséhez. E célkitűzés megvalósítása által a sportjog speciális magánjogi, illetve szerződésjogi vetülete is jóval nagyobb hangsúlyt kap e vegyes szakjog közjogi és magánjogi keresztmetszetének fényében. A disszertáció rávilágít arra, hogy a Lex Sportiva mint transznacionális autonóm jogrend miként áll kölcsönhatásban a klasszikus kötelmi jogi és munkajogi dogmatikával.

A kitűzött céloknak és az alkalmazott normatív jogtudományi módszertannak megfelelően a disszertáció felépítése szorosan követi a hivatásos sportolói jogviszony életciklusát. A kutatás ezen az időbeli és logikai íven haladva azokat a jogkérdéseket elemzi, amelyek általam a jogviszony dinamikájában a legprominensebb aspektusoként fedezhetőek fel. Ennek keretében az értekezés a

történeti fejlődésmenet és a rendszertani elhelyezés tisztázása után kitér a sportjogviszony alanyaira, majd a jogviszony dogmatikai minősítésének – munkaviszony és polgári jogi megbízás – határvonalaira. Az életciklust követve ezt követi a jogviszony létrejöttének és a játékjog átruházásának elemzése az átigazolási piacon, majd a szerződési szabadság érvényesülésének és korlátainak vizsgálata a sport világában. A jogviszony fennállása alatti szakaszban a disszertáció a teljesítés és a szerződésszegés magánjogi, illetve munkajogi anomáliáit – a sportoló aktív és passzív kötelezettségeit, véleménynyilvánítási szabadságát – elemzi. Végül pedig a jogviszonyból fakadó konfliktusok lezárásaként a CAS előtti igényérvényesítés nemzetközi dimenzióit és az uniós joggal való ütközéseit értékeli. Ezen életciklus-alapú strukturális felépítés biztosítja, hogy a hivatásos sportolói szerződések mögött álló dogmatikai kérdések komplex, a sportpiaci realitásokra is reflektáló módon kerüljenek bemutatásra.

2. Módszertan

A doktori iskolai kezdeteitől törekedtem a tudományos kutatásokkal szemben támasztott módszertani tudatosságra. A doktori iskola képzési programja során elsősorban a Stipta István professzor úr által vezetett „Irányzatok az állam- és jogtudományokban” elnevezésű kurzus keretében megszerzett tudás alapján határoztam meg a kutatásom módszerét. Igyekeztem a doktori képzés alatt megjelent közleményeimben az állam- és jogtudományi módszertani ismeretek, a disszertációm témaköre szempontjából releváns tudományági irányzatok megismerésére és alkalmazására. Ezért nyomon követtem a magánjogi – különösen kötelmi jogi tárgykörű – PhD értekezések, habilitációs művek és az MTA doktori értekezések módszertani sajátosságait.

A kutatás módszertani alapvetését a savigny-i értelmezési hagyomány határozza meg, így a disszertáció fókuszába a jogi szabályozást, a releváns normatartalmat és azok gyakorlati érvényesülését állítottam. Az egyes fejezetekben vizsgált jogintézmények elemzése elsődlegesen a jogdogmatikai módszertanra épül. E módszer alkalmazása során tudatosan törekedtem a „Begriffsjurisprudenz” merev megközelítésének elkerülésére. A kizárólagos fogalmi elemzés ugyanis magában hordozza az absztrakt kategóriák kontextustól izolált, öncélú értelmezésének

veszélyét.¹ A sport speciális természetéből adódóan ez a különbségtétel elengedhetetlen, mivel a vizsgált magánjogi jogintézményeket a sportszféra sajátos környezetében kell vizsgálni ahhoz, hogy a klasszikus dogmatika és a speciális sportszakmai követelmények közötti eltérések láthatóvá váljanak. Ez a komplexitás különösen a játékjog használatának átruházása, a sportteljesítményen alapuló szerződösszegés, valamint a sportolói jogviszony minősítése során válik meghatározóvá. A jogintézmények és a sportszféra sajátosságainak együttes vizsgálata érdekében a módszertant Pokol Béla jogrétegelméletével egészítettem ki. Ez lehetővé teszi a szövegréteg, a jogdogmatikai réteg, valamint az eseti jogréteg viszonyrendszere alapján az egyes dogmatikai alapvetések speciális értelmezését.² E többszintű megközelítés kulcsfontosságú a Lex Sportiva – a sportszféra autonóm normarendszere – vizsgálatakor, hiszen e nem állami normák elemzése teremti meg az alapját a klasszikus magánjogi intézmények sportspecifikus értelmezésének.

3. A sport szabályozásának kialakulása és történeti áttekintése

A történeti áttekintés lehetőséget kínál arra, hogy az egyes dogmatikai alapvetések speciális értelmezésének és annak szükségét megértsük a mögötte álló társadalmi mozzanatok feltárása által. Mindehhez a történeti áttekintést korszakokra szükséges osztani, mivel a jogi szabályozás fejlődésmenete az adott korszak jellemzői és a sport társadalomban betöltött szerepe szerint alakult, illetve a történelmi tényezők korszakonként eltérő problémák megoldását követelte meg a jogalkotótól. Ezért a disszertáció a szakirodalomban általánosan elfogadott korszakolást követi,³ amely során a történeti elemzés kiemeli a disszertáció témája szerinti fontosabb szabályozási lépéseket az adott korszak keretében. A szakirodalmi álláspont szerint tehát elsődlegesen a testneveléséről szóló 1921. évi törvény cikk hatályba lépése előtti időszakot szükséges vizsgálni, amely a civil szerveződés időszaka. Ugyanis ez a törvény volt az első olyan jogszabály, amely – ugyan nem a mai formájában – szabályozta a testmozgást. Ezt követően a testnevelési törvény alapján megvalósított sportigazgatási fejlődést szükséges áttekinteni, amely betekintést nyújt a

¹ Szabó Miklós - Jakab András: A jogdogmatikai kutatás. In: Jakab András - Menyhárd Attila (szerk.): A jog tudománya. Budapest, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2015, 65. p.

² Uo. 68. p.

³ Sárközy Tamás: A magyar sportjogi szabályozás fejlődésmenete. In: Sárközy Tamás (szerk.): A magyar sport jogi szabályozása. Budapest, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2019, 40-62. p.

sport intézményes kereteinek kezdeti állapotába. Ezáltal érzékelhetővé válik, hogy a sport igazgatási stratégiáját és az ahhoz igazodó jogszabályi környezetet mely társadalmi és nemzetközi események formálják. Ez az időszak 1945-ig tartott, amelynek a II. világháború utáni állami berendezkedés vetett véget. A szakirodalom ezt a korszakot (1950-1990) nevezi szocialista sportjognak. Az erősen centralizált szocialista szabályozás a rendszerváltással szűnt meg, illetve csak ezt követően indult meg az a jogalkotási folyamat, amely a mai piaci igényekhez igazodó intézményesített sportjogi szabályozást felvázolta. Ezért ez a korszak a rendszerváltás utáni sportszabályozás időszakának nevezhető, amely az ebben a korszakban megalkotott sporttörvények alapján három részre oszlik. Tehát az első, szűkebb értelemben vett sporttörvény 1996-ban született meg, amelyet követően további két sporttörvény követett, korrigálva az előző szabályozásban vétett hibákat, illetve a piacgazdaságra való átállás és annak magyarországi fejlődése miatt elavult módon szabályozott jogintézményeket. A 2000. évi sporttörvény vívmányainak áttekintését követően a hatályos sporttörvényben a közel múltban bevezetett módosításokra kitérek.

Fontos megjegyezni, hogy más szerzők kis mértékben eltérő korszakolás szerint vizsgálják a sportjogi szabályozás történetét a pontos évszám szerinti felosztás tekintetében. Azonban ez a korszakolás csupán abban tér el, hogy a fentiekben idézett egyes időszakokon belül kiemel további állomásokat a szabályozási folyamatban, amelyeket külön vizsgál az adott korszakon belül.⁴ Tehát a történeti elemzés felosztása szempontjából bizonyos mértékű módszertani eltérés figyelhető meg, azonban a szabályozási folyamat főbb állomásai és a normaalkotás jellemzői szerinti időszakok megegyeznek. Ennek megfelelően az utóbb említett korszakolás külön állomásként határozza meg a kezdetektől 1913-ig tartó állami sportigazgatás megjelenését. A szocialista sportjogi szabályost megelőző időszakot pedig tovább bontja 1913-1945 közötti periódusra. Azonban a rendszerváltás utáni sportjogi jogalkotást egy egységként kezeli. Mindezek eltérések ellenére a szabályozás fejlődésmenetében azonos jogalkotói és társadalmi eseményeket jelölnek meg a szerzők a sport jogi szabályozása mögött húzódó mozgatóerőként. A disszertáció keretében az elsőként hivatkozott Sárközy iskola szerinti korszakolást követem. Ebből adódóan a történeti áttekintést az 1945-ig tartó időszakkal kezdem azzal az eltéréssel, hogy ezen a korszakon belül a testnevelési törvény előtti időszakot, illetve az ókori hellászi társadalmakban kialakult testkultúrát külön egységként kezelem mint az érdemi jogalkotást megelőző civil szerveződés aspektusait.

⁴ Princzinger Péter: Sportjog I. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2010, 53-70. p.

3.1. A sport ethoszi megközelítése

A jogalkotást megelőző időszakot két részre szükséges bontani. Ez első részben röviden kitérek a sport mögött álló holisztikus felfogás gyökerei, amely útjára indította az évszázadokon keresztül ívelő testkultúra művelésének a hagyományát. A második részben pedig a testnevelésről szóló 1921. évi LIII. törvénycikk megalkotását megelőző társadalmi igényeket tekintem át. Módszertani szempontból fontos megjegyezni, hogy jelen fejezetnek nem célja az ókori hellén kultúrától napjainkig vizsgálni a sporttal kapcsolatos társadalmi fejlődést, hiszen a disszertáció keretében ez nem lenne lehetséges. Az alábbiakban kifejtettekkel kapcsolatban azt szándékozom érzékeltetni az ókori testkultúra mögött álló felfogás érintőleges bemutatásával, hogy a testmozgás minden mozzanatában jelentős mértékben közelebb állt a polgárok neveléséhez és az azzal kapcsolatban megfogalmazott eszményekhez annak ellenére, hogy a szórakoztatás mint közvetett cél már ekkor megjelent a közösségekben. Tehát az eszmény bemutatása az ideális polgár portréját vázolja fel, amely alátámasztja a sport civil szerveződését és a későbbiekben abból eredő speciális önszabályozás útján létrejött nem állami normák helyét sportjog keretrendszerében.

A testmozgás köré épülő szokások és a mozgáskultúra az ókori Hellász területén szerveződő társadalmakban is jelen volt már, azonban a művelésének a formája és az egyének indíttatása értelemszerűen eltérő volt a jelenkoritól, hiszen ekkor még a sportnak a gazdasági vonulata vagy az egyének trendnek való megfelelési kényszere még nem létezett a mai értelemben. Azonban a testkultúra mögött húzódó akkori holisztikus szemlélet a mai napig fellelhető a sport társadalmi célját szolgáló alapelvek között. Meglátásom szerint, ha vetünk egy pillantást a sportról szóló 2004. évi I. törvény preambulumban foglaltakra, akkor látható, hogy a mai sportkultúra igyekszik megőrizni a sport ókori eszményeit. Ennek megfelelően a preambulum többek között a következőket rögzíti:

„Magyarország sportnemzet, amely e törvénnyel is tiszteleg azon tagjai előtt, akik tevékenységükkel dicsőséget, elismerést és megbecsülést szereztek hazánknak. Az e törvényben meghatározott célok megvalósítása biztosítja továbbá azt, hogy Magyarország sportoló nemzeté is váljék. A sport legelőbb is a lelki egészség alapja, amely hozzátartozik az egészséges nemzet, az egészségét megőrizni akaró polgár értékrendjéhez.”

Meglátásom szerint a sporttörténetét kutatók által gyakran vizsgált kifejezésre szükséges

visszautalni, amely a fentiekben idézett jelenkori eszmény alapját képezi. Az erre irányuló kifejezés, a „*kalokagathia*” az athéni nevelési módszerhez kapcsolódik abban a tekintetben, hogy a spártai neveléssel ellentétben az athéni ifjak nevelése összhangba hozta a szellemi és testi képzést, amely magában foglalta a vitézséget, a szépséget, az erkölcsi tartást és az esztétikus testalkatot. Nyelvtani szempontból két elemre bontható a kifejezés: az első a „*kalosz*” (szépség), míg a második a „*agatosz*” (jó), amelyeket a „*kai*” kötőszóból megmarad „*k*” kapcsol össze.⁵ Tehát a kifejezés vélhetően egyfajta dicsőítésre, nemességre vagy nemeslelkűségre utalt. Ezáltal egy olyan elvárást fogalmaztak meg az ókori hellén társadalomban, amely kifejezte az ideális polgárral szemben az igényt a testi, fizikai tökéletesség, erkölcsi tisztaság és az erkölcsi normák magas szintű ismeretére irányulóan. Ugyanis e felfogás szerint a normák ismerete elengedhetetlen annak érdekében, hogy azok mentén tudjon cselekedni az egyén, mivel a tudás önmagában nem volt kielégítő, cselekvés is elvárt volt. Ebből adódóan, ha az ókori sportoló meg akart felelni a hellén társadalom etikai normáinak, akkor a *kalokagathia* eszményét kellett követnie, amely mai értelemben véve a követendő életvitelt határozta meg.⁶

A kifejezés jelentés tartalma – amely a származásra utal – Donlan megközelítése szerint egy fajta identitás válság kezelésére hozták létre az ókori hellén arisztokraták, akik elvesztették egy idő után a kizárólagos igényüket az *agatosz* címmel kapcsolatban, mivel az alsóbb osztályok is elkezdték azt használni. Ezért az arisztokrata társadalmi réteg a *kalos* szó hozzáadásával megalkotta a *kalokagathia* kifejezést, amely egy új kizárólagos címhasználatot biztosított a számukra. Ezért a kifejezés részben mesterséges, ugyanis az arisztokrácia a felsőbbrendűségének az igazolása érdekében alkotta meg és alkalmazta. A jelentés tartalomba ily módon épült be a modorra, megjelenésre és a fizikai szépségre épülő életmód, amely kifejezetten az arisztokrata rétegre volt jellemző.⁷ A kifejezés eredetétől függetlenül Kertész István kutatásai alapján megállapítható, hogy az ókori görög szerzők is alkalmazták ezt a kettős jelzős szerkezetet. Általában tehát azokat az egyéneket jellemezték e kifejezéssel, akiket követésre érdemes polgárnak tartottak. E tekintetben a *kalos* az erkölcsi megfelelést jelentette a testi szépség helyett. Ebből következett, hogy erkölcsös csak az a férfi lehetett, aki nem hanyagolta el a testét, tehát a testi és szellemi értékek szerencsés összhangja jellemezte azokat a polgárokat, akiket ezzel a kifejezéssel illettek. Ezeknek az

⁵ Takács Ferenc: Az olimpiák. Budapest, Press Publica Kiadó, 2004, 10. p.

⁶ Uo. 11. p.

⁷ Walter Donlan: The Origin of Kalos Kagaqos. The American Journal of Philology, 1973/4., 369-372. p.

értékeknek a birtokában válhatott az egyén a társadalom hasznos tagjává.⁸

Ebből kiindulva összekapcsolható a testkultúra fokozott jelenléte a kifejezés tartalmával a fentiekben tárgyaltakon túl, ha vetünk egy pillantást az ógörög szobrászattal kapcsolatos kutatásokon alapuló megállapításokra. A szobrászati leletekből kiindulva a sporttevékenység is szorosabban felfedezhető az értékrend tartalmi keretei között, ugyanis egyes szakirodalmi álláspontok szerint valamennyi ógörög városállam társadalmában közös vonásként fedezhető fel a háborúra való készenállás és az ebből fakadó szenvedély a sport iránt. Ezt az bizonyítja, hogy a kr.e. 5. századból fennmaradt szobrok jelentős része harcosokat és sportolókat ábrázol.⁹ Meglátásom szerint ez az eredmény alátámasztja, hogy a kalokagathia által megfogalmazott értékrend körébe vonták a sportolókat mint hasonló módon követendő polgárokat, hiszen a sport által elért eredményeik tükrözték a korábban említett erkölcsi és morális értékeket. Az eszmény nevelés célzata abban is megmutatkozik, hogy az olimpiákon az atlétikai küzdelmeket két korcsoportban, gyerek és felnőtt kategóriában rendezték meg.¹⁰ A sporttevékenység és a sportolók eszményei idealizálását erősítette továbbá az ókori görög sportesemények ünnepélyes keretei. Ugyanis ezeknek az eseményeknek a lebonyolításából ítélve az ünnepségek és a játékok – elsődlegesen az Elis tartományban rendezett ókori olimpiák – egyrészt az istenek előtti tisztelgést szolgálták, másrészt a háború fizikai és szellemi dimenzióit jelenítette meg. A játékok központi jelentőségét jól mutatja, hogy a történészek az időt az olimpiádok (4 éves időszakok) szerint mérték, illetve az egyes éveket a nevesebb sportolók olimpiai győzelme alapján lehetett azonosítani.¹¹

Az eszmény alapú testkultúra eredeti céljának a kiemelkedő holisztikus szerepét támasztja alá Lukianosz kiábrándult véleménye az olimpiáról, amely szerinte akkor veszítette el a fényét, amikor megjelentek a kor hivatásos atlétái. Ezek a sportolók Lukianosz feljegyzése szerint az olajfakoszorú elnyerésével csupán az volt a céljuk, hogy minél magasabb díjazással léphessenek fel a különböző cirkuszi játékokon, illetve ebből adódóan csak azért áldoztak Zeusz előtt az ünnepségeken, hogy a régi szokásoknak megfeleljenek. Mindemellett a vesztegetések is

⁸ Kertész István: Kalokagathia, Arisztotelész, Nagy Sándor. Kalokagathia, 1994/3., 8. p.

⁹ York G. Gunther - Sumetanee Bagna-Dulyachinda: Kalokagathia: The Citizen Ideal in Classical Greek Sculpture. Literature & Aesthetics, 2020/1., p. 3.

¹⁰ Maróti Egon: Sport és politika az antikvitásban. Augusztus és a görög sportversenyek. Kalokagathia, 1988/1., 38. p.

¹¹ York G. Gunther - Sumetanee Bagna-Dulyachinda: i.m. 2020, 8. p.

beárnyalták az olimpia a testkultúra eszményét.¹²

Az ókori római játékokon, illetve versenyeken való győzelemhez is társult egy fajta eszmeiség a hellén értékrendhez hasonlóan. A szakirodalom szerint a római játékokon győzelmeskedő atléták kiemelt figyelmet fordítottak a pénzdíjakra, azonban emellett a győzelem társadalmi felemelkedést is jelentett a sportolók számára. Tehát a versenyeken való eredményes szereplés belépést jelentett az elit közegbe. A diadalmaskodó sportolók kiemelkedő társadalmi szerepét mutatja az is, hogy mentesültek bizonyos adók alól, továbbá megillette őket a diadalmas bevonulás, a dízsír és a díszszobor. Ez a fajta népszerűség kitartott az antikvitás végéig.¹³ A díjazás fejében versenyző sportolók esetében is megtalálható a sporttevékenységhez kapcsolódó eszmeiség, ugyanis Jakab Éva álláspontja szerint – amely vitatja Wacke felvetését a sportolók szponzorációjával kapcsolatban – a sportolókat anyagilag megsegítő szponzorok nem befektetési céllal nyújtottak támogatást a versenyzők számára, hanem a tiszteletre méltó cél érdekében („ob rem honestam”), amelyet a sporttevékenységükben láttak, ezáltal elősegítve a szegényebb körülmények között élő atléták tehetségének a kibontakozását. A szponzorok e tetteiken keresztül közvetve részesülhettek a sportolók dicsőségében.¹⁴ Tehát az ókori római sportolók esetében is megfigyelhető a sportolók fokozott társadalmi szerepe és a követendő példaként való megjelenítésük.

Meglátásom szerint az eddigiekben áttekintett történeti aspektusok megfelelő módon érzékeltetik a sport eredetileg individuális szerepét és nevelés célzatú alkalmazását, amely ezáltal egy az államtól és állami szabályozástól független társadalmi komponensként jelent meg anélkül, hogy szabályozásra irányuló különösebb igény merült volna fel. Ugyanis a testkultúra mint eszmeiség és az ahhoz kapcsolódó fizikai aktivitás jellege nem eredményezhetett egy az állam által alkotott részletes jogi szabályozást. A testkultúra ethosának áttekintését követően a 20. századi civil szerveződésre szükséges áttérni, mivel a sport jogtól független jelenléte a társadalomban kitartott a század elejéig a magyar jogrendszerben.

3.2. A testnevelési törvényt megelőző civil szerveződés 1921-ig

A sportjogi szabályozást sportigazgatási jellegű szabályok előzték meg, amely folyamat

¹² Keresztényi József: Kis olimpia történet. Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1988, p. 42.

¹³ Jakab Éva: Sponsoren und Athleten im römischen Recht: Das 'Ausbildungsdarlehen' der Athleten. In: Kaja Harter-Uibopuu; Thomas Kruse (szerk.): Sport und Recht in der Antike. Wien, Holzhausen Verlag GmbH, 2014, 250. p.

¹⁴ Uo. 266. p.

eredményeképpen jött létre később a kiforrott jogszabályi környezet. A sportigazgatás keretében elsődlegesen az oktatási igazgatóhoz kapcsolódó iskolai testnevelés szabályozása jelentette az első lépést. A sportjog történeti fejlődésével kapcsolatban az egyes szakirodalmi álláspontok szerint a Ratio Educationis volt az első sportjogi tárgyúnak tekinthető szabályozás, azonban Sárközy álláspontja szerint ez inkább társadalmi program volt, mintsem a sport jogi szabályozása. Fontosabb lépésként említi a későbbi jogszabályokat mint a 1868. évi XXXVIII. törvénycikket és a 1883. évi XXX. törvénycikket. Az előbbi kötelező tantárggyá nyilvánította a testnevelést az elemi és polgári iskolákban, az utóbbi pedig a gimnáziumi oktatás szintjén is beépítette a kötelező tantárgyak körébe.¹⁵ Az előbbieken hivatkozott társadalmi program, illetve jogszabályok ellenére megállapítható, hogy ezek a normák ugyan a testnevelés tárgykörére irányultak, azonban nem nyújtottak magasabb szintű sportigazgatási keretrendszert, amely indokoltá tenné a sportjogi szabályozásként való aposztrofálását.

A sportélet kialakulásában kulcsfontosságú lépés volt, hogy a dualista állam engedélyezte a társadalmi szervezetek, illetve egyesületek önálló működését. Ennek a feltételnek a teljesülését az osztrák-magyar kiegyezés teremtette meg. Ennek köszönhető a magyar sportélet szervezett és széleskörű kiterjedése, mivel a kiegyezés a politikai feltételeket is biztosította. A sport tekintetében az európai minta vált követendővé, azonban a hazai értelmesség a sportban egyaránt látta a nemzeti függetlenségi törekvések elemeit. Ennek a folyamatnak vetett véget az I. világháborút lezáró trianoni békediktátum.¹⁶ Ez az előrelépés mint az állam által tett jogi aktus képezte az egyik részét a sport civil szerveződésének, míg a másik kulcsfontosságú lépés maga a különböző sportszakmai iskolák kialakulása volt, amelyek alapján elindult a sportélet szervezeti rendszerének a kialakulása. Tehát ebben az időben önállósódó társadalmi szerveződés kettőssé teszi a sport szervezet rendszerének a kialakulását, mivel a egyrésztől erős önszerveződés jellemzi, másrésztől ehhez szükség volt egy állami aktusra, hogy útjára induljon ez a folyamat.

Az önszerveződés jegyében kialakuló sportszakmai nézetekkel kapcsolatban két iskola jelent meg Magyarországon: a német és az angol sportirányzat. A német minta alapján meghonosodott tornamozgalom nyomán jött létre a Pesti Torna Egylet elnevezésű egyesület, amelynek a jogutódja később a Nemzeti Torna Egylet (NTE) lett. Az egylet az irányzat elveinek megfelelően a tornát

¹⁵ Sárközy Tamás: i.m. 2019, 40. p.

¹⁶ Szikora Katalin - Szabó Lajos: Sportélet Magyarországon az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában (1867-1920): (Egy terület, aminek „Trianon” szintén kényszerpályát jelölt ki). In: Szabó Lajos - Szóts Gábor (szerk.): Trianon 100: A trianoni békediktátum hatása a magyarság sportjára. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 2020, 8. p.

pedagógiai eszközként alkalmazta annak érdekében, hogy fegyelmezett és együttműködő csoportmunka valósuljon meg a foglalkozásai keretében, amelyet az érdeklődők számára díszturna eseményeken mutatott be. Ebből adódóan az egyesület tevékenysége ekkor még nem a versenyzésre és az arra való felkészítésre irányult, mivel ezt hosszú ideig ellenezte is. Ezzel szemben az angol mintára meghonosított atlétika átfogó módon lefedte a szabadtéri sportszámokat, illetve az egyén rendszeres felkészülése által elért edzettségi szintre és a versenyeken való tudásösszefűzésre helyezte a hangsúlyt.¹⁷

A későbbi jogalkotás felé sodorta az eseményeket a sportélet szervezeti szintű kiterjedése is, ugyanis az 1860-as években a nagyobb sportszervezetek mellett létrejöttek az egy-sportágas egyesületek is. Ez magával hozta azt, hogy a sportági szövetségek feladatává vált az egységes versenyszabályok elfogadása, illetve a versenyrendszerek kialakítása. Azonban az állam az egyesületekre vonatkozó egységes szabályozáson és az iskolai testnevelés tanrendi megszervezésén túl részleteiben nem szabályozta a sportegyesületeket és ezáltal a sportéletet, illetve a sportigazgatást sem. Ebből adódóan elkezdődött a sportszervezetek közötti rivalizálás a sportigazgatás egyes területeiért, azaz a sport egyes szegmensei feletti ellenőrzéséért. Az érintett sportszervezetek között ilyen kollízió volt például az iskolai tornaoktatás tananyagának meghatározás és a tornatanító képzés feletti ellenőrzés megszerzése, amely viaskodás a Magyar Athletikai Club és a Nemzeti Torna Egyesület között folyt. Az utóbbi törekvése volt sikeres, mivel megőrizte a korábbra visszanyúló megalakulásának az előnyét.¹⁸ Ezen a ponton érdemes reflektálni az eddigi történeti áttekintésben említett pontokra és a jelenlegi sportszféra tagozódására, amely alapján megállapítható, hogy az előbbieken említett passzív jogalkotói magatartás volt a gyújtópontja a jelenlegi sportszféra rendkívül speciális autonóm önszabályozásának. Ugyanis a fentiekben hivatkozott sportszervezeti törekvések indították útjára a mai is működő sportszervezetek széleskörű civil szerveződésen alapuló, jogalkotáshoz hasonló szabályalkotási tevékenységüket. Meglátásom szerint ezt mindenképpen fontos kiemelni, mivel a disszertáció későbbi fejezeteiben az egyes jogdogmatikai kérdések vizsgálatában meghatározó szerepet tölt be a sportszervezetek önszabályozásának jelensége. A későbbi fejezetek és elemzések tekintetében ezen a ponton tehát előre bocsájtható, hogy az állam ebben az időszakban bizonyos mértékig elvesztette a kontrollt a sportélet szerveződése és igazgatása felett.

¹⁷ Uo. 9. p.

¹⁸ Uo. 11. p.

Ezt követően a sport szervezeti struktúrájában elkezdtek megjelenni a mai szervezeti felépítés jegyei, továbbá újabb sportszövetségek és egyesületek jöttek létre, amelyek a sportági bajnokságok megalakulását eredményezte. Ebben a környezetben az állami szabályozatlanság egyre nagyobb problémát jelentett, ugyanis egyre több vita merült fel a sportéletben, amely miatt a sportszakemberek körében felerősödött az igény az állami közbelépés iránt miniszteri rendeleteken keresztül. Ennek eredményeként hívták össze 1909-ben az első Testnevelési kongresszust, amelyen a napirendi pontok között szerepelt a szakemberképzés, női sport, munkás sport kérdésköre, illetve a külpolitika és a sport kapcsolata.¹⁹ A miniszteri úton történő szabályozás iránti igényt igyekezett szolgálni az ifjak oktatásával kapcsolatban kiadott miniszteri rendelet. Új oktatásszervezési megoldásként merült fel 1920-ban, hogy a tanulók akár kevesebb tantárgy elsajátításával foglalkozzanak, azonban azokat a tananyagokat elmélyültebben műveljék. Továbbá kívánatosá vált az olyan beosztás, amely hasznossági cél szerinti tantárgyakat foglalt magában. Az állam e tanrendi beosztás mellett követte azt a felfogást, miszerint a tanulók körében a lehetőségekhez mérten rendszeres testgyakorló órákat és alkalmi kirándulásokat kell szervezni, illetve sportok üzését kell szorgalmazni a számukra.²⁰ A sport szerepe a felvidéken is felerősödött az ott élő magyarok között, mivel az első világháborút követően egy új helyzettel néztek szembe, amelyben meg kellett küzdeniük a kisebbségi léttel. Ez rákényszerítette őket arra, hogy a jogaik és identitásuk védelmének érdekében kialakítsák a saját érdekképviselőiket. A jogaik védelmét a politikai képviselő útján gyakorolták, míg az identitásuk védelmében a sport töltött be kulcsfontosságú szerepet. Mindez azt eredményezte, hogy a cseh és szlovák sportági szakszövetségek mellett a németek, zsidók, lengyelek és a magyarok saját szövetségeket alapíthattak, amelyek még színesebbé tették a sportéletet.²¹ Tehát egyre inkább fejlődött a sport magyar társadalmi szerveződése, amely magával hozta azt is, hogy erősödött az állam részéről a testmozgás és sportolási lehetőség iránti igény abból a szempontból. Ugyanis a sport lehetséges szabályozásában az állam az új nemzedék magasabb szintű kinevelésének a módszerét látta. Mindez a testnevelési törvény megalkotását és elfogadását szorgalmazta az állam részéről.

¹⁹ Uo. 17. p.

²⁰ 383. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásával kiadott 1920. évi 67.400. számú rendelete, a kereskedelmi szaktanfolyamok engedélyezéséről és szabályozásáról. Magyarországi rendeletek tára, Budapest, Magyar Kir. Belügyminisztérium, 1920, 54. folyam, 1445. p.

²¹ Ivancsó Ádám: A felvidéki magyar sportélet a két világháború között. In: Szabó Lajos - Szóts Gábor (szerk.): Trianon 100: A trianoni békediktátum hatása a magyarság sportjára. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 2020, 51. p.

3.3. A testnevelési törvény és az 1945-ig tartó időszak

Közeledve az első világháborúhoz, majd az azt lezáró Trianoni békediktátumhoz, az államnak nagyobb gondokkal kellett szembe néznie mintsem a sport tárgyú jogalkotással foglalkozzon. A békediktátum új problémákat teremtett, amelyeket meg kellett oldania az államnak. Ezek közé tartozott például a hadseregből kényszerből leszerelt tisztek és altisztek megélhetéssel kapcsolatos gondjai. Ebből adódóan az államnak valahogy át kellett hidalnia azt problémát, hogy nem álltak rendelkezésre az alapvető feltételek a revansista törekvésekhez. Ezért részben a hadsereg előképzéséhez keresett megoldásokat, amelyeket a testnevelés és a sport kiemelt támogatásával tudott a leginkább megvalósítani. Ennek eredményeként 1921. decemberében elfogadták a testnevelésről szóló 1921. évi LIII. törvénycikket. Az elfogadást több mint két évig tartó vita előzte meg, amely keretében Imre Sándor a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium helyettes államtitkára, későbbi minisztere, arra törekedett, hogy az ifjúság kötelező testnevelését az ő felügyelete alatt szervezzék.²²

Ha megvizsgáljuk a törvénycikk elnevezését, akkor láthatjuk, hogy közvetlenül nem a mai értelemben vett versenysportra utal, ebből adódóan nem is rendelkezhetett a sport napjainkra intézményesült hivatásos formájáról. Ennek ellenére azonban fontos alapkövet helyezett el a sportigazgatás területén, ugyanis megteremtette a sport fejlődéséhez szükséges infrastruktúrát és az ahhoz szükséges pénzügyi feltételek rendszerét.²³ A 11. §-ból álló törvénycikk nem rendelkezik preambulummal, ezért lényegre törően az 1. §-ban rögzíti a testnevelés feladatát, amellyel kapcsolatban az alábbiak szerint fogalmaz:

„[...] az egyének testi épségének és egészségének megóvása, lelki és testi erejének, ellenálló képességének, ügyességének és munkabírásiának kifejlesztése által megjavítsa a közegészség állapotát, gyarapítsa a nemzet munkaerejét.”

Ezzel kapcsolatban a törvénycikk a hátralévő terjedelmében az állam feladatait, kötelezettségét, jogait és az ezekre a feladatokra irányuló forrásainak a lebontását rögzíti. A törvénycikk betérjesztésének egyik oka, hogy gróf Klebelsberg Kunónak, az akkori vallás- és közoktatásügyi

²² Szabó Lajos: Trianon és a sport. In: Szabó Lajos - Szóts Gábor (szerk.): Trianon 100: A trianoni békediktátum hatása a magyarság sportjára. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 2020, 38. p.

²³ Árva Zsuzsa: Sportpolitika, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2014, 4. p.

miniszternek meggyőződése volt a Trianon után uralkodó gazdaság-politikai környezetben, hogy a testnevelés elsőrangú stratégiai feladat, amelynek a fejlesztése több évtizedes távlatokat nyitott meg.²⁴ Tehát a törvénycikk a magyarországi testkultúra addigi megválaszolatlan kérdéseit igyekezett rendezni állami úton, amelynek köszönhetően a rendelkezések betartása és követése minden személytől kötelező jelleggel követelhető volt. A törvényjavaslat betervezője és elfogadásának legkiemelkedőbb szorgalmazója az országgyűlési viták során Karafiáth Jenő, későbbi kultuszminiszter volt.²⁵ A törvényjavaslat elfogadását követő évben, 1922-ben lépett hivatalba Klebesberg Kuno mint a Bethlen-kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere. A sportélettel kapcsolatos törekvéseiben a neonacionalizmus alapelvei jelentek meg. Ebben a szellemben teljesítette a miniszteri megbízatását, amelynek egyik eredménye a Magyar Királyi Testnevelési Főiskola megalapítása volt a testnevelési törvény által biztosított lehetőségek alapján.²⁶ Az intézmény a magyar sport fejlesztéséhez szükséges infrastruktúra egyik alapkőve volt, amely a sportszakember képzés központjává vált és vitathatatlan szerepet tölt be 1925 óta ezen a területen.²⁷ Továbbá a testnevelési törvény az iskolai testnevelés mellett az iskolán kívüli testnevelést is szabályozta, amelynek eredményképpen létrejött a Leventeintézmény, ezáltal egy széleskörű, a társadalmi sportra is kiterjedő sportirányítást teremtve.²⁸ Az 1913-ban létrejött Országos Testnevelési Tanács – mint a sportirányításért felelős szerv – elnöke élén Karafiáth Jenő szorgalmazta a testnevelési törvény végrehajtási rendeletének az elfogadását és a Testnevelési Alap visszaállítását.²⁹

Ennek a törekvésnek köszönhetően a végrehajtási rendelet értelmében a Levente Egyesületek kiemelkedő támogatásban részesültek az állam által, ugyanis Klebesberg sportigazgatási tárgyú

²⁴ Kolláth György: A társadalom, az állam, a politika, a jog és a sport kapcsolata. Sportpolitikák és sportnormák. A sporttörvényekről. Főbb sportjogi esetek, példák és megoldások, In: Szatmári Zoltán (szerk.): Sport, életmód, egészség, Akadémiai Kiadó, 2018. s. p.

²⁵ Szikora Katalin: Az első magyar testnevelési (sport) törvény megszületésének körülményei, Hadtörténelmi Közlemények, 2012/2, 531. p.

²⁶ László Laura: „A nemzet testi állaga”: A klebelsbergi neonacionalizmus sportvonatkozásai. In: Szabó Lajos - Szóts Gábor (szerk.): 150 éve született Klebelsberg Kuno (1875-1932) az első magyar „sportminiszter”. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 2025, 21. p.

²⁷ Lásd részletesen Takács Ferenc et al.: A TF 100 éve: Centenárium ünnepi kötet. Budapest, Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, 2025, 23-177. p.

²⁸ Szabó Lajos: Klebelsberg Kuno tevékenység a magyar sportban. In: Szabó Lajos - Szóts Gábor (szerk.): 150 éve született Klebelsberg Kuno (1875-1932) az első magyar „sportminiszter”. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 2025, 56. p.

²⁹ Sipos-Onyestyák Nikolett: A magyar sportélet fejlődése Klebelsberg Kuno korában – Karafiáth Jenő munkássága. In: Szabó Lajos - Szóts Gábor (szerk.): 150 éve született Klebelsberg Kuno (1875-1932) az első magyar „sportminiszter”. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 2025, 88. p.

rendeletek keretében igyekezett elősegíteni az egyesületek működését azáltal, hogy ingyenesen vagy kedvezményesen használhatták azon társadalmi egyesületek sportra alkalmas berendezéseit, amelyek létesítéséhez vagy fenntartásához az adott egyesület nagyobb állami vagy városi támogatást kapott, ideértve a földterületeket is. Továbbá az állami és községi iskolák kötelesek voltak a tantermeiket, az udvarukat, tornatermeiket és sporttelephelyeiket díjtalanul átengedni a Levente Egyesületek testnevelési gyakorlatainak kivitelezéséhez. Mindezek mellett közvetetten részesültek az Országos Testnevelési Alapadománya által nyújtott támogatásból is, amely először a törvényhatósági testnevelési alapokhoz folyt be sporteszközök formájában. Ezt követően pedig a törvényhatósági testnevelési bizottság osztotta szét az adott területen működő Levente Egyesületek között a sportszereket. A miniszteri végrehajtási rendelet értelmében a Levente Egyesületek szükségleteit elsősorban a kerületi és városi testnevelési alapokból kellett fedezni. A hadképes ifjúság kineveléséhez hozzájáruló sporttevékenység kiemelkedő szerepe abban is megmutatkozott, hogy a társadalmi sportegyesületek akkor részesülhettek a kerületi vagy városi testnevelési alapok támogatásában, ha a Levente Egyesületeket a helyiségeik, felszereléseik, vagy ifjúsági oktatók rendelkezésére bocsátásával, illetve pénzsegéllyel támogatták.³⁰

Az 1930-as években azonban jelentős mértékben megnőtt a centralizáció a sportban.³¹ Ez abban is megmutatkozott, hogy az Országos Testnevelési Tanács és a pénzügyekért felelős Testnevelési Alap befolyása megnövekedett a magyar sportélet működtetésében. A második világháború alatt pedig felfüggesztették ezeknek az intézményeknek a működését. A sportélet és sport jogi szabályozásának folyamatában ettől a ponttól kezdve megszűnt az autonómia és az önkormányzás a sportszervezetek és a sportirányítás területén is.³² Az új korszak az 1942-ben kiadott miniszteri rendelettel kezdődött, amellyel *expressis verbis* felfüggesztették a sportegyesületek és szövetségek önkormányzását.³³ Ehhez a folyamathoz kapcsolódott a leventemozgalom végét jelentő, az Ideiglenes Nemzeti Kormány 529/1945. számú miniszterelnöki rendelete, amely feloszlatta és

³⁰ 324. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1924. évi 9.000. számú rendelete, a testnevelésről szóló 1921: LIII. t.-c. végrehajtásáról. Magyarországi rendeletek tára, Budapest, Magyar Kir. Belügyminisztérium, 1925, 58. folyam, 1465. p.

³¹ Ezt mutatja például a leventék hivatalos lapjának egyik főfunkciója Horthy Miklós kormányzó méltatása volt. Lásd részletesen Turbucz Dávid: A Horthy Kultusz 1919-1944- Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2015, 175. p.

³² Onyestyák Nikolett - Szikora Katalin - Szekeres Diána: A testnevelési és sportjog történeti fejlődése a második világháborúig. Sportjog, 2024/4., 13. p.

³³ 242.000. számú VKM rendelet A társadalmi sportegyesületek alapszabályainak átalakításáról. Magyarországi rendeletek tára, Budapest, Magyar Kir. Belügyminisztérium, 1943, 76. folyam, 2544. p idézi Onyestyák Nikolett - Szikora Katalin - Szekeres Diána: i.m. 13. p.

betiltotta a leveinteintézményt. Az egyesületek működését pedig teljesen ellehetetlenítették, mivel a vagyonuk felmérését követően azt zár alá vették, majd elkobozták. Továbbá a leveintevezetőket gyakran népbíróóság elé állították.³⁴

Jelen fejezet keretében vizsgált időszakban az állam a sportot katonai célok megvalósításához szükséges eszközként kezelte, illetve egy egészségesebb ifjúság kineveléséhez vezető utat látott benne, amely által az új nemzedék felkészültebbé válhatott az állampolgári kötelezettségek ellátásával kapcsolatban. Tehát ebben a korszakban az ország újjáépítése volt legfőbb cél a társadalom képzésével. Ebből adódóan más jellegű jogi szabályozás igénye fel sem merülhetett, hiszen az állam gazdasági szempontok érvényesítését ekkor még érthető módon nem látott a sportban, illetve az állampolgárok részéről a maihoz képest kisebb mértékben merült fel a sport gazdasági tevékenység jellegű üzése. Ezért a törvényi szabályozás tárgya és célja szinte teljes mértékben közigazgatási jellegű volt, amelynek keretében a jogalkotó a sportigazgatás szervezeti egységeit hozta létre. Tehát a sporttevékenység, pontosabban a testgyakorlás az állam által meghatározott állampolgári kötelezettségként, illetve lehetőségként jelent meg.

3.4. A szocialista sportjog (1950-1990)

Az előző fejezetben bemutatott korszak lerázását követően meglehetősen gyorsan kialakult centralizált szocialista állami sportirányítás rendszere. Ezért jelen fejezetben a társadalmi aspektusok mérlegelése és bemutatása háttérbe szorul, hiszen ennek az időszaknak az állami és politikai berendezkedéséből adódóan nem volt lehetőség. Előre bocsájtható az is, hogy a jogalkotói aktusok alapján a szabályozás jelentős része adminisztratív volt a különböző sportirányításért felelős szervek létrehozásával és átstrukturálásával, amelyek a jogszabályi környezetben érdemi változást nem jelentettek, hiszen az államszervezés központosított felfogásából adódóan kevés lehetőség volt eltérő szabályozási módszer alkalmazására.

Mindezekből adódóan a korábbiakkal ellentétben a sportirányítás kikerült a kultuszminisztérium felügyelete alól. A jogalkotó a szovjet államszervezési minta alapján megalkotta a helyi tanácsokról szóló 1950. évi I. törvényt, amely értelmében a helyi sportfeladatokat a megyei tanácsok látták el a sportigazgatási szerveiken keresztül. A Magyar Népköztársaság

³⁴ Knip István: Levente Egyesület Császártöltésen. In: Knip István (szerk.): Császártöltés 2., Császártöltés Község Önkormányzata, 2016, 259. p. <https://real.mtak.hu/103110/>

Minisztertanácsa mellett működő Országos Testnevelési és Sport Bizottság szervezéséről szóló 1951. évi 2. számú törvényerejű rendelet útján pedig létrejött az Országos Testnevelési Bizottság, amely a Minisztertanács irányítása alá tartozó országos hatáskörű szervként látta el a sportirányítását. Az előbbieken említett átstrukturálásnak köszönhetően a szer megnevezése a későbbiekben többször változott.³⁵ A közigazgatásban és ezáltal a sportban a tanácsok képezték a politikai bázist. Az 1950-es években az utasításokat a párt fogalmazta meg, illetve a helyi pártszervezetek irányítottak a gyakorlatban, a tanácsok pedig jelképes szerepet tölthettek be, amelyen Sztálin halála utáni második tanács törvény igyekezett változtatni bizonyos mértékig.³⁶ A sportélet tekintetében megfigyelhető a tendencia, miszerint ebben az időszakban ketté szakadt, ugyanis az állami vezetés szempontjából az élsport jelentős mértékű legitimációs eszközként szolgált, ezért kiemelt támogatásban részesült, míg a tömegsport a szocialista gazdaságban perifériára került, amely súlyos visszaesést jelentett szervezési és fejlesztési szempontból. A megyei bizottságok „Munkára Harcra Kész” mozgalma az 1950-es évek közepére leáldozott, amely eredményeképpen, illetve az 1956-os eseményeket követően a külföldön rekedt sportolókat hazaengedték és a sportpolitikában egy fajta enyhülés következett be. Mindez azt jelentette, hogy a sportági szakszövetségek visszakapták többek között a játékosigazolásához és a válogatott keretek összeállításához való jogot. Ezt követően pedig jogi értelemben megszűnt a közvetlen állami sportirányítás a testnevelési és sportmozgalom társadalmi irányításáról szóló 1963. évi 29. törvényerejű rendelet értelmében. Ennek fényében a sportmozgalom társadalmi irányítását a Magyar Testnevelési és Sportszövetség vette át. Ebben a környezetben kis mértékben ugyan, de a sportélet visszakapta a civil önszerveződéshez szükséges teret.³⁷

A Kádár-féle gulyáskommunizmus gazdasági reformjait követően a hanyatló tendencia, illetve a folytonos lemaradásban lévő magyar álprofesszionizmus miatt a sportvezetők szükségesnek tartották a sportszakmai felkészülés reformját. Ezért az állami sportirányítás adminisztratív eszközök útján kísérelte meg megakadályozni a hanyatlást. Ennek a folyamatnak képezte részét a sportinfrastruktúra vidéki fejlesztése és az Országos Testnevelési és Sporthivatal közvetlen irányítása alá vont tíz kiemelt sportegyesület utánpótlásprogramja.³⁸ Az áttekintett korszak

³⁵ Sárközy Tamás: i.m. 2019. 41. p.

³⁶ Gosztanyi Márton: Tanács, hivatal, polgármester vagy önkormányzat? Glossa Iuridica, 2021/4., 275. p.

³⁷ Princzinger Péter: i.m. 2010, 59-60. p.

³⁸ Németh Zoltán: A sportjog körvonalazódása Magyarországon. A felvilágosult abszolutizmustól a rendszerváltásig. Sportjog, 2023/1., 19. p.

fényében megállapítható, hogy az állami részvétel a sportirányításban és ebből adódóan az önszerveződés is hullámzó képet mutat. A kezdeti erős kontroll lazult a későbbiekben, mivel a sport immanens eleme az önszerveződés, azonban a politikai berendezkedés miatt ez nem ölthetett korábbiakhoz hasonló méreteket. A kádári gazdasági reformok és államirányítási nézetek magukkal hozták az önszerveződés társadalmi szerepének, illetve hatásának a felismerését, azonban ennek az engedélyezése nem váltotta be a sportszakmai elvárásokat, amelynek következtében egy fajta kontroll-visszavételt hajtott végre az állam. Tehát ebben az időszakban a sportirányítás szempontjából fragmentált szabályozási környezetet figyelhetünk meg, mivel a központosított és emiatt merev keretek közé szorított sportéletet a második világháborútól a rendszerváltásig kormányrendeletekkel,³⁹ törvényerejű rendeletekkel,⁴⁰ illetve Minisztertanácsi rendeletekkel⁴¹ szabályozták. Az ezt követő korszakban a piaczgazdaságra való átállás kihívásaival kellett megküzdenie a társadalomnak és ebből adódóan különös módon a jogalkotónak, mivel új jogszabályi környezetet kellett teremteni, amely illeszkedik a megváltozott gazdasági körülményekhez.

3.5. Az 1996-os sporttörvény

A rendszerváltás követően a jogalkotónak új perspektívában kellett gondolkoznia a sportirányítással és annak jogi szabályozásával kapcsolatban. A professzionalizmus kérdését és a sportirányítás struktúrájának új irányát kellett keretbe foglalnia. Ezen a téren az 1945 előtti korszak mintájára konzervatív közigazgatási felfogást követte, ezért az Országos Sporthivatal a Művelődési és Köznevelési Minisztérium alá került. Ezt követően ismét névváltás következett be a szerv történetében, Országos Testnevelési és Sporthivatal néven működött tovább Gallov Rezső vezetése alatt központi hivatalként.⁴² A rendszerváltást előkészítő folyamatában kulcsfontosságú

³⁹ Lásd például: 14250/1947. (XII. 7.) Korm. rendelet az iskolai sport tárgyában; 3190/1948. Korm. rendelet a magyar sportról és testnevelésről; 38/1968. (X. 6.) Korm. rendelet a sportlétesítmények tulajdonjogáról és használatáról; 169/1991. (XII. 26.) Korm. rendelet az Országos Testnevelési és Sporthivatalról.

⁴⁰ Lásd például: 1958. évi 4. törvényerejű rendelet a Magyar Testnevelési és Sport Tanács létesítéséről; 1963. évi 29. törvényerejű rendelet a testnevelési és sportmozgalom társadalmi irányításáról; 1973. évi 9. törvényerejű rendelet a testnevelés és sport irányításáról; 1986. évi 9. törvényerejű rendelet az Állami Ifjúsági és Sporthivatalról; 1989. évi 9. törvényerejű rendelet a sportági szakszövetségekről.

⁴¹ Lásd például: 34/1951. (II. 4.) MT rendelet az Országos Testnevelési és Sport Bizottság, valamint a helyi Testnevelési és Sport Bizottságok hatásköréről és szervezetéről; 169/1951. (IX. 13.) MT rendelet a sportszervezetekről.

⁴² Sárközy Tamás: i.m. 2019, 43. p.

szerepet töltött be az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény, amely a sportszervezetek működését jelentősen befolyásolta, mivel ettől a ponttól kezdve nem volt szükség külön engedélyre az illetékes állami vagy tanácsi szervtől a társadalmi szervezetek létesítésére, mivel az erre irányuló tevékenység alapvető állampolgári joggá vált.⁴³ Tehát újra elkezdett kiszélesedni a sportélet önszerveződése. Érdekesség, hogy az 1989. évi II. törvény 4. § (1) bekezdésére irányulóan alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, mivel az indítványzó álláspontja szerint a társadalmi szervezet nyilvántartásba vétellel jön létre, amely folyamat az egyesülési szabadság lényeges tartalmát korlátozza. Azonban az Alkotmánybíróság a panaszt elutasította.⁴⁴

A korábbiakban említett fragmentált szocialista és azt helyenként átalakító rendszerváltást követő sportigazgatási rendszer helyrehozatala szükségessé vált egy átfogó jogalkotáson keresztül. Ennek az igénynek a kiszolgálását már az 1980-as években több publikációban is szorgalmazták, az egységes sporttörvény megalkotására irányuló felvetésekkel. Ennek nyomán született meg a sportról szóló 1996. évi LXIV. törvény és az egyes sportcélú ingatanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1996. évi LXV. törvény.⁴⁵ Az első sporttörvény megalkotását továbbá az első atlantai olimpia sikereinek várható politikai tőkéje és koalíciós nyomása is sürgette. A törvény újszerűsége abban rejlett, hogy a sportigazgatás lényegét a sportszervezetek hatásköreinek definiálásával oldotta meg, ezáltal támogatva a működésüket. Továbbá támogatta a sport állami finanszírozásának szabályozását, azonban a törvény ennek ellenére csak szűk terjedelmű megoldásokat nyújtott a fennmaradó kérdéskörök tekintetében. Ugyanis a nem rendezte a sport kereskedelmi és civil jogi aspektusait, illetve a sportingatlanok tulajdoni helyzetét sem. A középpontban inkább a félállami, féltársadalmi szervek létrehozása állt. Ebből adódóan közjogi jogi személyek jöttek létre. Ilyen szerv volt például a Sporttanács, a Magyar Olimpiai Bizottság és az országos sportági szakszövetségek, amelyeknek köztestületté nyilvánítására is sor került.⁴⁶

Tehát az 1996-os sporttörvény szinte csak sportigazgatási és sportfinanszírozási törvény volt, mivel a sportszféra gazdasági jogi, kereskedelmi jogi vonatkozásait figyelmen kívül hagyta.⁴⁷ Ezért a megoldatlan kérdések kis idő elteltével ismét aktivitásra ösztönözték a jogalkotót, amely a

⁴³ Bérces Viktor: A magyar sport intézménytörténeti fejlődése és igazgatása napjainkig. Jogelméleti Szemle, 2013/2., 19. p.

⁴⁴ 6/2001. (III. 14.) AB határozat.

⁴⁵ Uo. 19. p.

⁴⁶ Németh Zoltán - Szekeres Diána: A sportjog körvonalazódása Magyarországon II. A rendszerváltástól 2010-ig. Sportjog, 2023/2-3., 17-18. p.

⁴⁷ Tóth Nikolett Ágnes: A sportjog szakjogi jellege. Gazdaság és Jog, 2015/9., 26-27. p.

szabályozási folyamat következő korszakát jelentette.

3.6. A 2000-es sporttörvény

A 2000-es sporttörvény előtti és az azt követő időszakot 2007-ig bezárólag aposztrofálja Princzinger Péter úgy, mint „*útkeresés a demokratikus jogállam keretei között*”.⁴⁸ Ugyanis a törvény elfogadását megelőzően önálló sportminisztérium jött létre és felvetődött a hosszabbtávú sportstratégia gondolata, amely nem született meg a sportról szóló 2000. évi CLXV. törvény megalkotásával. A törvény orvosolta az elődjének a hiányosságait, azonban az sportirányítással kapcsolatban nem tudta rendezni kellő mértékben a hiányosságokat.⁴⁹

Azonban meg kell jegyezni, hogy a 2000-es sporttörvény nagy eredménye volt, hogy egységessé tette a sportjogi szabályozási környezetet, mivel egyértelmű keretrendszert kívánt teremteni a magyar versenysportnak, amelyben odáig keveredtek a félprofi-félamatőr elemek. Ehhez kapcsolódóan egy pénzügyi háttérrel biztosított a jogalkotó azáltal, hogy deklarálta a sportegyesület felszámolhatóságát, a sportegyesület hivatásos szakosztályának elkülönítési lehetőségét, illetve a hivatásos bajnokság megrendezésének pénzügyi biztosítékait és a szakszövetségeknél bíróság által kirendelhető felügyelő biztost a gazdasági csődhelyzet megelőzése érdekében.⁵⁰ Tehát a törvény kodifikációja indokolt volt, mivel a bevezetendő új rendelkezések terjedelme meghaladta volna az 1996-os sporttörvény terjedelmét, amely miatt jogtechnikailag helytelen lett volna a korábbi törvényt módosításokkal ellátni. Továbbá a korábbi törvényben a hivatásos sportolókra vonatkozó hiányos rendelkezések orvosolása elkerülhetetlen volt, ugyanis a jogalkotónak meg kellett akadályoznia a hivatásos labdarúgásban kialakult anomáliák más sportágakba való áttérjedését.⁵¹ A törvény – Sárközy Tamás meglátása szerint – szakított a folytonosság elvével politikai stratégiából adódóan és egy etatista szabályozási elvet követett végül a jogalkotó. Ez abban is tükröződött, hogy a törvény megalkotásakor mellőzték a hatásméréseket és a társadalmi egyeztetéseket. Mindezt azért is lett volna fontos elvégezni, mert a jogalkotó nem rendelkezett válasszal arra a kérdésre például, hogy a sportpolitikai koncepció szerint csak munkaviszony

⁴⁸ Princzinger Péter: i.m. 2010, 62-64. p.

⁴⁹ Uo. 64. p.

⁵⁰ Tóth Nikolett Ágnes: i.m. 2015. 26-27. p.

⁵¹ Sárközy Tamás: A sporttörvény magyarázata. A sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény kritikai elemzése.. Budapest, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2002, 57-58. p.

alapján igazolt sportoló a sportszervezet számára milyen mértékben jelent megnövekedett adó- és társadalombiztosítási terhet és ezzel mennyi tőkét von ki a magyar állam a sportból, illetve azt miként tudja visszajuttatni.⁵²

Már a jogalkotási folyamat közben jelezte aggályait a törvénnyel kapcsolatban Kolláth György, aki Szamel Lajos intelmeit idézte fel kritikájában, miszerint a sport túlzott állami szabályozása a bürokratizálódásához vezet.⁵³ Sárközy Tamás meglátásával egyet értett, miszerint a sport jogi szabályozásával kapcsolatos problémák jelentős része a labdarúgásból származott, mivel helytelen joggyakorlat alakult ki az önkéntes jogkövetés hiányából adódóan. Továbbá a szabályozás során a helyes mértékű felhatálmázosokra kellett volna koncentrálni, mivel a 2000-es sporttörvény „[...] törvény paragrafusokba szerkesztett állami közhatalom és szankció. Magyarul: a lórúgás, az ostorcsapás és a kényszerpálya”.⁵⁴

Sárközy Tamás rámutatott, hogy a törvény hiányosságai ellenére nemzetközleg elismert újdonságokat is tartalmazott a sportmarketing és a közvetítési jogok képében. Azonban azt is rögzítette kritikájában, hogy a megnövekedett állami szerepvállalás nem fordulhat át ismét a sport túlzott államosításába. Ezért felvetette a sporttörvény átfogó felülvizsgálatát, amelyet 2003-2004 közötti időszakra datált.⁵⁵ Mindezekből adódóan a jogalkotás következő fázisaként, rövid idővel a 2000-es sporttörvény elfogadását és hatályba lépését követően újra sportjogi kodifikáció következett.

3.7. 2004-es sporttörvény

A sportról szóló 2004. évi I. törvény mindenképpen meghatározó szerepet tölt be a magyar sportban. Egyrésztől azért, mert jelenleg több, mint húsz éve a hatályos sportjogi szabályozás háttereként szolgál, másrésztől pedig a hiányosságok orvosolását vagy a változó körülményekre való reagálást a jogalkotó módosítások formájában át tudta hidalni ez ideig. Meglátásom szerint ez mindenképpen a hatályos sporttörvény érdemeit mutatja.

A törvény kodifikálásakor a jogalkotási folyamatokra hatással volt Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása is. Erre utal a törvényjavaslathoz fűzött indokolás is, amely rámutatott

⁵² Uo. 58-59. p.

⁵³ Kolláth György: Elemzés az új sporttörvény előmunkálatairól és tervezeteiről. Gazdaság és Jog, 2000/7-8., s. p.

⁵⁴ Uo.

⁵⁵ Sárközy Tamás: i.m. 2002, 70-97. p.

arra a tendenciára, miszerint a sport az emberek hétköznapi életének szerves részévé vált, a szabadidő eltöltésének hasznos módja lett, illetve a rekreáció és a prevenció eszköze lett. Ebből adódóan az Unió tagállamaiban a sport második generációs állampolgári joggá vált. Ezért a szolgáltató állam feladata, hogy az ország társadalmi teherbíró-képességéhez alkalmazkodva tegye lehetővé a lakosság egészének a sportolás lehetőségét.⁵⁶ További fontos pontja az indokolásnak, hogy az állam jogi szabályozása alapvetően a versenyszerű, illetve szervezett formában végzett sporttevékenység keretében játszik szerepet azzal a kikötéssel, hogy a sportszervezetek és sportszövetségek önszabályozó tevékenységét csupán másodlagosan, kiegészítő módon gyakorolja ezt a feladatát.⁵⁷ Tehát jelentős mértékben újra teret nyert az sportszféra autonóm önszabályozása, amely – ahogy a későbbi fejezetekben láthatjuk – számos dogmatika kérdést vet fel a játékosok jogviszonyával kapcsolatban.

Az önigazgatással kapcsolatban fontos megjegyezni továbbá, hogy a törvény már az elfogadáskor a sportszféra képviselői által szorgalmazott orientáló jellegű, illetve alternatívákat nyújtó szabályt is biztosított a sportegyesületek számára. A túlságosan összetett intézményeket is egyszerűsítette a jogalkotó a sportösztöndíjak esetében, illetve kibővítették a Sport Állandó Választottbíróság hatáskörét a hatékonyabb jogvédelem érdekében. Ezzel is azt kívánta mutatni a jogalkotó, hogy egy pragmatikus sportbarát szabályozási környezet kialakítására törekszik.⁵⁸ A törvény szerkezetéből és preambulumból kiolvasható, hogy a 2004. évi jogalkotás célja sportjogi szabályozása korrekciója és a szakjogi korszerűsítése volt a dereguláció eszközével. A struktúrában jelentős mértékű letisztulás ment végbe, mivel a paragrafusok szám csökkent és a szerkezet átláthatóbbá vált.⁵⁹ Továbbá a sportolók jogviszonyával kapcsolatban bevezetett rendelkezések eurokonform módon elkülönítik az amatőr és a hivatásos státuszt a jogállások definiálásával, illetve törvény orvosolta a sportegyesület és sportvállalkozás viszonylatában is az akkori elvárásokat az Európai Unió versenyjogi követelményeivel kapcsolatban.⁶⁰

Mindezek törvényi alappillérek alapján 2007-ben megszületett a nemzeti sportstratégia,⁶¹ amely összhangban állt a Fehér Könyv a sportról, az Európai Bizottság által kiadott dokumentummal,

⁵⁶ A sportról szóló T/6326. számú törvényjavaslat indokolása. Általános indokolás, 1. pont.

⁵⁷ Uo.

⁵⁸ Németh Zoltán - Szekeres Diána: i.m. 2023, 22. p.

⁵⁹ Sárközy Tamás: Sportjog. A 2004-es sporttörvény magyarázata. Budapest, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2004, 92-94. p.

⁶⁰ Uo. 96. p.

⁶¹ A Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról szóló 65/2007. (VI. 27.) OGY határozat. Idézi: Németh Zoltán - Szekeres Diána: i.m. 2023, 22-23. p.

amely az Európai Unió és a sport kapcsolatát helyezi keretebe. A sport 2010-es nemzeti stratégiai ágazattá nyilvánítását követően a 2023-as strukturális reform hozott ismét változásokat a szervezetrendszerben. A honvédelmi Minisztérium Sportért Felelős Államtitkársága új alapokra helyezte a korábbi forráselosztás stratégiát, amelynek a keretében fókuszba helyezte az olimpiai játékokat és meghirdette az átfogó Nemzeti Versenysport-fejlesztési Programot. Mindez a sport kiemelt nemzeti stratégiai jellegére épített, azt kívánta továbbfejleszteni. A program főcélja a gazdasági és szakmai hatékonyság növelése, illetve az eredményesség javítása és a bürokrácia csökkentése. A finanszírozást teljesítmény alapon tűzte ki célul, hogy a versenysportban elért sikerek nemzeti szintű hatást gyakoroljanak a társadalomra.⁶²

A sportra hatást gyakorló körülmények legutóbbi változását követte a sporttal összefüggő törvények módosításáról szóló 2023. évi CVI. törvény. Ennek keretében a jogalkotó sportigazgatási optimalizációt végzett, amelynek célja a magyar sport eredményességének megtartása és a fejlődést biztosító szakmailag képzett edzői állomány bővítése.⁶³ Mindezek mellett megfigyelhető, hogy a jogalkotó észlelte a sportszférában felmerülő újabb problémákat, amelyek az élet más területein már korábban is fennálltak. A gyermekvédelem érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény figyelmet kapott a terület sporttal összefüggő vonatkozásai is. Így például a jogalkotó szigorította a kiskorú sportolók sportszakmai nevelésének a feltételeit, mivel a módosítás értelmében az érintett edzőnek hatósági bizonyítvánnyal kell igazolnia büntetlen előéletüket, illetve évente kötelező gyermekvédelmi és kommunikációs továbbképzésen kell részt venniük. Mindez hatást gyakorolt a sportszervezetek szabályalkotási tevékenységére is, ugyanis az előbbi rendelkezéshez kapcsolódóan minden szakszövetségnek etikai és gyermekvédelmi szabályzatot kellett alkotniuk. Ennek a módosításnak fényében a korábban ismertetett jogalkotói hozzáállás jelen törvénnyel kapcsolatban annyiban változott talán, hogy a szövetségek működését e témakörben kevésbé másodlagos hozzáállással szabályozta. Ennek háttérében egy fajta edukációs, szemléletformáló módszer áll, hogy a sportszakember tevékenységének egy szilárd törvényi alapot teremtsen.⁶⁴

A jogalkotó továbbá módosítás által bevezette az igazolt sportolói jogviszonyt, amely a valós

⁶² Mátyás Erika: A megújult magyar sportirányítás. Sportjog, 2023/2-3., 28. p.

⁶³ Tóth Nikolett Ágnes - Szabó Tünde - Szekeres Diána: A magyar sport jogi szabályozásáról és annak egyes aktuális módosítási kérdéseiről. Sportjog, 2024/1., 9. p.

⁶⁴ Szekeres Diána: Összefoglaló a Sporttörvényt módosítás néhány releváns rendelkezéséről, valamint a gyermekek védelme érdekében az egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény Sporttörvénnyel kapcsolatos rendelkezéseiről. Sportjog, 2024/2-3., 74-75. p.

viszonyokhoz kívánja közelíteni a sportszféra szereplői közötti kapcsolatot. Ennek legfőbb célja, hogy pontosítsa a sportszféra adminisztrációját azáltal, hogy a sportszervezet köteles regisztrálni a sportolót az erre a célra létrehozott saját és szövetségi nyilvántartásban, illetve az NSR-rendszerben. A regisztráció alapján létesül az igazolt sportolói jogviszony, amely új alapokra helyezte a kötelező tagsági vagy szerződéses jogviszonyt.⁶⁵ Ennek a szabályozási újításnak a jelentőségét a későbbi fejezetekben fogom elemezni, ugyanis az igazolt sportolói jogviszony a játékjoghoz kapcsolódó természete miatt kulcsszerepet játszik az átigazolásokban a magyar dogmatikai háttér alapján, amely felveti a későbbiekben vizsgált kérdéseket a kialakult sportági gyakorlat és a dogmatika összefüggésében.

A jelenleg hatályos sporttörvényről mindenképpen kijelenthető, hogy az elődjeihez képest időtállóbb, amely egy korrigáltabb jogalkotás eredménye. Továbbá a jogalkotó szem előtt tartotta a történeti áttekintésben is mertetett társadalmi szerveződés hagyományát, amely egyrészt helyesnek bizonyul, másrészt meglátásom szerint kétélű fegyver, ugyanis számos probléma forrása is egyben, mint ahogy azt a későbbi dogmatika kérdések elemzésekor látni lehet.

3.8. Részkövetkeztetések

A szabályozás történeti ívének áttekintése több okból is fontos része a sportszférában felmerülő kérdések elemzésével kapcsolatban. Ugyanis egy olyan társadalmi szerveződést és az ebből fakadó szokás alapú társadalmi normákat láthatunk, amelyek az állami szabályozás és szabályozatlanság között hullámlanak. Meglátásom szerint mindez arra is rávilágít, hogy nem minden esetben lehet egyértelműen elhatárolni a sportéletben felmerülő kérdések rendezésével kapcsolatban a jogforrások és azok alkalmazásának módszerét. A történeti elemzés eredményeként megállapítható, hogy szabályozatlan megállapodás jött létre a sportélet résztvevői között a korai időszakban, amely alatt azt kell érteni, hogy pusztán a minden napi erkölcsi és társadalmi szokások alapján léptek a felek egy letisztázott jogszabályi háttér nélküli, szerződészerű jogviszonyba. Ehhez a tényhez és állapothoz hozzászoktak a felek, amelyben bekövetkezett későbbi állami behatás bizonytalanságot és értetlenséget váltott ki. Továbbá a hiányos szabályozás megnehezítette a jogalkalmazást is a fragmentált jellege miatt. Ez a jogalkotási hiányosság sokáig kitartott, amelyet nehezen sikerült levetkőznie a szabályozási környezetnek. A jelenlegi sportpiaci

⁶⁵ Tóth Nikolett Ágnes - Szabó Tünde - Szekeres Diána: i.m. 2024, 8-9. p.

körülményekre reflektálva megállapítható a fentiekben áttekintett sportirányzatok alapján, hogy az angol minta már a 19. században magában hordozta azokat a karakterjegyeket, amelyek a mai sport üzleti vonulatát is kölcsönzik. Tehát erre alapozva valószínűsíthető az angol minta úttörése a modern sportjogi szabályozás tekintetében.

Azonban a jelenleg hatályos sporttörvénnyel kapcsolatban mindenképpen megállapítható, hogy jelentős mértékben orvosolta a korábbi szabályozási hiányosságokat, ezáltal közelebb hozta a magyar sporthoz a nemzetközi sportpiacot. Azonban ez a bekapcsolódás a nemzetközi folyamatokba és ezáltal a piac változó körülményei újabb kérdéseket vet fel. Mindez egyrészt a kialakult üzleti gyakorlatból ered, másrészt pedig a sportszövetségek autonóm szabályozási tevékenysége és az arra épülő jogvitákban született ítéletek is folyamatosan bővítik a sport gyakorlatának és ahhoz kapcsolódó dogmatikai értelmezés problémakörét.

Amennyiben felrójuk az sport üzleti szférájában felmerülő jogviták dogmatikai kollíziókon alapuló téves rendezését a sportszervezeteknek, úgy fel kell róni a mulasztást az állam részére is, mivel – ahogy arra a fentiekben is utaltam – a jogalkotó a sportélet kezdeti kiszélesedésekor passzív magatartást tanúsított, amely lehetővé tette a sportszervezetek irányítással kapcsolatos törekvéseinek a kibontakozását és annak elfogadottá válását a sportélet résztvevői számára. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a sport gazdasági vonulata miatt a szabályozás nem lehet más jellegű, mint egy olyan keretrendszer, amelyben a jogalkotó a sarokpontokat határozza meg és a keretrendszer egyes részeit a piac szereplői töltik meg tartalommal a piaci trendek alapján. Eltérő esetben a túlszabályozás veszélye állna fel, amely a üzleti fejlődés útjába állhat és anomáliákat szülhet, mint ahogy arra volt példa a szabályozási fejlődés során.

4. A sportjog rendszertani elhelyezése

A sportjog területi besorolása, illetve rendszertani szempontú értékelése meglátásom szerint nemcsak a tudományos álláspontok ütköztetése miatt fontos, mivel e kérdéskör vizsgálata felveti azt a kérdést, – a jellemzően felmerülő bizonytalanságok mellett – hogy a sportvilágát érintő dogmatikai viták milyen mértékben értelmezhetőek valós problémaként, azaz milyen mértékben legitim az a kettős szabályozási környezet, – ezalatt az állami és a sportszféra normái értendőek – amely megannyi kollíziót teremt. Továbbá a rendszertani besorolás abból a szempontból is fontos,

hogy a sportszféra specializálódása miatt felmerülhet a lehetősége a sportjog további szakjogiasodásának, ugyanis a nemzetközi sportjogászok körében egyre gyakrabban kerül elő az a kifejezés, hogy „Football Law”, amely a hivatásos labdarúgás sajátos piaci környezetének és üzleti szokásainak a normaszzerű halmazára utal, valamint a hivatásos labdarúgók jogviszonyának jellegzetességét kölcsönzi. A disszertáció szempontjából egy vizsgálandó aspektust jelent, mivel az egyes dogmatikai kollíziókat a sportszféra autonóm normaalkalmazási gyakorlata által kísérem meg feloldani az elemzés későbbi pontján. A jelen fejezetben folytatott elemzés, ezért arra ad választ, hogy milyen mértékben tekinthetjük relevánsak az üzleti gyakorlatot a sportjogviták rendezésében az állami szabályozás mellett vagy éppen afelett. Ugyanis az említett jelenség vizsgálata azt dönti el, hogy a klasszikus dogmatikai szemléletet mennyiben kell átértelmeznünk egyes jogviták elrendezése során. Tulajdonképpen e kérdéskörben feltárt eredmények indokolhatják a sportszféra résztvevői között létrejövő jogviszonyok eltérő szabályok mentén való vitarendezését, illetve eltérő jogalkalmazását a speciális tartalmú szerződéseikkel kapcsolatban.

4.1. A sportjog vegyes szakjogi természete

Az alapvető rendszertani bizonytalanság hozzájárul a meglátásom szerint, hogy a sport világát jelentős mértékben befolyásoló sportszövetségek által alkotott normák – azon belül különösen a játékszabályzatok – jogalkalmazói módszerhez hasonló értelmezése és alkalmazása test idegennek hat jogtudományi szempontból. A vitás kérdések által felmerülő szituációk alapján az állami igazságszolgáltatáshoz hasonló jelleggel kellene rendezni a jogvitákat, azonban a szabályalkalmazás civil szervezetek által kialakított szabályzatok és gyakorlatok alapján történik az adott sportág sportszakmai működésére figyelemmel.

A témakörben átfogó kutatást végzett Tóth Nikolett Ágnes, aki a doktori értekezésének a keretében a sportjogot mint sajátos szakjogot vizsgálta. Az említett kérdéskört részben a sport és jog kapcsolatán keresztül közelíti meg. Ebből adódóan a vizsgálat dimenziója a normák tartalmának jellegére irányul. Az sporttörvény megalkotását megelőzően egyes álláspontok szerint nem sporttörvény kell, hanem sport a törvényekben.⁶⁶ A „sportjog” megnevezést ellenzők inkább a „sportolás joga” kifejezést tartották terminológiai szempontból helyesnek, az ellenkező

⁶⁶ Tóth Nikolett Ágnes: A sportjog mint sajátos szakjog. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2019, 13. p.

álláspontok a sportjog elkülönült léte mellett foglaltak állást, mivel önálló jogággá válása mellett érveltek. A két álláspont közötti utat képviselte Sárközy Tamás, miszerint egy szintézisként azt vallotta, hogy a sportjog egy vegyes szakjog, mivel több jogág elemei fellelhetők benne, azonban lényegi egyedi elemekkel nem rendelkezik, amely önálló jogági rangra emelné. Azonban fontos megjegyezni, hogy mindezt az állami jogalkotás szempontjából közelítette meg ily módon.⁶⁷

Az említett jogelméleti nézőpontokat veti össze Tóth Nikolett Klaus Vieweg álláspontjával. Az álláspont lényegi tartalma szerint a sportjog egy „keretmetszet-anyag”, amely elbűvölő, de egyben egy komplex és fragmentált szabályhalmaz.⁶⁸ Ennek fényében Tóth Nikolett álláspontja, hogy a sporttörvény alapján nehéz eldönteni, hogy állami jogszabályozás mit ért a sporttevékenység alatt, mivel nincs világos elhatárolás ebben a tekintetben, amit tovább bonyolít a modern komplex társadalmi berendezkedés is. Meglátása szerint ennek oka egyrészt az, hogy a sport testkultúrából alakult ki, ezért az oktatás és a nevelés részét is képezi. Azonban másrészt sport beszivárgott az egészségügybe és az egészséges életmódra épülő népjóléti kérdés területére is, ezért a mindennapok részévé vált.⁶⁹ A kérdéskörben való válasz keresést nehezíti, hogy a sportolás elsődlegesen civil szerveződésen alapuló mozgásforma, ezért annak a gyakorlása az egyén hatáskörébe tartozik. Ezért Kolláth György meglátása szerint nem helyes a sportot partenalista-dirigista, illetve közjogi jellegű törvénnyel szabályozni.⁷⁰

Sárközy Tamás által teremtett iskola alapvetéseit vitatja Ábrahám Attila, mivel meglátása szerint a sportszövetségek és a globális sportszervezetek szabályzatai a Lex Sportiva részeként a sportjog területéhez tartoznak, függetlenül attól, hogy nem állami normák. Továbbá vitatja Sárközy Tamás azon álláspontját, miszerint a Lex Sportiva a soft law kategóriába tartozik, mivel a soft law a kötelezően végrehajtandó megállapodások mellett helyezkedik el a nemzetközi jogban és az uniós jogban. Ennek megfelelően a soft law egy megállapodáson belüli bizonytalan tartalmú szabály, amely a létrehozó szándék alapján sem eredményez kötelezettséget. Ábrahám Attila rámutat, hogy szerinte a Lex Sportiva körébe sorolt szabályok, illetve szabályzatok nem bizonytalan tartalmúak, azok léte pedig kötelező erővel bír a létrehozók szándékai alapján.⁷¹ A sportszervezetek által alkotott szabályzatok – Princzinger Péter álláspontja szerint is – a sportjog forrásai közé tartozik,

⁶⁷ Uo. 13-14. p.

⁶⁸ Tóth Nikolett Ágnes: i.m. 2015, 26. p.

⁶⁹ Uo.

⁷⁰ Kolláth György: i.m. 2000, s. p.

⁷¹ Ábrahám Attila: A sportjogról. Gazdaság és Jog, 2024/1-2., 35-36. p.

viszont nem jogalkotási folyamat eredményei, hanem a globális sportjog határokön átívelő normái azzal az érdekességgel, hogy ezek a dokumentumok általános magatartási szabályokat fogalmaznak a sportszféra résztvevői számára, amelyek huzamosabb ideig hatályban maradnak és a szövetségek rendelkeznek eszközzel ezek betartása céljából a számukra biztosított fegyelmi jogkörük lévén.⁷²

Ábrahám Attila észrevételére szükséges még utalni az állami jogalkotással mint minősítő szemponttal kapcsolatban. Ugyanis elemzése keretében rámutatott az állampozitivistá felfogás és a pluralista szemlélet közötti különbségre, amellyel a Lex Sportiva létezését támasztja alá. Ugyanis az állampozitivistá felfogás a jogot szükségszerűen az államhoz köti, míg a pluralista elméletek arra a következtetésre jutottak, hogy a jog nem – és ezáltal a hatalom sem – kötődik az államhoz, mert a társadalom bármely csoportjában megjelenhet.⁷³ Jelen fejezet által tárgyalt kérdésben – különösen rávetítve azt a labdarúgás jogának kérdésére – egyet értek Ábrahám Attila következtetésével, amely meglátásom szerint alátámasztja egy különleges, önálló és tisztán sport jellegű normarendszer valós létezését.

Továbbá szükséges megemlíteni még egy alternatív megközelítést, mivel a korábban említett Football Law legitimitásának a kérdését az eddigi jogelméleti nézőpontok tükrében is vizsgálni kell. Ezen álláspont szerint – amellyel egyetértek a CAS gyakorlatának fényében – a sportjog abból a szempontból rendelkezik egyedi, illetve önálló jogi jelleggel, amennyiben a sport belső önszabályozási rendszerét alkotó szabályzatokat vesszük alapul és tekintjük speciálisnak a törvényi normákon túl.⁷⁴ Tehát ezen analógia mentén, illetve Ábrahám Attila megközelítése alapján kialakulhat egy olyan legitim normarendszer az állami jogalkotási folyamatoktól függetlenül, amelyek az érintett felek csoportjának az elfogadásán nyugszik, amely által kikényszerítő erővel is bírnak. Ily módon a hivatásos labdarúgók jogviszonyát és tevékenységét alappal befolyásolhatja az úgynevezett Football Law normarendszer, amely ebben a tekintetben a Lex Sportiva halmazán belül egy részterület.

4.2. Nemzetközi álláspontok a Lex Sportiva tárgykörében

⁷² Princzinger Péter: i.m. 2010, 36. p.

⁷³ Ábrahám Attila: i.m. 2024, 35. p.

⁷⁴ Tóth Nikolett Ágnes - Szabó Tünde - Szekeres Diána: i.m. 6. p.

A kérdés további vizsgálatához a nemzetközi szakirodalom alapján szükséges különbséget tenni a nemzetközi sportjog és a globális sportjog definíciós keretei között. Ken Foster a nemzetközi sportjogot a közjog részének tekinti, amely az államok közötti kapcsolatokon és az általános jogelveken alapul, mint például a *jus commune*, ezáltal magában foglalja a nyugati demokráciák alkotmányos biztosítékait. Ezzel szemben a globális sportjog egy transznacionális autonóm jogrend, amelyet nemzetközi civil szervezetek hoznak létre. Ezért foster ezt a normarendszert úgy jellemzi, mint egy állam nélküli globális jogot, amely szerződéses alapokon nyugszik.⁷⁵ A korábban említett legitimitás kérdésével kapcsolatban fontos kitérni Foster meglátására, miszerint a globális sportjog mint fogalom csupán egy paravánként működik azzal a céllal, hogy a nemzetközi sportszövetségek töretlen önigazgatás mentén tudjanak működni külső jogi beavatkozás nélkül. Meglátása szerint a sportszövetségek ezáltal szembe szállnak a jogállamiság elvével és immunitás kialakítására törekednek.⁷⁶

Foster aggályként veti fel továbbá, miszerint a nemzetközi sportszervezetek általános érvényű szabályokat, illetve szabályzatokat alkotnak, amely alapján világszinten önálló és független szabályozási rendszert és sportirányítást működtetnek. Ezért nemzetállamoktól független, pluralista rendszerként definiálja a jelenséget. Mindezek alapján Foster szerint is a kérdés az, hogy van-e önálló jellege ezeknek a szabályoknak, amelyek az előbb említett sportirányítás produktumai, illetve helytálló a *Lex Sportiva* megnevezés ezekkel a szabályokkal kapcsolatban. Ezeknek a kérdéseknek a tétje, hogy a nemzetközi sportszövetségek rendelkeznek-e külön immunitással a sportirányítás tekintetében.⁷⁷ E kérdések megválaszolásához a szabályok négy kategóriáját határozza meg típus szerint:

- 1) a játék szabályai („Rules of the game”), amelyek pusztán technikai jellegűek, ezért nem támadhatóak a bíróság előtt;
- 2) Etikai elvek („Ethical principles”), amelyek a sport szellemiségét, tisztességét és integritását védi;
- 3) Nemzetközi sportjogi szabályok, amely a jogállamiság elveinek kiterjesztése a sportra;
- 4) Globális sportjog, amely a nemzetközi sportszövetségek szabályzatából eredő normák összessége.

A modellel kapcsolatban Foster kiemeli, hogy eredetileg a játék szabályai érinthetetlenek, tehát

⁷⁵ Foster, Ken: Is There a Global Sports Law? Entertainment and Sports Law Journal, 2003/1., 1-2. p.

⁷⁶ Uo. 1. p.

⁷⁷ Uo. 4. p.

bíróági úton nem vitathatóak. Azonban a magas szinten folytatott sporttevékenység gazdasági következményei miatt kiterjedhet az önkényes vagy szabályellenes szabályalkalmazásra is. Tehát a szövetségek sportigazgatása szabálytípustól függetlenül felülvizsgálható.⁷⁸ Azonban meglátásom szerint önmagában ez nem cáfolja a Lex Sportiva létezését és elfogadását úgy, mint egy tisztán sport tárgyú normarendszer, amely ezáltal sportágak szerint sportági jogterületekre oszlik, hiszen mint minden jogrendszerben, az egyén számára biztosítani kell egy másik szerv általi felülvizsgálati lehetőséget egy adott jogvitában.

A Lex Sportiva tartalmi jellegének és létezésének a kérdése megközelíthető a CAS gyakorlatán keresztül is, amellyel kapcsolatban Foster álláspontja az, hogy maga a kifejezés pontatlan, mert összemosza a különböző jogelveket, mivel a CAS az ítélezése során nem homogén jogforrást használ, hanem öt elvet követ: lex ludica, jó kormányzás („good governance”), eljárási méltányosság, harmonizáció, méltányos bánásmód. Tehát az előbb említett elvek nem tartoznak bele a Lex Sportiva fogalmába, mivel azt Foster a nemzetközi sportszövetségek szabályozási és alkotmány rendjéből fakadó transznacionális magánjogi rendnek tekinti. Ez a magánjogi normarend formális szerződéses viszonyon alapul, amely önkéntes alávetéssel jön létre, biztosítva a nemzeti jogrendszerektől való függetlenségét. Továbbá ennek a globális sportjogi normarendszernek megvan a saját globális vitarendező fóruma a Sport Választottbíróóság formájában.⁷⁹

Ebből adódóan a Lex Sportiva legitimitását támasztja alá az alkalmazásának a szempontjából, hogy manapság minden versenyző szerződéses viszonyban áll a sportszövetséggel. Ez magában foglal egy olyan megállapodást, amely előírja, hogy minden jogvitát a Sport Választottbíróóság elé kell terjeszteni, illetve egy olyan záradékot, amely tiltja a nemzeti bíróságok előtti eljárás megindítását. Továbbá a Lex Sportiva forrásai a sportvilágon belül találhatók, tehát a követendő normáknak sajátos forrásai vannak. Tehát a Lex Sportiva fő jogalkotási forrása a nemzetközi sportszövetségek szabályzatai, illetve egyes jellegű intézmények szabályzatai, mint például a WADA-kódexe.⁸⁰ További fontos jellemzője a Lex Sportiva rendszerének, hogy a CAS, illetve más sportági vitarendező fórumok, mint például a FIFA Vitarendező Kamarája, joggyakorlatából

⁷⁸ Uo. 4-5. p.

⁷⁹ Foster, Ken: Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport's Jurisprudence. Entertainment Law and Sports Law Journal, 2005/2., 1-2. p.

⁸⁰ Foster, Ken: Lex Sportiva: Transnational Law in Action. In: Siekmann, Robert - Soek, Janwillem (szerk.): Lex Sportiva: What is Sports Law? Asser International Sports Law Series. The Hague, T.M.C. Asser Press, 2012, 242. p.

fakad.⁸¹ A nemzetközi szakirodalomban is képviselik a köztes álláspontot, hasonlóan a magyar sportjogászok körében. Ezzel kapcsolatban Beloff úgy fogalmaz, hogy mérlegelni kell, miszerint létezik-e koherens sportjog, vagy az csak szerződési, kártérítési és közigazgatási jogi elemek véletlenszerű halmaza. Ezzel kapcsolatban arra a következtetésre jut, hogy a válasz feltehetőleg mindkét oldalról megközelítve igaz lehet, ugyanis a sportjog egyszerre önálló entitás és más területek mozaikjai.⁸² Tehát a hivatkozott álláspont szerint a sportjog egy vertikális, tevékenység vezérelt jogág, szemben a horizontális területekkel, mint például a kártérítés. Ezért Beloff párhuzamot von a Lex Sportiva és a Lex Mercatoria között, mivel mindkettő nemzetközi tranzakciókat szabályoz a nemzeti anyagi jog kizárásával. Ebben a tekintetben egy önálló normarendszer, amelynek egyik célja a jog távol tartása a sporttól, mivel a szubszidiaritás elve alapján a döntéseket a sporthoz legközelebb álló szinten kell meghozni.⁸³

4.3. Részkövetkeztetések

A nemzetközi szakirodalom a Lex Sportiva körébe sorolja továbbá a CAS ítélezését. Mindezekből kiindulva az eddigi álláspontok szintéziseként a következő álláspontra helyezkedem. A Football Law kifejezés mint a labdarúgás sajátos gyakorlatára utaló jelenség alapján, illetve a nemzetközi szakirodalom által képviselt CAS ítéletek mint a Lex Sportiva egy része, úgy gondolom, hogy a sportszféra résztvevői között a társadalmi szerződés elmélete alapján hasonló jellegű folyamat ment végbe, illetve megy végbe a normák alkalmazása és azok létének elfogadása során. Ebből adódóan, ha az érintett normák léteznek, akkor azok a felek közötti elfogadott szokások alapján kialakult társadalmi normák részét képezik, akár transznacionális jelleggel is felruházva.

Ezzel kapcsolatban fontosnak tartom hivatkozni, hogy a kontraktualizmus feltételével kapcsolatban mind a racionalizmus, mind az empirizmus azt tartja, hogy az emberek bonyolult törvényszerűségek által egyben tartott individumok összessége. Ebből adódóan bármilyen társadalmi konstrukció az egyedi emberek sokasága által meghatározott szerveződés, ezért az állam is csak következmény, melynek oka az individumban keresendő. Tehát a társadalmi

⁸¹ Uo.

⁸² Beloff, Michael J.: Is There a Lex Sportiva? In: Siekmann, Robert - Soek, Janwillem (szerk.): Lex Sportiva: What is Sports Law? Asser International Sports Law Series. The Hague, T.M.C. Asser Press, 2012, 69-70. p.

⁸³ Uo. 74-77. p.

szerződés paradigmája szerint az egy államot alkotó és az egy társadalomhoz tartozó emberek azért tartoznak ugyanabba a közösségbe, mert ez megegyezik a kifejtett vagy vélelmezett akaratukkal. Ebből adódóan a közösségbe tartozók között szerződéssel jön létre az állam.⁸⁴ Ha mindezt rávetítjük a Lex Sportiva normarendszerére, akkor az látható, hogy a sportszféra résztvevői között klasszikus társadalmi szerződés jegyei ismerhetők fel, ugyanis a nemzetközi szakirodalmi álláspontok ismertetése során említésre került, hogy a sportvilág résztvevői között is fennáll egy szerződéses kapcsolat, ami kiterjed a vitarendezésre, az alkalmazott szabályokra, legyen az a játékszabály vagy a vitarendezésre irányuló különálló, sajátos szabályok.

A Lex Sportiva természetével kapcsolatban a fentiekben megállapítható, hogy amennyiben a valós normahalmaznak fogadjuk el, úgy a Football Law mint a Lex Sportiva részterületét is létezőnek kell elfogadnunk. Ennek a jelentősége többek között a szerződésszegésről szóló fejezetben kimutatott kutatási eredményekben rejlik, ugyanis az említett fejezetben a kérdéskört részben a CAS gyakorlata alapján elemzem, amelyből jól kitűnik, hogy a választottbíróság gyakorlata a labdarúgás ügyében elérte azt a szintet, hogy külön halmazként jelölhető meg a hivatásos labdarúgásra irányuló jogértelmezés, illetve jogalkalmazás. Tehát jelen fejezet fényében álláspontom szerint kijelenthető, hogy a társadalmi szerveződés alapján a Lex Sportiva mint normahalmaz létezik és legitim, önálló terület lehet, mivel a társadalmi szerződés paradigmájához hasonlóan az érintett felek elfogadják ezeket a szabályokat. Továbbá a sportági szerveződés alapján ez sportszövetségenként külön-külön is megtörténik, mivel minden szövetség megalkotja a saját sportág specifikus szabályzatait. Tehát ezen analógia mentén meglátásom szerint kijelenthető, hogy a Football Law, azaz a labdarúgás joga is önálló szakjogi területként fogadható el a Lex Sportiva halmazán belül, amely ezáltal tisztán sport tárgyú normarendszer, mivel – ahogy a korábbiakban hivatkoztam – a lex mercatoria mintájára a nemezeti anyagi jogot távol tartja tágabb értelemben a sporttól, szűkebb értelemben a labdarúgás normarendszerétől, illetve gyakorlatától.

5. A sportjogviszony alanyai

⁸⁴ Tóth J. Zoltán: Állam- és jogelmélet. Budapest, Patrocinium, 2019, 244.245. p.

Jelen két alfejezetben a hangsúly kevésbé irányul a tételes jogi keretek bemutatására, mivel azon túlmenően meglátásom szerint jelentős mértékben hat a sportjogviszony alanyaira a sportszféra gyakorlata, piaci és szervezeti berendezkedése, illetve ezeknek a gazdasági vonulatai. Ezért mindkét fél tekintetében az említett szempontok mentén emelem ki a sportvilág környezetéből az egyes – általam prominensebbeknek vélt – aspektusokat. A felek státuszát és piaci pozíciójukat azért fontos áttekinteni, mert a sportjogviszony dinamikáját szolgáltatja, amely aspektusok árnyalják későbbi fejezetekben a jogviszony minősítésének a kérdését, illetve az egyes szerződésből fakadó kötelezettség teljesítését.

5.1. A sportszervezetek státusza

Sárközy Tamás 2000-ben megfogalmazta a szabadidősport „kommercializálódását”, amely a tömegigény kiszolgálását jelenti a sporteszközök, sportruházat, sportlétesítmények terén. Ezen folyamat mellett a versenysport (élsport) szórakoztatóipari kiszolgálása is megjelenik, ezáltal hatalmas profitot termelve a sportszövetségek és sportegyesületek számára.⁸⁵ Napjainkban ez a folyamat még inkább felerősödött és elérni látszik bizonyos területeken a határait. Míg Sárközy tanulmányának időszakában, vagyis a 2000-es évek elején, az Olimpia, illetve Világbajnokságok a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatásokon keresztül hatalmas nézettséget ért el, addig ma már ez a nézettség megoszlik a különböző platformok között. Ugyanis a sportesemények iránti érdeklődés kiegészült az élsportolók életvitelébe való nagyobb betekintés iránti igénnyel, gondoljunk itt elsősorban a „social media” felületeire, ezáltal a személyes brand kiépítésének fontosságára. Az adott élsportoló személye ma már egy „márkát”, terméket testesít meg. Ebben a tekintetben pedig a sportszervezetek rendelkeznek ezzel a branddel, amely a gazdasági helyzetük alakulásának egy fontos aspektusát képezi. Ugyanis a sportszervezeteknek a „regnuma”, szerepe mindig is az autonóm természetüket testesítette meg.

A sportvállalkozások a 20. század második felében jelentek meg, a sport mint tevékenység eredendően „tisztán magántevékenység” volt, amely a non-profit szektor részeként működött, a profiorientált vállalkozásoktól elkülönülve. Ebből adódóan a hobby sport, vagyis a nem versenyszerű sportolás, nem volt jogi szabályozás alá vonva, emellett az élsport pedig az

⁸⁵ Sárközy Tamás: A hivatásos sport gazdasági jogi alapkérdései Magyarországon. *Gazdaság és Jog*, 2000/7-8., 38. p.

önszabályozás tárgya volt.⁸⁶ A sportegyesületek, illetve sportszövetségek létrejöttével indult meg a sport autonóm önszabályozása, azáltal, hogy e jogi személyek létrehozták saját alapszabályaikat, valamint szervezeti és működési szabályzataikat (SzMSz). E jogi személyek tagja csak azon személy lehet, aki egyoldalú jognyilatkozattal aláveti magát ezen szabályoknak, valamint a szervezet által létrehozott versenyszabályoknak is. E civil szabályozásba, az állam alapvetően a „laissez fair” jegyében nem kívánt beavatkozni.⁸⁷ Nemzetközi tekintetben fontos megjegyezni, hogy a határokon átvívelő sportversenyek megrendezése érdekében, a nemzeti sportszövetségek tovább társultak, ezáltal létrejöttek a nemzetközi sportági szövetségek, így válhattak a versenyszabályok nemzetközi szintűvé, vagyis az adott sportág „szupranacionális normáivá”.⁸⁸ Tehát a sportszervezetek gazdasági megerősödése ekkor kezdődött, amely a tömeg igény kiszolgálásával exponenciálisan nőtt, maga alárendelve a sportolókat és a kisebb klubokat mint eszköz és igazgatási alegység.

Eszerint az állami közbelépés a sport világában a szükséges egyensúly fenntartására irányul, hogy a sport köré kiépülő üzleti szféra ne torzítsa el a sporttevékenységgel járó értékeket. Azonban ennek a beavatkozásnak a célja egy alapvető keret szolgáltatása a sportjogviszony működéshez, vagyis az állam nem kívánja kontrollálni teljes mértékben a sport piaci folyamatait. Sokkal inkább őrzi a törvényi alapelveket a piac mozgásának tekintetében. Az állam feladatai közé leginkább az egészséges életmódhoz kapcsolódó alapjogok biztosítása tartozik részben a sporttevékenység lehetőségének biztosításán keresztül.⁸⁹

Ezért a sportszervezetek önszabályozó mivolta mai napig releváns alakító tényező a sportjogviszonyokban. Bizonyos szituációkban ez az autonóm működés eredményezi, hogy a sportjogviszony tartalmi elemei szinte kötelező jellegű általános szerződési feltételként vonatkoznak a hivatásos sportolókra, vagyis kénytelenek alávetni magukat ezen előre determinált szerződéses keretrendszernek. Ez azt jelenti, hogy az adott sportoló vagy elfogadja a feltételeket és a sportot hivatásként űzi, vagy nem folytat sporttevékenységet, amely a megélhetését jelenti.⁹⁰

⁸⁶ Sárközy Tamás: A sport, mint az állami-jogi és az önszabályozás határterülete. Állam-és Jogtudomány, 2000/3-4., 212. p.

⁸⁷ Uo. 213-216. p.

⁸⁸ Uo. 213-214. p.

⁸⁹ Az Alaptörvény XX. cikke alapján mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez, e jog érvényesülését Magyarország -az Alaptörvény idézett cikkében deklaráltak mellett- a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával segíti elő.

⁹⁰ Nemes András: A sportjog a jogelméleti „hitviták” keresztútjában. In: Tóth Judit (szerk.): Tanulmányok Dr. Tóth Károly címzetes egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szeged, SZTE ÁJK, 2015, 474. p.

5.1.1. Európai modell

A sportszervezetek státuszát és piaci pozícióját jelentős mértékben befolyásolja a szervezeti tagozódásuk, amely az európai modell alapján a piramis jellegű felépítést követi.⁹¹ E modell szerint a különböző formában működő, sporttevékenységet folytató, valamint jogi személyiséggel rendelkező sportszervezetek négy szintje különíthető el. A legfelsőbb szinten működnek a nemzetközi sportszövetségek, amelyekben – az egy szinttel alacsonyabban elhelyezkedő – nemzeti sportszövetségek csoportosulnak. Fontos megjegyezni, hogy az előbb említett nemzetközi szövetségekben minden állam legfelsőbb nemzeti szövetsége rendelkezik tagsági jogviszonnyal egy sportág tekintetében, tehát egy adott állam képviseletében csak egy nemzeti sportszövetség lehet jelen.⁹² A nemzeti szövetségek felelnek értelemszerűen a nemzeti szintű sportesemények, illetve bajnokságok szervezésért egy adott sportágon belül, továbbá az adott sportággal kapcsolatban általános jelleggel látják el a feladataikat. Mindemellett szabályozó szervként is működnek, amely funkciójuk a monopol pozíciójukból ered, hiszen minden országban alapesetben egy nemzeti szövetség található az adott sportág vonatkozásában.⁹³

A nemzeti szövetségek foglalják magukba a regionális szövetségeket, amelyek egy adott régióra levetítve látják el az adott sportágon belül a feladataikat. E szint alatt helyezkednek el a sportklubok, illetve sportegyesületek, amelyek a regionális sportszövetségekben rendelkeznek tagsági jogviszonnyal.⁹⁴ Fontos megjegyezni, hogy Magyarországon nem feltétlenül működnek regionális szövetségek, hanem a sportklubok direkt módon a nemzeti sportszövetségekben rendelkeznek tagsági jogviszonnyal.

A modellel bevezetése az Európai Bizottság első kísérlete volt arra 1998-ban, hogy átfogó megközelítést alkalmazzon a sporttal kapcsolatban a Bosman ügy utáni sportpolitikai környezetben. A sportról szóló fehér könyvben a Bizottság kiemelte a sport sajátosságát, azonban még ennek fényében se tartotta reálisnak egy egységes európai sportmodell meghatározását, mivel a tagállamokban bekövetkezett gazdasági és szociális fejlemények az európai sportszervezés számára új kihívásokat állítottak. Az új érdekelt felek megjelenése új kérdéseket vetett fel a

⁹¹ European Commission: The European Model of Sport. 2. p.

⁹² Uo.

⁹³ Uo. 3. p.

⁹⁴ Uo.

kormányzás, a demokrácia és a sportmozgalmon belüli érdekképviseléssel kapcsolatban.⁹⁵ Egyes álláspontok két lehetséges megoldást javasoltak a probléma áthidalására az említett kérdésekben: a Bizottság reagál az „európai modell” fogalmának a sportszabályozó testületek általi politizálására és újradefiniálására, amelyek megkísérlik megelőzni az európai bíróságok és a Bizottság jogi beavatkozását; vagy a Bizottság csupán elismeri a sport új irányításának valóságát. A lehetőségeket felvető García szerint a sport irányítása Európában átalakult a régi piramis- és vertikális struktúrából az érdekelt felek hálózatainak horizontálisabb felosztása felé. A fehér könyv csupán egy újabb lépés volt ebben a folyamatban, amely által a Bizottságnak az volt a célja, hogy pozicionálja magát a szervezeti struktúrában. García szerint a Bizottság a felügyeleti szerepet választotta, amely bizonyos fokú felügyelt autonómiát kínál az irányító testületeknek. Ennek a keretei között a szövetségek konkrét szerepét elismerték cserébe az érdekelt felek szélesebb körű képviselőkhöz jutottak a döntéshozatali folyamatokban az Unión belül.⁹⁶

Az egysége modell irrerealitása többek között abban is rejlett a kritikusok szerint, hogy a húsz uniós tagállamról készült felmérés szerint az országok vagy beavatkozó, vagy nem beavatkozó szabályozási modellt alkalmaznak. A kategorizálás értelmében a beavatkozó szabályozási modell olyan modell, amely konkrét jogszabályokat tartalmaz a nemzeti sportmozgalom jelentős részének felépítéséről és feladatköréről. Minden egyéb modell nem beavatkozó modellnek minősül. Tehát túlságosan is eltérő a tagállamok szabályozási képe az Unión belül.⁹⁷

Az Európai Parlament, viszont megalapozottnak látta az európai sportmodellt, amely álláspontot a 2009-ben közzétett állásfoglalásában fogalmazott meg. A dokumentumban foglaltak szerint az európai sport szervezeti struktúrái nemzeti elven alapulnak, illetve a sport európai szinten nem az EU szintjén, hanem kontinentális keretek között szerveződik. A dokumentum továbbá kiemeli, hogy a nemzeti hatóságok, ligák és versenyek általi önszabályozás elve alátámasztja és igazolja a sport európai modelljének felépítését.⁹⁸ Ezek alapján a szervezeti kialakításban tulajdonképpen szabad kezet kaptak a nemzetközi sportszövetségek, amelyek közel azonos módon követik a modell strukturális elemeit.

⁹⁵ Fehér Könyv a sportról. COM(2007) 391, 13. p.

⁹⁶ Lásd részletesen García, Borja: Sport governance after the White Paper: the demise of the European model? *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2009, 267-284. p.

⁹⁷ Siekmann, Robert -Janwillem, Soek: Models of Sport Governance in the European Union: The Relationship between State and Sport Authorities. *The international sports law journal*, 2010/93. s. p.

⁹⁸ Az Európai Parlament 2008. május 8-i állásfoglalása a sportról szóló Fehér könyvről. (2009/C 271 E/07), AI. pont, 2. pont, 16. pont.

Ennek a témakörnek a hazai vetületét tekintve az Stv. szabályozza a sportszervezetek tagozódását. A sporttörvény 15. § (1) bekezdése szerint sportszervezetnek minősül a sportegyesület, a sportvállalkozás, a sportiskola és az utánpótlás-nevelést végző alapítvány is. Továbbá a 15. § (2) bekezdése alapján a nemzeti válogatottat működtető szövetségekre is irányadó az (1) bekezdésben foglalt szabályozás. Tehát az európai modell nyomán, a sportszervezetek piramis jellegű szervezeti rendszerének a legalsó szintjén helyezkednek el a sportegyesületek, a sportvállalkozások, a sportiskolák és az alapítványok. Alapvetően ezek a jogi személyek állnak közvetlenül szerződéses jogviszonyban a sportolókkal. Ezen a ponton fontos kitérni a sportvállalkozások típusára, ugyanis ez egy tágabb, összefoglaló megnevezése a polgári jog által szabályozott, sporttevékenységet folytató gazdasági társaságoknak. Tehát az előbbieken említett jogi személyek mellett a sportklubok korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában is működhetnek a Stv. 18. § (2) bekezdése szerint.

A lépcsőzetes szervezeti rendszerből aódoan a sportolókat foglalkoztató sportklubok több, különböző típusú jogi személy formájában is létrejöhetnek, azonban a professzionális szinten tevékenykedő játékosokat jelentős részben a vállalkozások szerződtetik, ugyanis a hivatásos szférában általában a gazdasági társaságok rendelkeznek megfelelő erőforrással ahhoz, hogy az ipar és a piac által diktált igényeket követni tudják. Magyarországon is hasonló gyakorlat uralkodott korábban, ugyanis a hivatásos sportolók foglalkoztatásához szükséges pénzügyi háttérrel csak a vállalkozások voltak képesek megteremteni, mivel gazdasági társaságként több csatornán keresztül juthattak bevételekhez a profitot termelő gazdasági tevékenységük által. Azonban az állam megteremtette a hazai sportfinanszírozási rendszernek egy új formáját, amely csökkentette a sportegyesületek és a vállalkozások közötti szakadékot, ezzel lehetővé téve az egyesületek számára is a hivatásos sportolók foglalkoztatását.⁹⁹

A nemzetközi gyakorlatban és a hazai piacon is egyes sportágakban – amelyek alatt jellemzően tömegsportokat, illetve látványsportokat kell érteni – továbbra is a sportvállalkozások képesek megteremteni a hivatásos sporttevékenységhez szükséges környezetet. A nemzetközi szakirodalom¹⁰⁰ szerint a sportvállalkozások meglehetősen céltudatos, jól irányzott stratégiát folytatnak a sporttevékenység – mint gazdasági tevékenység – biztosítása érdekében, hiszen ezek

⁹⁹ T/3371. számú törvényjavaslat indokolással - a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról. Javaslat 6. §-nak indokolása.

¹⁰⁰ Case, Robert: Entrepreneurship. In: Pedersen Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 165. p.

a vállalkozások piaci felmérésüket készítik a sportszférát illetően, sporttevékenység köré épített üzleti stratégiát alakítanak ki és ehhez befektetőket is keresnek. Tehát a sportegyesületek nem feltétlenül rendelkeznek vagy nem is tudnak fenntartani egy ilyen jellegű működéshez szükséges apparátust.

5.1.2. Angliai sportirányítás

Az Európai Unió sport modelljéhez viszonyítva érdemes röviden kitekinteni az Egyesült Királyság modelljére, amely jelentős változáson ment keresztül a gazdasági folyamatoknak köszönhetően a kezdeti berendezkedéséhez képest. A brit sportirányítást hagyományosan – a kontinentális jogrendszerű országokhoz – az amatőrizmus, az önkéntesség és a sport iránti szeretet vezérelte. Később ez a strukturális berendezkedés a modern sportban elavulttá és nehézkessé vált. Erre példaként szolgál az angol Rögbi Szövetség korábbi vezetése, amelyet „57 öregemberként” aposztrofáltak a sportvilág résztvevői, az Angol Labdarúgó-szövetség (FA) túlságosan nagy és nehézkes általános bizottsága, valamint a brit atlétika, amelyet az 1990-es évekig 16 különböző, egymással versengő testület irányított. A rossz minőségűnek tartott brit sportirányítás reformja érdekében az angol sportszervezetek elkezdtek a sportszférán kívülről érkező, profi üzleti és jogi szakembereket bevonni. Így került a krikettszövetség élére a Tesco szupermarketlánc korábbi elnöke, Lord MacLaurin az új ötletek bevezetése érdekében, vagy az FA élére a reklámszakmából érkező Adam Crozier. Az amerikai mintát követve az angol sport is megpróbálta bevonni a jogászokat a legfelsőbb vezetésbe, azonban ez az angol Premier League esetében nem volt teljes mértékben sikeres.¹⁰¹

Az angol modell sajátosságai alapján a sportirányítás az átalakulást követően úgy jellemezhető a leginkább, mint egy részvénytársaságban való érdekelttség, amelynek kiemelkedő példája a labdarúgóklubok. A brit szakirodalmi álláspont szerint a sportban a hagyományos vállalati részvényes (shareholder) fogalom helyett inkább a „stakeholder” mint érdekeltfél koncepciója a megfelelőbb jelző a sportirányítás modelljének leírásához. Ennek a sportirányítási koncepciónak az alapja, hogy biztosítani kell az összes érintett – tulajdonosok, adminisztrátorok, szurkolók, média és szponzorok – számára a megfelelő beleszólást és képviselést a sport jövőjével

¹⁰¹ Gardiner, Simon - Boyes, Simon: Governance of Sport: National, European and International Perspectives. In: Gardiner, Simon (szerk.): Sports Law. Third edition, Great Britain, Cavendish Publishing, 2006, 151-152. p.

kapcsolatban.¹⁰² Tehát a brit sportszektor hatékonyság növelésre irányuló folyamatok során az amatőr részvételtől a nagyüzleti és globális kereskedelmi környezet felé mozdult el. Mindezt központi szabályozás útján keresztül megerősítették 2016-ban, amikor az Egyesült Királyság sportszektorára irányulóan bevezették a Sportirányítási Kódexet, amely bizonyos értelemben pressziót helyes a sportszervezetekre. Ugyanis a kódex „felelj meg vagy viseld a következményeket” (comply or else) alapú rendszerhez köti a támogatások elnyerését a sportszervezetek számára. Mindez azt jelenti, hogy kötelező a kódex előírásának a betartása, amennyiben az adott sportszervezet az állami vagy lottóbevételekből származó támogatásokat kívánja elnyerni. A megfelelés hiánya a támogatások felfüggesztését vagy megvonását vonja maga után.¹⁰³

5.2. A sportolók státusza

A sporthoz való kapcsolódás eltérő módon jelenik meg a társadalom különböző csoportjaiban. Míg a sportot fogyasztók, azaz a szurkolók körében ez elsősorban a sportesemények követése és az arról folytatott diszkurzus útján, addig az amatőr sportolók a rekreációs célú, aktív részvétel révén kötődnek a sporttevékenységhez. Ezen önkéntes, szabadidős jellegű elköteleződéstől élesen elhatárolható a sportolók azon köre, akik számára a sporttevékenység hivatássá, illetve életvitelszerű tevékenységgé válik. Utóbbi csoportba tartoznak a hivatásos sportolók azon köre, akik az Stv. 1. § (4) bekezdésével összhangban a tevékenységüket nem csupán kedvtelésből, hanem rendszeres jövedelemszerzés céljából, foglalkozásszerűen végzik, ami egyúttal sajátos jogállásuk alapját is képezi.

A sportolói jogviszony hátterének elemzése során elengedhetetlen a terminológiai alapvetések rögzítése. Az Stv. által alkalmazott „sportszerződés” fordulat dogmatikai szempontból gyűjtőfogalomnak tekintendő, amely – az értelmezési tartománytól függően – heterogén szerződéstípusokat foglalhat magában. E halmaz körébe sorolhatók többek között a hivatásos vagy amatőr sportolói szerződések, a szponzorációs és kereskedelmi megállapodások, a játékjog átruházására irányuló (kölcsonadási) konstrukciók, valamint a klasszikus megbízási vagy

¹⁰² Uo. 153-154. p.

¹⁰³ The Future of Sports Governance – Beyond Autonomy. ICSA, The Governance Institute, 2019, 10-11. p. <https://www.sportsgovernanceacademy.org.uk/media/axdbqjo2/the-future-of-sports-governance-beyond-autonomy.pdf> (2026.04.26.)

munkaszerződések is. A fogalmi keretek pontosítása érdekében indokolt a sportszerződések tágabb és szűkebb értelemben vett megkülönböztetése. Tág értelemben sportszerződésnek minősül minden olyan polgári jogi vagy munkajogi kötelem, amelynek tárgya bármely módon a sporttevékenységhez vagy annak infrastrukturális környezetéhez kapcsolódik. Ezzel szemben szűk értelemben vett sportszerződés alatt kizárólag a sportszervezet és a sportoló között, kifejezetten a sporttevékenység folytatása céljából létrejött jogviszonyt értjük. Ez utóbbi kategória olyan sajátos, sportágspecifikus elemekkel átszőtt szerződéses konstrukció, amely – a felek autonómiájától függően – polgári jogi vagy munkajogi alapokon nyugszik.¹⁰⁴ Tehát a sportjogviszony feleinek akarata két szerződés típus közötti választásra korlátozódik a jogviszony megválasztásának tekintetében, mivel maga a törvény determinálja ezen „szerződési típuskényszer”.

Továbbá amennyiben a felek sportpiaci együttműködésének az alapjait vizsgáljuk, úgy kijelenthető, hogy a sportolói szerződések természetét tekintve bizalmi jellegű visszerthes jogviszony jön létre a felek között írásba foglalva,¹⁰⁵ amely indokoltan alátámasztja a megbízási szerződés vagy munkaszerződés alkalmazását, hiszen mindkét kötelmi formában a kötelezett fél alapvető kötelezettsége, hogy a rábízott feladatot, huzamosabb ideig, gondosan, a legjobb tudása szerint lássa el. Azonban a sportjogviszonyra vonatkozó keretrendszer a szerződések megválasztásával kapcsolatban korábban más lehetőségeket is biztosított. A jelenleg hatályban lévő sporttörvény előtt gyakori bevett szokás volt, hogy a sportolók egyéni vállalkozói minőségben kötöttek szerződést a sportvállalkozásokkal, amely félnek fizetési késedelembe esése esetén sportjogi szankció is alkalmazásra került.¹⁰⁶ Ebből adódóan a hatályos szabályozás egyik célja a professzionális és amatőr szint elválasztása volt,¹⁰⁷ mivel a korábbi szabályozás keretei között egyszerűbb volt a törvény megkerülése, amely abban mutatkozott meg, hogy gyakran visszaéltek a szponzori szerződések nyújtotta lehetőségekkel, ugyanis e támogatási formában havi rendszerességgel kaptak pénzbeli juttatást a formálisan amatőr státuszban álló sportolók, amely juttatás természete egyértelműen munkabérnek felelt meg.¹⁰⁸

Ezen „kiskapu” kiiktatásával letisztultabbá vált a hivatásos sportolói státusz alapjául szolgáló jogviszony keretrendszere is. A sportélet résztvevőinek, pontosabban a sportjogviszony

¹⁰⁴ Horváth Gábor: Sportszerződések Munkajogi és/vagy Megbízási jogviszony, *Gazdasági és Jog*, 2018/7-8., 3. p.

¹⁰⁵ Tóth Nikolett Ágnes: A sportszerződések hazai jogszabályi háttere, különös tekintettel a labdarúgókra. *Magyar Jog*, 2015/6., 359. p.

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ Uo.

¹⁰⁸ Horváth Gábor: i.m. 2018, 3-4. p.

szerződéses feleinek nem mindegyike üdvözölte az akkor újnak számító korlátozásokat. Ugyanis a sportról szóló 2004. évi I. törvény 8. § (1) bekezdése és 78. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról szóló 1058/B/2005. AB határozatból kitűnik, hogy az indítványozók a határozat címében szereplő két Stv. rendelkezést sérelmezték és kérték a megsemmisítését. A kifogásolt rendelkezés alapján a hivatásos sportoló csak munkaszerződés keretében foglalkoztatható a sportszervezet által, illetve a törvény hatályba lépését követően a hivatásos sportoló a sportszervezettel egyéni vállalkozóként nem köthet munkavégzésre irányuló egyéb polgári jogi jogviszonyt. Az indítványozók a sportjogviszony természetére hivatkoztak, miszerint az eredendően nem a munkaviszony keretrendszeréhez igazodik, hanem sokkal inkább a vállalkozási- és megbízási jogviszony elemeit tartalmazza. Ebből adódóan a jogviszonyok megválasztásának korlátozása ellehetetleníti az egyéni vállalkozóként vagy a betéti társaság beltagjaként történő foglalkoztatást, amely folytán sérül az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdése, miszerint „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.” Az indítványozók álláspontja szerint az akkori új sporttörvény hátrányosan diszkriminálja a sportvállalkozásokat és sportolókat, mivel korlátozza a szabad munkavállalásukat. Az Alkotmánybíróság az indítványt nem találta alaposnak annak megvizsgálását követően. A határozatban mérceként került megfogalmazásra, hogy az munkához való jogot¹⁰⁹ mint alanyi jogot és a munkához való jogot mint szociális jogot el kell határolni. Ezen indokolási irányvonalat folytatva az AB megállapította, hogy az alanyi jog értelmébe vett munkához való jog és a vállalkozáshoz való jog között nincs hierarchia, mivel a munkához való jog értelmezése magába foglal minden foglalkozást, hivatás és vállalkozás megválasztásának szabadságát.

Ezt a szabadságot ugyanúgy megilleti a védelem, akárcsak a többi szabadságjogot, azonban a védelem megítélésére más mércét kell alkalmazni. Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában¹¹⁰ megállapította, hogy a munkavégzésre irányuló jogviszony típusa önmagában nem korlátozza a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot, mivel ez csak a jogviszony keretrendszerét jelöli meg, amely keret megszabása nem hátráltatja vagy ellehetetleníti el a munkavállalót a hivatás szabad megválasztásának tekintetében, ily módon sem objektív, sem

¹⁰⁹ A munkához való jog tekintetében általánosságban lásd: Kun Attila: A munkához való jog. In: Jakab András - Könczöl Miklós - Menyhárd Attila - Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia, HVG-ORAC, 2021. s. p.

¹¹⁰ 269/B/1998. AB határozat.

szubjektív korlát nem áll fenn a hivatásos sportolóval szemben. Az előbbi megállapításokból kiindulva az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a vállalkozáshoz való jog nem korlátozhatatlan, ezért se a szerződő felek egybehangzó akarata, se az adott személy alanyi joga nem terjed ki arra, hogy a választott foglalkozást az általa szabadon megválasztott jogviszony keretében folytassa korlátozások nélkül.

Mivel a vállalkozáshoz való jog alkotmányos alapjog, ezért a többi alapjoghoz hasonlóan csak a szükségességi-arányossági teszt alapján korlátozható. E jogra alapított vállalkozási tevékenység pedig a foglalkozás részaspektusaként érvényesül, tehát egy fajta speciális feltételeket magába foglaló munka.¹¹¹ Ez a megállapítás a tekintetben fontos, hogy a 1058/B/2005. AB határozat alapján az Alkotmánybíróság deklarált álláspontja szerint egyáltalán nem alkotmányellenes, ha a jogalkotó valamely tevékenység folytatását bizonyos jogviszonyi keretek közé szorítja és más lehetőségeket kizár.¹¹² Ez alapján levonható azon következtetés, miszerint a hivatásos sportjogviszony kontraktuális kereteinek korlátozása az alapjogok korlátozása esetén alkalmazandó szükségességi-arányossági teszt jegyében más alapjogok és alkotmányos érdekek védelmére tekintettel indokolt. Tehát a hivatásos sportolói jogviszony megválasztható típusai a többi alapjogra való tekintettel, illetve a törvénykerülés lehetőségének kiiktatása miatt „szorult” a jelenlegi hatályos szabályozás szerint a munkaszerződés és a megbízási szerződés dimenziójába, így a törvényi rendelkezések a hivatásos sportolói jogviszony szerződéses természetét jelöli ki a felek számára, oly módon, hogy a sportoló és a sportvállalkozás alkotmányos joga nem sérül.

6. A hivatásos sportolói jogviszony minősítése

A hivatásos sportolók sporttevékenységére irányuló szerződések esetében is releváns és vizsgálendő kérdésként merül fel a szerződések klasszifikációja és elhatárolása. Ebből adódóan a disszertáció egyik központi kérdéskörét képezi, mivel az adott szerződéstípus jellege határozza meg a szerződő felek jogait és kötelezettségeit az egybehangzó akaratnyilatkozatuk révén létrejött jogviszony keretein belül. Azaz a klasszifikáció azt dönti el, hogy az egyes jogkérdésekben a

¹¹¹ Tóth J. Zoltán: A vállalkozáshoz való jog alkotmányos tartalma az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján. Jogelméleti Szemle, 2019/4., 91-92. p.

¹¹² Lásd: 1058/B/2005. AB határozat. Idézi Tóth J. Zoltán: i.m. 2019., 98-99. p.

sportoló és a sportszervezet közötti jogviszonyra a polgári jog vagy a munkajog dogmatikai alapelvei, szabályai és jogkövetkezményei alkalmazandóak-e. A szerződéses keretrendszer megválasztása jelentős mértékben függ a szerződés tárgyát képező tevékenység természetétől. A sportjogviszony természetének keretbe foglalása elősegíti a későbbiekben tárgyalt kérdések rendszerszerű értékelését, így különösen a szerződési szabadság érvényesülését és a szerződésszegés dogmatikáját.

A minősítés döntően befolyásolja, mely jogterület dogmatikája tekintendő irányadónak vagy dominánsabbnak a sportolók jogviszonyával kapcsolatos egyes részletkérdésekben. A kérdéskör és a többi témakör szintézise abban is megragadható, hogy a felek akaratautonómiája és a dispozitivitás elve mutatkozik meg erőteljesebben a jogviszonyban, vagy a kógens normák túlsúly és a alá-főle rendeltségi viszony nyer nagyobb teret, ami szűkíti a szerződési szabadság érvényesülésének a lehetőségét, ugyanakkor fokozott védelmet biztosít a munkavállaló sportoló számára, legalábbis elméletben. Tehát a minősítés közvetlenül meghatározza a szerződési szabadság ismérveinek érvényesülését, azaz a szerződéses tartalom alakíthatóságát és a jogérvényesítés fórumát, amely a gyakorlat számára kiemelkedő jelentőséggel bír. Ugyanis a sportszervezetek számára fontos lehet a vitás sportügyek rendezésekor, hogy például az adott szakosztály esetében mely szerződéses jogviszonyt kívánja alkalmazni és abból adódóan mely bírósági fórum előtti eljárásra építi a stratégiáját egy esetleg jogvita esetében. Hiszen a Vbt. 1. § (3) bekezdése alapján a munkaviszony esetében Magyarországon nincs helye választottbírósági eljárásnak. Tehát ebben az esetben az adott sportszervezet számára fontos szempontként merülhet fel, hogy a munkaviszony alapján sporttevékenységet végző sportolóval szemben folytatott peres eljárást állami bíróság vezeti, amely adott esetben nem rendelkezik a sporttevékenység speciális természetét figyelembe vevő szemlélettel.

Az előbb említett alapvetések nyomán megfigyelhetjük, hogy az üzleti szférában kialakuló gyakorlatok és maga a sport dinamikája folyamatosan újabb és újabb reagálásra készíti a tudomány képviselőit és a piac résztvevőit. Ezért jelen fejezet célja, hogy összevesse az egyes minősítő szempontokat és tényezőket a hivatásos sportolók sporttevékenységére irányuló szerződések tekintetében a magyar dogmatika és minősítő jegyek, illetve a külföldi szakirodalmi álláspontok segítségével. Ugyanis ennek fényében válik láthatóvá, hogy a későbbi elemzések során mely terület diszciplínáit írhatja felül a Lex Sportiva és a sporttevékenység speciális természete.

6.1. A sportjogviszony törvényi keretei

A hivatásos sportolók foglalkoztatásával kapcsolatban alapvetően két szerződéstípus áll rendelkezésre. Az Stv. rendelkezései szerint a sportszervezettel kötött munkaszerződés vagy megbízási szerződés keretében fejtheti ki a sportoló a tevékenységét. Mindkét jogviszony a magánjogi normák – és a munkaszerződés ezen belül a munkajog magánjogi – rendszerében helyezkedik el, mégis mindkét szerződés típusnak megvannak azon sajátos ismérvei, amelyek a szerződő felek jogait és kötelezettségeit meglehetősen eltérő módon szabályozzák egymáshoz képest. Egyik ilyen szempont – amely azonnal felmerül e tárgykörben – a felek közötti hierarchikus viszony a munkaszerződés relációjában, illetve az egymás mellé rendelt pozíció a megbízási jogviszony keretében. Az előbb említett két szerződéstípus markáns jellemzőit összevetve jelentős eltérést figyelhetünk meg a tevékenység kivitelezésére vonatkozó szabályozások tekintetében. Hiszen alapesetben a munkaszerződés keretében a munkavállaló, azaz a tevékenységet kivitelező fél önállótlanul végzi a munkáját, míg a megbízási jogviszony alapján eljáró megbízott kötetlenebb formában teljesíti a rábízott feladatot. Jelen esetben a sportolók szemszögéből jól érzékelteti a dilemmát azon példa, miszerint a munkaszerződéssel foglalkoztatott sportoló köteles megjelenni azokon a versenyeken és edzéseken, amelyekkel kapcsolatban a munkáltatói jogot gyakorló személy a sportszervezet képviselőjében úgy rendelkezik. A Ptk. 6:272. §-a alapján a megbízási szerződés keretében a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles, azonban – a polgári jogi jogviszonyokra alapesetben irányadó diszpozitívitás jegyében – a felek akár megállapodhatnak abban is, hogy – a küzdősport szférában elterjedt nemzetközi gyakorlatot követve¹¹³ – a sportoló maga dönti el, hogy mely versenyeken kíván részt venni, illetve miként alakítja az edzéstervét. Ebből az okból kifolyólag a rendszerváltást megelőzően is fontos kérdésként merült fel a munkaviszony és a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyok elhatárolása, ugyanis a perek tekintetében kiemelt jelentőséggel bírt a szerződésekből fakadó jogok és kötelezettségek megállapítása. A piacgazdaságra való átállást követően a jogviszonyok elhatárolása inkább az adó és a foglalkoztatással járó terhek meghatározása miatt vált fontossá.¹¹⁴

¹¹³ Például a UFC küzdősport szervezetnél kialakult gyakorlat szerint az adott sportolót a szervezet három küzdelemre szerződteti, amely mérkőzéseket a sportoló egy év alatt is megvívhatja, de akár három évbe is telhet, amíg a meghatározott meccsszámot kitölti. Lásd Milas, John: Out of the Octagon and into the Courtroom: The UFC's Antitrust Lawsuit. *Journal of Sports Law*, 2022/18., 30. p.

¹¹⁴ Hovánszki Arnold: A munkaviszony és munkavégzésre irányuló egyéb magánjogi jogviszonyok elhatárolása, Cég

Azonban a hivatásos sporttevékenységre irányuló szerződések esetében az előbbi ok miatt fontos vizsgálni a jogviszonyok elhatárolásának kérdését és problematikáját, ugyanis az Stv. 8.§ (1) bekezdése szerint a sportoló megbízási díja a számviteli törvény szerint bérként kerül kifizetésre, tehát az adó és a foglalkoztatással járó terhek elkerülése kevésbé indokolják a klasszifikációt, amely folytán a kérdés jelentősége érdekes módon a rendszerváltás előtti célokhoz kanyarodik vissza a klasszifikáció tekintetében, a piacgazdaság ellenére. Mindezek alapján felmerül a kérdés, hogy miként lehet a meglévő klasszifikációs szempontok alapján elhatárolni a hivatásos sportolók sporttevékenységre irányuló szerződésüket, ugyanis egyik vagy másik jogviszonyból eltérő jogok és kötelezettségek származnak, amelyek jelentősen befolyásolhatják a sporttevékenység kivitelezésének módját.

6.2. A szerződéstípusok határvonalának eltolódása

Alapvetően a szerződés típusát a felek szándéka határozza meg a tevékenység jellegére való tekintettel. Azonban figyelembe véve az üzleti szféra volatilitását és dinamikáját, illetve a hivatásos sportszféra sajátos természetét, egyre nehezebb elhatárolni egymástól a sporttevékenységre irányuló két szerződéstípust, hiszen az előbb említett körülmények folyamatosan formálják a hagyományos szerződéses keretrendszereket és új szerződési technikákat, illetve gyakorlatot alakítanak ki.¹¹⁵ Ezért bizonyos esetekben nem lehet egyértelműen állást foglalni a jogviszonyok klasszifikációja során, ugyanis elmosódnak a határvonalak a szerződések között, amely következtében a jogviszonyok típus szerinti besorolása nem feltétlenül lehetséges a kialakított szempontrendszerek alapján.

Ezért az adott jogviszony jellegének meghatározásakor fontos mindenekelőtt figyelembe venni azon dogmatikai alapokat, amelyek alapvetően definiálják a szerződések természetét: a szerződés tárgya és tartalma. A szerződés tárgya azt a szolgáltatást jelöli, amelyet a kötelezett a szerződés alapján köteles nyújtani vagy teljesíteni a jogosult fél számára. A szerződés tartalma pedig a felek jogaira és kötelezettségeire terjed ki,¹¹⁶ amely tényező a felek közötti dinamikát és a

és Jog, 2001/7-8. 9. p.

¹¹⁵ Különböző jogterületeken átvélő szerződések tárgyában lásd: Arató Balázs: A klasszikus polgári jogi szerződéses jogviszony és a közbeszerzési szerződéses jogviszony összehasonlítása. In: Boóc, Ádám; Csehi, Zoltán; Homicskó, Árpád Olivér; Szuchy, Róbert (szerk.): 70: Studia in Honorem Ferenc Fábián. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2019, 31-35. p.

¹¹⁶ Polgári jog I-IV. - régi Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Budapest, A HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó,

tevékenységükhöz fűződő magatartásukat szabályozza. Mindemellett fontos kitérni arra, hogy míg a kötelmi jog a rendeltetése szerint a társadalom gazdasági tevékenységét szabályozza, addig az ügyletekre irányadó gyakorlat ezzel egyidőben visszahat a szerződésekre és folyamatosan formálja azokat. Ezért az fentiekben említett dogmatikai alapvetés is torzul némiképpen, hiszen a piacgazdasággal járó globalizáció, kommercializáció és termelési folyamatok szétfeszítik a jelenlegi szerződések kereteit, ezáltal új szerződéstípusok és szerződési technikák jelennek meg egy-egy klasszikus magánjogi kötelelem esetében.¹¹⁷ Ily módon ezek a körülmények és a sportszféra sajátos természete akadályozhatják a jogviszonyok sikeres elhatárolását, vagy legalábbis a folyamat hatékonyságát.

A klasszifikáció kivitelezéséhez szükség van egy szempontrendszerre, amely iránymutatást ad a jogviszonyok egyes aspektusainak az értékeléséhez. A vizsgálathoz kiindulópontként szolgál a munkavégzés alapjául szolgáló szerződések minősítése során figyelembe veendő szempontokról szóló 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irányelv (továbbiakban irányelv), amely eredendően a hagyományos munkavégzési formákra irányuló szerződések elhatárolásában nyújt alapvetően segítséget, ugyanis a bírói gyakorlat továbbra is alkalmazza az irányelv által meghatározott minősítő jegyeket annak ellenére, hogy a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény hatályon kívül helyezte.¹¹⁸ Az irányelv elsődleges és másodlagos minősítő jegyeket fogalmaz meg, amelyeknek a jelentősége különböző súllyal bírnak, ugyanis az elsődleges minősítő jegyek jelenléte egy adott jogviszonyban önmagukban elegendőek a munkaviszony fennállásának megállapításához, míg a másodlagos minősítő jegyekből többet is szükséges beazonosítani a kérdéses szerződés relációjában.¹¹⁹

Ez a szempont alapvetően a hagyományos munkavégzési formák elhatárolását hivatott elősegíteni, ezért a minősítő jegyek rövid áttekintése és elemzése az alábbiakban egy átfogó képet szolgáltat a klasszifikációs folyamat során felmerülő hiátusokról a hivatásos sportolók tekintetében. A soron következő alfejezetekben a minősítő jegyek sorrendje nem követi az irányelv felépítését, ugyanis az alá-fölé rendeltségi viszony utolsó szempontként jelenik meg az elsődleges minősítő jegyek között, azonban meglátásom szerint mégis érdemes első szempontként vizsgálni, mivel a

2012, Kötelmi jog fejezet [IV. 1.].

¹¹⁷ Papp Tekla: Atipikus szerződések. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2019, 14. p.

¹¹⁸ Kozma Anna - Lőrincz György - Pál Lajos: A Munka Törvénykönyvének magyarázata. Budapest, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó, 2020, 152-153. p.

¹¹⁹ 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irány [IV. 1.2.].

munkaviszony egy meglehetősen markáns jellemvonásáról van szó. A minősítő jegyek elemzését megelőzően azonban fontos utalni egy korábban kialakult gyakorlatra, miszerint a csapatsportokban munkaszerződést, míg az egyéni sportokban megbízási szerződést kötnek a felek.¹²⁰ Amennyiben ezt a pragmatikus megközelítést vesszük alapul, úgy azt mondhatnánk, hogy a csapatsportokban jobban tud érvényesülni a utasítási jogkör, mint az egyéni sportban, ezért a több játékos együttműködése előmozdítja a jogviszony ezen természetét, amely mozzanat megteremti a munkáltató által gyakorolt kontrollt a munkavállalója felett. Ezzel kapcsolatban utalni kell az Stv. 8. § (2) bekezdése által is egyértelműen deklarált kikötésre, miszerint a hivatásos sportoló a tevékenységét munkaszerződés vagy megbízási szerződés alapján fejt ki. Tehát a munkaszerződésen alapuló sportolói jogviszonyra az Mt. rendelkezéseit kell alkalmazni az Stv.-ben foglalt eltérésekkel egyetemben. Mindebből következik, hogy még a sportvilág speciális üzleti és társadalmi tényezői ellenére is munkavállalóknak tekintendőek a sportolók, tehát a jogviszony természetét, illetve dinamikáját tekintve, olyan aspektusok alkotják e foglalkoztatási formát, amely a munkaviszony fennállásának lehetőségét indokolják.

Emellett érdemes azonban megjegyezni, hogy egy meglehetősen atipikus szerződésről van szó. Például az Stv. 8. § (2) bek. a), b) pontjának értelmében csak határozott időre köthetnek a felek szerződést, valamint kizárt a próbaidő kikötése. A szerződés megkötése a törvényi rendelkezések alapján egyszerű bináris rendszeren alapul, azonban a két jogviszony közötti választás még továbbra is tartogathat bizonytalan és kérdéses szituációkat. A hivatásos sportszerződés megbízási szerződéses keretbe foglalásával fennáll az esélye, hogy egy esetleges jogvitából származó eljárás során a bíróság a jogviszonyt munkaviszonynak minősíti.¹²¹

A fenti analógia mentén meglátásom szerint az elhatárolás kérdésének további részét képezi az egyes minősítő körülmények súlyozása. Jól lehet, hogy az alábbi fejezetekben alkalmazott szempontokat a gyakorlat formálta és alakította ki, azonban a modernebb jogviszonyok – így különösen az évről évre változó játékospiacok – nehezítik a szempontok mérlegelését, hiszen egy újabb üzleti gyakorlat átrajzolhatja a körülményeket minősítő kritériumok súlyozását, illetve alkalmazhatóságát. A játékospiac korlátjairól szóló fejezetben elemzett aspektusok – meglátásom szerint – kiváló példaként szolgál az előbbieken említettekkel kapcsolatban, ugyanis a

¹²⁰ Horváth István: Szabad a pálya: A hivatásos sportolók munkaviszonya és a vészhelyzet különös szabályai. Sportjog, 2020/2., 2. p.

¹²¹ Horváth Gábor: i.m. 2018, 3. p.

sportszövetség szabályozása által működtetett játékospiaci szabályzatokat átalakíthat, vagy egy rendelkezést akár jogellenesnek nyilváníthat az EUB, amely befolyásolja a piaci mechanikákat és ennek megfelelően az üzleti gyakorlatot is. Tehát a disszertáció jelen pontján – még a jogviszony minősítését megelőzően – érdemes megállapítani, hogy a sportolói jogviszony minősítéséhez alkalmazható minősítő jegyek súlyozását is befolyásolhatja a sportszövetségek önszabályozásának a terjedelme, amelynek a határai az egyes jogviták kimenetelétől függően is változhat. Ezt jelenti, hogy a joggyakorlat fényében akár egy dinamikusan változó keretrendszer szerint értékelhetjük a sportolók jogviszonyát, a hagyományosabb munkavégzésre irányuló jogviszonyok statikusabb ismérveihez képest.

6.3. Elsődleges minősítő jegyek értékelése

6.3.1. Alá-fölé rendeltségi viszony

A munkaviszony unikális sajátossága az alá-fölé rendeltségi viszony, amely egy fajta függőséget alakít ki a munkavállaló részéről a munkáltató irányába. Ez az aspektus a klasszikus polgári jogi jogviszonyoktól teljes mértékben idegen, hiszen a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyok keretében a felek egymás mellé rendelt pozícióban teljesítik a szerződés szerinti kötelezettségeiket. A hierarchikus kapcsolat a felek között megállapítható a szervezeti függőség alapján, amely azt jelenti, hogy a munkavállaló a tevékenységét a munkáltató szervezetéhez kötődően végzi. Ebből fakadóan illeti meg a munkáltatót – a munkaviszonyra jellemző – egyoldalú irányítási és utasításadási jogkör.¹²²

Ez a minősítő jegy egyike azoknak, amelyek kiemelt jelentőséggel bírnak a jogviszonyok közötti elhatárolás tekintetében, mégis a sportolói szerződések esetében veszít a súlyából, mivel a sportolók a megbízási jogviszony keretében is kénytelenek alávetni magukat az irányított edzéseknek, hogy elérjék a számukra és a sportszervezet számára is megfelelő teljesítményt. Ezt igazolja azon bírósági határozat, amely rámutatott arra, hogy a személyes és rendszeres munkavégzési kötelezettség, illetve az edző utasításainak való alárendeltség önmagában nem feltétlenül alapozza meg a munkaviszonyt, mivel ezek az aspektusok megbízási szerződés alkalmazása esetén is jelen lehetnek az előbb említett okok miatt. Továbbá a munkaviszony

¹²² 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irány [IV. 2.].

megállapításához nem elégséges a díjazás feltételeinek vizsgálata, hiszen havi rendszerességgű díjazásban megbízási szerződés alapján is részesülhet a sportoló.¹²³ Tovább haladva ezen analógia mentén, véleményem szerint fenntartással kell kezelni jelen minősítő jegyet az irányelv struktúrájából adódóan is, mivel az alá-fölé rendeltség vizsgálatával kapcsolatban említi az utasítás adási jogkört mint a hierarchikus viszony egyik legmeghatározóbb pontját, azonban a másodlagos minősítő jegyek között kihasítva, külön is megemlíti mint önmagában munkaviszonyt nem megalapozó aspektust. Tehát az egyik legfőbb elsődleges minősítő jegy egyik fontos elemét egy másodlagos minősítő jegy alkotja, amely önmagában nem alapozza meg a munkaviszonyt. Meglátásom szerint bizonyos mértékig ellentmondást teremt a minősítő jegyek alkalmazásával kapcsolatban az előbbieken említettek. A sporttevékenység fényében pedig ez azt is jelentheti, hogy az elsődleges jegyek sem feltétlenül alkalmasak a minősítésre, mivel az utasítás adás a sportoló részére nem feltétlenül alapoz meg a hagyományos munkaviszonyokhoz hasonló alárendeltséget. Tovább növeli a bizonytalanságot jelen minősítő jeggyel kapcsolatban a sportolók kvalitását jelentős mértékben meghatározó döntéshozatali képességük a különböző versenyhelyzetekben. A sportolók döntéshozatali képességük az egyik legfontosabb kulcsmomentum a sporttevékenységgel kapcsolatban, amely sportszakmai szempontok alapján a sportolók eredményességének egyik alapköve.¹²⁴ Ezek alapján felmerül a lehetősége annak, hogy az alá-fölé rendeltség súlyozása – mint klasszikus munkaviszonyt jellemző minősítő jegy – csökken a jogviszony tipizálása során a sporttevékenység tükrében. A megítélésem szerint továbbá ez érezhetően kihat a másodlagos minősítő jegyek között található utasítás adási jogkörre, mivel a fentiek fényében a sportoló bizonyos mértékig mentesülhet az utasítás teljes mértékben való követésétől, hiszen az eredményesség szempontjából ez a kvalitás az adott sportoló saját szaktudása, amelynek az alkalmazása elvárt, amennyiben el kívánja érni az előre meghatározott egy adott versenyszituációban hozott döntés által. Fontos megjegyezni, hogy ez a probléma leginkább a versenyszituációkban merülhet fel, edzőmunkával kapcsolatban pedig kevésbé.

6.3.2. A tevékenység jellege és munkakör

¹²³ Legfelsőbb Bíróság Mfv.11076/2009/5. számú határozata.

¹²⁴ Sterbenz Tamás: Döntések elméletei és alkalmazásuk a sport gyakorlatában. Budapest, Testnevelési Egyetem, 2017, 10-11. p.

A munkaviszony keretében az ellátandó feladat állandó és ismétlődő jelleggel jelentkezik, ezért maga a feladat is a munkakör szerint kerül meghatározásra, mivel a munkavállaló nem az adott feladat végzésével elérhető eredmény teljesítésére vállalkozik, hanem egy több részfeladatot magába foglaló munkakör ellátására szerződik, amely fogalom alapvetően távol áll a polgári jogi jogviszonyoktól.¹²⁵ Mégis találunk kivételt ezzel szemben, ha figyelembe vesszük azon gazdasági folyamatokat, miszerint a megbízási szerződések is alkalmazásra kerülnek a hosszútávú együttműködések keretrendszeréként, amely folytán ezen a ponton a megbízási szerződés és munkaszerződés közeledik egymáshoz.¹²⁶ Ezáltal az adott polgári jogi jogviszonyok nem feltétlenül egy egyedi feladat ellátására irányulnak, hanem a megbízott gondozásába utalja azt hosszabb, rendszeres ellátásra.

A sporttevékenységre irányuló szerződések esetén ez az ellentmondás még inkább megjelenik, ugyanis a sportolók által ellátandó feladatot nehéz meghatározni oly módon, hogy az a munkaviszonyra jellemző állandó jelleggel visszatérő feladat ellátásra irányuljon vagy a polgári jogviszonynak megfelelően csak egy adott egyedi feladat elvégzését jelölje. Ugyanis a sportoló az adott sportklubbal vagy sportszervezettel kötött szerződés értelmében az adott sportághoz tartozó sporttevékenység ellátására és a bajnokságban való eredményes szereplésre törekszik.¹²⁷ Elsőre ez úgy hangzik, mintha ez a fajta tevékenység csak és kizárólag a munkaviszony keretében lenne végezhető, mivel a leírás paraméterei a munkakör fogalmának felelnek meg, azonban felmerül a kérdés, hogy a sporttevékenység természete miként hat magára a szerződés tárgyát képező szolgáltatásra. Véleményem szerint ezen pont vonatkozásában figyelembe kell venni azt is, hogy a sportolónak szintén érdeke az eredményes szereplés,¹²⁸ hiszen a sikeres sportteljesítmény folytán jut hozzá a szponzorációkhoz, illetve kerülhet be a válogatott keretbe. Ez a törekvés – mondhatni ipso iure – maga után vonja azt, hogy a megbízási jogviszony alapján versenyző sportoló is különböző jellegű edzéseken (pl.: technikai, erőnléti, taktikai) vesz részt, amelyen követi az edző utasítását, ugyanis csak így képes a sikeres szerepléshez szükséges teljesítőképességet és teljesítményt elérni.

¹²⁵ 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irány [IV. 2.]

¹²⁶ Prugberger Tamás - Szekeres Bernadett: Az új típusú foglalkoztatási formák és azok kihatása a tevékenységgel összefüggő szerződések dogmatikájára. Állam- és Jogtudomány, 2022/2. 68-69. p.

¹²⁷ Lásd: Kúria Mfv.10082/2022/4. számú határozatát, illetve a Kaposvári Törvényszék M.70087/2021/24. számú határozatát.

¹²⁸ Baker, Bradley J.: Competitive Balances. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management, Northampton, Edward Elgar Publishing, 2021, 93-94. p.

6.3.3. Személyes munkavégzési kötelezettség

Az Mt. 52. § (1) bekezdés c) pontja rögzíti a munkaviszony egyik markáns jellemzőjét, miszerint a munkavállaló személyesen köteles ellátni a feladatait, ezért nem állíthat helyettest, azaz alvállalkozót (teljesítési segédet, közreműködőt). Van lehetőség a munkavállaló helyettesítésére egy másik munkavállaló által, azonban a munkaviszony keretében erről a munkáltató rendelkezik. Ezzel ellentétben a polgári jogi jogviszonyok esetében a megbízott vagy vállalkozó fél alkalmazhat alvállalkozót, aki helyette ellátja a szükséges egyedi feladatot.¹²⁹

Ez az elhatárolási szempont a jogviszonyok klasszifikációjával kapcsolatban teljesen elbukik a sporttevékenység vonatkozásában, hiszen magától értetődően a sport természetéből adódóan a sportoló nem tud és nem is alkalmazhat helyettest, hiszen az adott sportágnak megfelelő sporttevékenységet csak ő maga képes ellátni, ennek folytán nem is áll érdekében a helyettes delegálása, mivel ezzel kockáztatná az eredményes szereplését a versenyen. Továbbá a sport és a versenyzés sajátos természete miatt fogalmilag is kizárt a helyettes alkalmazása, mivel a sportolók a játékjoguk sportszervezetekre való átruházása folytán fejtik ki a tevékenységüket. E jog jellegének megítélése is érdekes kérdéskört képez, azonban jelen fejezet szempontjából azt fontos láttatni, hogy a játékjog egy személyhez fűződő vagyoni értékű jog,¹³⁰ amely ilyen értelemben fogalmilag lehetetlenné teszi az alvállalkozó alkalmazását (igénybevételét). Ugyanis helyettes alkalmazása esetén nem az adott sportoló sporttevékenységéről beszélünk, hanem az őt helyettesítő személy teljesítményéről. Mindemellett érdemes megjegyezni, hogy a klasszikus megbízási jogviszony esetén – a munkaviszonyhoz képest – alapesetben igénybe lehet venni teljesítési segédet, viszont ennek lehetőségét a felek megállapodása szerint ki is lehet zárni, amely hatványozza az elhatárolással kapcsolatos bizonytalanságot jelen minősítő jegy tekintetében.

Tehát az irányelv szerint az elsődleges minősítő jegyek önmagukban meghatározóak lehetnek a munkaszerződés minősítésének tekintetében,¹³¹ azonban ezen minősítő jegy az előbbieken említett okok miatt elbukik a klasszifikáció során, amely talán arra is rámutat, hogy nem feltétlenül lehetséges – legalábbis e minősítő jegy szerint – a hagyományos szerződés kategóriák alapján

¹²⁹ 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irány [IV. 2.].

¹³⁰ Lásd: Burján Anna: Csődbe ment terv? A sportolók játékjoga biztosítékként való felhasználásának nehézségei. Sportjog, 2021/2-3., 43-50. p.

¹³¹ 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irány [IV. 1.2.].

tipizálni a sportolói jogviszonyokat. Ugyanis mindez azt jelenti, hogy a sporttevékenység természetéből adódóan a jogviszony tipizálása ne lehetséges jelen minősítő jegy által, mivel fogalmilag kizárt a nem személyes munkavégzés függetlenül attól, hogy a Stv. szerint megbízási szerződés alapján is végezhető sporttevékenység. Ezt erősíti meg a sportszövetségek versenyszabályzatai is, amelyben az Stv. vonatkozó rendelkezésein túl meghatározzák, hogy az adott versenyrendszerben csak az a sportoló vehet részt, aki rendelkezik a szövetség által a nevére kiállított versenyengedéllyel. Az eddigiek fényében fontos megállapítani, hogy az alá-fölé rendeltségből eredő utasítás adás és személyes munkavégzés követelménye mint elsődleges minősítő jegyek nem feltétlen alkalmasak arra, hogy mintaszerűen kategorizáljuk a hivatásos sportolók sporttevékenységre irányuló jogviszonyát. Ebben az esetben két jelentősnek vélt minősítő jegy kiesik a tipizálás klasszikus rendszeréből, tehát csökken az egyértelmű elhatárolás lehetősége.

6.3.4. Foglalkoztatási kötelezettség és a rendelkezésre állás

A foglalkoztatási kötelezettség szintén egy markáns minősítő jegye a munkaviszonynak, amelyről a Mt. 51. § (1) bekezdése rendelkezik. A polgári jogi jogviszony keretében ellátott tevékenységhez képest fontos különbség, hogy a Mt. 147. § (1) bekezdése szerint a munkavállalót alapbére illeti meg, amennyiben a munkáltató nem tudja a munkaszerződés alapján foglalkoztatni. Tehát lényegében a munkavállalót a feladat hiányában is megilleti az alapbér formájában a szerződés szerinti díjazás, míg a megbízott alapvetően csakis az egyedi feladat ellátását követően részesül díjazásban. Tehát a polgári jogviszony keretében nem feltétlenül kell rendelkezésre állnia a feladatot ellátó félnek, hiszen egyedi feladat elvégzésére vállalkozik, ami azt jelenti, hogy a megrendelő fél nem köteles folyamatosan feladattal ellátni. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a megbízási szerződés esetében is – lévén gondossági kötelelem – a Ptk. 6:276. § (1) bekezdése szerint megilleti a megbízottat a megbízási díj akkor is, ha az eljárás nem feltétlen járt sikerrel. Ebből a szempontból mindkét jogviszony esetében részesül valamilyen juttatásban a tevékenységet kifejtő fél függetlenül a konkrét feladat végzéstől. Tehát mind a munkavállaló, mind a megbízott fél egy feladatot vagy ahhoz kapcsolódóan több részfeladatot is ellát akár hosszabb időn keresztül, amely nem feltétlenül jár olyan konkrét eredménnyel, mint a vállalkozási szerződés esetében a „mű” előállítás. Ezért az egyes tevékenységekhez kötődő konkretizálható eredmény

felmutatása nem szükséges velejárója a munkaviszonyból, illetve a megbízási jogviszonyból eredő kötelezettségek szerződészerű teljesítésének.

Véleményem szerint jelen minősítő jegy által nem feltétlenül kivitelezhető a klasszifikáció, mivel összeérnek a két szerződés határvonalai, ugyanis a megbízási jogviszony alapján versenyző sportoló is arra törekszik, hogy szakmai szempontok szerint meghatározott időközönként részt vegyen a sporteseményeken. Azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy elméletileg a megbízási jogviszonyban álló sportoló maga dönt arról, hogy mely versenyeken kíván részt venni. Ezzel szemben a munkaviszony esetében a munkáltató utasítása és irányítása szerint köteles a sportoló részt venni a mérkőzéseken. Ehhez a gondolatmenthez hasonló megállapítást fogalmazott meg a Kúria a koronavírus járvány idején felmerülő kérdésben, miszerint a korlátozások miatt szünetelő bajnokságok állásidőt eredményeznek-e, tehát ennek fényében köteles-e a sportklub a munkaszerződés szerint foglalkoztatni a sportolót. A Kúria határozatában megállapította, hogy a munkavállaló akkor is teljesíti a munkaköri feladatait, ha csak annak egyrészét teljesíti, mivel előfordulhat, hogy a többi feladat ellátása abban az időszakban nem szükséges vagy nem lehetséges. Továbbá a sportoló munkaköri feladatai sokrétűek lehetnek, amely a munkáltató igénye és utasítása szerint kerül meghatározásra, illetve a feladatok részleges teljesítése nem indokolja az alapbér csökkentését.¹³² Mindebből fontos kiemelni azt a momentumot, miszerint a feladat részleges ellátása a kialakult körülmények miatt nem feltétlenül jelenti a teljesítés meghiúsulását, tehát a díjazás akkor is jár, ha maga az eljárás nem vezet eredményre, mint ahogy a megbízási jogviszony esetében is hasonló szabályozást láthatunk. Azonban tagadhatatlan, hogy ezt a sajátosságát a munkaviszony szilárdan őrzi a többi minősítő jegyhez képest, ezért önmagában ezt az egy aspektust tekintve fennmaradni látszik a munkaszerződés a sporttevékenység tekintetében. Ezzel szemben érdemes mérlegelni, hogy a polgári jogi jogviszonyok keretében a felek szabadabban alakíthatják a szerződés tartalmát, ezért akár abban is megállapodhatnak, hogy megbízott köteles a megbízó irányítása és utasítása szerint meghatározott edzésformákat folytatni a sikeres versenyzés érdekében. Az edzés szintűgy több részfeladatból állhat össze, aminek következtében a sportoló feladatainak összessége a munkakör jellegéhez hasonlíthat.

6.4. Másodlagos minősítő jegyek értékelése

¹³² BH 2022.10.271 [34]-[35].

6.4.1. Az irányítási, utasításadási és ellenőrzési jog

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 42. § (2) bekezdése rögzíti a munkaszerződés egyik leglényegesebb teljesítésre vonatkozó elemét, miszerint a munkavállaló köteles a munkáltató irányítása szerint munkát végezni. A 20.§ (1) és (2) bekezdése alapján a munkáltató nevében jognyilatkozat megtételére a munkáltatói jogkör gyakorlója jogosult, illetve a munkáltatói joggyakorlás rendjét a munkáltató határozza meg. Továbbá a 46.§ (1) bekezdése alapján a munkáltató köteles a munkáltatói jogkör gyakorlójának személyéről tájékoztatni a munkavállalót. Azonban ez a minősítő jegy nem kizárólagos döntő szempont a klasszifikáció során, ugyanis a megbízási jogviszony esetében is megilleti az utasítási jogkör a megbízót, viszont a megbízó ezen jogköre nem olyan részletekbe menő, míg a munkáltató teljeskörűen ellenőrizheti a munkavállalót.

Ez azt jelenti, hogy a munkáltató jogosult a munkavégzés bármely részletére kiterjedően (módjára, helyére, idejére) utasítást adni a munkavállalónak.¹³³ Mindezek az elemek az irányítási jogkörből erednek, amelynek az értelmezése több szempontból is megközelíthető, ezért a tudományáganként való eltérő interpretációk következtében a jogszabályok sem feltétlenül következések a fogalom használatát illetően.¹³⁴ A munkaviszony relációjában az irányítás kifejezés értelmezése a közigazgatás-tudományi tartalomhoz áll a legközelebb, miszerint az irányítás egy több elemből álló jogosítványrendszer. E rendszer magába foglalja a szabályalkotás, utasítás és az ellenőrzés jogát. Azonban az előbb említett három fogalmi elem nem határolható el élesen munkajogi értelemben. Ugyanis munkajogi környezetben a szabályalkotás és az utasítás is az irányítási jogból származnak, ezért a jogviszony keretében történő értelmezés szempontjából mindkét jogosítvány a munkáltató dominanciáját tükrözi.¹³⁵ E tekintetben a szabályalkotás, illetve utasítás a munkáltató szervezeti rendszerében egyfajta folyamatszabályozást biztosít, amely meghatározza a munkahelyen elvárt alapvető magatartást és munkavégzést. Tehát az utasítás, illetve tágabb értelemben az irányítás egy adott szervezet immanens alkotó eleme, hiszen az egységként való koordinált működést csak így lehet biztosítani. Azonban pontosan ebből adódóan az előbb említett szervezeti irányítás – mondhatni szervezeti hatalom gyakorlás – nem feltétlenül tekinthető a

¹³³ Kozma Anna - Lőrincz György - Pál Lajos: i.m. 2020, 151. p.

¹³⁴ Bosánszky Lajos: Az igazgatás, irányítás, vezetés, felügyelet, ellenőrzés, vizsgálat fogalmakról. Állam és igazgatás, 1986/6., 503. p.

¹³⁵ Lőrincz György: A munkaszerződés teljesítésének egyes kérdései. Munkajog, 2020/3. p. 5.

munkaviszony egyedi jellemzőjének, ugyanis a szervezeti egységek közötti kapcsolatrendszer kialakítása nem csak a munkáltatói jogállással rendelkező szervezetek esetében figyelhető meg (pl.: zenekar és a karmester kapcsolata).¹³⁶ Ugyan a megbízási jogviszony keretében a megbízó széles utasítási jogkörrel rendelkezik, amely alapján úgy tűnhet, hogy a megbízási jogviszony és a munkaviszony szorosabb értelemben véve is osztozik az előbb kifejtett irányítási jogkör elemeiben. Azonban fontos megjegyezni, hogy a megbízói státusszal járó széles utasítási jogkör nagyobb kockázatvállalással is jár.¹³⁷ Tehát az utasítás fogalmának értelmezése a megbízási jogviszony relációjában – munkaviszonnyal ellentétben – elsősorban a megbízó érdekközzvetítését, illetve érdekérvényesítését jelenti.¹³⁸

A sporttevékenység természetéből adódóan figyelembe kell venni azon speciális körülményt, miszerint előfordulhat olyan szituáció is a feladat teljesítése során, hogy a sportoló önhibáján kívül nem tudja teljesíteni az adott utasítást, hiszen abban akadályozza az ellenfele. Ezért alappal merül fel a kérdés, hogy az utasítás szerinti feladat elvégzése azért maradt el, mert a sportoló nem tanúsított kellő gondosságot, vagy a másik játékos képességei valóban messzemenőleg jobbak voltak abban a pillanatban, ezért a teljesítés elmaradása nem róható fel a sportolónak, mivel a kvalitásbeli különbség leküzdése nem volt tőle elvárható az akkor uralkodó körülmények tekintetében. Mindezek fényében is szükséges a sportolók szerződésszerű teljesítésével kapcsolatban felmerülő kérdések tisztázása, amely problémakör az utasítási jogkör mivoltához vezethető vissza. A hagyományos munkavégzésre irányuló jogviszonyok esetében külön-külön kellene vizsgálni jelen kérdést az egyes jogviszonyok sajátosságaira tekintettel, azonban a sporttevékenység természetéből adódóan felvetődik a jogviszonyok összefonódása, különösen az utasítási jog szempontjából.

A hivatásos sporttevékenység során felmerülő hasonló szituációk, illetve tényállások különösen érdekes kollíziót teremtenek, hiszen a munkaviszony esszenciális eleme, hogy a munkáltató ellenőrizheti a munkavállalóit a megfelelő munkavégzés érdekében és fellelphet, illetve szankciókat alkalmazhat a kötelezettségüket nem teljesítő munkavállalókkal szemben. Ezek az aspektusok olyan immanens minősítő jegyei a munkaviszonynak, amelyeknek hiányában

¹³⁶ Lőrincz György: i.m. 2020. 6. p.

¹³⁷ Takó Sándor: A filmkészítés során alkalmazott egyes szerződések ismérvei és specifikumai. In *Medias Res*, 2023/1. 190. p.

¹³⁸ Lásd Kovács László: Változások a fuvarozási és a szállítmányozási szerződés szabályozásában II. Cég hírnök, 2018/1. 11. p.

fennállna a lehetőség, hogy a jogviszony rendeltetése elveszne és emiatt más típusú szerződéses kapcsolat állna fenn a felek között. Mindennek ellenére figyelemmel kell lenni az alárendelt fél, azaz a munkavállaló érdekeire is, amelyek az előbbieken említett aspektusok fényében sem sérülhetnek, ugyanis ez nem csak individuális, hanem társadalmi érdek is. Ezért meg kell határozni a munkáltatói joggyakorlás határait, még hozzá oly módon, hogy azok ne kerüljenek olyan mértékű korlátozás alá, amelyeknek következtében a munkáltató elesne a szükséges intézkedések meghozatalának lehetőségétől.¹³⁹

Az utasításadási jogkör továbbá abból a szempontból is fontos körülménynek minősül, hogy a megbízó fél vagy a munkáltató utasítása határozza meg a teljesítendő részkötelezettséget, ami maga után vonja a szerződésszerű teljesítés paramétereinek kijelölését. Hiszen az utasítás formájában kijelölt elvégzendő feladat testesíti meg a szerződés tárgyát vagy annak egy részét, amely szolgáltatást a kötelezett félnek teljesítenie kell. Ezzel kapcsolatban érdemes felidézni, hogy Prugberger Tamás a két jogviszony közötti különbségek vizsgálatának tárgyában¹⁴⁰ Hugo Sinzheimer, a munkajog területét kutató jogtudós elméletét¹⁴¹ hívja segítségül, miszerint a munkaviszony relációjában felfedezhető egyfajta gazdasági függőség és kiszolgáltatottság. Ennek tekintetében kialakult egy olyan álláspont is, amely szerint a munkaviszony sajátosságának köszönhetően a munkáltató nem tudja meghatározni a jövőbeli feladatok és kötelezettségek tartalmát.¹⁴² Álláspontom szerint ennek az elméletnek a szűkebb értelmezése a sporttevékenységre rávetítve azt jelentené, hogy a munkaviszony keretében foglalkoztatott hivatásos sportolók esetében a sportklub nem tudná meghatározni az elvárt teljesítést, ami a teljesítés megghiúsulását jelentené egyúttal, hiszen egyértelmű utasítás hiányában a sportoló nem tudná behatárolni a teljesítendő feladatot vagy az elérni kívánt célt. Ezért az utasításadási jogkör nem feltétlenül szolgál megfelelő sarokpontként a klasszifikáció során, hiszen másodlagos minősítő jegyként önmagában nem alapozza meg a munkaviszony fennállását, illetve problémába ütközik az értelmezhetősége a sporttevékenység relációjában.

Mindezek fényében a minősítő jegy súlyozásának a szempontjából fontosnak tartom visszautalni

¹³⁹ Miholics Tivadar: Problémák, javaslatok a munkaviszonyt érintő egyes szabályok körében. Munkajog, 2021/5., 289-290. p.

¹⁴⁰ Prugberger Tamás - Szekeres Bernadett: i.m. 2022. 69. p.

¹⁴¹ Lásd Sinzheimer, Hugo: Arbeitsrecht und Rechtssoziologie: Gesammelte Aufsätze und Reden. Frankfurt, Europäische Verlagsanstalt, 1976. Idézi Prugberger Tamás - Szekeres Bernadett: i.m. 2022. 69. p.

¹⁴² Lásd Freedland, Mark: The Personal Employment Contract. Oxford University Press, 2005.; Deakin, Simon: „The Comparative Evolution of the Employment Relationship”. In.: Guy Davidov - Brian Langille (szerk.): Boundaries and Frontiers of Labour Law. Goals and Means in the Regulation of Work. Hart Publishing, 2006. 89-108. p.

az utasítás adás és a szerződésszerű teljesítés, illetve a szerződésszegés egyes részaspektusainak a kapcsolatára, amelyeket a későbbi fejezetekben elemzem, rámutatva annak keretében a szerződésszegés értelmezhetőségének speciális eseteire. Előzetesen szükséges megjegyezni ezen a ponton, hogy az említett későbbi fejezetben a kutatási eredmények alapján kirajzolódik, hogy a sportolók pályán nyújtott teljesítményük különleges elbírálás alá esik a szerződésszegés és a sportklub érdekeinek kiszolgáltatásának tekintetében. Mindez azt eredményezni, hogy a jelen fejezetben tárgyalt minősítő jegy alkalmazhatósága csökken, amely megbontja a munkáltatói irányítási jogkör struktúráját, azaz a jogkör egyik meghatározó részjogosítványa kiesik az alkotó elemek közül. Ez meglátásom szerint láncreakciót indít el jelen minősítő jegy alkalmazhatóságával kapcsolatban, ugyanis amennyiben az utasítás adás a hagyományos módon nem értelmezhető az alá-fölérendeltség aspektusára is kihatással van az erre irányuló fejezetben folytatott elemzések alapján. Vagyis a sporttevékenység speciális természete egy másodlagos minősítő jegyen keresztül megbontja a klasszikus klasszifikáció szempontrendszerének egy jelentős részét.

6.4.2. A munkavégzés időtartamának, a munkaidő beosztásának meghatározása

Az Mt. 96.§-a által meghatározott keretek között a munkáltató határozza meg a munkavégzés időtartamát, a munkarendet és a munkaidő-beosztást. Ezzel szemben a polgári jogi jogviszonyokban a megbízott vagy a vállalkozó alapesetben maga dönt a munkaszervezési folyamatokról, azonban a tevékenység jellege, illetve az ellátandó feladat eredményezheti a szolgáltatást nyújtó fél kiszolgáltatottságát oly értelemben, hogy meghatározott időben és módon kénytelen ellátni a feladatot. A sportolók esetében ez az aspektus különösen jól érzékelhető, ugyanis elég arra gondolni, hogy a versenyek a sportszövetségek által meghatározott időben és ütemben zajlanak, továbbá a sportoló kénytelen lehet akár az edző időbeosztásához alkalmazkodni különben nem tudja az edzőmunkáját hiánytalanul folytatni.

Alapvetően a megbízási jogviszony keretében az edző tevékenységéhez – pontosabban irányításához, illetve időbeosztásához – a sportoló akkor köteles alkalmazkodni, amennyiben azt a felek a szerződésben expressis verbis kikötik. Ugyanis a megbízási jogviszony keretében – mint ahogy korábban az bemutatásra került – a megbízó nem határozhatja meg a feladatvégzés módját oly részletesen, mint a munkáltató. Ezzel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy a megbízási jogviszony jellegéből adódóan a sportolónak több mozgástere van az edzések beosztására irányuló

tárgyalások során, hiszen elméletben a megbízó utasítási jogköre korlátozottabb.

6.4.3. A munkavégzés helye

Az Mt. 52.§ (1) bekezdés a) pontja rögzíti a munkavállaló egyik alapvető kötelezettségét, miszerint köteles a munkáltató által meghatározott időben és helyen munkára képes állapotban a munkáltató rendelkezésére állni. Ennek a rendelkezésnek az értelmében a munkáltató alapvető jogosultságai közé tartozik a munkavégzés helyének meghatározása, ugyanis a munkaviszonyra jellemző módon munkavégzés általában térben rendszerint előre meghatározott helyen történik.¹⁴³ A polgári jogi jogviszonyokkal szemben ez az aspektus egy markáns megkülönböztető jegy lehetne, azonban a megbízási vagy vállalkozási jogviszony keretében ellátott feladat is kötődhet egy specifikus helyszínhez. A csapatsportok esetén a klub szintű edzéseket a munkáltatói jogkört gyakorló személy szigorúan meghatározza, hiszen a csapat kohéziót fenn kell tartani, illetve magát a csapatot másképp nem lehet koordinálni, azonban a személyi edzés tekintetében a sportolók nagyobb szabadsággal rendelkeznek a helyszín megválasztásának tekintetében, amely aspektus viszont a polgári jogi jogviszonyok jellemvonásaira emlékeztet.

6.4.4. Az elvégzett munka díjazása

Az elvégzett munkáért járó díjazás egyáltalán nem szolgálhat kizárólagos szempontként a klasszifikáció során, mivel a munkaviszonyhoz hasonlóan a tartós megbízási jogviszonyban a megbízott fél is részesülhet rendszeres díjazásban, amely abszolút képlékennyé teszi jelen minősítő jegyet. Többek között emiatt ez a szempont önmagában semmiképpen sem elegendő az elhatároláshoz. Továbbá jelen szempont másodlagos minősítő jegy, tehát mindenképpen szükséges további másodlagos vagy legalább egy elsődleges minősítőjegy mérlegelése ahhoz, hogy az adott jogviszonyt érdemben klasszifikálni lehessen.

6.4.5. A munkáltató munkaeszközeinek, erőforrásainak és nyersanyaginak felhasználása

¹⁴³ Miholics Tivadar: A munkavállaló kötelezettségei a munkaviszonyban. Magyar Jog, 2016/2., 122. p.

Az Mt. a VIII. fejezetben a munkaszerződésből származó alapvető kötelezettségek alcím alatt rendelkezik a munkavégzéshez szükséges feltételek biztosításáról a munkáltató által. Rendszerint a munkáltató által meghatározott helyen, azaz a munkahelyen a munkáltató rendelkezésre bocsátja a szükséges eszközöket a munkavállaló részére, azonban a Mt. lehetővé teszi, hogy a felek eltérő megállapodást kössenek.¹⁴⁴ Amennyiben ez megvalósul, a szerződés a polgári jogi jogviszonyhoz közelít részben. A sporttevékenységet illetően megfigyelhető, hogy a sportolóknak bizonyos felszereléseik egyénre szabottak, tehát maguknak biztosítják az adott eszközt (pl.: futballista a cipőjét), hiszen egy eszköz paramétereivel kapcsolatban ők tudják a leginkább eldönteni, hogy az megfelelő-e a számukra.

Azonban a szituációt bonyolítja, hogy a munkaeszközök biztosításának a munkáltató a költségek viselésével is eleget tehet. Tehát a sportoló által kiválasztott és használt munkaeszközt – jelen esetben sportfelszerelést – végső soron a munkáltató sportszervezet biztosítja, amennyiben az eszköz költségét viseli. Mindemellett fontos megjegyezni, hogy a polgári jogi jogviszony keretében is megállapodhatnak a felek abban, hogy a feladat elvégzéséhez szükséges eszközöket a megbízó vagy a megrendelő biztosítja. Emiatt jelen szempont meglehetősen ingatag alapként szolgál a jogviszonyok elhatárolása során.

6.4.6. A biztonságos, egészséget nem veszélyeztető munkavégzés feltételeinek biztosítása

A munkaviszony keretrendszerében az Mt. 51.§ (4) bekezdése alapján a munkáltató köteles biztosítani az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeit. A versenyek körülményeit figyelembe véve jelen minősítő jegy sem szolgál kellő iránymutatással, ugyanis a mérkőzéseken a sportszövetség, illetve a rendezők szintén kötelesek biztosítani a sportolók egészségét és testi épségét megóvó feltételeket, eltekintve az adott sportág természetéből adódó szabályrendszeren belüli sérülésektől (pl.: küzdősportok esetében felmerülő sérülések). Alapesetben az edzéseken a munkáltató felelős a munkavédelemért, míg ez a kötelezettség nem merül fel az egyéni vállalkozóként foglalkoztatott megbízott sportolóval szemben. Azonban a sportolókat megbízó sportszervezetek kiemelkedő érdeke, hogy a játékosuk minél több versenyen

¹⁴⁴ Lásd bővebben: Tóth Kristóf: A munkavégzéshez szükséges feltételek munkavállaló általi biztosítása. In: Miskolczi-Bodnár Péter (szerk.): XXII. Jogász Doktoranduszok Konferenciája. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2022, 237-258. p.

tudjanak részt venni, hiszen a sportesemény képezi a tevékenységük főkörét.

6.4.7. A szerződés írásba foglalása

Szignifikáns különbség a munkaviszony és a munkavégzésre irányuló egyéb polgári jogi jogviszony között, hogy a munkaviszony keretében az írásbeliség az irányadó, míg a vállalkozási vagy a megbízási szerződés esetén alapvetően a szerződés és az ahhoz kapcsolódó további nyilatkozatok érvényességének nem feltétele az írásba foglalás. Emellett az Mt. 22.§ (1) bekezdése alapján a jognyilatkozatokat a felek alaki kötöttségek nélkül megtehetik, amennyiben a munkaviszonyra vonatkozó szabály vagy a felek megállapodása eltérően nem rendelkezik. Az alaki kötöttség megsértésének esetére is meghatároz az Mt. 22.§ (4) bekezdése egy kiegészítő szabályt, miszerint az alaki kötöttségek megsértéséből származó érvénytelenség jogkövetkezménye nem alkalmazható, amennyiben az adott jognyilatkozat a felek egyező akaratából teljességbe ment. Továbbá az Mt. 44. §-a alapján a munkaszerződés írásba foglalásának elmulasztása miatt a munkaszerződés érvénytelenségére csak a munkavállaló hivatkozhat a munkába lépést követő harminc napon belül. Tehát a munkaviszony esetében főszabály szerint a szerződést írásba kell foglalni, míg a megbízási jogviszonnyal kapcsolatban a Ptk. nem határoz meg ilyen feltételt. Azonban a hivatásos sportszférában a megbízási szerződés írásba foglalása is ajánlott, hiszen a professzionális sportolók esetében jelentős összegű megbízási díjat tartalmazó szerződések jönnek létre. Tehát a jogviszony típusától függetlenül mindkét szerződés esetében megfigyelhető az írásbeliség, ugyanis egy esetleges jogvita során a felek az érdeküket könnyebben tudják érvényesíteni egy írásba foglalt szerződés alapján. Ennek következtében a két jogviszony e szempont tekintetében közelít egymáshoz.

6.5. Nemzetközi szempontok

A sportolói jogviszony természetének vizsgálatában további iránymutatást adhatnak a különböző mérlegelési szempontok, amelyek alapján a játékosok munkavállalóként való azonosításának a tesztje az egyik alapvető kiinduló pont. E vizsgálati folyamatban az angol jogrendszer a „common law”-ból ismert úgynevezett kontroll tesztet („control test”) alkalmazta alapvető eszközként. Ennek a lényege, hogy a vitatott státuszban álló tevékenységet végző személynek a szerződésből

fakadó jogait és kötelezettségeit vizsgálja a tekintetben, hogy a feltételezett munkavállaló mennyire függ a munkáltatótól. Eszerint a munkavállalóra, akkor terjedt ki a munkáltató kontrollja, ha a munkáltató pontosan meghatározta a munkavállaló számára, hogy mely feladatokat kell elvégeznie és milyen módon.¹⁴⁵

A kérdésben kiemelkedő jelentőséggel bír a „Walker v. Crystal Palace Football Club” ügy,¹⁴⁶ amelyben a jogvita alapvető kérdése a futball játékos jogviszonyi státuszára koncentrált. A vita tárgya abból eredt, hogy Walker térde egy meccs alkalmával megsérült és emiatt képtelen volt a játékba állni egy ideig. A rehabilitációs időszak alatt érthető módon nem állt a futball klub rendelkezésére. A sportklub az adott periódusra járó díjazását még kifizette a sportolónak, azonban a későbbiekben – a felépülést követően – sem foglalkoztatta tovább a játékost. Walker kártérítést követelt arra hivatkozva, hogy önhibáján kívül nem volt alkalmas a feladata ellátására, ezért helyzete ellehetetlenült, az őt megillető (munka)bér megkeresésére nem volt képes. Ahhoz, hogy a bíróság ítéletet tudjon hozni a tekintetben, hogy a játékos jogosult-e a kártérítésre az elmaradt díjazások miatt, azt vizsgálta, hogy a sportoló munkavállaló-e vagy sem, mivel a körülményeket tekintve a követelés alaposságát e kritérium határozta meg. A bíróság az eljárás során a felek megállapodásának a természetét és működését vizsgálta, így a szerződés jellegzetes tényállási elemeit emelték ki:

A felek megállapodása szerint a Crystal Palace Football Club egy év időtartamra szerződtette Walker-t, hivatásos futball játékost a klub színeiben való játék tevékenységre a bajnokság keretében megrendezésre kerülő futballmeccsekre. A szerződés aláírásával a sportoló köteles volt elfogadni, hogy a jogviszony időtartama alatt más sportklubnál nem folytathat professzionális sporttevékenységet, illetve nem létesíthet olyan üzletet, amely „public-house” (pub / söntés) tevékenységhez kötődik. Továbbá szigorú magatartási klauzulát kötött ki a klub, amely meglehetősen szűk keretek közé szorította a játékos magánéleti tevékenységének kereteit is. Ennek értelmében Walker köteles volt minden meccsen játszani, amennyiben a klub úgy döntött. Ezen kívül folyamatosan meg kellett őrizni a versenyzői fizikumát, teljesítőképességét, józanságát, valamint az edzéseken maradéktalanul köteles volt megjelenni és részt venni, illetve azokat gondosan figyelemmel követni. Ezenfelül köteles volt a klub minden olyan utasítását követni,

¹⁴⁵ Welch, Roger: Sports and Contract of Employment. In: Simon Gardiner (szerk.): Sports Law. Abingdon Routledge-Cavendish, 2006, 477. p.

¹⁴⁶ Walker v. Crystal Palace Football Club, Law Times, 1910/110., 645. p.

amelyről a Crystal Palace úgy vélte, hogy feltétlen szükséges ahhoz, hogy Walker megőrizze a hatékony működését, mint hivatásos futball játékos. Amennyiben Walker elhanyagolta volna bármely előbb említett kötelezettségét, vagy nem jelent volna meg egy meccsen, úgy szerződésszegő magatartást tanúsított volna, amely esetben a sportklub a szerződésben meghatározott szankciók alkalmazására vált volna jogosulttá.

Mindezek fényében Walker-t munkavállalónak minősítette a bíróság, ugyanis az eljáró bírók hangsúlyos tényállási elemként állapították meg, hogy a sportoló a szerződés értelmében teljes mértékben elkötelezte magát a klub irányába mind ideje, mind teljesítő kapacitása tekintetében, mivel a megállapodás körülményeiből egyértelműen kitűnt, hogy a futball játékos meghatározott napokon és meghatározott időpontokban volt köteles megjelenni az edzéseken nem csupán a játék, hanem az edzés céljából. Ezenfelül megannyi más részletszabálynak kellett megfelelnie folyamatosan.

Emiatt a bíróság az indokolásában egyértelműen kijelentette, hogy nem álltak fenn kétségek afelől, miszerint Walker a foglalkoztatási törvény hatálya alá tartozik. A Crystal Palace azzal érvelt, hogy nem gyakorolt kontrollt a játékos felett, hiszen a sportoló játéktevékenységének kifejtésébe nem szóltak bele, ezért Walker nem tekinthető munkavállalónak. Erre reagálva a bíróság leszögezte, hogy van egy bizonyos különbség a hagyományos értelemben vett munkás („workman”) és egy olyan feladatot ellátó személy között, aki arra szerződik, hogy a képességeit bemutassa és alkalmazza a kötelem teljesítésének céljából és amely képesség kifejtésének módjába nem avatkozik bele a másik szerződő fél, jelen esetben a futballklub. Ez pedig – mai terminológiával kifejezve – az irányítási és utasítási jogkör gyakorlása a feladatot ellátó személy felett. Ugyanis a bíróság megítélése szerint jelen esetben a felek írásbeli megállapodásából jól kivehetőek azon rendelkezések, amelyek alapján Walker alapvető kötelezettsége volt, hogy általánosságban véve engedelmeskedjen a klub utasításainak, továbbá az munkáltató irányába való elköteleződését igazolja, hogy minden egyes meccsen követnie kellett a specifikus utasításokat is, amelyek a munkáltatói jogkörrel rendelkező, munkáltató érdekét képviselő személytől származtak. Ezért nem indokolja a munkavállalói státusz alóli kivonását a játékosnak az a tény, miszerint a játék természetéből adódóan vannak, olyan helyzetek is, amelyekben saját döntése és ítélőképessége alapján cselekszik anélkül, hogy a másik fél ellenőrzése alatt állna az adott cselekvés tekintetében, mivel ezen aspektusok mellett is kiterjed a rá a munkáltató generális kontrollja.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Uo. 646. p.

Tehát a bíróság indokolása egyértelműen a munkáltatói kontroll jelenlétével állította párhuzamba a munkaviszony fennállását, amelynek az „árulkodó” jelei az utasítási és irányítási jogkör kiterjedtségében mutatkoznak meg. Hiszen egy önfoglalkoztatottal („self-employed”) szemben az különbözteti meg lényegében a munkavállalót, hogy az önfoglalkoztatott a szerződés tárgyát tekintve mondhatni egy fő utasítást kap a megbízójától az ellátandó feladat végzésére, a tevékenység részleteire kiterjedően főszabályként a megbízó nem rendelkezik utasítási jogkörrel. Jelen sporttevékenység esetében azonban a klub teljes elköteleződés fejében foglalkoztatta a hivatásos sportolót, mivel részletes leírást adott át a játékos számára a működésére irányuló kikötésekről, továbbá a főtevékenységre, azaz a mérkőzésekre való felkészülésének a kereteit szigorúan meghatározta, amely eleme a jogviszonynak egyértelműen túlmutatott egy polgári jogviszony alapján ellátott feladat körülményein, hiszen részben a munkavállaló meccseken kívüli tevékenységbe is jelentősen beleavatkozott. Tehát a játéktevékenység természetét vizsgálva fontos szempontként merülhet fel a sportklub sporteseményeken kívüli jogköre a sportolóval szemben. Ha az túlterjed a meccs keretein, akkor felmerülhet a munkaviszony fennállása iránti igénye a sportolónak, még akkor is, ha saját mérlegese és döntése alapján is hajt végre „technikai akciókat”. Ez azt jelenti, hogy a tevékenységet kifejtő félnek nem feltétlenül kell folyamatosan, minden másodpercben a feltételezett munkáltatójának utasítása szerint cselekednie. Fogalmazhatunk úgy is, hogy a munkavállaló a feladata ellátása során a résztvékenységek tekintetében a saját mérlegelése alapján cselekszik. A munkavállaló ily módú „szabad akarata” nem zárja ki a munkaviszony fennállásának lehetőségét.

Fontos megjegyezni a modern hivatásos sporttevékenység tekintetében is, hogy az úgynevezett kontroll-tesztet már jó ideje alkalmatlannak tartják az e fajta kérdések megítélésével kapcsolatban. Az újabb megközelítés szerint a hangsúly sokkal inkább arra kerül, hogy a vitatott jogviszonyban álló tevékenységet ellátó személy a saját vagy más érdekében végzi-e a munkát. Ezt nem lehet egy adott teszttel eldönteni. Ehelyett a jogviszony egészét tekintve több faktort kell figyelembe venni. Abban az esetben, ha a feladatot ellátó személy a tevékenységnek a gazdasági veszteséget maga viseli, akkor semmiképp sem tekinthető munkavállalónak.¹⁴⁸ A „control test” elvesztette a prioritását – amely véleményem szerint – szintézisben áll a kontroll adott jogviszonyban betöltött szerepének értékelésekor a magyar joggyakorlat által alkalmazott szempontokkal. A fenti fejezetek analógiája mentén a kontroll, azaz alá-fölé rendeltség bizonyos mértékig nyújthat segítséget a

¹⁴⁸ Welch, Roger: i.m. 2006, 478. p.

jogviszony minőségének vizsgálatában. A jogviszony természetének vizsgálatakor a magyar bírói gyakorlat minősítő jegyként azonosítja a munkáltató által gyakorolt kontrollt (utasítási és irányítási jogkör), azonban a fenti elemzések fényében nem feltétlenül nyújt garanciát a jogviszony teljeskörű minősítéséhez.¹⁴⁹

Ez az elv kerül megerősítésre a „Singh v. The Football Association Ltd.” ügyben,¹⁵⁰ amelyben a bíróság úgy indokolt, hogy az ügyet távlatibb szempontból, egészében kell szemlélni és mérlegelni, mivel egyetlen teszt segítségével a tényállás vizsgálata nem lehetséges. Ezért kevesebb hangsúly került a mérlegelés során arra, hogy a futballbírók általában önfoglalkoztatott státuszban adóznak, meghatározott felszerelésben kell a feladatot ellátniuk, illetve nem jogosultak betegszabadságra, mivel önmagában ez a tény nem zárja ki a munkaviszony fennállásának a lehetőségét.¹⁵¹ Tehát nem feltétlenül célravezető egy-egy minősítő jegy kiemelése és annak szignifikánsabb súlyozása.

Az előbbieken ismertetett elven kívül másik fontos aspektus a felek között létrejövő megállapodás tükrében a felek tényleges akarata rávetítve a szerződés tartalmára. A „Massey ügyben”¹⁵² tézisként fogalmazták meg az eljáró bírók, hogy ha a megállapodás egy adott jogviszony típusra utal, például munkaviszonyra a felek közti hierarchikus kapcsolat miatt, akkor pusztán a szerződés elnevezése nem determinálja a jogviszony minőségét. Azonban, ha bizonytalan, illetve ingadozó a jogviszony megítélése, úgy a felek egyező akarata elmozdíthatja a szerződés státuszát valamelyik irányba a kétséges pozícióból. Ezek alapján a jogviszony minősítése nem alapulhat csupán a feltételezett munkáltatói fél kontrollján, habár fontos minősítő jegynek számít. Ehelyett a szerződéses feltételek által teremtett környezetet egészében kell vizsgálni, hogy egy átfogó képet alkotva kerüljön megítélésre az adott jogviszony. Továbbá figyelembe kell venni, hogy egyes esetekben a munkavállaló saját mérlegelése alapján kivitelezett részcelemekénye nem zárja ki a munkaviszony fennállását, hiszen tekintettel a játék természetére a mérkőzések során a játékos nem tudja folyamatosan a munkáltatói jogkör gyakorlójának az utasításait követni.

Massey v Crown Life Insurance Company ügyből ismert indokoláshoz jól illeszkedik a magyar

¹⁴⁹ 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irányelv a munkavégzés alapjául szolgáló szerződések minősítése során figyelembe veendő szempontokról [IV. 2.] (továbbiakban FMM-PM irányelv)

¹⁵⁰ Singh v The Football Association Ltd, The Football League Ltd & Others (2001) ET Case Number 5203593/99.

¹⁵¹ Welch, Roger: i.m. 2006, 478-479. p.

¹⁵² Massey v Crown Life Insurance Company [1978] 1WLR 676.

bíróság határozata,¹⁵³ amelyben kimondta, hogy a korábban munkaviszony keretében foglalkoztatott vezető edző jogviszonyi státusza a felek egybehangzó akarata módosíthatja, így akár ugyanarra a tevékenységre, amelyet korábban végzett, más polgári jogi jogviszonyban is elláthatja, ha a feladat jellege és a felek megállapodása szerinti tartalom alapján nem indokolt a munkaviszony fenntartása a továbbiakban. Mindezek fényében a sportüzleti szféra változó gyakorlata gyorsan felülírhatja a ma már túlságosan statikus minősítő jegyek alkalmazását és azok tartalmi súlyozását, amelyek következtében az alkalmazott szempontok akár mindkét jogviszony típus alkalmazását alátámaszthatják, amely kérdés eldöntésében meglátásom szerint nagyobb hangsúly terelődik a felek akarátára, amit az aktuális társadalmi és piaci fejlemények dinamikus formálnak.

6.6. Részkövetkeztetések

Ha összevetjük az angliai jogeseteket és a magyar bírói gyakorlatban irányadó szempontokat, illetve az általános dogmatikai igényű gondolkodást a jogviszonyok minősítésével kapcsolatban, láthatjuk, hogy a munkaviszony fennállásának megállapítása tekintetében már korábban is konzisztensen kiemelkedő szerepe volt a munkáltatói kontrollnak, vagyis az alá-fölé rendeltségi kapcsolatnak. Bár igen kiemelkedő szerepe van e minősítő jegynek, mégis javallott az összképet mérlegelni és elemezni annak ellenére, hogy a felek közti megállapodás egyes elemei esetleg egy minősítő jegy jelenlétére utalnak, mivel ez könnyen megtévesztő lehet, ha megfeledekezünk a jogviszony eredendő természetéről és dinamikájáról.

Ebből adódóan a speciális jogviszonyok esetében – így a sajátos vonásokkal rendelkező hivatásos sporttevékenységre irányuló jogviszonyok tekintetében is – nehezen alkalmazhatóak a hagyományos tevékenységekre irányuló szerződések besorolását szolgáló minősítő jegyek, hiszen az ehhez hasonló szituációkban általánosságban elmondható, hogy a kategorizáláshoz segítségként szánt szempontok eredendően más természetű aspektusok értékelését, illetve mérlegelését hivatottak szolgálni. A klasszifikáció során a minősítő jegyek mérlegelésekor olykor a hagyományos munkaszerződés és megbízási szerződés elhatárolásával kapcsolatban is merülnek fel problémák, hiszen a két jogviszony típus között találunk átfedéseket, amelyekre maga az

¹⁵³ BH2003. 213.

irányelv is felhívja a figyelmet minden minősítő jegy vonatkozásában. Ez a bizonytalanság csak fokozódik a hivatásos sporttevékenységre irányuló szerződések esetében, ugyanis a professzionális szinten az üzleti és piaci folyamatok jelentős hatást gyakorolnak a sportszféra működésére. Emiatt nem csak a másodlagos minősítő jegyek bizonyulnak kevésnek az elhatároláshoz, hanem az elsődleges minősítő jegyek érvényesülésével kapcsolatban is ambivalencia figyelhető meg. Tulajdonképpen a munkaviszonyra jellemző markáns aspektusokat foglalják össze az elsődleges minősítő jegyek, amelyek bizonyos esetekben a polgári jogi jogviszony alapján versenyző hivatásos sportolók relációjában is megjelennek.

Tehát az alapvetések közötti kollízió többnyire a szerződések keveredéséből, illetve a piaci folyamatokból származik. Eddig is volt rá példa, hogy a különböző szerződéstípusok sajátos elemei keveredtek, mivel a felek vegyes szerződéseket is köthetnek a típuszabadság elve szerint,¹⁵⁴ ezért ennek fényében a sportolók tekintetében is létrejöhetne olyan kötelmi jogviszony, amely az ismert nevesített szerződések elemeit ötvözve egy atipikus szerződést teremtet. Ezért véleményem szerint megalapozottnak tűnik azon felvetés, miszerint az egyéni sportágakban vagy versenyszámokban a megbízási szerződés indokolt, illetve a látvány csapatsportokban a munkaszerződés alkalmazása erőltetettnek tűnik és a jogviszony tárgya nehezen szorítható a munkaviszony keretei közé.¹⁵⁵

Mindennek fényében a meglátásom szerint a hivatásos sportolók szerződéses státusza elérte azt a szintet, hogy a hagyományos jogviszonyok kereteiből kitört és a különböző szerződések aspektusait összeolvasztva egy újszerű, külön szabályozási keretet igénylő jogviszonyt alakított ki. Továbbá a sportolói tevékenységet magába foglaló új szerződéstípus lehetőséget adna arra, hogy a jogalkotás reagáljon a megváltozott gazdasági folyamatokra és piaci gyakorlatokra, amelyek jelentős változást mutatnak a hagyományos értelemben vett munkaszerződésre és megbízási szerződésre vonatkozó szabályozások megalkotása óta.

7. A sportjogviszony létrejöttének kérdései: a sportoló igazolása és átigazolása

A disszertáció jelen fejezete a játékosok, azaz a hivatásos sportolók átigazolásának kérdéskörét vizsgálja, mivel a sportszférában ez a jogügylet jelenti a tradicionális magánjogi jogviszonyokhoz

¹⁵⁴ Hovánszki Arnold: A munkavégzésre irányuló vegyes szerződések megítélése, Cég és Jog 2001/9. 5-6. p.

¹⁵⁵ Horváth Gábor: i.m. 2018, 3. p.

hasonlóan a szerződéses jogviszony létrejöttét. Ennek a folyamatnak a hatását és dogmatikai háttérével kapcsolatos kérdéseket járom körül, kitekintéssel a hivatásos labdarúgók jogviszonyát árnyaló FIFA szabályozásra. Továbbá az átigazolási mechanizmusokhoz kapcsolódóan ki kell térni a fejezet végén a korlátozásokból eredő dogmatikai kollíziókra is az uniós szabályozás tekintetében.

Fontos lefektetni az alapokat az részelemeivel kapcsolatban, mivel maga a jogintézmény egy speciális keretbe fogja a hagyományos jogviszony létesítés folyamatát a hivatásos játékos piacon. Ebből adódóan a magyar jogalkotó megalkotta a játékjog koncepcióját, amely a magyar szabályozás egyedi jellegű megoldása, ugyanis a sportolók átigazolásában központi szerepet tölt be, mivel a sportolók a sportklubokra a játékjoguk használati jogát ruházzák át az átigazolásra irányuló megállapodások keretében. Ez az egyedi szabályozási megoldás alapján felmerül a kérdés, hogy miként minősíthetők az átigazolásról szóló megállapodások, pontosabban a játékjog használati jogának átruházására irányuló szerződések. A hipotézisem alapján a gyakorlatban a játékjognak eltérő dogmatikai aspektusai érvényesülnek a sportoló és a sportklub, illetve az átadó és átvevő sportklubok között létrejött átigazolásra irányuló megállapodások esetében. Ugyan a sportoló a játékjogát kizárólag ideiglenesen ruházza át az őt foglalkoztató sportklubra, azonban ezek a szerződések a Ptk. által nevesített több jogátruházó megállapodás dogmatikai aspektusait is magukban hordozhatják, mivel a sportklubok egymás között akár ideiglenesen vagy véglegesen is átruházhatják az adott sportoló játékjogának a használati jogát. A sportról szóló 2004. évi I. törvény rendelkezései alapján pedig nem minden esetben egyértelmű, hogy ezekre a megállapodásokra mely jogátruházó szerződés szabályainak az alkalmazása lenne a legcélszerűbb. Ezért a tanulmányban a játékjog dogmatikai aspektusait kísérelem meg elemezni a sportklubok között létrejött, a játékjog használati jogának átruházására irányuló megállapodások fényében. A tanulmányban kifejtett elméleti felvetésem szerint a sportolók folyamatos átigazolása esetén a sportszervezetek egymás közötti játékjog használati jogának átruházása – bizonyos feltételek teljesülése esetén – adásvételi szerződésnek is tekinthető. Az elemzés mindezek fényében rámutat arra, hogy a komplex jogterületi értelmezés esetében dogmatikai bizonytalanság fedezhető fel.

7.1. A 2000-es sporttörvény játékjog dogmatikája

A komplex látásmód érdekében érdemes röviden kitérni a régi sporttörvény által megteremtett

dogmatikára és azt összevetni a hatályos sporttörvény dogmatikájával, amely alapján következtetni lehet a jogalkotói szándékra. Utalva a történeti fejlődésre, előzetesen megállapítható, hogy a játékjog megjelenése és érdemi funkciója a hivatásos sportolók jogállásának kibontakozásával szinte egy időben történt. Az amatőr sportoló játékjogának átruházáséért nem kötheti átigazolási díj (eltekintve a nevelési költségtől), ezért a hivatásos piacon mozgó játékosok esetében értelmezhető csak. Ehhez szükség volt a piacgazdaság alapján működő piacra is, amely lényegében szabad kezét adott a sportszövetségek ezen tranzakciók fényében. Ebből következik a korábban elemzett piramis jellegű sportszervezeti tagozódás, amelyből adódóan végső soron a sportoló tevékenységére irányadó szabályoknak egy jelentős részét a szakszövetségek határozzák meg, így a mai hivatásos sport sporttevékenységre irányuló szerződések egyes jellegzetes aspektusai ekkor kezdtek kialakulni. Ezért a dogmatikai hiátusok kitöltését szolgálják ebből a szempontból a sportszövetségi szabályok a játékjog tekintetében.

Az 1996-os sporttörvény előkészítette a játékjog bevezetését, ugyanis további fontos eleme a törvénynek azon rendelkezései, amelyekben a hivatásos sportoló definícióját határozza meg. . Ennek egyik oka az volt, hogy a sport területén felhalmozódott adósságok csökkentésével és rendezésével Magyarországon is elinduljon a professzionális versenyrendszer, ezzel lehetőséget teremtve a sport számára a hullámvölgyből való kitöréshez.¹⁵⁶ A normaszöveget figyelembe véve elmondható, hogy a jogalkotó a játékjog fogalmát a jelenlegi formában ekkor még nem vezette be a jogszabályi környezetbe, azonban a definíció egyes elemeinek a formálódása jól észrevehető. A sportról szóló 1996. évi LXVI. törvény 28/A. § (5) bekezdése alapján a hivatásos sportoló jogviszonyának fennállása alatt a sportszervezeten, szakszövetségen és a sportszövetségen kívül más nem rendelkezhetett a sportoló versenyzési jogosultságával. Tehát elsődlegesen ekkor még a sportoló versenyzési jogosultságának gyakorlásáról és az arról való rendelkezésről volt szó. Ennek megfelelően a hivatásos versenyrendszerben folytatott sporttevékenységnek az egyik feltétele a hivatásos sportolóval kötendő szerződés lett, ugyanis ez a jogviszony képezte az alapot ahhoz, hogy a sportolót kizárólagosan csak egy sportszervezet foglalkoztassa. Logikusan csak így lehetett bevezetni a versenyzési engedélyt, amely értelemszerűen a hivatásos sporttevékenység másik feltételét képezte a törvény szerint. Ezáltal a törvénymódosítás megteremtette a licencrendszert a hivatásos sportban,¹⁵⁷ tehát adott sportolót csak az adott sportszervezet volt jogosult elindítani a

¹⁵⁶ Sárközy Tamás: Labdarúgás mint a gazdasági jog tárgyát képező üzlet. *Gazdaság és Jog*, 2002/1., 21-25. p.

¹⁵⁷ Sárközy: i.m. 2000, 39.

versenyeken. Továbbá a jogalkotó a 28/A. § (5) bekezdésben hozzátételezően zárójelbe foglalta a „játék” szót, amely – a sporthoz kapcsolódó üzleti lehetőségekkel való tervezésnek köszönhetően – előkészítette a következő lépcsőfokát a definíció kialakulásának.

Ebből adódóan nem meglepő, hogy az Országgyűlés által négy évvel később elfogadott sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény már külön cím alatt rendelkezett a hivatásos sportolók játékjogáról és annak az átruházásáról. A 2000-es sporttörvény 9. §-a alapján a hivatásos sportolók érvényesen csak a munkaszerződés vagy a munkavégzésre irányuló egyéb szerződés időtartamára ruházhatta át a játékjogát az adott sportszervezetre. Tehát a játékjog átruházásának egyik feltétele a szerződés megkötése, a másik szakszövetség által kiállított hivatásos sportolói versenyengedély volt. Ezek a kritériumok tulajdonképpen igazodtak az 1996-os sporttörvényben foglalt feltételekhez és a továbbiakban látni fogjuk, ahogy ezek a követelmények a hivatásos sporttevékenységgel kapcsolatban állandó feltételként megmaradtak a hatályos szabályozásban is. Emellett a 2000-es sporttörvény további fogalmi elemeket vezetett be a játékjog részeként, ugyanis a törvényt szöveg valamilyen megfontolásból rendelkezett a játékjog rendelkezési jogáról, illetve annak a kölcsönbe adásáról. Ennek fényében a sportszervezet kölcsön adhatta a sportoló játékjogának a rendelkezését egy másik sportszervezet számára. Továbbá a játékjogot a sportszervezet, illetve a sportoló is átruházhatta egy másik sportszervezetre, amelynek az alapja a munkaszerződés vagy a munkavégzésre irányuló egyéb szerződés volt. A folyamatnak ettől a pontjától kezdve a játékjog átruházásáért a sportoló térítésre tarthatott igényt, amely az igazolási díj intézményét vezette be. Ezért a 2000-es sporttörvény 9-10. §-a alapján játékjog átruházása szorosan összefonódott a sportoló adott sportklubhoz való igazolásával, tehát a játékjog átruházása magában foglalja a sportszervezethez való igazolást és arra irányuló jognyilatkozatot is.

A jelenlegi szabályozás elfogadására és hatályba lépésére ugyancsak négy évvel később került sor 2004-ben. A Stv. jogtechnikai szempontból egységesen, „A hivatásos sportolókra vonatkozó rendelkezések” cím alatt szabályozza a professzionális sportolók jogviszonyát és az ahhoz kapcsolódó játékjogot is, ellentétben az elődjével, amely külön cím alatt rendelkezett a hivatásos sportolók jogviszonyáról és játékjogáról. Továbbá a régi sporttörvény terminológiája érdekes koncepciót tár elénk. Ugyanis a játékjog rendelkezési aljogáról és kölcsönadásáról rendelkezett. Ezzel kapcsolatban rendkívül fontos kiemelni Sárközy Tamás megállapításait¹⁵⁸ dogmatikai szempontból, miszerint a játékjog személyhez fűződő vagyoni értékű jog, ezért a játékjognak

¹⁵⁸ Sárközy Tamás: Az új sporttörvény érdemeiről és fogyatékoságairól. *Gazdaság és Jog*, 2001/7-8., 19-27. p.

nincsen rendelkezési aljoga, amelyből logikusan következik, hogy a játékjog rendelkezési jogát nem lehet átruházni, mint ahogy arra a régi sporttörvény szövege utalt. Továbbá ebből adódóan a játékjog kölcsönadásáról való rendelkezés is hibás használata a terminológiai kifejezéseknek, ugyanis a sportoló, mint ember nem lehet a kölcsön tárgya, amely abból is következik, hogy a sportoló személye a játékjogával bizonyos esetekben és mértékben összefonódik. Tehát a helyes megközelítés az, hogy a játékjog használatának az átruházása történik a felek között a sporttevékenységre irányuló szerződés keretében, amely egy sajátos licencszerződéshez hasonló szerződést hoz létre. Ez az álláspont könnyen igazolható a kölcsön jellegének áttekintésével.

Amennyiben a játékjog – mint vagyoni értékű jog – kölcsön tárgyat képezne, akkor kölcsönszerződésnek kellene létrejönnie a sportszervezetek között a korábbi jogszabályi környezet szerint. A fogalom használatával kapcsolatban az első probléma rögtön az, hogy a kölcsön típusa pontosan nem derült ki a normaszövegből, mivel a törvény nem utalt más jogszabályhelyre, amely tisztázta volna, hogy a kölcsön mely típusáról van szó. Ugyanis a hatályát veszített szabályozás értelmében a játékjog ingyenesen vagy ellenérték fejében is kölcsönadható volt. Amennyiben a kölcsönadáshoz pénzösszeg is kapcsolódott, akkor az keveredhetett volna a pénzkölcsön egyes elemeivel – amely teljesen abszurd, ahogy azt Sárközy Tamás is megállapította – vagy keveredhetett volna az ideiglenes használat átengedésére irányuló bérlet aspektusaival, amit a hétköznapi értelemben összetévesztenek a kölcsön fogalmával, vagy az ingyenes használat átengedése esetén a haszonkölcsön is szóba jöhetett volna.

Mivel a kölcsön fogalmát a 2000-es sporttörvény alkalmazta, ezért indokolt vetni egy pillantást az akkori jogszabályi környezetre az előbb említett lehetőségek összehasonlítása céljából. Ennek megfelelően ki kell térni az 1959. évi IV. törvény (továbbiakban régi Ptk.) kapcsolódó rendelkezéseire, amelyek az előző sporttörvénnyel párhuzamban voltak hatályban. A régi Ptk. a hitel- és kölcsönszerződést egy fejezetben szabályozta, megkülönböztetve a pénzügyi, a természetes személy és a jogi személy által nyújtott kölcsönt. Amennyiben üzleti szempontból vizsgáljuk a kérdést, a kölcsönrel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy elsősorban a gazdasági tevékenységet segíti elő, valamint a kölcsön nyújtását leginkább a pénzügyi intézetek végzik.¹⁵⁹ Tehát ennek a megközelítésnek a fényében a játékjog kölcsönadása dogmatikai anomáliát szül, ugyanis ez a folyamat idegen lenne a játékjogra irányuló ügyletek esetében.

Ugyanez a következtetés vonható le a hatályos szabályozásból kiindulva is. A Ptk. rendelkezései

¹⁵⁹ Kovács László: Az új Ptk. hitel-és számlaszerződésekről szóló szabályainak lényege I., Céghírnök, 2018/10., 6. p.

alapján, a Ptk. az LIII. fejezetében, a 6:383. §-tól kezdődően külön szabályozza a kölcsönszerződést, amely egyértelműen pénzüsszeg fizetésére irányul. A pénzkölcsön gazdasági funkciója szerint a kölcsönvevő a kölcsönadó által folyósított pénzüsszeget használja fel, azonban a pénzkölcsön relációjában nincs szó használati elemről, tehát használati kötelelemhez sem közelíthető a pénzkölcsön.¹⁶⁰ Ezáltal a játékjog tárgyában nem jöhet létre kölcsönön alapuló jogviszony ilyen értelemben, mivel az nem összeegyeztethető a játékjog használatára irányuló jogügyletekkel. Tehát ebben a vonatkozásban megdől a kölcsön kifejezés alkalmazása.

A kölcsön terminológiájának a használata bizonyos mértékig összeegyeztethető lenne a játékjogra irányuló jogügyletekkel, amennyiben egy jelentős mértékben eshetőleges feltételt figyelembe veszünk. Ez alatt a másik lehetséges értelmezésre kell gondolni, a fentiekben említett használat ideiglenes átruházására irányuló bérletre. Ugyanis, ha e relációban vetünk egy pillantást a fogalom használatra, akkor azt láthatjuk, hogy a kölcsön egy önálló szerződéstípus, amely osztozik egyes különálló szerződéstípusok sajátosságaiban. Ezért úgymond a kölcsön rokonságban áll a meghatározott dolog használatának ideiglenes átengedésére irányuló bérlettel, illetve a haszonkölcsönrel, amely jogügyleteket a hétköznapi szóhasználatban kölcsönként említenek.¹⁶¹ Ilyen értelemben a játékjog használatának az átruházása bizonyos lépésekben hasonlít e két jogviszony folyamataira, amelyek három mozzanatból állnak. Ugyanis mind a bérlet, mind a haszonkölcsön vonatkozásában [Ptk. 6:331. § (1) bek.; 6:357. § (1) bek.] az első lépésként a bérbeadó, illetve a kölcsönadó, átadja saját dologát a szolgáltatást igénybevevő félnek, amely dolog a második szakaszban a bérlő, illetve a kölcsönvevő érdekeit szolgálja, majd a harmadik szakaszban a bérlő, illetve a kölcsönvevő visszaszolgáltatja a kapott dolgot. Mindennek fényében a szolgáltatást igénybevevő fél ellenszolgáltatásként díjat fizet.¹⁶² Ennek alapján a játékjog ideiglenes átruházása bizonyos mértékig illeszkedne az ismertetett folyamathoz, amely – erőltetetten ugyan, de egyes mozzanataiban – hasonlít a kölcsönszerződés egyes aspektusaira, amennyiben nem pénzkölcsönt értünk a kölcsön kifejezés alatt. Hiszen a sportoló játékjogát a sportszervezet – a sportoló hozzájárulásával – ideiglenesen átruházhatja egy másik sportszervezetre, amely tulajdonképpen hasonló folyamatokat eredményez az ideiglenes átruházásra irányuló jogügylet felei között. A folyamat lépéseit tekintve először az átadó sportszervezet átruházza a játékjogot az átvevő sportszervezetre, amely meghatározott ideig

¹⁶⁰ Darázs Lénárd: A pénzkölcsönszerződés magánjogi természete, *Gazdaság és Jog*, 2016/6., 13. p.

¹⁶¹ Gárdos István: A kölcsönszerződés sajátos vonásai (I. rész), *Gazdaság és Jog*, 2017/1., 7-8. p.

¹⁶² Gárdos István: i.m. 2017, 8. p.

használja ezt a jogot a saját érdekében, majd végül az átvevő sportszervezettől visszaszáll a játékjog az átadó sportszervezetre.

Emellett a labdarúgásban elterjedt a „kölcsön játékos”¹⁶³ kifejezés, amely fogalom használat az előző sporttörvény téves terminológiáját erősíti. Azonban fontos hangsúlyozni, hogy mindezek a felvetések csak akkor lennének összeilleszthetőek a játékjogra irányuló ügyletek jellegével, ha mindenképpen ragaszkodnánk az előző sporttörvény által alkalmazott terminológiához, ugyanis a kölcsön tárgya kizárólag dolog lehet és se a játékjog, se a sportoló nem tekinthető dolognak ilyen értelemben. Ezért – visszaulva Sárközy Tamás fentiekben hivatkozott megállapítására – a 2004. évi sporttörvény helyesen, már a játékjog használatának átruházásról rendelkezik, amelynek fényében kijelenthetjük, hogy a jelenlegi törvényszöveg alapján kizárólag a játékjog használatáról és annak átruházásról lehet szó, ezért ez a vagyoni értékű jog semmiképpen sem bontható szét aljogokra. Ebben a formában elkerülhető az előbbiekben említett fogalmi zavar.

7.2. A 2004-es sporttörvény játékjog dogmatikája

A játékosok egyik klubtól a másik klubhoz való átigazolását a dogmatikai szempontból megközelítve, az Stv. vonatkozó rendelkezései alapján az átigazolás tehát egy jogátruházásra irányuló jogügylet, amely az igazolt sportolói jogviszony¹⁶⁴ létrejöttével megy végbe. Azonban ezt a folyamatot szükséges a jogügyletben résztvevő felek szerint több irányból is megközelíteni, ugyanis az átruházásra irányuló megállapodások során eltérő módon jelenik meg a játékjog, mint az átigazolás alappillére. Ezt a hipotézist arra alapítom, hogy a sportoló az adott sportklubba – a vonatkozó törvényi rendelkezéseknek megfelelően – csak ideiglenesen ruházza át a sportszervezetre a játékjoga használati jogát. Ezzel szemben az átadó és átvevő sportklubok egymás között ideiglenesen vagy akár véglegesen is átruházhatják ezt a használati jogot az Stv. 10. § (1) bekezdése értelmében. Az utóbbi esetben ugyanis az Stv. 1/B. § (3) bekezdése szerint sportoló egy másik sportklub kötelékében folytatja a pályafutását, tehát a közte és az átadó sportklub között megszűnik minden fajta jogviszony, így az igazolt sportolói jogviszony is, amely

¹⁶³ „...a sportolót a játékjog használati jogának ideiglenes átadásával »kölcsönjátékosként« más sportszervezet is foglalkoztathatja...”. Lásd Horváth István: Szabad a pálya, Sportjog, 2020/2., 2. p.

¹⁶⁴ Az igazolt sportolói jogviszony az Stv. 2024. január 1-jén hatályba lépett módosításával került bevezetésre. Ezt megelőzően a játékjog használati jogának átruházása a sportolóval kötött munkaszerződés vagy megbízási szerződés keretében történt.

következtében a játékjog ingyenesen visszaszáll a sportolóra az Stv. 1/B. § (5) bekezdése alapján. Tehát a sportoló az átdó sportklub szervezetében nem fejt ki további sporttevékenységet, mivel a sportklub nem jogosult a sportoló játékjogának további használatára, azaz nem használhatja fel a sportoló fizikai és szellemi képességeit¹⁶⁵ sporttevékenység keretében, hiszen ebben az esetben ismét a sportoló jogosult a játékjogának a használatára.

A fentiekben hivatkozott irányadó jogszabályi rendelkezések alapján, illetve az Stv. 9. § (5) bekezdése értelmében egyértelműen megállapítható az Stv. dogmatikai alapvetései, miszerint a játékjog nem válik el a sportolótól, hiszen azt véglegesen sosem ruházhatja át, ugyanis az mindig visszaszáll rá ingyenesen valahányszor megszűnik az adott sportszervezettel létesített igazolt sportolói jogviszony. Ezt az alapvetést látszik megerősíteni az a rendelkezés is, miszerint semmis az a szerződés, amely a játékjog mint személyhez fűződő vagyoni értékű jog elidegenítésére vagy megterhelésére irányul.

Meglátásom szerint azonban az összefüggő rendelkezések által alkotott dogmatikában helyenként ellentmondás fedezhető fel a játékjog használati jogának sportolóra való visszaszállását és az átruházását illetően. Az előzetes felvetésem alapján az ellentmondást a sportszervezetek egymással kötött, a játékjog használati jogának végleges átruházására irányuló megállapodásaik teremtik. Mindez abból következik, hogy amennyiben a sportszervezetek egymás között véglegesen ruházzák át a sportoló játékjogának a használatát, az gyakorlatilag nem száll vissza a sportolóra, hiszen amint megszűnik a játékos igazolt sportolói jogviszonya az átdó klubbal, tulajdonképpen azonnal létrejön egy újabb igazolt sportolói jogviszony az átvevő sportszervezettel. Ebből az következik, hogy ha a sportoló a szerződésének lejáratát megelőzően sikeresen átigazol és nem kerül csapat nélküli státuszba, akkor úgy fejt ki a sporttevékenységét folytatólagosan, hogy érdemben nem száll rá vissza a játékjog használati joga. Tehát ebben az esetben a sportszervezetek között a játékjog használatának átruházására irányuló megállapodások helyett felmerül a játékjog adásvételének a lehetősége. Ugyanis az átdó sportszervezet véglegesen megválna a sportolótól és a játékjogának a használatától, amely egy sorozatos átigazolási folyamat során mindig egy adott újabb sportszervezetre száll át, mind addig amíg a sportoló az újabb igazolás előtt csapat nélküli státuszba nem kerül vagy be nem fejezi a karrierjét. Az utóbbi esetben tehát a sportoló pályafutásának befejezéséig érdemben a játékjog használata nem száll vissza rá és tulajdonképpen

¹⁶⁵ Stv. 77. § f) pontban foglalt értelmező rendelkezése alapján: „játékjog: a sportoló sporttevékenységéhez fűződő fizikai és szellemi képességei sporttevékenység keretében történő felhasználásának joga”.

meg is szűnik a játékjoga, hiszen a karrierjének a végétével kilép a játékospiacról, így a játékjoga, mint vagyoni értékű jog és annak használatának az átruházása nem értelmezhető ezt követően. Ilyen szituációkban tulajdonképpen elválik a sportolótól a játékjoga, mert a folyamatos átigazolások következtében nem tud vagy csak korlátozottan tud rendelkezni vele. Azonban ez az elméleti felvetés kizárólag a sportszervezetek egymás közötti relációjában lehetséges, továbbá fontos megjegyezni, hogy a sportszervezetek egymás között a játékjog használati jogát a sportoló előzetes hozzájárulásával ruházhatják át. Ez a két feltétel fennállása esetén vizsgálható az elemzés tárgyát képező felvetés.

A fentiekben ismertetett hipotézis vizsgálatához elsősorban az átigazolásokkal kapcsolatos gyakorlati ismereteket, illetve piaci folyamatokat szükséges áttekinteni. Mind ehhez szükséges meghatározni az elemzés tárgyát képező sportágat, mivel az átigazolással járó folyamatokat valamennyi sportszövetség sajátos módon szabályozza az általuk alkotott szabályzatok és gyakorlat útján. Ezért az előbb említett aspektusokat legfőbbképpen a labdarúgásra jellemző körülmények alapján mutatom be, a FIFA gyakorlatára és szabályzataira hivatkozva. Ezt követően lehetséges ezeket az aspektusokat összevetni az adásvételi szerződés fogalmi elemeivel és dogmatikájával, amely választ adhat arra, hogy a sportszervezetek közötti megállapodások értelmezhetőek-e valójában a játékjog adásvételeként a játékjog használati jogának átruházása helyett.

7.3.Átigazolási piaci tényezők

A játékospiac működési elve meglehetősen stabilnak bizonyul évek óta az egyes sportágakban, amely az átigazolások jelentős szerepét igazolja. Elég egy pillantást vetni az elmúlt évek játékos piacairól készült statisztikákra. A FIFA által közzétett felmérés szerint a 2024-es évközi átigazolási időszakban a férfi labdarúgásban 11.000 nemzetközi átigazolási ügyletet kötöttek a csapatok, amelynek az összértéke 6,4 milliárd dollár.¹⁶⁶ Az eredmény súlyának az érzékeltetésének érdekében fontos hangsúlyozni, hogy egy ezek az adatok kizárólag a 2024-es évre vonatkoznak, azon belül is az évközi átigazolási időszakra,¹⁶⁷ amely a legtöbb országban a nyári időszakban 1-

¹⁶⁶ International Transfer Snapshot (mid-year 2024), FIFA, <https://inside.fifa.com/legal/football-regulatory/international-transfer-snapshot> (2026.04.20.).

¹⁶⁷ RSTP 6. § (1) bekezdés alapján az országos sportszövetségek maguk határozzák meg a szabályzataikban az átigazolási időszak idejét és tartamát. Évente két átigazolási időszak van.

3 hónapos időintervallumot jelent.¹⁶⁸ Ugyanebben az időszakban a FIFA statisztikája szerint a Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) illetékessége alá tartozó nemzetközi átigazolási ügyletek során a magyar klubok összesen 26,7 millió dollárt költöttek hivatásos férfi labdarúgó játékosok igazolására és 12 millió dollár bevételük származott a játékosok átigazolásából, azaz eladásukból.¹⁶⁹ A kosárlabda sportágban is jelentős mértékű a nemzetközi átigazolási volumen, ugyanis a FIBA által kiadott felmérés szerint 2024-ben összesen 13.000 átigazolás teljesült amatőr és hivatásos szinten.¹⁷⁰ A sportág egyik legprominensebb ligájában, az NBA bajnokságában a 2023-2024 között zajló szezonban 71 professzionális játékost érintettek az átigazolási ügyletek.¹⁷¹ A FIBA statisztikájához mérten ez a szám meglehetősen elmarad, azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az NBA a sportág egyik legmagasabb kategóriájú mezőnyét képviseli mind sportszakmai, mind sportgazdasági szempontból. Ezért ebben a ligában szűkebb keretek között működik a játékospiac az igazolási ügyletek számát tekintve, viszont egy-egy ilyen megállapodás ennek megfelelően nagyobb súllyal is bír a klubok életében. Meglátásom szerint mindez azt mutatja, hogy a professzionális szinten működő sportklubok életének szerves részét képezik az átigazolások, és ezáltal a játékosállomány fejlesztése. Tulajdonképpen a látványcsapatsportokban nélkülözhetetlenek az átigazolások, mivel a sportág dinamikájához és gazdasági fennmaradásához is hozzájárul.

A fentiekben hivatkozott statisztikai adatok alapján is kijelenthető, hogy a csapatsportok – és azon belül is a látványcsapatsportok – egyik legjelentősebb mozgató rugója a játékospiacra végbemenő tranzakciók. Mint ahogy minden piac működésére jellemző, a sportszervezetek között is megfigyelhető egy kereslet-kínálat alapú gazdasági folyamat,¹⁷² amely az adott sportág játékospiacán működik. Ugyanis a sportszervezetek az elérni kívánt eredmények érdekében stratégiákat dolgoznak ki gazdasági és sportszakmai értelemben is. Véleményem szerint ez a két terület teljesen nem választható szét, mivel folyamatosan hatást gyakorolnak egymásra. A gazdasági stratégia célja, hogy megteremtse azt a pénzügyi háttérrel, amely lehetővé teszi a sportszakmai célok elérését és klub fenntartását. A sportszakmai célok pedig, előmozdítják a

¹⁶⁸ Transfer System, FIFA, <https://inside.fifa.com/legal/football-regulatory/player-transfers> (2026.04.25.).

¹⁶⁹ International Transfer Snapshot (mid-year 2024), Men's professional football, FIFA, <https://inside.fifa.com/legal/football-regulatory/international-transfer-snapshot/men> (2026.04.25.).

¹⁷⁰ International Basketball Migration Report 2024. 7. p. <https://assets.fiba.basketball/image/upload/documents-corporate-studies-and-facts-international-basketball-migration-report-2024.pdf> (2026.04.25.).

¹⁷¹ NBA Trade Tracker (2023-2024), <https://www.nba.com/news/2023-24-nba-trade-tracker> (2026.04.25.).

¹⁷² A játékospiaci árakat meghatározó tényezőkkel kapcsolatban bővebben lásd: Craig A. Depken II. – Tomislav Globan: Football transfer fee premiums and Europe's big five. *Southern Economic Journal*, 2021/3., 889-908. p.

kitűzött eredményének elérését, amelyek a sportszervezet gazdasági prosperálását idézik elő. Ezáltal a sportszervezeteknek lehetőségük adódik a játékos állományuk fejlesztésére. Ez megvalósulhat egyrészt a már általuk foglalkoztatott sportolók fejlesztésével vagy új játékosok vásárlása útján, akik a megfelelő szintű képességeikkel, illetve készségeikkel kiegészítik a vásárló csapat működésének hiányos területeit a játékosállomány teljesítőképességét illetően.

Az előbb említett mindkét esetben a klubok a tehetség és potenciál azonosítására törekednek, ezért úgy nevezett „tehetségfelvételt / tehetségmegszerzést” (talent acquisition) szolgáló stratégiát folytatnak, amely alapvetően a tehetség felkutatásból, toborzásából és a legígéretesebb játékosok megtartásából áll. A stratégia célja, hogy a megfelelő módszerek mentén előreláthatólag meghatározásra kerüljön a sportoló jövőbeli teljesítőképessége. A folyamat során a klubok figyelembe veszik a természetes, vele született képességeit a sportolónak, valamint felméri a játékos szociális környezetét és a neveltetését alakító aspektusokat. A folyamat kivitelezésének egyes részei különbözőek lehetnek mindegyik klub esetében, mivel egyes csapatok a versenyek és a ligák megnyerésére koncentrálnak, míg más klubok a tehetséggondozás által kívánják elérni a pénzügyi céljaikat. Tehát a tehetségmegszerzésre, illetve adott esetben a felvásárlására irányuló stratégia átgondolt kidolgozása szükséges és elengedhetetlen szerepet játszik a sportszervezetek sikeres működésében.¹⁷³

A potenciális teljesítő képesség felfedezését követően a tehetség értékelése és mérlegelése következik, amelynek a során a klubok eldöntik, hogy az adott játékos illeszkedik-e a csapathoz és az abban betöltendő poszthoz. Ezt a kérdést a sportoló fizikális és mentális adottságai, illetve a statisztikája alapján mérlegelik. A sporttudomány jelen állása szerint alapvetően két módszertan áll rendelkezésre a sportolók tehetségének és potenciáljának mérlegelésére. Az egyik a „természetes kiválasztás” (natural selection), amely olyan sportolók azonosítására törekszik, akik már az adott sportágban „scouting” útján kiválasztásra kerültek, tehát a sportágba integrálódva, sportszakmai értelemben már felépített játékosként fejtik ki a sporttevékenységüket. A másik módszertan a „tudományos kiválasztás” (scientific selection), amely keretében a sportklubok az adott sportághoz tartozó szakmai szempontok és értékek alapján mérlegelik a sportolók potenciálját.¹⁷⁴ Mindezek mellett a játékosok vásárlásakor egy bizonyos szint felett a sportklubok

¹⁷³ Abdulsamad Olajide Yusuf – Oladele IsiakaOladipo: Talent acquisition. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021, 483. p.

¹⁷⁴ Abdulsamad Olajide Yusuf – Oladele IsiakaOladipo: Talent evaluation. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021, 484. p.

figyelembe veszik a sportoló „celeb” státuszát, azaz a hírnevét és annak befolyását szórakoztatóipari értelemben. Tehát a fentiekben ismertetett sportszakmai szempontokon, illetve sporttudományi módszertanokon túl a játékos marketingerejének eszközként való felhasználhatósága is fontos tényező lehet, amennyiben az adott klub nemcsak a sportteljesítménnyel és az eredmények elérésével kívánja a gazdasági terveit megvalósítani. Ez alapján ugyanis az adott sportoló indirekt módon képes elősegíteni a profit termelést, hiszen a hírneve, a felismerhetősége és a megkülönböztethető karaktere a többi sportolótól kiemeli a piaci jelenlétét. Ez ösztönző jelleggel hat a sporttermékek fogyasztására a közönség által, illetve meghatározza a brand és arculat építés lehetőségét.¹⁷⁵ Mindez a sportklub számára is fontos, hiszen ezáltal csapat saját maga, mint egy címerrel fémjelzett brand iránti keresletet növelheti a sporttermékek piacán.

Többek között ezek a szempontok figyelembe vételével határozzák meg a klubok, hogy a játékospiacra mely játékos megvásárlása lenne a leginkább megfelelő befektetés a klub gazdasági és sportszakmai fejlődésének fényében. Mindezek mellett továbbá sportszövetségek szabályzataik hatást gyakorolnak a játékospiacra és a klubok átigazolásra irányuló jogügyleteire. Ezért az elemzés következő gondolati egysége a szabályzatok ismertetése.

7.4. FIFA speciális átigazolási szabályai

A játékjog vizsgálatának kereteivel kapcsolatban korábban említettem, hogy az átigazolási jogügyletek vizsgálatakor fontos meghatározni, hogy mely sportág keretein belül kíséreltem meg elvégezni az elemzést, ugyanis a különböző nemzetközi és nemzeti sportszövetségek jelentős mértékben befolyásolják az általuk igazgatott sportágakban folytatott sportszakmai és sportgazdasági gyakorlatot. Ezért az átigazolásra irányuló megállapodásokat alakító tényezők mérlegelése érdekében az alábbiakban az általam legjelentősebbnek vélt rendelkezéseit tekintem át a FIFA a szabályzatának.

Mindenek előtt röviden fontos kitérni arra a jelenségre, miszerint a FIFA több alkalommal is kénytelen volt módosítani a szabályzatát, mivel az általa kialakított átigazolási rendszer („transfer system”) számos jogi alapelvet sértett. Ebben a vonatkozásban szükséges megemlíteni a rendkívül

¹⁷⁵ Jessica R. Braunstein-Minkove: Endorsement. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021, 163-164. p.

nagy média figyelemmel kísért Bosman-ügyet, amely a sportolók, mint munkaerő szabadáramlásával kapcsolatban vetett fel kérdéseket. Az ügyben az Európai Unió Bírósága megállapította, hogy a FIFA szabályzata az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés 48. cikkébe ütközött, amely a tagállamok területén a szabad munkaerő áramlását biztosította.¹⁷⁶ Ugyanis a FIFA akkori hatályos szabályzata szerint a klub a játékosok szerződésének lejáratát követően is átigazolási díjra tarthatott igényt. A Bosman-ügy vonatkozásában vált leginkább érzékelhetővé, hogy ezáltal a játékosok átigazolása aránytalan korlátozás alá esett, mivel a klub mindaddig visszatarthatta a játékosát, amíg az általa meghatározott összeget ki nem fizette egy arra hajlandó másik klub. Az említett ügy számos további – többek között munkajogi – kérdést is felvet, amelyek nem tartoznak jelen fejezet tárgykörébe, azok később kerülnek áttekintésre, azonban az ügyre való hivatkozás meglátásom szerint kiválóan rámutat arra, hogy a sportszövetségek – jelen esetben a FIFA – mennyire jelentős mértékben alakítja ki a sportágak piaci mechanizmusát. Tulajdonképpen a sportszövetségi szabályzatok *lex specialis* jelleggel formálják az átigazolásra irányuló megállapodásokat is.¹⁷⁷

Az RSTP jelenleg hatályos rendelkezései alapján a hivatásos játékos írásba foglalt szerződéssel rendelkezik és a labdarúgó tevékenységéért járó díjazása több, mint az őt terhelő tényleges költségek.¹⁷⁸ A játékos csapatra irányuló affiliációját, azaz az igazolt státuszát a nemzeti szövetség által üzemeltetett elektronikus rendszerben kell regisztrálni. Ugyanis ebben a rendszerben az adott nemzeti szövetség alá tartozó valamennyi csapat igazolt amatőr vagy hivatásos játékosa szerepel,¹⁷⁹ amely a transzparens működést segíti elő. Fontos sarokpont az igazolással kapcsolatban, hogy egy játékost egyszerre csak egy klub regisztrálhat.¹⁸⁰ Ez alapján dönthető el, hogy az adott játékos melyik csapat szervezetébe épül be, illetve melyik csapat rendelkezik a játékos sporttevékenysége fölött, melyik csapat kötelekében jogosult a játékos részt venni a versenyrendszerben.

Tehát a FIFA által létrehozott igazolási rendszerben a játékos egyrésztől sporttevékenységre irányuló szerződést köt az adott klubbal. Másrésztől a klub regisztrálja a játékost, amely eljárási aktus a játékos alkalmazására és versenyeztetésére irányuló kizárólagos jogosultságot foglalja

¹⁷⁶ Union Royale Belge v Bosman (C-415/93).

¹⁷⁷ Lásd részletesebben: Forster, John: Global sports organisations and their governance. Corporate Governance, 2006/1. 72-83. p.

¹⁷⁸ RSTP 2. § (2).

¹⁷⁹ RSTP 5. § (1).

¹⁸⁰ RSTP 5. § (3).

magában. Ezáltal a játékosnak, mint munkavállalónak csak egy foglalkoztatásra irányuló jogviszonya lehet, amely konstrukció lehetővé teszi a klubok számára a játékosokkal való kereskedést, hiszen a játékos szerződésének lejárta előtt másik csapat nem köthet vele szerződést, amíg a játékos aktuális klubja le nem mond a foglalkoztatási és versenyeztetési jogosultságáról a meghatározott ellenérték fejében. Ez az igazolási folyamat is csak szoros keretek között valósulhat meg, ugyanis a FIFA szabályozza azt is, hogy milyen időszakokban regisztrálhatnak játékosokat a klubok. Egy évben két átigazolási időszak áll a csapatok rendelkezésére, hogy eladják, illetve megvegyék az adott játékost. Ezeknek az átigazolási időszakoknak a pontos meghatározásának a jogát a FIFA nemzeti sportszövetségek hatáskörébe utalja.¹⁸¹ További kikötés a FIFA részéről, hogy nemzetközi átigazolások esetén az érvényes átigazoláshoz, azaz a klubok közötti érvényes megállapodáshoz szükséges a nemzetközi átigazolási igazolás kiállítása („International Transfer Certificate”).¹⁸²

7.5. Átigazolást érintő szerződési klauzulák

A FIFA szabályozása kétség nélkül hatást gyakorol a játékospiac működésre, ezért magára az átigazolásra irányuló megállapodásokra jellemző szerződéses feltételek kialakítását is formálja. Az átigazolásokra irányuló nemzetközi gyakorlat jól mutatja ezeknek a folyamatoknak komplexitását, hiszen egy játékos csapatváltása alkalmával számos jogviszony szűnik meg és jön létre helyette szinte egy időben. A nemzetközi szakirodalom két fontos klauzula alkalmazását emeli ki az átigazolásokkal kapcsolatban. A játékosok munkaszerződésében általában magában foglal egy kivásárlási klauzulát („buy-out clause”) és egy kötbérfizetési klauzulát („liquidated damages clause”), amelyeknek a célja azonos módon kompenzációs lehetőséget nyújt a foglalkoztató klub számára, amennyiben a játékos foglalkoztatásának joga átkerül egy másik klubhoz. Azonban fontos megkülönböztetni a két klauzulát, mivel a kivásárlási klauzula rendeltetése szerint a játékos számára biztosít jogosultságot arra nézve, hogy egyoldalúan felmondja a szerződését és kilépjen a klub foglalkoztatási kötelékéből az előre meghatározott összeg fejében. Ezzel szemben a kötbérfizetési klauzula értelmében a játékos szerződésszegés esetén köteles megfizetni a szerződésében előre meghatározott összeget. Amennyiben a beáll a

¹⁸¹ RSTP 6. § (1).

¹⁸² RSTP 9. § (1).

kötbérfizetési kötelezettség, azt rendszerint sportszankciós eljárás is követi.¹⁸³

Mindezek mellett fontos kitérni még egy további szerződési záradékra, amelyet az átigazolási megállapodásokban rögzítenek a felek a gyakorlat szerint. Az értékesítési klauzula („sell-on clause”) meghatározó eleme a megállapodásnak az átadó klub szempontjából, azonban a FIFA a záradék fogalmát nem definiálja. Ezért a CAS ítélezését kell segítségül hívni, miszerint az értékesítési záradék védelmet nyújt az átadó klub számára a játékos árában bekövetkezett hirtelen növekedéssel szemben az átigazolást követően. Amennyiben a játékos által nyújtott sporttevékenység ára hirtelen jelentős mértékben megemelkedik és az átvevő klub később magasabb áron értékesíti a játékost egy harmadik klub számára, az átvevő klub köteles az átadó klub számára kiegészítő vételárat fizetni. Ebből adódóan az átigazolási megállapodásokban gyakran két részre bontják a felek a fizetési kötelezettséget, amely egy határozott és egy feltételes díj megfizetéséből áll.¹⁸⁴

Az elemzés keretrendszerének meghatározásakor felvetett dogmatikai lehetőségek vizsgálatához fontos megállapítani a gondolatmenet ezen a pontján következőket. A FIFA nemzetközi sportszövetségi szabályzatának minősülő rendelkezések és a nemzetközi gyakorlatban kialakult szerződési technikák alapján a játékosok átigazolása egy olyan megállapodás két klub között, amely a játékos regisztrálásának a jogát jelenti. Tehát amennyiben adásvételről van szó, az átvevő sportklub az átigazolási díj kifizetésével jogosulttá válik a játékos versenyeztetésére és sporttevékenységre való felhasználására, mivel az átigazolási díjjal kiváltja az átadó klub erre irányuló kizárólagos jogosultságát. Ezért a játékosok igazolása tulajdonképpen egy kizárólagos jogosultság vételére vagy megváltására irányul. Az értékesítési záradék gyakorlata pedig, meglátásom szerint alátámasztja azt a feltételezésemet, miszerint a játékosok akár folyamatos átigazolási ügyletek tárgyát képezhetik, ezért a játékospiac felső rétegét jellemző tendenciák következtében érdemben nem száll rájuk vissza a játékjoguk használati joga. Hiszen amennyiben nem lenne jellemző a játékosok sorozatos átigazolása a szerződésük lejárta előtt, akkor az értékesítési záradék alkalmazása sem képezné a gyakorlat részét.

Mindennek fényében felmerül a kérdés, hogy a magyar szabályozásban jelenlévő játékjog konstrukciója – és annak használati jogának átruházása átigazolás céljából – milyen mértékben egyeztethető össze az előbbieken ismertetett szabályozással, illetve szerződési gyakorlattal. A

¹⁸³ Frans de Weger – Dannick Luckson: Player transfers. In: Research Handbook on the Law of Professional Football Clubs, (szerk.:) Robby Houben, Edward Elgar Publishing, 2023, 282-283.

¹⁸⁴ CAS 2010/A/2098. Idézi Frans de Weger – Dannick Luckson: i.m. 284-285.

kérdés megválaszolásához szükséges megvizsgálni a jogok átruházására irányuló magyar szabályozást, ugyanis a nemzeti sportszövetségi szabályok, azaz az MLSZ szabályzata a többnyire a nemzeti jogszabályi környezethez igazodik a piramis struktúra szerinti betagozódás alapján.

7.6. A játékjog átruházásának dogmatika alternatívái

A játékosok átigazolása tehát több jogviszony státuszát is érinti, amely olykor megnehezíti a ténylegesen létrejövő megállapodásokat azonosítását. Ez egyrészt a játékosok jogállásából is adódik, mivel a klubok igazolhatnak szerződés nélküli, illetve más klubbal szerződéses jogviszonyban álló játékost is. Az utóbbi eset az jelenti a nagyobb kihívást, ugyanis ekkor merül fel a játékos regisztrálásért fizetendő ellenérték lehetősége. Mindez sokszor félrevezető folyamat lehet, mivel gyakran a munkajogi és foglalkoztatási szabályokra, illetve az ezekkel kapcsolatos kollíziókra irányul a figyelem. Azonban fontos lenne a polgári jogi aspektusok előtérbe helyezése is, mivel a játékosok átigazolása alapvetően polgári jogi megállapodásokon nyugszik, amelyeknek járulékos része a munkajogi jogviszonnyal járó kérdések. Egyes szakirodalmi álláspontok szerint erre a megközelítésre azért van szükség, mivel a munkajogi dogmatika egy szűkebb keretrendszer feltételez a jogviszonyban résztvevő felek között, amelyek kifejezetten a foglalkoztatásra specializált diszciplinákra épül. Nem bizonyul hatékony megoldásnak a játékosok átigazolását egy hagyományos munkahelyváltásnak, illetve szimplán egy új munkaviszony létesítésnek tekinteni, ugyanis a hivatásos sportolók jogviszonya ennél sokkal inkább szerteágazó, amely a jogi instrumentumok széleskörű alkalmazását eredményezi egy átigazolási ügylet során. Ezért az ilyen megállapodások a jogintézmények alkalmazása tekintetében vegyes megoldásokat szorgalmazhatnak.¹⁸⁵

A jogátruházási folyamattal kapcsolatban szükséges röviden kitérni a jogok forgalomképességére, ugyanis anélkül a felek érvényesen nem ruházhatják át és nem követelhetnek ellenértéket a megállapodás tárgyát képező jogért. A játékjog konstrukcióját a jelenleg is hatályos 2004. évi I. törvény rögzíti, amelynek a hatályba lépésekor még a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) rendelkezéseit kellett alkalmazni a polgári jogi jogügyletekre. Ekkor egy meglehetősen érdekes helyzet állt fent, mivel a sportban ekkor már

¹⁸⁵ M. Tkalych: On the legal nature of the contract on the transfer of professional athlete from one sports club to another (transfer contract). Law of Ukraine: Legal Journal, 2015/12, 108–116. p.

bevett gyakorlat volt a játékosok átigazolása és értékesítése. Ebből következően a játékjognak is átruházhatónak kellett lennie, mint az átigazolás és a sporttevékenység kifejtésének alapja. Azonban a régi Ptk. nem rendezte egyértelműen a jogok forgalomképességét, mivel azokat külön törvények állapították meg az adott joggal kapcsolatban. Így például jelen esetben az Stv. állapította meg a játékjog átruházhatóságát. Hozzávetőlegesen pedig a régi Ptk. rendelkezett az egyes jogok forgalomképtelenségéről, amelyből arra lehetett következtetni, mintha a jogok forgalomképessége lett volna a főszabály.¹⁸⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) orvosolta ezt a bizonytalanságot azáltal, hogy az adásvételi szerződés tárgyát kiterjesztette, miszerint a dolog adásvételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni arra a szerződésre is, amelyből jog vagy követelés visszterhes átruházására vonatkozó kötelezettség fakad. Az adásvétel pedig az árutulajdon bármely tárgyának átruházására irányuló szerződés, amelynek tárgya az ingó és ingatlan mellett, tehát jog is lehet.¹⁸⁷ Ebből adódóan alapvetően nem kizárt a játékjog adásvételére irányuló megállapodás megkötése, figyelembe véve fentiekben hivatkozott szakirodalmi megállapítást, miszerint a régi Ptk. idején az Stv. tette *expressis verbis* forgalomképessé a játékjogot.

Ezzel szemben fontos megjegyezni, hogy ugyan a Ptk. a testetlen dolgok elidegenítésére is kiterjeszti a dolgok visszterhes és ingyenes elidegenítésére vonatkozó szabályokat, azonban azok nem tartoznak a tulajdonjog tárgykörébe.¹⁸⁸ Ennek értelmében a játékos átigazolásra irányuló megállapodás tárgya nem lehet tulajdon átruházás, vagyis a fentiekben ismertetett piaci mechanizmusok ellenére az átadó klub dogmatikai értelemben nem árutulajdont értékesít a játékos és az általa nyújtott sportteljesítmény képében az átvevő klub részére. Az egyes jogokból fakadó jogosultságok harmadik fél általi gyakorlásának másik szempont alapján való megközelítése árnyékolhatja az átigazolással járó jogátruházás dogmatikai jellegét. Ugyanis nem feltétlenül csak vegytiszta adásvétel útján gyakorolhatóak jogosultságok a megszerzett testetlen dolog alapján. A Ptk. 5:157. §-a lehetővé teszi a joghaszonélvezetét, amelynek értelmében, amennyiben a haszonélvezet tárgya olyan jog, amely alapján valaminek a szolgáltatását lehet követelni, haszonélvező és a szolgáltatásra kötelezett közötti jogviszonyra megfelelően irányadók azok a szabályok, amelyek a jog átruházásának esetén a jog megszerzője és a kötelezett közötti jogviszonyra vonatkoznak. Tehát a Ptk. rendelkezései alapján az átigazolási ügyletek

¹⁸⁶ Gárdos Péter: Követelések és jogok az új Polgári Törvénykönyvben. *Gazdaság és Jog*, 2008/7-8., 25-31. p.

¹⁸⁷ Verebics János: Az üzleti élet szerződései az új Ptk.-ban. *Magyar Jog*, 2013/10., 589. p.

¹⁸⁸ Miczán Péter: A szerződésalapító jogtípusokról. *Magyar Jog*, 2013/6., 330. p.

irányulhatnak elméletben a játékjog hasznélvezetére, amely által az átvevő klub a játékos játékjogát a birtokában tarthatja, használhatja, hasznosíthatja és a hasznait szedheti. Jelen esetben ez azt jelentené, hogy a klub az adott játékosának a fizikai, szellemi, illetve sportteljesítményt felhasználhatja, illetve hasznosíthatja és az ebből eredő hasznokat szedheti.

A játékospiaci mechanizmus ismertetésekor szóba kerültek a sportklubok gazdasági és finansziális tevékenysége, amelyhez illeszkedik meglátásom szerint a játékosok játékjogán keresztül, hasznélvezet által gyakorolt felhasználási és hasznosítási jogosultság. Ennek értelmében az klub a játékos sportteljesítmények hasznosítása és maga a sportteljesítmény, mint szolgáltatás és a versenyen való indulásra irányuló követelésből¹⁸⁹ tartja fenn a szervezetét, illetve termel profitot. Ez az elméleti megközelítés, viszont azt jelentené, hogy az átigazolási megállapodások keretében a klubok egymás között hasznélvezet átruházására kötnek szerződést. Illeszkedni látszik ebbe a konstrukcióba az a rendelkezés is a Ptk. 5:156. §-a alapján., miszerint a hasznélvezettel terhelt jogot vagy követelést a hasznélvezetre kiterjedő hatállyal a hasznélvező hozzájárulásával lehet szerződéssel megszüntetni vagy a hasznélvező hátrányára megváltoztatni. Ennek fényében az átigazolási megállapodások részét képezné egy olyan szerződési feltétel is, amelynek keretében a játékos aktuális klubja hozzájárul a hasznélvezet megszüntetéséhez. Az új klub pedig, a játékos regisztrálásával a hasznélvezet aspektusához hasonló módon használhatja fel és hasznosíthatja kizárólagos jelleggel, egyedüli hasznélvezőként a játékost, mint erőforrást. Tehát a játékos játékjogát a hasznélvezet szabályozási struktúrájához hasonlóan jogbirtokként magánál tarthatja a szerződésben foglalt időtartamig, vagy amíg egy másik klub ki nem váltja ezt a jogosultsági konstrukciót a konszenzusoson alapuló ellenérték fejében. Azonban a jogbirtokkal (*possessio iuris*) kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a posztklasszikus római jogban már elismerték ezt a jogintézményt, viszont a Ptk. jogon és követelésen alapítható hasznélvezet lehetőségével fogalmilag pontosan a jogbirtok alkalmazásának lehetőségét zárja ki, illetve teszi szükségtelemmé. Ugyanis a jogon és követelésen fennálló hasznélvezet esetében a (jog)birtok nehezen értelmezhető, mivel azok testetlen dologi jellegük miatt csupán a használatukról lehet szó.¹⁹⁰

Az idézett szakirodalmi megállapítás fényében felmerül a kérdés, hogy fogalmilag valóban csak a játékjog használati jogának az átruházásról lehet-e szó, hiszen Sárközy Tamás elemzése alapján a játékjognak csak használati aljoga van,¹⁹¹ amelyből az következik, hogy a törvényi rendelkezések

¹⁸⁹ Ezt a jogkörét a klub, mint a munkáltató utasítási és irányítási jogkörét gyakorolhatja ebben az esetben.

¹⁹⁰ Miczán Péter: i.m. 2013, 330.

¹⁹¹ Sárközy Tamás: i.m. 2001, 19-27. p.

értelmében kizárólag használat átruházásáról lehet szó. Így a sportoló játékjog használati részjogosítványát értékesítheti. Azonban a szerződés fennállása alatt nem rendelkezhet vele és a sportklub ideiglenesen vagy véglegesen értékesítheti azt.¹⁹² Meglátásom szerint egyes fogalmi mozzanatokban kollízió fedezhető fel, mivel a törvényi rendelkezések alapján kizárólag a játékjog használati aljoga és annak átruházása értelmezhető, viszont Sárközy Tamás alkalmazza elemzésében a rendelkezés fogalmát. Amennyiben a sportoló csak a játékjog használatát ruházza át, úgy a rendelkezési jogosultsága nála marad, amely lehetővé teszi számára a játékjogának az értékesítését, hiszen a rendelkezési jog a dolog – jelen esetben jog – használatától és birtokától elválik, tehát a joggal való rendelkezésre jogosult fél az előbb említett két aljogtól függetlenül értékesítheti a dolgot vagy jogot. Ez abból vezethető le, hogy ha a hasznok szedésének joga jogszabálynál fogva vagy szerződés alapján más személyt illet meg (pl.: haszonélvezőt, bérlet, haszonbérlet), ez a fennálló tulajdonjogot nem érinti.¹⁹³

Ugyan ez a dogmatikai kitétel a tulajdonjogra és annak klasszikus tárgyára, a testtel rendelkező dologra vonatkozik, azonban a Ptk. lehetővé teszi a jog használatának átruházását, illetve haszonélvezetét is. Ezért meglátásom szerint ebben az esetben is figyelembe kell venni a hivatkozott analógiát. Tehát ha a sportoló a játékjogának csak a használatát ruházza át, akkor a korábbiakban ismertetett sportági szabályzatok és gyakorlat fényében nem szabadna oly mértékig korlátozni a játékjogát, hogy azt a szerződése fennállásának ideje alatt nem értékesítheti más klub részére. Ez a megközelítés és gyakorlat a sportág sajátos természetén alapul, hiszen a egy játékos több csapat kötelekében is sporttevékenységet fejten ki egy időben, akkor az a játék tisztaságát és integritását sérteni, hiszen az különböző szempontok alapján a mérkőzésekkel és a bajnokságokkal kapcsolatban visszaélésekre adna lehetőséget. Azonban, ha a sportág természete indokolja mindezt, akkor meglátásom szerint akkor sem beszélhetünk csupán a játékjog használatának átruházásáról, különösen a játékospiaci mechanizmusokra és szerződési gyakorlatra jellemző tendenciák fényében.

Véleményem szerint a fentiekben ütköztetett szempontok alapján kétséges a játékjog használatának átruházása, mint átigazolásra irányuló jogi aktus, hiszen a törvényi rendelkezések és az azokból következő dogmatika – ugyan hiányosan, de mégis – ideiglenes használati jog átruházásáról van szó. Azonban a sportági szabályzat, a gyakorlat és a piaci működés nem egyeznek

¹⁹² Sárközy Tamás: i.m. 2000, 45. p.

¹⁹³ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, V. fejezet, A használat és a hasznok szedésének joga.

teljes mértékben a dogmatikai aspektusokkal. Ezért szükségesnek gondolom a játékjogot megközelíteni az immateriális javak irányából. Ugyanis a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (továbbiakban Sztv.) rendelkezései alapján az immateriális javak között vagyoni értékű jogként azokat a megszerzett jogokat kell kimutatni, amelyek nem kapcsolódnak ingatlanhoz. Ilyen például a Sztv. 25. § (6) bekezdése alapján a bérleti jog, használati jog, licencek és többek között a játékjog. A mérlegben pedig az immateriális javak között fel kell tüntetni a vagyoni értékű jogokat is. Tehát egy különös helyzet áll elő ebben az esetben, ugyanis a klub elméletileg csak a sportoló játékjogának használati jogát szerzi meg ideiglenesen, mégis feltüntethető az immateriális javak között. Ebből a szempontból a klub rendelkezik a játékjoggal járó indirekt vagyon elemekkel, tehát ezen elméleti síkon tovább haladva ezt a vagyoni elemet értékesítheti is, annak ellenére, hogy korlátozott módon csak egy használati részjogosítvány illeti meg. Amennyiben használati részjogosítvány, mint fogalmi elem felmerül – mint ahogy Sárközy Tamás elemzésében rámutatott – akkor más részjogosítványnak is lennie kell. Meglátásom szerint helyes Ábrahám Attila felvetése, miszerint a játékjog magában foglalja a versenyzési és indulási jogot,¹⁹⁴ amelyre a tanulmány korábbi részeiben magam is utaltam olyan értelemben, hogy az átigazolás gyakorlatilag a kizárólagos versenyeztetés és foglalkoztatás jogosultságának kiváltása. Ez viszont azt jelenti, hogy a használati jog, mint részjogosítvány magában foglal további aljogokat, így a játékjog jogok és kötelezettségek összességét testesíti meg. Jogokat abban tekintetben foglal magában, hogy a klub a játékjog használati jogának megszerzésével kizárólagos jogosultsággal rendelkezik a játékos sporttevékenységének felhasználását, versenyeztetését és annak a hasznainak szedését illetően. Kötelezettséget pedig abban az értelemben jelent, hogy a klub, mint munkáltató a munkajog alapelvek alapján köteles a munkavállalót foglalkoztatni és számára a feladat ellátásához szükséges körülményeket biztosítani.

Az előbb említett aspektusok mentén indokoltnak gondolom a megemlíteni az üzletrész hasonló jellegét. A szakirodalomi álláspont szerint az üzletrész a tagsági jogok és kötelezettségek összessége. Az üzletrész hasonló jelleggel nem minősül dolognak, nem testi tárgy, viszont forgalomképes. Ezt a bírói gyakorlat azzal válaszolta meg, hogy az üzletrész tulajdonképpen egy eszmei értéket fejez ki, így analogia legis útján az üzletrész átruházására az adásvétel szabályait rendelte alkalmazni.¹⁹⁵ Tehát hasonlóság fedezhető fel az üzletrész és játékjog bizonyos aspektusai

¹⁹⁴ Ábrahám Attila: Játékjog, indulási és nevezési jog a sportban. *Gazdaság és Jog*, 2016/4., 10. p.

¹⁹⁵ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, XXIV. fejezet, Az üzletrész.

között, különösen arra való tekintettel, hogy mind a kettő jogok és kötelezettségek összesége, ezért nem képezhetik a tulajdonjog tárgyát, azonban mégis forgalomképesek, amelyből adódóan adásvétel tárgyát képezhetik. Továbbá az üzletrész és a játékjog egyes aspektusai között vont párhuzammal kapcsolatban fontos hivatkozni a Szegedi Ítéltábla ítéletére, amelyben úgy határozza meg az üzletrész fogalmát, hogy „az a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége, mely a társaság nyilvántartásba vételével keletkezik, amely azonban az átruházáskor dolog módjára viselkedik.”¹⁹⁶ Meglátásom szerint játékjog hasonló aspektusaihoz közelebb hozza az adásvételi szerződés lehetőségét az előbbieken hivatkozott fogalmi meghatározás, mivel a felvázolt analógia mentén ebben az esetben a játékjog használati jogának az átruházása bizonyos szempontból nem idegen az adásvételi szerződés keretén belüli átruházástól.

7.7. Diarra ügy: az átigazolási piac korlátjai és az uniós jog viszonya

Az előző fejezetekben részletezett átigazolási piac és annak speciális mechanizmusai közvetlen kontextusba helyezik a dolgot jelen egységét. Az alábbi elemzés egy olyan, a hivatásos labdarúgó transzferfolyamatait érintő precedens értékű jogesetre irányul, amelynek fókuszában a belső piaci versenykorlátozás tilalma, valamint a munkavállalók szabad áramlása áll – különös tekintettel a FIFA korlátozó jellegű szabályzatára. Ezen alapelvek érvényesülése alapvető jelentőségű, hiszen az átigazolási ügyletek a sportszféra üzleti dinamikájának és piaci működésének meghatározó alappillérei.

A professzionális szintű sportszakmai és gazdasági folyamatok a játékospiacon egy sajátos gyakorlatot hívtak életre, amelyre válaszul a nemzetközi sportszövetségek – mint önszabályozó szervek – speciális normarendszert alkottak. A sportjog területén jelentkező dogmatikai problémák jelentős része éppen ebből a jelenségből fakad, mivel a sportszövetségek kvázi-jogalkotói tevékenysége során gyakran és szándékosan olyan szabályok születnek, amelyek kollízióba kerülnek a nemzeti jogszabályokkal, illetve az uniós joggal. Ebben a rendszerben a FIFA átigazolási szabályzata különösen kritikus területnek bizonyul, amennyiben több ponton is ellentétesnek mutatkozik bizonyos jogi alapelvekkel. A sportági szabályozás és az uniós jog

¹⁹⁶ Szegedi Ítéltábla Gf.30102/2017/4. számú határozata. Idézi: Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára.

ütközése kapcsán leggyakrabban a munkavállalók szabad áramlása, a versenykorlátozás tilalma kerül előtérbe. Jelen esetelemzés célja tehát annak bemutatása, miként valósul meg ezen alapelvek közvetett korlátozása a FIFA normarendszerén keresztül. Az esetjog elemzésének jelentősége túlmutat a pusztán dogmatikai szempontok ütköztetésén, mivel a jelen fejezetben tárgyalt uniós jogi és játékospiaci kollízió intőjelként szolgálhat a magyar játékos piac résztvevői számára, illetve az azt szabályozó Magyar Labdarúgó Országos Szakszövetség számára, amely legutóbbi szabályalkotása során egy vélhetően közvetett módon érvényesülő korlátozó szabályt alkotott a játékosok állampolgárságát tekintve. Ennek lényege, hogy a magyar klubcsapatokat a szövetség jelentős mértékű támogatással ösztönzi a fiatal, magyar állampolgársággal rendelkező játékosok igazolására és játékba állítására.¹⁹⁷ Ennek az összegnek az elnyerése létfeltétel lehet rengeteg klub számára, ezáltal közvetetten piaci korlátozást valósíthat meg a soron következő alfejezetekben tárgyaltak fényében, annak ellenére, hogy az MLSZ ösztönző rendszerként hivatkozik a támogatási konstrukcióra.

7.7.1. Tényállási elemek és az EUB elé terjesztett kérdések

A jogvita Lassana Diarra labdarúgó játékos átigazolására irányuló törekvése alapján indult, amely során a játékos az RSTP-ben foglalt korlátozó feltételekbe ütközött. A FIFA szabályzatának vitatott rendelkezései elsődlegesen Diarra állítólagos szerződésszegő magatartása miatt kerültek előtérbe. Ugyanis a játékos 2013-ban igazolt az FC Lokomotiv Moscow labdarúgóklubba, azonban egy évvel később, 2014-ben a klub felmondta a játékos szerződését. A klub álláspontja szerint Diarra szerződésszegő magatartása miatt mondta fel a négy évre szóló határozott idejű szerződést. Mindezért, 20 millió euró értékű kártérítési igényérvényesítést terjesztett a FIFA Vitarendező Tanácsa (Dispute Resolution Chamber, a továbbiakban: DRC) elé. Diarra ellenkérelmében a szerződésből hátralevő időre járó munkabérének kifizetését követelte.¹⁹⁸ A sajtóértesülések szerint a szerződésszegő magatartás abban nyilvánult meg, hogy Diarra megtagadta a pályára lépést,¹⁹⁹ mivel az érintett időszakban vitában állt a klubbal a munkabérét illetően, amely során a klub a

¹⁹⁷ MLSZ ELN-77/2025 (06.05.) számú határozatának 3. számú melléklete.

¹⁹⁸ FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [21]-[23].

¹⁹⁹ Goal: Ex-Chelsea & Real Madrid midfielder Lassana Diarra wins court case against FIFA in ruling that challenges player contract rules. <https://www.goal.com/en/lists/chelsea-real-madrid-star-lassana-diarra-court-case-against-fifa/blta27a1a9d32e49f60#csbb19ed47565c4565>

munkabérének a csökkentését helyezte kilátásba.²⁰⁰ A francia játékos állítása szerint a DRC előtt folyó ügyben a kilátásba helyezett 20 millió euró összegű kártérítés akadályozta az átigazolásban. Ugyanis a játékos átigazolásában érdekelt klubok visszaléptek az ajánlattételtől, mivel nem kívánták vállalni a kockázatot, miszerint a játékosal egyetemlegesen feleljenek az esetlegesen megítélt kártérítésért. Ennek a veszélye miatt több ajánlatottól is elesett Dirarra, amelyek közül az EUB az ítéletében a belga labdarúgóklub, a Royal Charleroi Sporting Club által tett ajánlatot nevesíti pontosan mint tényállási elemet. A klub ajánlatott tett Diarra számára szerződéskötés céljából, azonban csak azzal a feltétellel igazolta volna a játékost, ha megfelelően bejegyzésre kerül a nyilvántartásba az igazolás ténye és ezáltal jogosulttá válik Diarra a játékokra bármely meccsen, amelyre a FIFA, az Európai Labdarúgó-szövetség (a továbbiakban: UEFA), illetve a Belga Labdarúgó Szövetség (továbbiakban: URBSFA) szervezésében kerül sor. Továbbá írásba foglalt megerősítést kért a FIFA-tól, miszerint nem tartozik egyetemleges felelősséggel a Diarra által okozott károkért a Lokomotiv Moscow klubbal szemben. A belga klub által támasztott feltételekkel kapcsolatban a FIFA válaszul leszögezte, hogy az RSTP vonatkozó rendelkezéseinek az alkalmazására csak az illetékes döntéshozó szerve, a DRC jogosult. Mindezek mellett, a URBSFA egyértelműen elutasította az igazolást a FIFA szabályzatára hivatkozva, miszerint a nemzetközi átigazolási igazolvány (International Transfer Certificate, a továbbiakban: ITC) hiányában nem lehet a játékost átigazolni, amíg azt a korábbi klub nem állítja ki.²⁰¹

Diarra korábbi klubja követelésének részben helyt adott a DRC és 10,5 millió euró megfizetésére kötelezte a játékost kártérítés jogcímén. Továbbá elutasította Diarra ellenkeresetét az elmaradt munkabér megfizetésére irányulóan. Az ügy Diarra fellebbezése alapján a Nemzetközi Sportdöntőbírószág (Court of Arbitration of Sport, a továbbiakban: CAS) elé került, amely fenntartotta a DRC döntését, ezért a játékos a Hainaut-i Törvényszékhez nyújtott be fellebbezést. A Törvényszék helyt adott Diarra keresetének és kötelezte a FIFA-t, illetve a Belga Labdarúgó Szövetséget, hogy egyetemlegesen fizessék meg a játékos számára a követelt összeget. A FIFA fellebbezést nyújtott be a Mons-i Fellebbviteli Bírósághoz, amely előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) felé. A kérelemben megfogalmazott kérdések az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 45. és 101. cikkének az értelmezésére irányultak, miszerint azokkal kollízióban állnak-

²⁰⁰ The Guardian: The Lassana Diarra case: what is it and will it change football like Bosman? <https://www.theguardian.com/football/2024/oct/03/lassana-diarra-case-explained-fifa-european-football>

²⁰¹ FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [24]-[26].

e a FIFA szabályzatában megfogalmazott elvek, amelyek alapján:

- 1) a játékos és a klub – amelynek szándékában áll igazolni a játékost – egyetemleges felelősséggel tartoznak a játékos és a korábbi klubja között létrejött szerződés jogalap nélküli felmondásából eredő károkért;
- 2) a nemzeti szövetség – amelynek tagja a játékost foglalkoztató korábbi klub – hatáskörében áll elutasítani az ITC kiállítását, amely a játékos igazolásához szükséges, ha a korábbi klub és a játékos vitában áll az adott időszakban?²⁰²

7.7.2. Az Európai Unió Bíróságának döntése

Az EUB a döntése alapján a játékos és az őt igazoló klub egyetemleges kártérítési kötelezettsége nem állt összhangban az EUMSZ munkavállalók szabad áramlását biztosító 45. cikkel, mivel a FIFA szabályzat érintett rendelkezései potenciális akadályt jelentettek a játékosok számára, amelyek jelentős mértékben korlátozták annak a lehetőségét, hogy a játékosok az igazolásukra irányuló, feltételek nélküli ajánlatokat kapjanak más kluboktól. Ennek oka a szerződés felmondása következtében fennálló kompenzáció megfizetésének a kötelezettsége, amely az igazolásra ajánlattevő klubok visszalépését eredményezte, hiszen ez egy olyan gazdasági kockázatot és terhet jelentett, amelyet érthető módon a legtöbb klub nem vállalt. Mindezek a szabályok alkalmasnak bizonyultak arra, hogy hátrányos helyzetbe hozza azokat a játékosokat, akiknek a lakóhelye vagy munkahelye származási helyük szerinti tagállamban található, és egy másik tagállamban kívánnak munkát végezni egy másik klub kötelékében.²⁰³ Az EUB ugyanakkor megállapította, hogy az RSTP-ben foglalt rendelkezések – amelyeknek a célja fenntartani a szerződések és csapatok összetételének bizonyos fokú stabilitását – lehetséges eszköze lehet a klubok közötti rendszeres labdarúgó mérkőzések biztosításának. Ugyanis ez önmagában legitim célnak tekinthető.²⁰⁴

Azonban ennek a célnak az elérése érdekében hozott és alkalmazott szabályzat a szükségesnél nagyobb korlátozást valósított meg. Különösen a szerződés felmondásáért járó kompenzáció kiszámításának a módját kifogásolta, amely nem volt kellően egyértelmű, illetve a játékos ellenőrzési körén kívül eső szempontokat vettek figyelembe vagy a szerződés megkötését követően kialakult körülményekre vonatkoztak. Mindezek mellett, az EUB szintén aránytalannak

²⁰² FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [45].

²⁰³ FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [91]-[92].

²⁰⁴ FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [102].

találta az RSTP-ben foglalt általános vélelmet, miszerint a határozott idejű szerződés játékos általi felmondása esetén a játékos új klubjáról vélelmezni kell, hogy a játékost maga ösztönözte szerződés felmondására.²⁰⁵

A fentiekben kifejtetteken túl jelen tényállás alapján sérültek az EUMSZ-ben foglalt versenyszabályok. Az EUB döntése alapján a FIFA szabályzat vitatott rendelkezései az EUMSZ 101. cikkével is kollízióban álltak, mivel a cikk a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősít *„minden olyan vállalkozások közötti megállapodást, vállalkozások társulásainak döntését és összehangolt magatartást, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.”* A cikk értelmezésével kapcsolatban az EUB kitért arra, hogy elvi szinten jogszerűnek minősül, ha egy FIFA-hoz hasonló szervezet a nemzetközi versenyek szervezését és lebonyolítását közös szabályok alá rendeli, amellyel a versenyek homogenitását és koordinációját szándékozik biztosítani egy szezonokra felosztott ütemezés szerint. Ugyanis ez alapesetben elősegítheti az érdekek és esélyegyenlőségen alapuló sportversenyek szervezését. Mindamellet, jogszerűnek tekinti az EUB a FIFA által alkotott azon szabályokat, amelyeknek a célja egy egységes feltétel rendszer biztosítása a labdarúgóklubok és játékosok számára a versenyeken való részvételt illetően. Ebből adódóan ezeknek a szabályoknak a betartása érdekében meghatározott szankciók is jogszerűnek tekinthetők.

Ezen analógia mentén az EUB úgy ítélte meg, hogy jogszerű lehet, ha a FIFA bizonyos mértékig a klubok által összeállított csapatok stabilitását kívánja biztosítani egy adott szezonban. Ez akár abban is megnyilvánulhat, hogy egy adott időszak tekintetében kizárja a munkaszerződések egyoldalú felmondásának a lehetőségét egy szezonra vagy egy évre. Azonban még a labdarúgás sajátosságai és piaci viszonyai sem indokolhatják egy olyan általánosan korlátozó vagy akadályozó szabályozás alkalmazását, amely az egész Európai Unió területén ellehetetleníti a klubok határon átnyúló versenyben való részvételét. Ez a korlátozás abban nyilvánul meg, hogy a klubok nem tudnak egyoldalúan olyan játékosokat szerződtetni szankciók nélkül, akiket egy másik tagállamban székhellyel rendelkező klub foglalkoztat vagy a szerződése jogalap nélkül került megszüntetésre.²⁰⁶

²⁰⁵ FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [106]-[110].

²⁰⁶ FIFA v. Lassana Diarra (C-650/22), [143]-[145].

7.7.3. Kollízió háttere

A fentiekben említett uniós joggal kapcsolatos kérdések már többször is felmerültek, illetve az elemzésükre hasonló kontextusban már több alkalommal is sor került a szakirodalomban,²⁰⁷ ugyanis a FIFA visszatérő jelleggel igyekszik a játékospiac működését szűk szabályozási keretek közé szorítani, amely bizonyos szempontok alapján érthető. Ugyanis a labdarúgáshoz kapcsolódó nemzetközi átigazolási tranzakciók száma a 2024-es átigazolási időszakokban elérte a 78.742 darabot, amelyek összértéke meghaladta 8,59 milliárd dollárt.²⁰⁸ Ezért különös figyelmet igényel a piaci egyensúly fenntartása a játék és az üzlet integritásának megőrzése érdekében, amely alapvetően jogszerű törekvésnek minősül a FIFA részéről, ahogy erre az EUB is rámutatott. Mindezekből adódóan maguk a játékosok is kulcsszerepet játszanak a piac működésében, mivel a sportklubok immateriális javakkal való gazdálkodásában az egyik főeszközként jelennek meg. Hiszen a klubok közötti megállapodások tárgyát az ő játékejük felhasználásának jogosultsága képezi. Ebből adódóan a FIFA – mint a sportágat igazgató legfőbb szövetség – speciális szabályokkal kontrollálja a magánjogi státusszal rendelkező sportklubok között létrejövő magánjogi jogügyleteket. A kollízió – mint ahogy jelen esetben is – abból ered, hogy az átigazolási rendszer eredeti rendeltetése szerint mindig is a játékosok csapatok közötti szabad mozgását korlátozta.²⁰⁹ Ugyanis a versenyek és a bajnokságok ezáltal képesek megőrizni a stabilitásukat, amely biztosítja a mérkőzések kiszámíthatatlan jellegét. Ez az aspektus generálja a sporteseményeken elért eredmények iránti érdeklődést és a fogyasztást a közönség részéről. E célok által előidézett ismétlődő kollíziós problémát igazolja a Bosman-ügy is, amely precedens jellegéből adódóan jelentős média figyelmet kapott, illetve a kutatókat is évekig foglalkoztatta az EUB ítéletének²¹⁰ elemzése. Jelen jogesethez hasonlóan a Bosman-ügy tárgyát is egy átigazoláshoz kapcsolódó vitás szituáció képezte. Ugyan alappal képezheti szakmai vita tárgyát

²⁰⁷ A Bosman-ügy vonatkozásában fontos mozzanat volt, hogy a sport miként került az európai jog szabályozási körébe az EUB ítélete alapján. Lásd Kecskés László - Soós Tamás: Kiterjesztette az Európai Bíróság a Bosman ítélet sportolókra vonatkozó kedvezményét. *Európai Jog*, 2003/6., 39-44. p.; Továbbá lásd Stefaan Van den Bogaert: From Bosman to Bernard C-415/93; [1995] ECR I-4921 to C-325/08; [2010] ECR I-2177. In: Jack Anderson (szerk.): *Leading cases in Sports Law*. The Hague, Springer, 2013, 91-106. p.

²⁰⁸ FIFA Transfer Report 2024, 9. p. <https://inside.fifa.com/legal/news/international-transfers-reach-historic-high-in-2024> (2026.04.25.).

²⁰⁹ Gardiner, Simon, Welch, Roger: Player trades, free agents and transfer policies in professional sport. In: Barry, Michael - Skinner, James - Engelberg, Terry (szerk.): *Research Handbook of Employment Relations in Sport*. Northampton, Edward Elgar Publishing, 2016. 333–334. p.

²¹⁰ Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL v. Jean-Marc Bosman (C-415/93).

az, hogy a Diarra-ügy – a szaksajtó által használt kifejezéssel élve – „Bosman 2.0.”-nak²¹¹ tekinthető-e, azonban talán vitán felül áll a két ügy hasonlósága a precedens jellegüket illetően. Ugyanis az előbbi ügyben hozott EUB ítélet gyökeresen átformálta a FIFA átigazolási rendszerét, ezáltal feloldásra került egy évekig működő közvetett korlátozás. Ezért az egyik kérdés jelen üggyel kapcsolatban is az, hogy az EUB döntése milyen módon és mértékben fogja befolyásolni a FIFA átigazolási szabályzatát, illetve ebből adódóan a módosított szabályozás milyen eszközökkel igyekszik megtartani a jelenlegi mértékű kontrollt a játékos piac felett. A döntés hatásának vizsgálatával kapcsolatban az említett uniós jogi rendelkezések által garantált jogok érvényesülését érdemes elsősorban megvizsgálni. Ennek érdekében a hasonló jellegű korábbi jogeseteket és az azok által kirajzolódó ítélkezési gyakorlat ívét szükséges áttekinteni, amelyek már évekkel ezelőtt lefektették az EUMSZ érintett cikkeinek értelmezési keretrendszerét.

Az ügy megítélésével kapcsolatban kétségtelenül figyelembe kell venni, az EUMSZ 45. és 101. cikkét, ugyanis egyrészt a Walrave és Koch-ügyben²¹² született döntés már tágabb keretek között kimondta, hogy a sporttevékenység az uniós jog hatálya alá tartozik, amennyiben az gazdasági kérdéseket érint. Másrészt, a Mario Mantero-ügyben²¹³ megállapította az EUB, hogy a labdarúgás egyértelműen gazdasági tevékenységnek minősül és tilos az állampolgárságon alapuló megkülönböztetés. Ez a döntés előrevetített egy olyan jogértelmezést, amely analógiája mentén elkerülhetetlenül elindult az a folyamat – ahogy arra a fentiekben utaltam – hogy a FIFA szabályzata ismétlődő jelleggel kollíziót generál a sportági célok és az EUMSZ-ben lefektetett alapelvek között. Ugyanis a gazdasági tevékenység fogalma magában foglalja a hivatásos sportolók sporttevékenységét is. Ez alapján merül fel valamennyi átigazolási vita körében az uniós állampolgárokat megillető szabad mozgás joga, illetve a klubok részéről a korlátozás nélküli piaci verseny. Mindezek alapján az EUMSZ által biztosított jogok korlátozásának kérdése alappal merült fel a Bosman-ügyben, amely a legprominensebb döntésnek bizonyult az átigazolási jogviták sorában. A jogvitában hozott döntés szerint a hivatásos sportolók munkavállalónak minősülnek, ha a sporttevékenységüket hivatásszerűen végzik díjazás ellenében egy klub szervezetét képviselve. Továbbá a szerződés nélküli státusban álló játékosok ettől a ponttól kezdve

²¹¹ Fox Sports: ‘Bosman 2.0’ brewing as seismic ruling could blow up football’s transfer system. <https://www.foxsports.com.au/football/football-2024-lassana-diarra-court-hearing-verdict-details-legal-case-lokomotiv-moscow-contract-bosman-ruling/news-story/47037522c22172c32e5c6a8f30a50886> (2026.04.25.)

²¹² Walrave and Koch v. Association Union Cycliste (C-36/74).

²¹³ Gaetano Donà v. Mario Mantero (C-13/76).

váltak szabadon igazolhatóvá átigazolási díj megfizetése nélkül. Az átigazolási díj eltörlése a szerződés nélküli státuszú játékosok esetében kiemelkedő jelentőséggel bírt, hiszen ezáltal a játékost foglalkoztató korábbi klub nem tarthatta vissza a játékost egy túl magas átigazolási díj kiszabásával, amelynek hatására – ahogy az Bosman esetében is történt – a vásárló klub elállt az átigazolástól.²¹⁴

Tulajdonképpen az előbbieken említett ügyekben hozott döntésekre épült a Bosman-ügyben született ítélet, amely korrelációt alkotott a labdarúgók mint munkavállalók és a hivatásos sporttevékenység mint gazdasági tevékenység között. Ezt a kapcsolódási pontot megerősítette az EUB a Superleague-ügyben²¹⁵ hozott ítéletével is, amelyben kimondta, hogy a sportszövetségek által alkotott szabályzatok az uniós jog hatálya alá tartoznak, amennyiben azok gazdasági tevékenység szabályozásának a célját szolgálják. Ezen analógia és ítélkezési folyamat teremtette meg a konstans kollíziót az EUMSZ 45. és 101. cikkében foglalt jogok érvényesülése és az átigazolások során alkalmazandó FIFA szabályok között.

A Diarra-ügy és a Bosman-ügy párhuzamával kapcsolatban fontos hangsúlyozni, hogy a munkavállalók szabad mozgásának érvényesülése alapvetően a szerződés nélküli státuszban álló játékosok igazolásával kapcsolatban merül fel. Látszatra a szerződéses jogviszonyban álló sportolók esetében ez a probléma nem kerül elő. Ezt a feltételezést megcáfolta Nicolas Anelka által felvetett szempontok, miszerint biztosítani kellene a játékosok számára a lehetőséget, hogy felmondják a szerződésüket, ha klubot, azaz munkáltatót szeretnének váltani. Ugyanis – ahogy a Diarra-ügyben is felmerült – alapvető problémát jelent, hogy a játékosok csak kellő jogalappal mondhatják fel a szerződésüket a szezon ideje alatt, különben a jogalap nélküli felmondás esetén kompenzáció illeti meg a csapatot. Tehát a rendes felmondás lehetőségét kizárja a FIFA. Anelka esetében a probléma hátterében az állt, hogy nem kívánta kitölteni az Arsenal-lal kötött szerződéséből hátralévő időt, mivel a pályafutását egy másik csapat kötelékében tervezte folytatni. Azonban az Arsenal még nem kívánta elengedni a kötelékéből a játékost és az általa meghatározott átigazolási díjat pedig nem volt hajlandó kifizetni az átigazolás iránt érdeklődő Lazio. Ebben a szituációban merült fel a kérdés, miszerint a szerződés felmondásának a korlátozása által ugyanolyan aránytalan jelleggel kerül-e hátrányba a játékos a szabad mozgását illetően, mint a szerződés nélküli státuszban álló játékosok átigazolását akadályozó korábbi szabályok esetében.

²¹⁴ Az átigazolási ügyekben hozott ítélkezési folyamattal kapcsolatban lásd Bertaldó András: Pályára lép: Bosman helyett H. Müller? Európai Jog, 2015/6. 7–8. p.

²¹⁵ European Superleague Company SL v. FIFA, UEFA, (C-333/21).

A kérdés kapcsán kialakult szakmai vita következményeként született az általános álláspont, amely alapján az akkori átigazolási rendszer nem csak a szerződés nélküli státuszban álló játékosok esetében sértette az uniós jogszabályokat, hanem a szerződéses jogviszonyban álló sportolók átigazolása során is kollíziót eredményezett a FIFA szabályzata.²¹⁶

7.8. Részkövetkeztetések

Az átigazolási tranzakciók kérdés körében azt kell mérlegelni, hogy a játékjog használati jogának átruházására irányuló megállapodásokban felfedezhetőek-e az adásvételi szerződés jellegzetességei. Ehhez meg kell vizsgálni, hogy a játékospiaci tényezők és az átigazolási megállapodások fényében a használati jog átruházása gyakorlatilag a játékjogról való rendelkezést foglalja-e magában. Amennyiben igen, akkor az átigazolási ügyletek tulajdonképpen a játékjog adásvételének minősülnek, hiszen a jogügylet létrejöttével a sportszervezet a használati jogon túl rendelkezik is a játékjoggal. Ebből adódóan a sportszervezet a játékjogot értékesítheti, amely által profitot termelhet, hiszen ebben az esetben az adott játékos teljesítményének és ismertségének a növelésével egy szervezeti eszköznek vagy termékének fejlesztését végzi, amit végül drágábban ad el egy másik sportszervezetnek, mint amennyi erőforrást igényelt a fejlesztése vagy a vásárlása mindezt megelőzően.

A nemzetközi játékospiaci mechanizmusok és az átigazolási megállapodásokra irányuló szerződési gyakorlatok meglátásom szerint egy olyan környezetet alkotnak, amelyekben felfedezhetőek a más piaci szegmensekben is alkalmazott keres-kínálat alapú gazdasági tevékenység, amelynek egyik sarokköve a klasszikus polgári jogi szerződés típus, az adásvételi szerződés. Ugyan a játékjogot övező dogmatika nem feltétlenül teszi egyértelmű, hogy pontosan milyen típusú szerződés a legmegfelelőbb az átigazolásra, továbbá játékjog adásvételének a lehetősége direkt módon nem is feltétlenül vezethető le a törvényi rendelkezésekből, azonban a jogok átruházására irányuló elméleti megközelítések alapján nem is zárható ki ez a lehetőség. Azonban több, mint valószínű, hogy a nemzetközi szerződési gyakorlatot és az átigazolás természetét figyelembe véve a magyar szabályozás alapján, az átigazolási ügyletek az adott játékos kizárólagos versenyeztetési és sporttevékenységének hasznosítására irányuló jogosultság megváltását foglalja magában az átadó és átvevő sportklub közötti megállapodás keretében.

²¹⁶ Gardiner, Simon, Welch, Roger: i. m. 2016, 340–341. p.

Az átigazolási jogügyletekkel kapcsolatban az esetjogon keresztül megállapítható, hogy – bár az önszabályozó autonóm működés jegyében a sportszervezetek kialakíthatják akár a saját dogmatikájukat is – a nemzetközi átigazolási piacon paradox módon valamennyi tranzakció alapvető jogsérelmet okozhat a sportági szabályzatok természetéből és rendeltetéséből adódóan. Ugyanis a Diarra-ügyben született ítélet ismét megerősítette a FIFA átigazolási szabályzatának jogellenes jellegét, amely egy további elemet adott hozzá a Walrave és Koch-ügy, illetve a Bosman-ügy óta alakuló ítélkezési gyakorlat ívéhez. Az EUB – meglátásom szerint helyesen – azért kifogásolta a Diarra-ügyben említett kártérítési felelősséggel kapcsolatos általános vélelemre irányuló szabályt, mivel az korlátozza a keresleten és kínálaton alapuló piaci mechanizmusokat. Ugyanis ez a szabály a szerződés nélküli játékost közvetetten a korábbi klubjához köti a kilátásba helyezett kártérítési kötelezettség által. Ez a szabályozási megoldás helyettesítette a Bosman-ügy során jogellenesnek nyilvánított rendelkezéseket a FIFA szabályzatában, mivel a szabályok gyakorlati hatását tekintve a csapatok azonos módon képesek voltak ezáltal visszatartani a játékosokat. Ez a korlátozás közvetetten módon érvényesült, ugyanis elsődlegesen nem aránytalan ajánlat elfogadására kényszerítette az átvevő csapatot az átadó csapat, hanem a szerződés nélküli státuszban álló játékosok esetében a kieső átigazolási díjat tudták pótolni ezáltal a klubok kártérítés jogcímén. Alapvetően a szerződéses jogviszonyban nem álló játékosért nem kell átigazolási díjat fizetnie az igazoló csapatnak, hiszen a játékos sporttevékenységének a felhasználására irányuló jogosultságot nem kell kiváltania egy másik csapattól. Tulajdonképpen ez a szabályozási környezet arra kényszerítette a klubokat és a játékosokat, hogy várjanak a szerződés lejártáig vagy mindenképpen jöjjön létre átigazolási jogügylet a csapatok között átigazolási díj ellenében, vagy mindenképpen fizessen kompenzációs díjat a szerződés felmondásáért a játékos vagy az őt igazoló klub.

Továbbá a fentiek fényében – ahogy arra a fejezet elején is utalás történt – mindenképpen elengedhetetlennek tartom az elemzés eredményeit a magyar játékospiacra rávetíteni, hogy az eredmények gyakorlati alkalmazhatóságával a disszertáció hozzájáruljon a sportszféra üzleti gyakorlatának a fejlesztéséhez. Az MLSZ ösztönző rendszerének értékelésével kapcsolatban a fentiekben elemzett esetjogot és egy korábbi EUB ítéletet szükséges szintetizálni, amely csorbát ejthet a sportszövetségek – jelen esetben a labdarúgó szövetségek – önszabályozásán. Ugyanis a Diarra-ügy fényében egyértelművé tette az EUB, hogy az önszabályozás legitim és az ennek jegyében hozott speciális sportági szabályzatok is elfogadhatóak, azonban teljes mértékben nem

lehet a játékospiacot speciális kivételként kezelni az uniós belső piaci szabályokkal szemben. Tehát a Diarra-ügy alapján mindenképpen le kell vonni a konzekvenciát, miszerint ezáltal a magyar játékospiacon sem alkalmazható olyan szankció a sportklub és a sportolók relatív jogviszonya alapján, amely azt követően közvetett ráhatással akadályozza a játékos átigazolását, azaz munkavállalását, illetve a piaci versenyt a klubok között.

Továbbá a piaci gyakorlat legitim határainak meghatározásához a szankciók esetleges közvetett hatása mellett a játékoskeret összeállítására vonatkozó ösztönző rendszer közvetett hatására is ki kell térni, ugyanis a fejezet elején említett MLSZ által megalkotott új ösztönző rendszer megvalósíthatja az uniós alapelvek közvetett akadályozásának tilalmát. Az ösztönző rendszer értékelésével kapcsolatban felelhető a EUB gyakorlatában egy további esetjog, amely keretében a bíróság megállapította, hogy a belga szövetség (és az UFEA kapcsolódó) akkori szabályzata²¹⁷ által alkalmazott saját nevelésű játékosok kvótaszerű szerepeltetése jogellenes az uniós alapelvekkel. Az EUB megállapította, hogy bár az utánpótlás nevelés elősegítése legitim cél, azonban az erre irányuló kvóták csak akkor érvényesíthetőek az uniós jogrendben, ha ténylegesen és arányosan a helyi utánpótlás-nevelést szolgálják, nem pedig rejtett eszközként funkcionálnak a hazai játékosok piacának megvédésére az uniós konkurenciával szemben. Ugyanis más esetben az EUMSZ 45. cikkét és a 101. cikkét sértik. Mindez az MLSZ ösztönző rendszerére vetítve fennáll a lehetősége annak, hogy az ösztönző rendszer hasonlóan közvetett módon sérti a hivatkozott EUMSZ cikkeket, mivel a támogatási rendszer 4+1, 21. év alatti magyar állampolgár játékos kvótaszerű szerepeltetését írja elő a kimagasló összegű támogatás elnyerése érdekében. Ez a ráhatás alkalmas lehet a piac hasonló jellegű jogellenes korlátozására, mivel a támogatási összeg olyan mértékű ráhatást jelenthet, ami kényszerű helyzetbe állítja a klubokat.

8. Szerződési szabadság a hivatásos sportban

A szerződési szabadság a magánjogi jogviszonyok, illetve a szerződéskötési folyamatok immanens eleme, amely alapjaiban határozza meg a gazdasági élet résztvevői közötti kapcsolatokat dinamikáját. A hivatásos sporttevékenységre irányuló szerződéseknek is fontos aspektusát képezi

²¹⁷ Royal Antwerp Football Club v. Union royale belge des sociétés de football association ASBL (C-680/21), [6]-[12].

ez az alapelv. Itt fontos utalni a korábbi fejezetekben kifejtettekre a kutatási eredmények keresztül ívelő szintézis megalkotása érdekében. Ezért utalni kell a már ismertetett alapvetésre, miszerint a hivatásos sportoló vagy a magánjog területéhez tartozó megbízási szerződés, vagy a magánjog speciális szegmensét képező munkaszerződés alapján fejt ki a sporttevékenységét. Ebből adódóan a hivatásos sportszerződések is magánjogi jogviszonyokat teremtenek, tehát a szerződési szabadság elvének hasonlóképpen érvényesülnie kell a hivatásos sportszféra piaci szereplőinek – azaz a sportoló és a sportszervezet – szerződéskötésekor. Azonban jelen terület vonatkozásában a szerződési szabadság vizsgálatakor figyelembe kell venni bizonyos speciális aspektusokat, mint például a sportszféra tagozódását és részben az ebből adódó autonóm önszabályozást, amelyek következtében a törvényi rendelkezések mellett az adott sportág egészére kiterjedő további – szinte minden esetben – kötelező érvényű sportági szabályzatok is befolyásolják a sportolók jogviszonyát. Emiatt a sportolók szerződési szabadsága körülhatároltabb a hagyományosabb értelemben vett szerződő felekéhez képest.

Mindezek fényében szükséges áttekintő jelleggel vizsgálni a szerződési szabadság elvének érvényesülését a hivatásos sportolók jogviszonyának tekintetében. A történeti áttekintés során bemutatott önszabályozás kialakulásának a folyamata hangsúlyos szerepet kap jelen fejezetben tárgyalt szempontok között, ugyanis a szerződési szabadság érvényesülése vagy éppen annak korlátozásával kapcsolatban kiemelt szerepe van. Jelen dogmatikai kérdéskör vizsgálatával kapcsolatban utalni kell továbbá a korábbi fejezetekben szintén bemutatott sportszervezeti tagozódásra, amely az önszabályozási jelenség egyik alkotó eleme. Másik eleme pedig a sportszervezetek gazdasági tevékenysége, amelynek a kialakulását a sport üzleti ágazattá válása eredményezte.

8.1. Önszabályozás és autonómia

A sportszervezetek a strukturális működésének a jellemzői és a sporttevékenységhez kapcsolódó gazdasági aspektusok szorosan összefonódnak, ezáltal egy komplex környezetet teremtve, amely legitimálja a sportszféra önszabályozását. Ez jelentős mértékben befolyásolja a szerződési szabadság elvének érvényesülését. Az üzleti perspektívák expanziójának következtében a súlypont eltolódott a kezdeti célokhoz képest, mivel a sportvállalkozások sokkal inkább a sportolók „hasznosságához” és „felhasználhatóságához” kapcsolódó lehetőségeket kezdték el vizsgálni,

ugyanis ezek azok a paraméterek, amelyek mentén megállapítják, hogy az adott sportoló alkalmazása mekkora mértékben mozdítja előre az üzleti tervek megvalósulását.²¹⁸ A vállalkozások a gazdasági tevékenységüket szem előtt tartva az adott szituációhoz, illetve akár fogyasztói visszajelzésekhez igazodva kezelik a sportolókat, hiszen a domináns pozíciójukból adódóan könnyen megtehetik, hogy az adott játékost egy mérkőzésen nem állítják játékba vagy nem szervezik meg számára a meccset.²¹⁹

Meglátásom szerint ez a gazdasági környezet kiváló lehetőséget biztosít a sportvállalkozások kiépítésére, hiszen ily módon egyszerűbb kontrollt gyakorolni a vállalkozás vagyonának egy része fölött a piac relációjában, mivel a profitot termelő egységek egy szegmense – jelen esetben a sportolók – az üzleti stratégia szempontjából kiváló termék-kontroll arányt mutató „munkaeszközként” jelennek meg a szervezetben. Tehát a sportesemények jellegéből adódóan a sportolók könnyebben generálnak keresletet a termékek iránt. Ezenfelül továbbá a sportolók tevékenységét – mint profitot termelő terméket – könnyebb korrigálni az üzleti terveknek és piaci elvárásoknak megfelelően. Hiszen mindennek ellenére a sportolóknak mégis el kell fogadniuk ezeket a piaci és foglalkoztatási tényezőket, ugyanis nincs más lehetőségük. Elméletileg fennáll a lehetőség, hogy kilépjenek az olyan környezetből, amelyben aránytalan dominancia alatt kénytelenek tevékenykedni, azonban az erre irányuló opciók limitáltak. Ezért érdemes megvizsgálni, hogy a szerződési szabadság és a diszpozitivitás elvének tükrében mégis miként kerülhetnek kiszolgáltatott helyzetbe a sportolók. Azonban ezen a ponton érdemes visszautalni az előző fejezetben foglalt következtetésekre, ugyanis annak fényében az önszabályozás terjedelme és dinamikája eltérő lehet az egyes kérdéskörökben, mivel a játékospiaci mechanikák tekintetében az EUB ítéletek hatására visszaszorulni látszik az önszabályozás azon a területen, ezáltal a Lex Sportiva, szűkebb értelemben a Football Law, szemben a szerződési szabadság felett gyakorolt szövetség általi kontrollal.

8.2. Szerződési szabadság érvényesülése

Ha megvizsgáljuk a szerződési szabadság alapelveinek általános sarokpontjait és összevetjük a

²¹⁸ Solow, John - Allmen von, Peter: Performance expectation, contracts and job security. In: Barry, Michael – Skinner Engelberg, Terry (szerk.): Research Handbook of Employment Relations in Sport. Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2016, 47. p.

²¹⁹ Solow, John – Allmen von, Peter: i.m. 2016, 53. p.

sportszférának a fentiekben kifejtett jellemzőivel, akkor logikusan adódik a kérdés, hogy mégis miért csorbul ez az alapelv annak ellenére, hogy ha a kollízió ennyire látványosan érzékelhető. A kérdés elemzése érdekében, jelen fejezetben a sportszféra sajátos jellemzőit vetem össze a szerződési szabadság általános ismérveivel az előző fejezetekben kifejtett gazdasági körülmények fényében, ugyanis e három szempont alapján kapunk átfogó képet a vizsgált problémáról.

A hivatásos sportolói szerződések tekintetében a szerződési szabadság érvényesülésével kapcsolatos aggályok alapvetően abból adódnak, hogy kezdetben az állam a „laissez fair” jegyében nem kívánt különösebb módon beleavatkozni a sport szabályozásába. Ezzel párhuzamosan – ahogyan az korábban már említésre került – a sportszervezetek megalkották saját alapszabályaikat és a sportági versenyszabályokat. A sporttevékenységet folytató jogi személyekkel csak az a sportoló léphet szerződéses jogviszonyba, aki egyoldalú jognyilatkozattal aláveti magát ezeknek a szabályoknak. Mindezek mellett az állami szabályozás ugyan kiegészíti az önszabályozás útján létrehozott normákat, azonban a sportszervezetek még ennek ellenére is „elsődleges” normaalkotóként határozzák meg az adott sportágon belül elvárt magatartást, mivel az állami szabályozás leginkább a sport területét érintő bűncselekmények visszaszorítására irányul.²²⁰ Tehát a sportolók szerződésének tartalmával kapcsolatos háttérszabályok megalkotását, illetve módosítását az állam jelentős részben a sportszervezetek szakmai megítélésére hagyja. Ezáltal a sportolók bizonyos kérelmeit, kifogásait, illetve a fegyelmi ügyeiket elsődlegesen az adott sportszervezet vagy sportszövetség valamelyik szerve bírálja el.²²¹ Ily módon a sportszervezetek aránytalanul korlátozzák a sportolókat a szabad akaratuk gyakorlásában.

Mindezek fényében a szerződési szabadság sarokpontjait jelentő követelmények nem feltétlenül teljesülnek megfelelő formában. Ugyanis alapesetben a szerződéskötési folyamatok során a felek magánautonómiája kerül előtérbe, mivel a szerződési szabadság elve mögött álló gazdaságpolitikai elképzelés szerint a kereslet és kínálat egymásra talál, amely egy megfelelően működő, önszabályozó gazdasági mechanizmust teremt. Ezért a „laissez faire laissez passer” fényében a piacgazdaság alaptétele a szerződési akaratszabadság.²²² Ebből adódóan a szerződéstípusokat illetően a törvényi szabályozás csak iránymutatásokat, illetve ajánlott mintákat fogalmaz meg a

²²⁰ Zakharova, Larisa - Menik, Timur : Some reflections on regulating professional sports in integration associations: A sphere of autonomy or an object of the union law regulation? Comparative Law Review 2020/26, 282-283. p.

²²¹ Sárközy Tamás: Regulation in Sport as a Borderline Case between State and Law Regulation and Self-Regulation, Acta Juridica Hungarica, 2001, 42/3-4, 160. p.

²²² Miskolczi Bodnár Péter: Kógencia és diszpozitivitás a szerződési jogban, Gazdaság és Jog, 2023/1-2, 42. p.

felek számára, amelyeket szabadon formálhatnak igényüknek és akaratuknak megfelelően akár oly mértékben is, hogy a felek ezáltal vegyíthetik az egyes szerződéstípusok elemeit az adott szerződésben.²²³ Ez a megközelítés abból ered, hogy a törvényhozó alapvetően nem képes teljes mértékben átfogóan felmérni a felek igényeit az összes szerződéstípusra kiterjedően. Ezért nem lehetséges törvényi szinten a felek szándékainak egyenként teret engedni, mivel a kötelező szabályozás alkalmazása következtében tiltás vonatkozna az olyan szerződéses tartalmakra is, amelyek tekintetében a tilalom egyáltalán nem lenne indokolt. Ezért jogtechnikai szempontból hatékonyabb a felek szabadságát ott korlátozni kötelező szabályozás útján, ahol az feltétlenül indokolt.²²⁴

Azonban jelen esetben a felek magánautonómiája pontosan a rendeltetésével ellentétes hatást vált ki, hiszen az alapelv által biztosított lehetőségek alapján a sportszervezetek a saját szerződési szabadságuk jegyében formálják a szerződések tartalmát szinte egyoldalúan. Tulajdonképpen a szerződési szabadság az eredeti céljának megfelelően akkor érvényesülhet, ha mindkét fél jóhiszeműen, az ésszerű határok mentén gyakorolja az őt megillető autonómiát, figyelemmel az elv rendeltetésére. Amint valamelyik fél ezeket a határokat átlépi és a szerződés tárgyát képező tevékenységből, illetve a szolgáltatás jellegéből adódó körülményeket – jelen esetben a sportszféra önszabályozását – kihasználja, a szerződési szabadság jegyében a saját akaratát alá vonja a másik fél szerződéskötéssel kapcsolatos lehetőségeit is. A magánjogi rend elvárása szerint pedig, az érdekelt magánegyenének rendezik a magánéletviszonyaikat. Abban az esetben, ha a felek egy felmerülő életviszonnyal kapcsolatos kérdéseket nem rendeztek, a törvény hégzagpótló jelleggel kiegészíti a felek által meghatározott feltételeket. Azonban ezektől a diszpozitív rendelkezésektől a felek eltérhetnek, mivel minden ilyen szabály tényállási eleme, hogy csak abban esetben alkalmazandó, amennyiben a felek nem rendelkeznek eltérően.²²⁵

Ez az alapelv tulajdonképpen lehetőséget biztosít a sportszervezetek számára az akaratuk kiterjesztésére, hiszen a szerződéses jogviszony egyik feleként megilleti őket a magánautonómia, amelynek következtében maguk rendezhetik a sporttevékenységre irányuló jogviszonyok tartalmát a sportolókkal. Ideális helyzetben a sportolóknak hasonló pozícióban kellene részt venniük a szerződések tartalmának kialakításában, viszont a sportszervezetek ragaszkodnak az általuk

²²³ Vékás Lajos: A diszpozitív szabályozás elve és az elv kérdőjelei a gyakorlatban, Magyar Jog, 2018/7-8, 386. p.

²²⁴ Uo.

²²⁵ Szladits Károly: A magyar magánjog vázlat. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1933. (negyedik átdolgozott kiadás), 41. p.

meghatározott feltételekhez és nem egyeznek bele attól eltérő tartalomba. Ily módon ez úgy is értelmezhető, hogy a sportolók felvetéseivel szemben automatikusan elutasító magatartást gyakorolnak már azelőtt, hogy egyáltalán bármilyen szerződéses feltételre irányuló igényt fogalmazna meg egy játékos. A korábbiakban bemutatott gazdasági környezet miatt pedig, a sportolók kénytelenek elfogadni ezt a szerződéses pozíciót, amely beleegyezés legitimálja ezt a gyakorlatot. Tehát két lehetőség áll a sportolók előtt, miszerint vagy elfogadják a feltételeket a sporttevékenység folytatásának érdekében, vagy nem vetik alá magukat az előre rögzített kikötéseknek, aminek következtében nem léphetnek pályára, ezért nem tudják a hivatásukat gyakorolni. Tulajdonképpen a sportszféra önszabályozása által létrehozott normák szinte általános szerződési feltételként jelennek meg a sporttevékenységre irányuló jogviszonyokban,²²⁶ amelyek előre determinálják a szerződések tartalmának egy részét anélkül, hogy a sportolóknak lehetőségük lenne az egyes feltételekről érdemben tárgyalniuk, mivel a professzionális szintű csapatsportok esetében az adott sportágat irányító szerv előírhat egységes szerződési feltételeket, megszervezheti a versenyt, illetve szabályozási intézkedéseket hozhat, amelyek közvetlenül vagy közvetve érintik a játékosok sporttevékenységhez fűződő érdekeit. A legtöbb esetben az adott sportágat igazgató szerv nem köteles tájékoztatni a játékosokat, velük konzultálni vagy azok beleegyezését kérni egy olyan esetleges szabályozási intézkedés bevezetése előtt, amely közvetlenül vagy közvetve érinti a játékosok jogviszonyát.²²⁷

Mindezek alapján megfigyelhető egy kiegyensúlyozatlan viszony a felek között, amely önmagában a munkaviszony esetében nem is lenne szokatlan jelenség, hiszen a sportolók - a megbízási szerződés mellett – munkaszerződés alapján is folytathatnak hivatásos sporttevékenységet, ezért alapvetően a sportoló alárendelt pozíciója ebben az esetben érthető. Ugyanis a munkajog egy gazdaságilag kiszolgáltatott tevékenységre irányuló, alá-fölé rendelt jogviszony normáit foglalja keretbe. Azonban ennek ellenére még a munkajog relációjában is érvényesülnie kell a szerződési szabadságnak, mivel a polgári jog szabályozási környezete lenyomatot hagyott a munkajog normarendszerében. Ezzel kapcsolatban Bodó László úgy fogalmaz, hogy a munkajog „*A polgári jogból (közelebbről a kötelmi jogból) vált ki a speciális tárgya miatt, de a polgári jog, mint anyajog, egyfajta 'gravitációs központként' szolgál, amihez kapcsolódik nemcsak a munkajog, hanem a belőle kivált többi magánjogi jogág (pl. családjog).*

²²⁶ Nemes András: i.m. 2015, 474. p.

²²⁷ Lásd részletesen O'Leary, Leanne: Regulating the Employment Relationship in Professional Team Sports. Industrial Law Journal, 2012/2., 1-27. p.

[...] Noha a munkajog áttöri a klasszikus magánjog határait tárgyának jellegzetessége folytán, attól még a magánjog részét (is) képezi. Lévé a magánautonómia kifejeződési formája marad, ami a szerződéses elv bázisát képezi, s ez tipikusan a magánjogi jogviszonyok sajátja.”²²⁸

Tehát a munkajog szabályozásának az egyedi jellege abban rejlik, hogy a felek nem egyenragú pozíciót töltenek be a jogviszonyban, azonban a normarendszer ezt igyekszik kompenzálni. Mindez a jogviszonyba kötelezően beemelő kógens normák által történik, amelyek direkt módon a gyengébb felet hivatottak védeni. Ennek ellenére a munkajog mégsem válik el a polgári jogtól, hiszen önmagában ez nem teremt ellentétet a kötelmi jog alapját képező szerződési szabadság elvével, mivel a munkajog keretében a felek akaratautonómiája csak ezen szabályozási mód segítségével biztosítható.²²⁹ Ennek a megállapításnak az értelmében a szerződéses szabadsággal szemben lehetséges korlátokat állítani, amennyiben azok az alapelv eredeti rendeltetésének érvényesülését segítik elő. Ezért a sportolói jogviszony keretében sem lenne alapvetően szokatlan megoldás a szerződési szabadsággal szemben bizonyos korlátok meghatározása. Ezért meglátásom szerint a témakörrel kapcsolatos kérdések, illetve problémák relevanciája sokkal inkább abból ered, hogy az előbbieken említett korlátok megszüntetése nem feltétlenül összeegyeztethető a szerződési szabadság rendeltetésével, ugyanis az alapelvek korlátozásakor is figyelembe kell venni bizonyos szempontokat a felek érdekeire való tekintettel. Továbbá a korlátok egy része nem a kógens normákból ered, hanem a jogviszonyban szereplő egyik fél – jelen esetben megbízó vagy munkáltató sportszervezet – túlzottan kiterjedt monopol pozíciójából és piaci magatartásából. Emiatt indokolt megvizsgálni a jogintézmény korlátozhatóságának indokait és sarkpontjait, hogy a sportolók jogviszonyának a tekintetében is fennállnak-e a legitim kritériumok.

8.3. Szerződési szabadság korlátozásának határa

Amennyiben a szerződési szabadság korlátozását vizsgáljuk, előjáróban érdemes vetni egy pillantást a korlátozás tárgyára. Ennek fényében a szerződési szabadság jogintézménye a következő elemekből áll össze: szerződési akarat szabadsága (elhatározás szabadsága a

²²⁸ Bodó László: A polgári jog és munkajog összehasonlítása az alapelvek tükrében, Debreceni Jogi Műhely, 2012/4, 13. p.

²²⁹ Bodó László : i.m. 2012, 14. p.

szerződéskötésre irányulóan), a szerződő partner megválasztásának szabadsága, a szerződési típus megválasztásának szabadsága, a szerződési tartalom kialakításának szabadsága.²³⁰ Tehát a korlátozás során ezeknek az aspektusoknak az egyikét vagy összeségét szorítjuk szorosabb keretek közé. Ezért egy jogintézmény korlátozása során elkerülhetetlen a korlátozás alapjául szolgáló indokok meghatározása és mérlegelése.

Elsődlegesen fontos kiemelni – ahogy arra Vékás Lajos tanulmányában²³¹ rámutat az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott alkotmánybíróági határozatok tükrében – hogy a szerződési szabadság önálló alkotmányos jognak tekintendő,²³² azonban nem minősül alkotmányos alapjognak, ezért nem irányadó rá az alkotmányos értékrendben helyet foglaló jogosultságokra jellemző sérthetlenségi és érinthetlenségi alkotmányos tétel, ebből adódóan a jogintézmény tartalmát illetően végső esetben korlátozható, amennyiben annak alkotmányos indokai fennállnak.²³³ Az Alaptörvény hatályba lépését követően is megerősítette az Alkotmánybíróság ezt a tételt határozatában, amelyben rámutatott, hogy ugyan az Alaptörvény az Alkotmány 9. § (1) bekezdéséhez képest nem utal kifejezetten a piacgazdaságra. Azonban ez a szövegszerű változás nem jelenti azt, hogy a szerződési szabadság ne élvezné továbbra is az Alaptörvény védelmét, ugyanis a jogintézmény szoros kapcsolatban áll a vállalkozás szabadságával. Mindez abból vezethető le, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a piacgazdaság két létfontosságú eleme a vállalkozás és a verseny szabadsága.²³⁴ Ezzel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a szerződési szabadság nem érinthetetlen és korlátozhatatlan, ezért a közjogi beavatkozás nem rendíti meg a bizalmat a szerződések kötőerejében, továbbá nem sérti a pacta sunt servanda elvének érvényesülését, tehát a jogbiztonság és a szerződési szabadság sem sérül ezáltal.²³⁵ Azonban a korlátozások összességének és mértékének tekintetében nehéz támpontokat találni oly értelemben, hogy e vonatkozásban nincsenek konkrét alkotmányos szabályok, illetve törvényi előírások.²³⁶ Egyes álláspontok szerint, azonban a szerződési szabadság korlátaait az alkotmány

²³⁰ Lenkovics Barnabás: Szerződési szabadság – alkotmányos nézőpontból. In: Király Miklós - Gyertyánfy Péter (szerk.): *Liber amicorum: studia Gy. Boytha dedicata: ünnepi dolgozatok Boytha György tiszteletére*, Budapest, ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, 2004, 250. p.

²³¹ Vékás Lajos: A szerződési szabadság alkotmányos korlátai, *Jogtudományi Közlöny*, 1992/2, 55. p.

²³² 13/1990. (IV.18.) AB hat.; 4/1991. (II.16.) AB hat.; 32/1991. (VI.6.) AB hat. 15/1994. (III.10.) AB hat.; 25/1994. (V.10.) AB hat.; 39/1994. (VI.30.) AB hat.; 16/1995. (III. 13.) AB hat.; 66/1995. (XI.24.) AB hat.; 74/1995. (XII.15.) AB hat.; 42/1996. (X.9.) AB hat.

²³³ 61/1993. (XI.29.) AB hat.; 32/1991. (VI.6.) AB hat.; 15/1994. (III.10.) AB hat.; 66/1995. (XI.24.) AB hat.

²³⁴ 3192/2012. (VII. 26.) AB határozat [18]-[19].

²³⁵ 3048/2013. (II. 28.) AB határozat [36].

²³⁶ Lenkovics: i.m. 2004, 250. p.

normái jelentik, mivel az alkotmányos alapjogoknak a szerződő felek közvetlenül a címzettjei. Ezzel szembenálló megközelítés pedig, a feleket az alkotmányos alapjogok közvetett címzettjeinek tekinti, hiszen közvetlen címzett csak a törvényhozó és a bíróság lehet, ezáltal a bíróságot az alkotmányos korlátozást tartalmazó magánjogi törvényt alkalmazza, amennyiben az szükséges.²³⁷ Tehát Magyarország vonatkozásában az Alkotmánybíróság határozatai adnak némileg iránymutatást abban, hogy a szerződési szabadság elvéből eredő akaratautonómia miként és mennyiben korlátozható. Lévén, hogy a szerződési szabadság nem alkotmányos alapjog, hanem alkotmányos jog, ezért ebben az esetben a korlátozás akkor minősül alkotmányellenesnek, ha az önkényes és indokolatlan, mivel a norma ilyenkor sérti az emberi méltósághoz való jogot, ugyanis ez az jelenti, hogy a felek érdekeit nem azonos méltányossággal mérlegelték.²³⁸ Tehát a szerződési szabadság és az általános cselekvési szabadság viszonyát alapul véve megállapítható, hogy a szerződési szabadság joga végső soron levezethető az emberi méltósághoz való jogból, ami nem vonja maga után a jogintézmény korlátozhatatlan mivoltát, illetve az azzal járó alapjogi védelmet.²³⁹

Amennyiben összevetjük a szerződési szabadságnak a fentiekben áttekintett ismérveit a hivatásos sportszférában uralkodó gyakorlattal, a probléma tompulni látszik a tekintetben, hogy a szerződési szabadság korlátozható, ezért az egyik fél akaratának korlátozása nem feltétlenül okoz sérelmet. Azonban az továbbra is kérdéses, hogy a felek akaratautonómiája meddig terjedhet egymással szemben, illetve egy-egy szerződéses feltétel kikötése vagy a szerződések tartalmának meghatározására irányuló gyakorlat milyen mértékben korlátozhatja az adott fél szerződéskötési szabadságát, illetve alaposnak bizonyul-e a korlátozás indoka. Azt mindenképpen fontos leszögezni – visszautalva a korábbiakban kifejtettekre – hogy a közjogi beavatkozás nem sérti a felek szerződéskötési szabadságát, azonban a sportszféra esetében nem teljesen erről van szó, ugyanis a sportvilág önszabályozásának tekintetében nem állami beavatkozásról van szó, hanem magánjogi jogalanyoknak minősülő piaci résztvevők üzleti gyakorlatáról, amely kiváltja a szerződési szabadság elvének a korlátozását. Pontosabban arról van szó ebben az esetben, hogy a

²³⁷ Török Éva: A szerződési szabadság értelmezésének lehetséges aspektusai, Jogtudományi Közlöny, 2012/1, 44. p. A szerző az alábbi szerzők álláspontjait ütközteti. Előbbi álláspont képviselője Lehoczkyné Kollonay Csilla: Kezdeti lépések a foglalkoztatási diszkrimináció bírósági gyakorlatában, Fundamentum, 1998/4, 91-95. p.; utóbbi álláspont képviselői Sólyom László: Az ombudsman „alapjog-értelmezése” és „normakontrollja”, Fundamentum, 2001/2, 14-23.; illetve Vékás Lajos: i.m. 1992, 53-60. p.

²³⁸ 66/1995. (XI.24.) AB határozat [III. 9.].

²³⁹ 3298/2014. (XI. 11.) AB határozat [28.]; 8/2014. (III. 20.) AB határozat [94.].

sportszférában a sportszövetségek által hozott szabályok szinte mindig kötelező erővel bírnak. Ebből adódóan ezeknek a szabályoknak a jellege és megítélése vita tárgyát képezi, hiszen nem az állam által alkotott kógens normákról beszélünk, – amelyek útján alapesetben lehetséges lenne a szerződési szabadság korlátozása – hanem egy jogviszony alanya által alkotott szabályzatról.²⁴⁰ Ezért a vizsgálódás következő lépéseként arra kell kitérni, hogy az ily módon történő korlátozás – amely nem minősül legitim állami intervenciónak – indokoltnak és szükségesnek tekinthető-e, valamint alkotmányos keretek között valósul-e meg. Ehhez az elemzéshez kiváló alapként szolgálnak a gyakorlatból származó jogviták és azok körülményeinek az áttekintése.

Az önszabályozásból eredő vitás rendelkezéseknek a terjedelmét és tartalmát kiválóan jelenítik meg azon szövetségi szabályzatok, amelyek alapján a sportszövetségek akár kizárhatják azt is, hogy a sportolók az adott sportszövetség érdekeivel ütköző egyéb tárgyú szerződéseket kössenek. Ehhez kapcsolódóan Éles József kézilabda játékost érintő eset kiváló példaként szolgál, ugyanis a vele kötött egyéni szponzorációs szerződés keretében kötelezettséget vállalt arra, hogy minden mérkőzésen más sportszergyártó cipőjét viseli. Azonban a Magyar Kézilabda Szövetség egy konkurens gyártóval kötött szerződést ugyanerre a célra, ezért kötelezte a sportolót, hogy az általa kötött szerződésben meghatározott cipőt viselje a meccseken. Ezenfelül az Olimpiai Charta is szigorú módon rendelkezik a reklámokra irányuló megállapodások tekintetében, ugyanis ezáltal biztosítja a NOB számára a reklámszerződések kizárólagosságát.²⁴¹

Ily módon vitathatatlanul szűkebb keretek közé szorul a szerződési szabadság és a cselekvési szabadság érvényesülése a sportolók szemszögéből. Alapesetben pedig, egy jogviszony alanya szabadon köthet további szerződéseket harmadik személlyel, hiszen az akaratautonómiából ez következne logikusan,²⁴² azonban a játékost foglalkoztató sportklub a sportszövetségben betöltött tagságán keresztül elfogadta a sportszövetség szabályzatát, amely ezáltal kihat a sportoló és a sportklub közötti jogviszonyra is. Tehát a kérdés az, hogy ennek a lépcsőzetes folyamaton keresztül érvényesülő szabályzatnak a hatásköre meddig terjedhet.

Hasonló esetek vonatkozásában az Európai Bíróság vizsgálta a sportszövetségi szabályzatok és a

²⁴⁰ Kovács Máté: A járványügyi helyzet hatása a sportolói szerződésekre, Sportjog, 2020/4, 8. p.

²⁴¹ Mihályi Zsolt: Jogalkotás a sportban, az állami és civil szféra szabályozási határvitái, Kodifikáció, 2012/2, 76. p.

²⁴² Természetesen akadnak kivételes esetek, mint például a munkaviszony keretében kikötött versenytildalmi megállapodás. Azonban egy ilyen fajta megállapodás megkötése is a felek akarat szabadságán és konszenzusán alapszik, amelyet a közöttük fennálló munkaviszonyra tekintettel kötnek. Lásd Prugberger Tamás - Zaccaria Márton Leó: A versenytildalmi megállapodás elméleti és gyakorlati problémái a megváltozott munkajogi környezetben, Jogtudományi Közöny, 2015/5, 244-255. p.; Kiss Bettina - Gergely Katalin: A versenytildalmi klauzula komparatív bemutatása a nemzetközi gyakorlatban, Munkajog, 2018/1, 13-20. p.

közösségi jog összeegyeztethetőségét. A kérdés eldöntését arra az aspektusra alapította, miszerint korlátozzák-e a versenyt ezek a szabályzatok, illetve a korlátozásnak vannak-e gazdasági következményei. Amennyiben a válasz nemleges volt vagy a korlátozás a sport jellegére való tekintettel indokoltnak bizonyult, az Európai Bíróság a közösségi kompetencia hiányát állapította meg – a sport sajátos jellegű szabályozására hivatkozva – vagy a korlátozást a közösségi joggal összeegyeztethetőnek ítélte.²⁴³ Amennyiben a vizsgálat eredménye igenlő válasz volt, a sportszervezetek által meghatározott előírásokat ellentétesnek minősítette a közösségi joggal (pl.: Bosman, Kolpak ügy).²⁴⁴ A Bíróság ugyan fontos szempontokat jelölt meg a kérdés eldöntésének körében, azonban a gyakorlata tovább bonyolította a problémakört a tekintetben, hogy az eltérő döntések alapján csak annyit jelenthetünk ki biztosan, hogy valóban indokolatlan a sportszövetségek részéről a szerződéses akaratuk ilyen módon történő kiterjesztése bizonyos esetekben. Azonban más élethelyzetekben ugyanakkor, a sport speciális jellege és a társadalomban betöltött szerepe elegendő alapot szolgáltat hasonló korlátozó szabályzatok megalkotásához.

Korábban említettem, hogy a sportolók önkéntes alávetése legitimálja a sportszféra önszabályozását és ezáltal a sportszövetségek gyakorlatát is a korlátozó szabályzataik megalkotását illetően. Ezen kötelező kikötések körébe tartozik az a gyakori szerződéses feltétel is, amelynek értelmében a sportolóknak alá kell vetniük magukat a választottbíróági eljárásnak egy esetleges jogvita esetében. Jelen téma elemzése szempontjából további sarokpontként szolgálhatnak a Pechstein ügyben hozott ítéletek.²⁴⁵ Claudia Pechstein doppingvétségéből kialakult jogvita és a majd egy évtizedig húzódó eljárás számos jelentős mozzanata közül egyet mindenképpen szükséges kiemelni a jelenlegi vizsgálódáshoz kapcsolódóan. Az első fokon eljáró Münchener Törvényszék (Landgericht München) előtt a felperes, Claudia Pechstein kártérítési igényt terjesztett elő a doppingvétség következtében kiszabott eltiltásra hivatkozva. Az igényét az International Skating Unionnal (ISU), azaz a Nemzetközi Korcsolyázó Szövetséggel és a Német Gyorskorcsolya Szövetséggel szemben kívánta érvényesíteni. Az ügyben a bíróság megállapította, hogy a felperesnek, mint hivatásos sportolónak nem volt érdemben választása, amennyiben a hivatását, illetve megélhetését biztosító tevékenységét folytatva indulni kívánt a világbajnokságon.

²⁴³ Mihályi Zsolt: i.m. 2012, 68 p. Továbbá a szerző rámutat, hogy az Európai Bíróság az alábbi esetekben hasonlóan foglalt állást: Deliege, Walrave és Koch, Lehtonen, Meca Medina és Majcen.

²⁴⁴ Uo.

²⁴⁵ Lásd Gerő Tamás: Szemelvények a nemzetközi sportdöntőbíróság joggyakorlatából: a sportolói biológiai útlevel, mint közvetett bizonyítási módszer érvényesíthetősége, Sportjog, 2023/2-3, 52-55. p.

Ugyanis az induláshoz a választottbíróági kikötést²⁴⁶ tartalmazó regisztrációs lapot alá kellett írnia, mivel nem volt más lehetősége, hiszen a világbajnokság megrendezésére egyedülként az alperes, ISU jogosult. Ebből következik, hogy a szövetség monopolpozícióval rendelkezik, amelyből adódóan a sportolónak nem érvényesülhetett az akaratautonómiája. Tehát a szövetség a gazdasági erőfölényét kihasználva kényszerítette rá a sportolót a jognyilatkozat megtételére.²⁴⁷

Tehát a Pechstein ügy vonatkozásában egyértelműen megállapította a bíróság, hogy a szövetség a piaci pozíciójával visszaélve egyoldalúan határozta meg a sportoló és a közte létrejövő jogviszony tartalmát, ami indokolatlanul korlátozta a sportoló szerződési szabadságát. Az ügynek fontos mozzanata az előbbieken hivatkozott döntés, mivel – meglátásom szerint – a bíróság álláspontjából levonhatjuk azt a konklúziót, miszerint az adott verseny típustól függően a sportoló szerződési szabadsághoz fűződő joga sérül, ugyanis a szövetség által gyakorolt korlátozást még a sport sajátos jellege és a társadalomban betöltött szerepe sem indokolja kellőképpen. Ez azonban további kérdéseket vet fel, hiszen ezen analógia mentén megállapítást nyerhetne az is, hogy minden világbajnokságon való részvétel – hasonló feltételek mellett – alaptalanul korlátozza a szerződési szabadság elvének érvényesülését. Úgy is fogalmazhatunk, hogy minden verseny, amelynek a megrendezése egy adott sportszövetség kizárólagos jogosultsága, indokolatlanul korlátozza a szerződési szabadságot. Ilyen típusú versenyekre találunk példát szinte minden sportágban a piramis jellegű strukturális tagozódás miatt.

Amennyiben ez az analógia igazolást nyer, úgy a szövetségi szabályzatok egy része, illetve a verseny szervezésre irányuló jogosultságok köre gyökeresen átalakulhat annak érdekében, hogy az új szabályozási keretrendszer még több teret engedjen a sportolók szerződési szabadságának. E tárgykörben azonban fontos megjegyezni, hogy jelenleg a sportolók akaratautonómiája színtezett módon, piramis jelleggel érvényesül, ugyanis egy adott sportághoz tartozó jogi személyek tekintetében a sportolónak a legfelsőbb szinten található sportági szövetséggel szemben van a legkisebb mozgástere, hiszen a szövetség szabályzata kiterjed minden alacsonyabb szinten működő sportszervezetre, amelyeknek kötelező igazodnia ahhoz. Továbbá a szövetség rendelkezik a legtöbb és legszélesebb jogkörrel, valamint a velük szembeni mozgásteret behatárolja az is, hogy

²⁴⁶ Lásd Boóc Ádám: Nemzetközi fórumválasztás az aszimmetrikus kikötések fényében. Jogtudomány Közlöny, 2025/7-8., 364-367. p.

²⁴⁷ LG München I, Urteil vom 26. Februar 2014, Az. 37 O 28331/12, 104 - 107. Idézi Bán Dániel: Tisztességtelen szerződésekkel a tisztességes sportért? - Bizonytalankodások a nevezési formanyomtatványban foglalt választottbíróági kikötés körül, Európai Jog, 2021/5, 4. p.

egy adott sportágban csak egy szövetség működhet egyidejűleg, amely vagy országos sportági szakszövetség vagy országos sportági szövetség.²⁴⁸ A sportklubokkal szemben azonban már nagyobb mértékben érvényesülhet a sportoló akarata, mivel tényleges választási lehetőség adódik számára oly módon, hogy a különböző sportkluboktól beérkező ajánlatok elfogadásáról dönthet.²⁴⁹ Azonban erre vonatkozóan is megállapíthat különböző rendelkezéseket az adott szövetség szabályzata.²⁵⁰

8.4. Részkövetkeztetések

A szerződési szabadság elve a jog keretein belül lehetőségét kínálja arra, hogy a felek a szerződéskötési folyamatok során mérlegeljék és összevegyék az érdekeiket, amelyeket a kikötött feltételek, illetve jogkövetkezmények útján szavatolnak. Ebből adódóan a felek jogában áll határozni arról, hogy kívánna-e a másik féllel kölcsönös szolgáltatásokban megállapodni. Mindezt harmadik személyektől függetlenül tehetik meg. Tehát a felek akarata tudatosan meghatározott célok és jogkövetkezmények kiváltására irányul.²⁵¹ A szerződési szabadság fényében a jogrend és ezáltal a jogszabályok feladata, hogy biztosítsák a felek számára az eltérés lehetőségét, vagyis a diszpozitivitást.²⁵²

Mindennek fényében a felek akaratautonómiájától függ egy adott szerződés megkötése és a szerződéses tartalom kialakítása. Ezekbe az ügyletekbe az állam nem kíván beavatkozni, amennyiben az alapelv eredeti céljának érdekében ez nem szükséges. E tekintetben a hivatásos sportszférában folytatott sporttevékenységre irányuló szerződések esetében is irányadó a felek – a sportolók és sportszervezetek – szerződési szabadsága. Azonban az általános kereskedelmi ügyeltekhez képest ez a jogintézmény szembetűnően kevésbé érvényesül a sportvilágban. Ennek egyik oka azon folyamat, amelyből adódóan az eredetileg magán jellegű sporttevékenységből kialakult a hivatásos sport és a sport üzleti vetülete. Ugyanis ez a fejlődés olyan monopol státuszt

²⁴⁸ BH 2022.12.330: Gfv.VI.30.073/2022/7.

²⁴⁹ Kovács: i.m. 2020, 9. p.

²⁵⁰ Bizonyos sportágak tekintetében az ajánlatok elfogadására és átigazolásra irányulóan találunk sportszövetség részéről korlátozásokat. Lásd: Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) Nyilvántartási, Igazolási és Átigazolási Szabályzata [18.§].

²⁵¹ Bidlinski, Franz: Privatautonomie und objektive Grundlagen des verpflichtenden Rechtsgeschäftes. Wien, Springer Verlag, 1967, 127-129. p. Idézi Serák István: *A szerződéskötésre vonatkozó egyes jogi szabályok és megközelítések a privatautonomia mérlegén.* Iustum Aequum Salutare, 2009/3, 212. p.

²⁵² Serák István: i.m. 2009, 212. p.

kölcsönzött a sportszervezetek számára, amelynek köszönhetően önszabályozóvá váltak, és autonóm módon alkotják meg a sportágakra szinte minden esetben kötelezően alkalmazandó szabályokat. Ennek köszönhetően a sportszervezetek egyoldalúan határozzák meg a sportolókkal kötött szerződések bizonyos tartalmi elemeit, ami egyértelműen korlátozza a sportolók szerződési szabadságát. Ezért a kérdés nem az, hogy a szerződési szabadság elve korlátozás tárgya-e vagy sem, hanem az, hogy ezek a meghatározott keretek milyen mértékben tekinthetők legitimnek és indokoltnak. Hiszen a korlátozás nem legitim állami intervenció eredménye, hanem magánjogi jogalanyok üzleti gyakorlatából ered.

Különösebb módon nem képezi vita tárgyát az sem, hogy a szerződési szabadság korlátozható bizonyos esetekben. A magyar jogrend esetében a korlátozás indokait és tág keretét az Alkotmánybíróság határozatai fogalmazzák meg, amelyek jelentős hangsúlyt fektetnek a piacgazdaságra és a vállalkozás szabadságára, mivel ezekből a szempontokból levezethető a szerződési szabadság érvényesülése. Mivel a jogállam fontos aspektusát képezi a vállalkozási szabadság, ezért a gazdasági szabadság biztosítása is elengedhetetlen, amely az önkéntes piaci csere lehetőségét jelenti. Tehát a vállalkozások működése nem lehetséges a szerződés szabadsága nélkül, mivel a kínálgó profit lehetőségek felismerése nem elegendő, azokat ki is kell használni.²⁵³ A sportszféra üzleti vetületére figyelemmel a sportvállalkozásokra is irányadó ez az alapvetés, amely mellett fontos szerepet tölt be a felek akaratautonómiája a szerződéskötés folyamata során. Mindezek azonban ellentétes hatást váltanak ki a szerződési szabadság eredeti rendeltetéséhez képest a sportszövetségek magatartásából adódóan. Ez azt jelenti ugyanis, hogy a sportszövetségek az akaratszabadság által biztosított lehetőségeken keresztül terjesztik ki a saját akaratukat, amely a szemben álló sportolók döntési opcióit korlátozzák.

A szerződési szabadság korlátozásáról és az ezt kiváltó szabályok indokoltságáról találunk iránymutató bírósági döntéseket, amelyek további számos kérdést vetnek fel. A vizsgált kérdéskörben való előre lépések akár jelentős mértékben megváltozhatják a jelenlegi berendezkedését és gyakorlatát a sportszférának. Ezért a döntések meghozatalával kapcsolatban óvatosnak kell lenni. Lehetséges, hogy a kérdésekben való állásfoglalást legvégső soron jogpolitikai szempontokra kell alapítani, mintsem dogmatikai irányvonalakra. Ez azt jelenti, hogy figyelembe kell venni az eshetőségét annak is, hogy a sportolók akaratának lehetséges térnyerése – a hosszú idők megszokott gyakorlata után – milyen hatást váltana ki, ugyanis az

²⁵³ Török Éva: A szerződési szabadság gazdaságssabályozó szerepe, Debreceni Jogi Műhely, 2014/1-2.

önszabályozással kapcsolatos paradigmaváltás következtében meginoghat a sportszféra és a köré épült ipar. Hiszen a szabályozás átformálódásából adódó új lehetőségek elindíthatnak olyan tendenciákat és azzal járó követeléseket, illetve igényérvényesítési hullámokat, amelyekkel az eddigi berendezkedés nem tud lépést tartani és amely az önszabályozás túlzott mértékű leépítéséhez vezetne. Ugyanis figyelemmel kell lenni arra is, hogy a FIFA játékospiaci szabályozása tekintetében az önszabályozás és uniós belső piaci szabályozás kollíziójának megállapítása viaszorította a piaci gyakorlatokat a labdarúgás piacának azon szegmensében. Tehát a szerződési szabadság kérdéskörében elképzelhető a szélesebb körű Football Law – mint Lex Sportiva alegységének – az érvényesülése, míg a játékospiaci mechanizmusok és gyakorlatok estében kevesebb lehetőség nyílik a közel jövőben a speciális szabályok alkalmazására, amely egyúttal azt is jelenti, hogy a történeti fejlődés keretében bemutatott állami intervenció elmaradását az EUB jelenleg igyekszik korrigálni, ezáltal az önszabályozás egy kifejezett aspektusát szorítaná keretek közé, míg a diszpozitivitás jegyében a felek üzleti gyakorlatának a lazább keretei továbbra is megmaradnának a korábban kialakult gyakorlatok mentén.

9. A sportjogviszony teljesítése: a sportoló aktív és passzív kötelezettségei

A hivatásos sportolói jogviszony dinamikáját vizsgálva megállapítható, hogy a jogviszony létrejöttét követően a feleket megillető jogosultságok és az őket terhelő kötelezettségek komplex rendszere aktiválódik. A sportolói oldalról jelentkező alapvető kötelezettségek dogmatikailag két fő kategóriába sorolhatók: az aktív és a passzív magatartásokra. Előbbi körében a kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy a sporttevékenység teljesítményalapú megítélése során a szakmai elvárásoktól való elmaradás – a sportszakmai kudarc – megalapozhatja-e a szerződésszegés jogkövetkezményeit. E vizsgálat kijelöli a szerződésszerű teljesítés és a nem teljesítés közötti határvonalat. Ezzel szemben a passzív kötelezettségek fókuszja a sportszervezet jogos gazdasági érdekeinek védelme, amely elsősorban a jogsértő magatartásoktól való tartózkodást irányozza elő. Ez utóbbi terület különös jogértelmezési nehézsége a gazdasági érdekvédelem és a sportolót megillető véleménynyilvánítási szabadság közötti kollízió feloldása, így az elemzés szükségszerűen kiterjed a sportolói szólásszabadság korlátainak meghatározására is.

9.1. Szerződészerű teljesítés és szerződésszegés

A hivatásos sportolók jogviszonyának tartalma és keretei alapvetően a klasszikus magánjogi dogmatikára – különösen a kötelmi jogi alapvetésekre – épülnek. A hivatásos labdarúgók esetében komplex vizsgálati módszer szükséges, ugyanis a sportágat igazgató nemzetközi sportszövetség, a FIFA részletekbe menő speciális rendelkezéseket fektetett le a szabályzatában, amelyek átfogó jelleggel határoznak meg speciális kikötéseket sportolók jogviszonyának teljes tartalmára tekintettel.

Elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) irányadó rendelkezése és a mögötte álló jogdogmatikai alapvetéseket. Ebből adódóan először a Ptk. 6:137. §-ra kell kitérni, miszerint a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződészerű teljesítésének elmaradása. A hivatkozott rendelkezéshez kapcsolódó magánjogi alapvetések elemzése alapján megfogalmazható az a keretrendszer, amelyet párhuzamba kell állítani a sport speciális természetével, ezáltal érzékelhető válik, hogy milyen mértékben szükséges eltérően értékelni a hivatásos sportolók teljesítményét. Azonban mindezek mellett, szükséges kitérni a munkajog speciális aspektusaira és annak dogmatikai hátterére, ugyanis a hivatásos sportolók jogállását figyelembe véve meg kell említeni azon speciális munkajogi aspektusokat, amelyek a munkaszerződés alapján történő foglalkoztatás esetében felmerülnek a szerződésszegésre alapított felmondás körében a munkavállaló képességeivel kapcsolatban. Ugyanis az említett elvet a sport környezetében értelmezve eljutunk ahhoz a kérdéshez, hogy a bizonytalan kimenetelű mérkőzések fényében felmondható-e a játékos szerződése szerződésszegésre hivatkozva a teljesítmény elmaradása miatt. Az előbbi szempontokon túl, ki kell térni továbbá az RSTP-re is, ugyanis a 14. cikk (1) bekezdése alapján az egyik legfontosabb alapkőve a hivatásos labdarúgók és sportklubok jogviszonyának, miszerint a sporttevékenységre irányuló szerződést bármelyik fél felmondhatja jogos indok alapján sportszankció nélkül. Tehát a szövetségi szabályzat szűk kereteket határoz meg a jogviszony felmondásához, amely maga a sportág és a bajnokságok stabilitását hivatott biztosítani. A 14. cikk (2) bekezdése szolgál szabályozás értelmezési keretként, miszerint jogos indoknak minősül minden olyan körülmény, amely mellett az adott féltől már nem várható el ésszerűen és a jóhiszeműség elve alapján a szerződéses kapcsolat fenntartása. Külön kiemelendő a cikk azon fordulata, amely szerint a másik fél kényszerítésére irányuló bármely magatartás – legyen szó a szerződés felmondására vagy a feltételek módosítására irányuló nyomásgyakorlásról – megalapozza a sérelmet szenvedett fél

jogát a szerződés jogos indokkal történő felmondására.

A 14. cikk fentiekben hivatkozott fordulatai kulcsfontosságú szerepet töltenek be a kérdéskör vizsgálatában, ugyanis a CAS a határozatainak hozatala során a svájci jog és a FIFA szabályzata alapján bírálja el az elé terjesztett jogvitát. Ugyanis a svájci civilszervezetekre irányuló szabályozás rendkívül rugalmas jogi kereteket határoz meg, amelyből adódóan a svájci székhellyel rendelkező sportszervezetek szabadon meghatározhatják többek között a szervezeti célokat, a tevékenységük körét és a hatáskörüket.²⁵⁴ Ezen a szabályozási környezeten alapuló nemzetközi szövetségi szabályzatok egyik legfontosabb célja, hogy az adott nemzetközi szövetség az általa igazgatott sportág minden szintjén egységes szabályozást alakítson ki, függetlenül az államhatároktól. Mindennek az érvényesülését a sportolókkal kötött szerződések által biztosítják, amelyben a szerződő felek egyoldalúan kijelentik, hogy a szövetségi szabályzatokat magukra nézve kötelezőnek fogadják, különben nem végezhetnek sporttevékenységet az adott sportágban. Továbbá a joghatóság kizárólag a CAS-ra koncentrálódik azzal a céllal, hogy a választottbíróság megőrizze a nemzetközi sportversenyek résztvevőinek jogegyenlőségét, elkerülve a különböző államok eltérő nemzeti szabályozásából eredő kockázatokat a jogviták eldöntése során.²⁵⁵ Mindezek fényében a CAS jogalkalmazási tevékenysége – különösen a szerződéses jogviták és egyéb releváns jogkérdések elbírálása során – meghatározó jelentőséggel bír. A sport autonóm, önszabályozó jellegéből adódóan ezen ítéletek kiinduló pontként szolgálnak a lex sportiva értelmezéséhez, különös tekintettel arra, hogy a felek a választottbírószági út kikötésével alapvetően lemondanak az állami bíróságok előtti igényérvényesítés lehetőségéről.²⁵⁶ Ezzel egyetemben alternatív vitarendezési funkciójából adódóan a CAS olyan döntéshozatali mechanizmust kínál, amely a szakosodott választottbírói állomány által biztosítja a szükséges speciális jogi és sportszakmai ismeretek érvényesülését. A kiválasztási folyamat lehetővé teszi, hogy a felek az adott jogvita sajátosságaihoz igazodva jelöljék ki a választottbíró, ezzel is növelve a határozat szakmai megalapozottságát és elfogadottságát.²⁵⁷

Tehát a CAS határozatainak az elemzése elengedhetetlen jelen témakör vizsgálata során, amely a

²⁵⁴ Hamerník, Pavel: Autonomous Law of International Sports Associations as an Equivalent to a Superstate and Borders of Legality of its Powers. Praha, Ústav státu a práva AV ČR, 2023, 18-19. p.

²⁵⁵ Hamerník: i.m. 2023, 11-13. p.

²⁵⁶ Szekeres Diána: Sport választottbíráskodás. Gazdaság és Jog, 2018/7-8., 27-28. Továbbá a Sport Állandó Választottbírószág hatásköréről részletesen lásd: Szekeres Diána: A Sport Állandó Választottbírószág új eljárási szabályzatáról. Gazdaság és Jog, 2019/9., 15-21.

²⁵⁷ Szekeres Diána: A választottbíráskodásról: kiemelten a sport állandó választottbíráskodás anyagi jogi kérdéseire és működésére fókuszálva Magyarországon. Sportjog, 2020/3., 14. p.

fentiekben említett svájci szabályozási keretektől és a sportszövetségi szabályozási struktúrából adódóan a szövetségi szabályzat vonatkozó rendelkezéseit helyezi középpontba a jogviták elbírálása során. Ezáltal az RSTP-ben foglalt szerződési alapelv megkerülhetetlen, amely – ahogy arra az elemzés későbbi pontján kitérek – szűkebb körben teszi lehetővé a szerződés felmondását oly módon, hogy arra kizárólag kritikus esetben – többek között szerződésszegő magatartás esetén – van lehetőség.

9.1.2. Szerződésszegés magánjogi dogmatikája

A klasszikus magánjogi dogmatika alapján a szerződésszegés megállapítása önmagában nem kíván meg különösebb mérlegelést, ugyanis a teljesítés elmaradása egy objektív tény. Ez a magánjogi alapvetés a hivatásos sportolói szerződések körében is érvényesül, azonban a sporttevékenységre irányuló szerződések felmondásának feltétele speciális keretek között érvényesül a nemzetközi gyakorlatban. A klasszikus magánjogi dogmatikát e speciális kerettel szükséges összevetni, amely által érzékelhetővé válik pragmatikus aspektusokon keresztül is a sporttevékenység speciális természete és az abból eredő speciális normavilág. Az említett aspektusok összevetése abból a szempontból is fontos, hogy a jogosult fél a szerződésszegésre hivatkozva felmondhatja a szerződést, tehát a témakör vizsgálata arra a kérdésre is választ ad, hogy a sportolók teljesítményét illetően, mely esetekben alapítható a szerződésük felmondása szerződésszegésre.

Elsődlegesen fontos kitérni arra, hogy a gazdasági élet szereplői közötti szerződéses jogviszonyok – jellegüktől függően – olyan alanyi jogok és kötelezettségek összességét alkotják, amelyek mentén a felek meghatározott magatartásnak, illetve tevékenységre irányuló kötelezettségeknek kötelesek eleget tenni a teljesítés érdekében. A Ptk. 6:34. §-a értelmében a teljesítés a felek által autonóm módon kialakított szerződési tartalomhoz igazodik, miszerint a szolgáltatást a kötelelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni. E generális teljesítési kötelezettség dogmatikai ellenpólusa a szerződésszegés jogintézménye, amelyet a Ptk. 6:137. §-a szintén általános jelleggel definiál, miszerint szerződésszegést jelent bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása. A szerződésszegés jogintézménye tehát logikailag és funkcionálisan elválaszthatatlan

a szerződés teljesítésének követelményeitől.²⁵⁸ Amennyiben a kötelezett fél szerződésszerűen teljesíti a kötelezettségeit, a jogosult hozzájut a szerződéssel szolgált szükségletét kielégítő szolgáltatáshoz. Mindebből következik, hogy a teljesítés ellenére szerződésszegésnek minősülhet a kötelezett tevékenysége, amennyiben a szerződés tárgyát képező szolgáltatás rendellenes, vagyis nem felel meg valamely követelménynek. A Ptk. az általánostól a különösre terjedően határozza meg a teljesítésre irányuló követelményeket, amelyeknek a kötelezett köteles eleget tenni a szolgáltatás teljesítése során.²⁵⁹ Mindez a sporttevékenység – különösen a versenyek vagy mérkőzések – esetében úgy tűnhet, hogy a sportolók csak a győzelem esetében teljesítik a kötelezettségüket hiánytalanul, hiszen az előbbieken hivatkozott dogmatikai alapvetés szerint a játékosok pusztán teljesítménye nem feltétlenül szolgálná ki a jogosult – jelen esetben a sportklubok – sporttevékenység folytatásával elérni kívánt céljait.

Továbbá a szerződésszerű teljesítés kereteinek a meghatározásakor szintén kérdésként jelentkezik, hogy a szerződés – Szladits megfogalmazása szerint – programszerű megvalósulása mint tiszta objektív tény milyen mértékben érvényesülhet a sporttevékenység keretében.²⁶⁰ Ugyanis a klasszikus kötelmek esetében a szerződésszerű teljesítés, a sporttevékenység esetében pedig a sportklub által elérni kívánt eredmény elmaradása objektív tény, azonban mindeztől függetlenül a kimentés lehetősége nincs kizárva.²⁶¹ Ezzel kapcsolatban fontos röviden kitekinteni az Európai Unió országainak eltérő szabályozásának egységesítése érdekében az Európai Szerződési Jogi Bizottság által kiadott, az Európai Szerződési Jog Alapelvei címet viselő kiadványra („Principles of European Contract Law” [PECL]),²⁶² amely értelmező rendelkezései a szerződésszegés körébe vonja, függetlenül attól, hogy azt kimentették-e, bármely szerződéses kötelezettség teljesítésének elmulasztását, illetve a késedelmes teljesítést, hibás teljesítést és a szerződés teljes megvalósulását célzó együttműködési kötelezettség elmulasztását. Ebből adódóan a szerződés nem teljesítése objektív tény, amely fényében a kérdéskör lényege a jogkövetkezmény alóli mentesülés eseteire

²⁵⁸ Ptk. kommentár - Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára. A Ptk. 6:137. §, [Szerződésszegés] jogintézményéhez fűzött kommentár.

²⁵⁹ Uo.

²⁶⁰ Szladits Károly: Magyar Magánjog. III. köt. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1942, 401-402. p.

²⁶¹ Ptk. kommentár - Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára. A Ptk. 6:137. §, [Szerződésszegés] jogintézményéhez fűzött kommentár.

²⁶² A Bizottság nem szánta kötelező érvényűnek az alapelvek alkalmazását, ugyanis azt a szerződő felek akaratára bízta, hogy belefoglalják-e szerződésükbe a rendelkezéseket. Lásd: Principles of European Contract Law, Chapter 1, Section 1, Article 1.101. Az alapelvek kidolgozására irányuló folyamatokkal kapcsolatban lásd: Csészy Andrea: A szerződésszegés szabályozása az Európai Szerződési Jogi Alapelvekben. Gazdaság és Jog, 2004/7-8., 35-42.

irányul.²⁶³ Ugyanis a sikeres kimentés esetében a szerződösszegés ténye eltérő megvilágításba kerül, hiszen, ha a sportoló mint a teljesítésre kötelezett fél sikeresen hivatkozik kimentésre, akkor a kitűzött cél vagy az elérni kívánt eredmény elmaradása – mint szerződösszegésre utaló körülmény – nem róható fel a sportolónak az objektív mivoltuk ellenére.

Ezért ennek fényében figyelembe kell venni a sporttevékenység mint kötelezettség és az azt felölelő jogviszony sajátos dinamikáját. E tekintetben ugyanis a szerződösszegés megállapítása jelentős nehézségekbe ütközik. Egyrészt, a sportolói jogviszony természeténél fogva bizonytalan kimenetelű, mivel a sportoló teljesítésre irányuló fizikális és mentális formája – mint belső szubjektív tényező – nem számítható ki pontosan. Másrészt, a szerződés teljesítésének sajátossága, hogy jelen van egy aktív, immanens külső tényező, mivel az ellenfél kifejezetten a teljesítés megakadályozására, a másik fél legyőzésére törekszik. Emiatt a sportoló teljesítését több körülmény is akadályozza egy hagyományos munkavégzésre vagy szolgáltatás nyújtására irányuló jogviszonyhoz képest. A sportolói jogviszony e sajátos eleme kölcsönzi a sportszféra üzleti modelljének az alapját, hiszen a professzionális szinten zajló sporteseményekkel kapcsolatos gazdasági és társadalmi igények szorosan összefüggenek a verseny bizonytalan kimenetelével, amely hiányában a nézők elveszítenék, illetve a sporteseményekre épülő közvetett sporttermékek fogyasztói elveszítenék az érdeklődésüket, mivel a mérkőzések kimenetele előre látható és unalmas lenne.²⁶⁴ Ennek a bizonytalanságnak köszönhetően válik eladhatóvá a kiegyensúlyozott mérkőzés, amely fenntartja a fogyasztókból származó bevételi folyamatokat.²⁶⁵

Ugyanakkor felmerülhet, hogy a szükséges bizonytalansági faktor ellenére mikor teljesülnek a jogosult érdekeinek a kiszolgálása. Ugyanis a sportszervezet, mint jogosult igénye a verseny kiegyensúlyozottsága révén részlegesen kielégítést nyer, sportszakmai és gazdasági szempontból mégis aggályos lehet, ha a látványsport keretében zajló mérkőzések tartósan vereséggel zárulnak. Erre kiváló példaként szolgálhat a Liverpool FC 2025/26-os idényének hanyatló szereplése az előző szezonban elért bajnoki címhez képest.²⁶⁶ Ez a helyzet meglátásom szerint dogmatikai dilemmát vethet fel, mivel a polgári jogi értelemben vett teljesítés nem szűkíthető le a kötelezett

²⁶³ Csécsy Andrea: i.m. 35-36.

²⁶⁴ Langen, Martin: The Uncertainty-of-Outcome Hypothesis and Competitive Balance in Sports. *Wissenschaftliche Schriften der WWU Münster, Reihe IV, Band 8.*, 2014.

²⁶⁵ Ferguson, Patrick J. – Lakhani, Karim R.: Consuming Contests: Outcome Uncertainty and Spectator Demand for Contest-based Entertainment. Harvard Business School, Working paper 21-087, 1-3. p.

²⁶⁶ ESPN: Liverpool in crisis: The stats behind the champions' losing streak. https://www.espn.com/soccer/story/_/id/46668137/liverpool-crisis-stats-champions-losing-streak (2026.14.25.).

által vállalt magatartás pusztá kifejtésére. Szerződészerű teljesítésről valójában akkor beszélhetünk, ha a szolgáltatás a jogosult szerződéssel célzott érdekét érdemben kielégíti. Önmagában a szolgáltatásra irányuló magatartás – jelen esetben a játék – kifejtése nem feltétlenül elegendő a kötelelem céljának eléréséhez, hiszen a jogviszony létesítésekor a felek végső soron a célba vett eredmény realizálására is törekednek.²⁶⁷ Ez a cél pedig áttételesen a klub sikeres működésének megvalósítása gazdasági és sportszakmai szempontok alapján a sporttevékenységen keresztül. Tehát kérdés, hogy a jogviszony jellegéből eredő cél elérése milyen mértékben teljesül, továbbá a bizonytalan kimenetelű mérkőzések közvetett haszon termelése milyen mértékben elégíti ki a jogosult fél érdekeit. Ez a speciális helyzet fokozza a szerződészerű teljesítés elmaradásának a kockázatát, ezért a fontos elhatárolni a sporttevékenység keretében elérni kívánt eredmény elmaradása a sportoló képességeinek hiányából, formahanyatlásból vagy felróható kötelezettségszegésből (pl.: edzőmunka elmulasztása) ered.

Mindez részben az adott jogviszony típusától is függ, ezért a polgári jogi jogviszonyokon általános dogmatikáján túl, szükséges kitérni a vonatkozó munkajogi aspektusokra is. Ugyanis a különböző típusú jogviszonyok esetében a szerződésszegés kérdéskörét árnyalják az adott jogviszony jellegéhez igazodó kimentési lehetőségek. Az egyes szerződéstípusok esetében az adott kötelelem jellegét figyelembe véve találunk a Ptk.-ban speciális rendelkezéseket, amelyek a szerződésszegés egyes eseteit hivatottak pontosabban meghatározni. Azonban még az így kialakított keretrendszer is szükségszerűen tágabb keretek közé helyezi a szerződésszegés eseteit, hiszen a jogalkotó számára lehetetlen minden életviszony lehetséges kimenetelét előre, taxatív módon szabályozni. Ezért az eddig elemzett aspektusok fényében a szerződésszegésre alapított felmondás kétséges lenne, annak ellenére, hogy a kitűzött cél elérésének elmaradása objektív módon megállapítható. Ahhoz, hogy átfogó képet kapjunk a klasszikus dogmatika és sportszféra gyakorlata közötti különbségekről, röviden szükséges kitérni a munkaszerződésre vonatkozó speciális aspektusra és az azok mögött álló dogmatikára, amelyek az eddigiekben tárgyalt általános kötelmi jogi alapelveken túl egy további vizsgálati szintet von a tárgyalt kérdéskör köré.

9.1.3. Szerződésszegés munkajogi dogmatikája

²⁶⁷ Kemenes István: A szerződésszegés szabályozása az új polgári törvénykönyvben. Jogtudományi Közlöny, 2014/5., 213. p.

Az előbbieken hivatkozott speciális aspektusok közül a munkaszerződés felmondásának esteit kell megvizsgálni ahhoz, hogy a kötelezett fél – jelen esetben a sportoló mint munkavállaló – nem szerződésszerű teljesítésének esetkörei illeszkedjenek az elemzés struktúrájába. Az Mt. 65. § (1) bekezdése alapján a munkaviszonyt mind a munkáltató, mind a munkavállaló felmondással megszüntetheti. Azonban az Mt. 66. § (1) bekezdése a tipikusnak minősülő, határozatlan időre szóló munkaviszony esetében többlet kötelezettséget határoz meg a munkáltató számára, miszerint a munkáltató köteles megindokolni a felmondását, amely a (2) bekezdés szerint a munkavállaló munkaviszonnyal kapcsolatos magatartásával, képességével vagy a munkáltató működésével összefüggő ok lehet. A sportolók teljesítményét illetően a munkavállaló képességére irányuló fordulat rendelkezik relevanciával. Ez esetben a klasszikus magánjogi dogmatikához – különösen a Ptk. kötelmi jogi alapvetéseihez – képest a munkajogviszony keretében az elmaradó teljesítés és az arra alapított szerződés felmondása pontosabb definíciós keretek közé szorul normaszöveg szinten. Pontosan ebből adódóan is kérdéses lenne, hogy a sportoló gyenge teljesítményére alapítva miként mondhatja fel a klub a szerződést, ugyanis, ha a sportoló munkaszerződés keretében végzi a sporttevékenységét, akkor a korábbiakban tárgyalt általános kötelmi jogi alapelvekhez képest mégis fennállna a kockázat a sportoló részéről a gyenge teljesítményen alapuló hátrány.

A munkaviszony megszüntetésével kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a jogviszony alapvetően szerződés orientált, hiszen felelhetőek a magánjogi jegyek, mégis erősek a közjogi jegyek abban az értelemben, hogy a munkavállaló alárendelt státuszából adódóan túlsúlyban vannak a kógens normák. Kiss György azonban rámutatott a munkajogviszony munkáltató érdekkörében fennálló okokra alapított megszüntetésével kapcsolatos átfogó elemzésében,²⁶⁸ hogy a munkaviszony is – a tartós megbízási jogviszonyhoz hasonlóan – tartam-jelleggel rendelkezik. Kiss György egyértelműen levezeti, hogy Freedland megközelítése²⁶⁹ szerint a munkaviszony tartam jellegéből adódóan a felek a munkaszerződés megkötésével kölcsönös cserére tesznek ígéretet, amely egyik eleme a munka és az ellenérték cseréje, másik eleme a kölcsönös kötelezettségek cseréje a jövőbeli teljesítésre. Ezzel hasonló módon fejtette ki Kúria a PK vélemény indokolásában, hogy a szerződési jog dogmatikai alapvetéséből következik, hogy a szerződés megkötésekor a felek önként azt vállalják, hogy a tevékenységi, ellenőrzési körükhöz

²⁶⁸ Kiss György: A jogforrások komplexitása és hiányának következményei a munkajogban. A munkajogviszony megszüntetése a munkáltató érdekkörében fennálló okok miatt. Állam- és Jogtudomány, 2025/2., 33-57. p.

²⁶⁹ Mark Freedland: The Contract of Employment. Oxford: Clarendon Press, 1976, 20. Idézi Kiss: im. 40.

tartozó körülményekért a másik fél irányában helytállnak, ennek fejében viszont kölcsönösen számíthatnak arra, hogy a másik felet is terheli ugyanez a kötelezettség.²⁷⁰ Mindezeknek azért van jelentősége Kiss György és Freedland hivatkozott elemzésével kapcsolatban, mert a tartam jellegű jogviszonyok esetében nem lehet pontosan körül határolni, hogy a jogosult érdekét mikor elégíti ki a kötelezett teljesítésre irányuló tevékenysége. Ezért ellensúlyként a polgári jogi jogügyletekkel azonos módon jelen van a munkaviszonyban is a felmondás jogintézménye, azonban a megszüntetés indokai bírnak relevanciával ebben az esetben. Tehát a sportoló jogviszony tükrében fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a sportoló mint munkavállaló képességeiből eredő teljesítés elmaradására alapított felmondás jogintézménye pontosabban definiált a normaszöveg szintjén, azonban a felmondás alkalmazásának esetkörének a meghatározás még így is kérdéseket vet fel a fentiekben kifejtettek fényében.

Mindez különösen igaz a sporttevékenység tükrében, mivel a sportoló alapvetően nem egy mérkőzés erejéig vállalja a sporttevékenység végzését, hanem folyamatos, tevőleges magatartás keretében tesz ígéretet a teljesítésre visszatérő jelleggel. Tehát a játékkossal kötött határozott idejű szerződés lejártáig – amely a felek megállapodása szerint egy vagy több szezonra is kiterjedhet – nem múlik el a sportoló kötelezettsége a sporttevékenységgel elérni kívánt cél teljesítésére irányulóan. Ebből a szempontból kérdéses a munkáltató számára nyitva álló lehetőségek köre a gazdasági és sportszakmai érdekeinek érvényesítésére. Alapvetően a jogviszony tartam jellege miatt nem határozható meg a jogviszony idővonalán egy olyan pont a elvégzendő feladat szempontjából – eltekintve a szándékos passzív magatartástól – amely bekövetkezése esetén a szerződésszerű teljesítés azonnali elmaradását eredményezné. Az ilyen jellegű szerződésszegések az eredménykötelmek keretében azonosíthatóak. Éppen ezért a szerződésszegésből eredő gazdasági hátrány minimalizálása a kevésbé előnyös jogviszony felmondása által, illetve az ebből eredő szervezeti struktúra átalakítása nehezen értékelhető, különösen a FIFA RSTP szabályzata alapján, amely szigorúbb kereteket szab a játékosok munkaviszonyának felmondásával kapcsolatban. Ugyanis a szabályzat 14. cikkelye generál klauzulaként rögzíti minden hivatásos labdarúgóval kötött jogviszony tartalmával kapcsolatban, hogy a szerződést csak „just cause” alapján lehet felmondani. Ezzel összefügg továbbá a 16. cikkely, amely további tilalmat határoz meg a felmondási jog gyakorlására irányulóan, mivel a rendelkezés értelmében a szezon közben, azaz a bajnokságok aktív időszakában kizárja a szabályzat a szerződés egyoldalú megszüntetését.

²⁷⁰ Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény indokolásában foglaltak

A szabályzat által meghatározott szűk keretek indokát a 13. cikkely nevesíti, miszerint az idézett rendelkezések római jogi *pacta sunt servanda* elv leképezését szolgálják, amelynek célja a bajnokságok stabilitásának és integritásának a megőrzése, illetve a csapatok kiszámítható kereteinek biztosítása.²⁷¹

Ugyanakkor ez a korlátozás érdekes képet mutat, amennyiben összevetjük a labdarúgó klubok mint munkáltatók érdekkörével, hiszen a munkáltatói szervezet megújítása szükségessé válhat változó időpontokban, hogy a vállalkozás működését optimalizálja a munkaáltató jogkör gyakorlója a munkavállalókkal szemben. Ez az újjászervezés különösen indokolt egy csapat irányítása és versenyeztetése esetében, mivel a sportszakmai statisztikákra és a célként kitűzött eredmények elérésére jelentős hatást gyakorolhat. A munkáltatói érdekkört figyelembe véve kijelenthető, hogy a munkáltató általi felmondásra alapvetően gazdasági körülmények miatt is bekövetkezhet, amelybe beletartozik a piacvesztés és a munkavállalói létszám magas költsége is. A munkaviszony megszűnésének elkerülését célzó eljárások kevésbé hatékonyak a probléma természetéből fakadóan. Tehát kockázatkezelési eszközként is értelmezhető ebben a tekintetben a munkáltató általi felmondás.²⁷² Ugyanis a játékos képessége pedig összefügg ezekkel a problémákkal, hiszen a gyenge teljesítménye közvetetten akár veszteségesen hathat a klub működésére. Gazdasági értelemben fontos megjegyezni, hogy a közvetett veszteség a játékos munkabérének is a függvénye. Az eddigiekben érintett kollíziók feloldása érdekében vagy a felmerülő bizonytalan esetkörökkel kapcsolatos részleges irányvonal kijelölése céljából az alábbi alfejezetekben a CAS ítélkezési gyakorlatát tekintem át, amelynek eredményei exponálják a Lex Sportiva alapvetéseivel, illetve gyakorlatával kapcsolatos különbségeket mind a klasszikus kötelmi jogi, mind a munkajogi dogmatika fényében.

9.1.4. CAS ítélkezési gyakorlata

A CAS joggyakorlata következetesen hivatkozik a Svájci Szövetségi Törvényszék munkajogi tárgyú döntéseire,²⁷³ különösen a szerződés jogos indokra alapított azonnali hatályú megszüntetése kapcsán, integrálva ezzel a svájci magánjogi dogmatikát és annak garanciarendszerét a sportjogi

²⁷¹ Al Raed Sport Club v. Christian Atsu Twasam (CAS 2023/A/9434). [84.] bekezdés.

²⁷² Kiss György: im. 43-44. p.

²⁷³ Çaykur Rizespor A.Ş. v. Loic Remy (CAS 2022/A/9328) & Loic Remy v. Çaykur Rizespor A.Ş (CAS 2022/A/9329), [97] bekezdés.

vitarendezésbe. A FIFA RSTP szabályzata nem tartalmaz részletes meghatározást a „just cause” fogalmával kapcsolatban, ezért a CAS ítélkezési gyakorlata e kategóriát konzisztensen a svájci joggal – különösen a svájci kötelmi törvény (a továbbiakban: SCO) 337. cikkének (2) bekezdésével – összhangban értelmezi. A svájci jogi megközelítés értelmében az alapos indok akkor áll fenn, ha a felmondó fél jóhiszeműen nem kötelezhető a munkaviszony fenntartására, amelynek fennállását a bírói fórumnak minden esetben az adott ügy egyedi körülményei alapján kell mérlegelnie. Tekintettel arra, hogy az azonnali hatályú megszüntetés kivételes jellegű jogintézmény, alkalmazására csak megszorítóan, szűk körben, kifejezetten súlyos szerződésszegés esetén kerülhet sor; enyhébb jogsértések esetén a rendkívüli felmondás jogszerűsége csak akkor ismerhető el, ha a vétkes fél a korábbi figyelmeztetés ellenére is fenntartja a jogsértő állapotot.²⁷⁴ A „just cause” megállapításához tehát olyan szigorú mérce tartozik, amely szerint a kötelezettségszegésnek olyan mértékűnek kell lennie, amely objektíve kizárja a jogviszony folytatásával kapcsolatos észszerű elvárhatóságot.

A CAS joggyakorlata alapján a szerződésszegés megítélésekor éles dogmatikai határvonalat szükséges húzni a sportoló pusztán teljesítménybeli ingadozása és a helytelen magatartás, azaz a vétkes kötelezettségszegés aspektusai között. A CAS egyik irányadó döntésében²⁷⁵ rögzítette, hogy a sportklub sportszakmai szempontból jogszerűen érezhet csalódottságot a játékos vártnál gyengébb teljesítménye miatt, azonban ez önmagában nem szolgáltat alapos okot a szerződés felmondásához. A hivatásos sport immanens része ugyanis a bizonytalanság, mivel a klubok a szerződéskötéskor szükségszerűen viselik annak az üzleti kockázatát, hogy a leigazolt játékos nem váltja be a hozzá fűzött reményeket. Konkretizált teljesítmény-klauszulák hiányában a „nem megfelelő” sportteljesítmény jogi értelemben nem minősülhet olyan szerződésszegésnek, amelyre alapozva a jogviszony egyoldalúan megszüntethető lenne. Ezt az érvelést támasztja alá a CAS azon eseti döntése²⁷⁶ is, amelyben a testület elutasította a klub fellebbezését, kimondva, hogy a játékos „alacsony technikai szintjével” kapcsolatos szakmai elégedetlenség nem minősül jogilag releváns felmondási oknak. Ezzel összhangban a FIFA döntéshozó testületei is következetesen érvénytelenítik azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek a klubok számára pusztán szubjektív „sporteredmények” elmaradása vagy a csapatba kerülés hiánya esetén tennék lehetővé

²⁷⁴ Svájci Legfelsőbb Bíróság ATF 129 III 380 consid. 2.2. sz. határozata.

²⁷⁵ CAS 2010/A/2049, Al Nasr SC v F.M.

²⁷⁶ CAS 2015/A/4122, Al Shaab FC v Aymard Guirié.

a szerződés megszüntetését.²⁷⁷ A FIFA RSTP szabályzata a tisztán szakmai okból történő megszüntetést, azaz a „sportszakmai alapos ok” („sporting just cause”) érvényesítését a 15. cikkben szigorú, konjunktív feltételrendszerhez köti. Ennek értelmében a joggyakorlás feltétele, hogy: 1) a sportoló képzett/befutott játékosnak minősüljön; 2) a szezon során a klub hivatalos mérkőzéseinek kevesebb mint 10%-án lépjen pályára; 3) továbbá a szerződést ezen az alapon a klub utolsó hivatalos mérkőzésétől számított 15 napon belül kell felmondani. E többletfeltételek taxatív jellege szűkíti a szerződés felmondásának a lehetőségét, biztosítva a szerződési stabilitást. Mindezeknek a kritériumoknak hiányában a sportszakmai okra való hivatkozás nem lehet megalapozott.²⁷⁸

Lényeges elhatárolási pont ugyanakkor, hogy a CAS gyakorlata szerint, amennyiben a játékos nem tartja fenn a megfelelő testsúlyt és fizikai állapotot, az nem a teljesítmény hiányának, hanem a szakmai kötelezettségek súlyos megsértésének minősül. Míg a sportteljesítmény (pl. formahanyatlás) szubjektív és nehezen szankcionálható, addig az „objektív szakmai felkészültség” elhanyagolása – mint például a fizikai állapot romlása, a súlymegtartási fegyelem megsértése vagy az ismételt késések – már szerződésszegésnek tekinthető. Amennyiben ezek a mulasztások a figyelmeztetések és fegyelmi eljárások során megfelelően dokumentálásra kerülnek, megalapozhatják a jogos indokot, ellentétben a pusztá sportteljesítménnyel, amely önmagában nem szolgáltat jogos indokot a felmondáshoz.²⁷⁹

A következőkben hivatkozott jogeset²⁸⁰ dogmatikai jelentősége túlmutat az egyedi ügyön, ugyanis rávilágít a játékos általi, azonnali hatályú felmondás jogszerűségének megítélésére a sportszakmai döntések tükrében. A szerződésszegés alól való mentesülés kérdésköre itt fordított módon jelenik meg. A tényállás alapján felmerül a kérdés, miszerint a játékos jogszerűen gyakorolhatja-e a felmondás jogát arra hivatkozva, hogy a klub szerződésszegő magatartást tanúsított vele szemben azáltal, hogy pusztán a teljesítménye alapján az alacsonyabb osztályú csapathoz, a tartalékcsoportba sorolta át. A CAS joggyakorlata alapján rögzíthető, hogy a klub nem jogosult automatikusan, kizárólag a sportteljesítmény ingadozására hivatkozva a játékost a tartalékcsoportba száműzni.

²⁷⁷ Lásd például a Játékosok Státuszával Foglalkozó Kamara (DRC) döntését, amelyben a klub elismerte, hogy az eredmények nem minősülnek jogos oknak, és mégis megpróbált hivatkozni a záradékra; a kamara ezt nem fogadta el. Kamara előtt lefolytatott eljárás ügyszám: REF. FPSD-12204

²⁷⁸ CAS 2018/A/6017 FC Lugano SA v. FC Internazionale Milano S.p.A

²⁷⁹ CAS 2022/A/9248 Joris Gnagnon v. Sevilla Football Club and FIFA

²⁸⁰ CAS 2021/A/8141 Michal Jeřábek & FK Jablonec a.s. v. FK Teplice a.s. & Football Association of the Czech Republic

Ebből következően a szokásosnál gyengébb teljesítmény nem szolgáltat kellő jogalapot ilyen jellegű – a játékos szakmai előmenetelét is érintő – szankció alkalmazására. Amennyiben a klub ezen okból mégis átsorolást alkalmaz, úgy maga követ el szerződésszegést, amely megalapozhatja a játékos részéről a jogos okra alapított felmondást. A konkrét jogeset tényállása azonban további lényeges, a döntést árnyaló elemeket tartalmaz. Az alperes sportszervezet azzal védekezett, hogy a felperes játékost sérüléséből fakadó teljesítményromlás miatt helyezte át a „B” kerethez, rehabilitációs és játéklehetőség biztosítása céljából. A bizonyítási eljárás során azonban a CAS feltárta, hogy az intézkedés valódi indoka nem szakmai volt, hanem a klub nyomásgyakorlásként alkalmazta az átsorolást, mivel a játékos elzárkózott a szerződéshosszabbítás aláírásától.

Ebből a tényállásból két alapvető jogkövetkeztetés vonható le. Egyrészt, a szerződési szabadság elvéből fakadóan a szerződéshosszabbításról való döntés a játékos szuverén elhatározása, amelynek elutasítása nem szankcionálható. Másrészt a CAS rámutatott a klub gondossági kötelemére. Tehát amennyiben az átsorolás valódi oka a sérülés és a formahanyatlás lett volna, úgy a klubnak nem büntetést, hanem megfelelő rehabilitációs és szakmai támogatást kellett volna nyújtania a teljesítőképesség helyreállítása érdekében. Mindez megerősíti azt a konklúziót, hogy a gyenge teljesítmény mint a teljesítés elmaradása önmagában nem alapozza meg a szerződésszegést, és nem ad jogcímet fegyelmi jellegű szankciók alkalmazására sem, kivéve, ha a játékos részéről felróható magatartás is bizonyítást nyer.²⁸¹

A vizsgált jogkérdéshez zsinórmértékként szolgál egy másik CAS döntés,²⁸² amelyben a testület kidolgozta az alacsonyabb osztályba való áthelyezés jogszerűségének vizsgálati tesztjét. Az intézkedés szerződésszerű mivoltának megállapításához az alábbi szempontrendszer együttes mérlegelése szükséges:

- a) Miért helyezték a játékost a tartalékcsoportba?
- b) A játékos továbbra is a teljes fizetését kapta?
- c) Állandó vagy ideiglenes intézkedésről volt szó?
- d) Megfelelő edzési lehetőségek álltak a játékos rendelkezésére a tartalékcsoportnál?
- e) A szerződés tartalmazott-e kifejezett jogot a klub számára, hogy a játékost a tartalékcsoportba helyezze?
- f) A játékos egyedül vagy egy csapattal edzett?

²⁸¹ CAS 2012/A/2844 Gussev Vitali v. C.S. Fotbal Club Astra & Romanian Professional Football League (RPFL)

²⁸² CAS 2015/A/4286 Sebino Plaku v Wroclawski Klub Sportowy Slask Wroclaw S.A., 1.

A CAS előtti eljárás során a bizonyítási teher tekintetében az általános jogelvek érvényesülnek, miszerint az állított tények valóságának bizonyítása a hivatkozó felet terheli. Amennyiben a sportszervezet a játékos nem megfelelő teljesítményére vagy magatartására alapozva kívánja érvényesíteni a szerződés azonnali hatályú felmondását, úgy a klubra hárul a kötelezettség, hogy a szerződésszegés tényállási elemeit kétséget kizáróan, objektív módon igazolja. A joggyakorlat e tekintetben szigorú mércét alkalmaz, amely alapján a pusztá tényállítások vagy a vezetőség szubjektív értékelései önmagukban nem elégségesek. A klubnak a jogszerűség alátámasztásához objektíven ellenőrizhető, tárgyi bizonyítékokat kell az eljáró tanács elé tárnia.²⁸³

Ebből következik, hogy a jogos indok megállapításának elengedhetetlen feltétele, hogy a hivatkozott jogsérelem dokumentált szakmai kötelezettségszegésen (pl. írásbeli figyelmeztetésekkel alátámasztott mulasztásokon) alapuljon. Ennek hiányában – azaz, ha a szerződésszegő magatartás nem nyer hitelt érdemlő bizonyítást – a CAS a klub által kezdeményezett jogvitákban konzekvensen elutasítja a felmondás jogszerűségének megállapítását. A bizonyítottság hiánya ugyanis dogmatikailag kizárja a súlyos szerződésszegésre alapított rendkívüli megszüntetés érvényességét, mivel a jogviszony megszüntetésének okszerűsége és valósága nem igazolt.

9.1.5. Részkövetkeztetések

Az elvégzett dogmatikai és joggyakorlati elemzés eredményei rávilágítottak arra a jelentős kollízióra, amely a klasszikus magánjogi, illetve munkajogi szabályozás logikája és a hivatásos sporttevékenység „sui generis” természete között áll fenn. A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a szerződésszegés – különösen a teljesítés elmaradása – a sportjogban nem értelmezhető kizárólag a Ptk. vagy az Mt. általános kategóriarendszerén keresztül, mivel e tevékenységi körrel összeegyeztethetetlen a klasszikus kötelmi jogi, illetve munkajogi alapvetések bizonyos köre. Meglátásom szerint az elemzés egyik központi konklúziója, hogy a sportesemények említett bizonytalansági faktora egy fajta kötelmi jogi paradoxont szül. Tehát teljesítés követelésére jogosult fél – későbbi fejezetben a munkaviszony speciális aspektusainak elemzése során a munkáltató – érdekének elmaradó kiszolgálása mégis hozzájárulhat a szerződéssel szolgálni kívánt

²⁸³ CAS 2022/A/9047 Korona S.A. v. Ivan Marquez Alvarez & FIFA; CAS 2006/A/1141 M.P. v. FIFA & PFC Krilja Sovetov

közvetett célhoz. Ugyanis a kiélezett mérkőzések és ezáltal a nehézségekbe ütköző teljesítés a fogyasztók és a sportszféra szakembereinek a figyelmét a sporteseményre irányítja, amely így módon egy kelendő termékként növeli a sportklub bevételeit, reputációját és hozzájárul a további piaci tényezők kiszolgálásához. Ezek az ellentmondásos körülmények pedig elválaszthatatlan elemét képezik a látványsportnak.

Ezért a játékos és a sportszervezet között létrejövő szerződés – legyen szó akár munkaszerződésről, akár megbízási jogviszonyról – érthet módon dogmatikai szempontból gondossági kötelemként működik a felek. A játékos sporttevékenység végzésére köteles oly módon, hogy az a jogosult fél, azaz a sportszervezet szükségletét kiszolgálja, ám nem vállalhat garanciát a mérkőzés kimenetelére, azaz a sporttevékenység eredményére. Továbbá a munkajogi aspektusok vizsgálata rámutatott a munkáltatói kockázatkezelés és a sportági stabilitás közötti kollízióra. Míg egy hagyományos piaci szereplő mint munkáltató gazdasági racionalitásból, a vezetői és vállalkozói szakmai belátás alapján átszervezheti működését és megválhat a gyengébben teljesítő munkaerőtől, addig a FIFA szabályozási környezete a pacta sunt servanda elvét a bajnokságok integritása érdekében a gazdasági érdekek elé helyezi. Ez korlátozza a klubokat abban, hogy a gyenge teljesítményt tisztán gazdasági kockázatként kezelve, felmondással optimalizálják a csapatkeretet.

A CAS irányadó joggyakorlatának elemzése alapján a tanulmány legfontosabb eredménye a teljesítmény és a vétkes kötelezettségszegés dogmatikai elhatárolása. A nemzetközi választottbírói gyakorlat egyértelművé tette, hogy a szubjektív sportszakmai elégedetlenség nem alapozza meg a jogos indokot a szerződés felmondásához. Ezzel szemben az objektív, dokumentálható mulasztások (pl. fizikai állapot elhanyagolása, edzésmulasztás) már nem a teljesítmény hiányának, hanem fegyelmi vétségnek minősülnek, amelyek szankcionálhatók.

9.2. Jogos gazdasági érdek a véleménynyilvánítás fényében

A sportszervezetként működő munkáltatók érdekei könnyen sérülhetnek az általuk foglalkoztatott hivatásos sportolók magatartása miatt, amelyek akár szóbeli vagy tetteges cselekményekben is megnyilvánulhatnak. Az így kialakuló kérdéses szituációk mérlegelését nehezíti a sportszervezetek védendő érdekeinek konkrét körül határolásának a hiánya. Ebből kifolyólag a sportolók magatartásának megítélése is ingatag lábakon áll, hiszen, ha nem egyértelmű a védendő

munkáltatói érdek, akkor miként határozható meg, hogy az valóban sérült-e.

A probléma több komponensből áll, mivel a vizsgált tárgykört érintik az alkotmányjogi és munkajogi szempontok, illetve a sportolók speciális státusza. Azaz három rétegű problémáról beszélünk, amely elemzésének az első lépése az alkotmányjogi aspektusok áttekintése, hiszen ez a terület képezi a legtágabb réteget. Ezt követően vizsgálható az előzőnél szűkebb réteget képező munkajogi aspektusok halmaza. Az elemzés harmadik lépése pedig a sportolói státusból származó többlet szempontok vizsgálata. További fontos szempont, hogy vajon alappal merülhetnek-e fel kételyek a sportoló magatartásával szemben az adott szituációban.

9.2.1. Alkotmányjogi szempontok

Az alkotmányjogi aspektusok vizsgálata, mint első lépés elengedhetetlen, ugyanis a sportszervezetek munkáltatói érdekeire potenciálisan veszélyt jelentő sportolói magatartás leggyakrabban a munkavállalói véleménynyilvánítás formájában jelenhet meg. A jogintézmény különböző elnevezéseivel találkozhatunk a szakirodalomban, amely többek között arra is utal, hogy a vélemény közlése a kommunikáció több szintjén is megjelenhet. A „kifejezés szabadsága” (freedom of expression), „szólásszabadság” (freedom of speech), „gondolat szabadság” (freedom of thought), „véleménynyilvánítási szabadság” (Meinungsfreiheit vagy freedom of opinion), elnevezések mind azt mutatják, hogy a jogintézmény által biztosított alapjog védelme és kereteinek vizsgálata számos különböző közlési forma esetében is releváns lehet.²⁸⁴ Ugyanis mindenkiben kialakul egy fajta belső meggyőződés, világkép, illetve látásmód. Ez a belső meggyőződés szinte soha nem marad meg az individumok belső világában, mivel onnan rendszerint mindig kitör.²⁸⁵ Ekkor keletkezhetnek ellentétek, illetve kollíziók a társadalom tagjai között.

Probléma tulajdonképpen abból ered, hogy egy meglehetősen fontos, illetve széles körű alapjogról van szó, amelyből származó jogosultságokkal az emberek természetüknél fogva szinte nap mint nap élnek. Ezt deklarálja az Alaptörvény is, miszerint mindenkinek joga van a szabad vélemény kialakításához és annak nyilvánításához Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján, azonban a

²⁸⁴ Koltay András: A véleménynyilvánítás szabadsága. In.: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Alkotmányjog rovat, rovat szerkesztő: Bodnár Eszter - Jakab András, 2018. 2. p.

²⁸⁵ Kiss György: Managerial prerogative és a véleménynyilvánítás szabadsága. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022, 11. o.

VI. cikk (1) bekezdése, IX. cikk (4) és (5) bekezdése értelmében e jognak a gyakorlása nem járhat mások emberi méltóságának. Tehát kiemelten fontos szerepe van ennek a jogintézménynek. Erre utal az alkotmánybíróság megfogalmazása is miszerint, a véleménynyilvánítás szabadsága a kommunikációs alapjogok anyajoga,²⁸⁶ azonban ez nem jelenti azt, hogy az korlátozhatatlan lenne.²⁸⁷ Ugyanis a véleménynyilvánításhoz való jognak mégis engednie kell²⁸⁸ a többi alapjoggal való ütközés esetén.²⁸⁹ A korlátozásra szigorú szempontok alapján, a szükségesség-arányosság teszt mentén van lehetőség,²⁹⁰ amely határt szab az alapjogok indokolatlan vagy túlzó csorbításának. Érdekességgént szolgál, hogy egy adott megnyilvánulás pusztán megbotrántoztató vagy sértő jellege nem indokolja a véleménynyilvánítás korlátozását.²⁹¹

A fentiek tekintetében a továbbiakban fontos kérdésként merül fel, hogy egy esetleges munkavállaló magatartását – különösképpen a véleménynyilvánításhoz való jogát – illetően az alkotmányjogi szempontok miként jelennek meg a munkaviszonyban, azok hogyan érvényesülnek. Ugyanis az alkotmányjogi elvek áttekintése önmagában nem elegendő, hiszen alappal merül fel a horizontális hatály kérdése a munkajogi sajátosságok elemzését megelőzően.

9.2.2. Alkotmányjogi normák a munkaviszonyban

A munkajogi aspektusok áttekintése előtt mindenképpen szót kell ejteni a horizontális hatályról, azaz a „Drittwirkung” hatásáról annak érdekében, hogy átfogó képet kapjunk arról, hogy a munkaviszonyban (és a speciálisabb sportolói munkaviszonyban) miért is tűnnek fel a munkáltató jogos gazdasági és szervezeti érdekeiről szóló rendelkezések.

Az alapjogok eredeti rendeltetésük alapján az állam mozgásterét hivatottak szabályozni a magán személyekkel szemben, ezáltal védelmet biztosítva az emberi és polgári szabadságnak a közhatalommal szemben. Ennek ellenére az alapjogi védelem nem csak az állammal szemben illeti

²⁸⁶ 30/1992. (V. 26.) AB határozat, indokolás [III. 2.2].

²⁸⁷ Török Bernát: A munkavállaló szólásszabadságának alkotmányjogi keretei. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022, (a továbbiakban: Török 2022.), 32.o.

²⁸⁸ 30/1992 (V. 26) AB határozat, indokolás V.1, ABH 1992, 167, 178.

²⁸⁹ Koltay András: A véleménynyilvánítás szabadsága. In: Csink Lóránt - Schanda Balázs - Varga Zs. András (szerk.): A magyar közjog alapintézményei. Budapest, Pázmány Press 2020, (a továbbiakban: Koltay 2020), 570. o.

²⁹⁰ Lásd bővebben: Pozsár-Szentmiklósy Zoltán: Az arányossági teszt a jogalkalmazásban. Alkotmánybírósági Szemle, 2016/2. sz., 98-100. o.

²⁹¹ Koltay: i. m. 2020. 569-570. o.

meg a magánszemélyeket.²⁹² Ennek oka, hogy az Európai Unióban eltérő mértékben elfogadott horizontális hatálynak köszönhetően az alkotmányjogi normák közvetlenül nem formálják a magánszemélyek között létesített magánjogi jogviszonyokat, viszont a felekre nézve individuális jelleggel alkotmányos kötelezettségeket határoznak meg, amelynek következtében tulajdonképpen indirekt módon mégis kihatnak a magánfelek közötti jogviszonyokra.²⁹³ Tehát az alkotmányjogi normák egy fajta interpretációs vezérvonalként érvényesülnek, amelyeket a magánjogi kötelezettségek tartalmának értelmezésekor figyelembe kell lenni.²⁹⁴

Ezt az analógiát alapul véve megfigyelhetjük, hogy az Emberi Jogok Egyezményének 10. cikkében foglaltak szerint – amely az Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikkében viszont látható – „mindenkinek joga van a véleménynyilvánításhoz”. Ezen jog gyakorlása egy demokratikus államban csak akkor korlátozható, ha azt például a nemzetbiztonság, területi sértetlenség, mások jó hírneve vagy jogai védelme indokolja. Ezen alapvetés tükröződik vissza az Alaptörvényben is, tehát egy fajta normák közötti áthatás ebben az esetben is megfigyelhető. Ezt a nézőpontot megerősíti az Alkotmánybíróság álláspontja is,²⁹⁵ miszerint az Alaptörvény normáinak az egész jogrendszeren keresztül ható jelleggel kell érvényesülnie.

Mindezek alapján fontos kiemelni, hogy az közjogi normák közvetett módon alakíthatják a magánszemélyek közötti magánjogi jogviszonyokat, hiszen az alkotmányjogi normák „átsugároznak” a többi jogterületet szabályozó rendelkezésekbe. Mindez oly módon történik, hogy az adott közjogi norma a jogágak közötti kapcsolódási pontokon átnyúlik és összetömrülnek, ezáltal új kereteket és terminológiai formát öltve, amelyek az adott jogterület sajátosságaihoz és természetéhez igazodik, ezzel elősegítve azon a területen való speciálisabb kontextushoz igazodó alkalmazáshatóságát. Ily módon testesülnek meg például a véleménynyilvánításhoz és a jóhírnévhez kötődő alkotmányjogi normák a munkajogviszony keretein belül is.

9.2.3. Munkajogi követelmények

Az alkotmányjogi normák átvételésének köszönhetően a munkajogviszonyban is megtalálhatóak

²⁹² Török: i. m. 2022. 24. o.

²⁹³ Garbbaum, Stephen: The Horizontal „Effect” of Constitutional Rights. Michigan Law Review. 2003, 102/3, 388-389. o.

²⁹⁴ Engle, Eric: The Third Party Effect of Fundamental Rights (Drittwirkung). Hansel Law Review. 2009, 5/2, 166. o.

²⁹⁵ 8/2014. (III. 20.)

a felek alapvető magatartására vonatkozó rendelkezések. Az Mt. 6.§ (1) bekezdése szól a munkaszerződés teljesítése során az adott helyzetben elvárható magatartásról. Egy tag kereteket előre vetítő rendelkezésről van szó, amely részben objektív, részben szubjektív. Objektív, mivel egy átlagos szintet határoz meg az adott fél magatartásának mérlegelése tekintetében. Abban az értelemben pedig szubjektív, hogy ez a mérce eltérő szempontokat támaszt különböző szituációkban és élethelyzetekben.²⁹⁶ Mivel minden kérdést felvető eset, jogvita, illetve tényállás részleteiben egyedi és eltérő, ezért nehéz egy pontos, taxatív módon körül határolható zsinórmércét meghatározni az általában elvárható magatartásra irányulóan. Továbbá az elvárhatósági mérce alapján történő mérlegelés esetében jelentős szerepet játszik a munkavállaló betöltött pozíciója a munkaszervezetben, tehát inkább a szubjektív oldala nyer nagyobb teret a fent említett alapvetésnek, hiszen egy adott munkáltató akár megannyi fajta beosztást alakíthat ki a szervezeti hierarchiában, amely tovább árnyalja valamennyi munkavállaló magatartásának a súlyát.

Mindezekből levezethetőek az Mt. 8. §-ban foglalt konkrétabb magatartási kritériumok, amelyek természetesen adódnak az elvárhatósági mércéből. Ugyanis a munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt nem tanúsíthat olyan magatartást, amely veszélyeztetné a munkáltató jogos gazdasági érdekeit. Ezen rendelkezést további részlettel egészíti ki az Mt. 8.§ (2) bekezdése, amelynek értelmében a munkavállaló a munkaidőn kívül sem tanúsíthat olyan magatartást, amely közvetlenül és ténylegesen alkalmas a munkáltató jó hírnevének vagy jogos gazdasági érdekének veszélyeztetésére különös tekintettel a munkavállaló munkáltatói szervezetben betöltött helyére. Továbbá az Mt. 8. § (3) bekezdése alapján a munkavállaló a véleménynyilvánításhoz való jogát nem gyakorolhatja oly módon, amellyel a munkáltató a jó hírnevét, jogos gazdasági és szervezeti érdekeit sértené.

A fent hivatkozott három rendelkezés szorosan összefügg egymással, hiszen mindegyik a munkavállaló magatartását hivatott keretek közé szorítani. Ennek értelmében a munkavállalatól egy általában elvárható passzív magatartást követel meg a törvény. Ezeket a rendelkezéseket szemlélve megállapítható, hogy a munkavállaló magatartására – különösen a véleménynyilvánításra – vonatkozó alapjogi normákból eredő szabadságát a munkáltató jogos gazdasági és szervezeti érdeke kényszeríti szűkebb keretek közé.

Azonban a munkajogi aspektussal kapcsolatos problémának egy része tulajdonképpen abból

²⁹⁶ Kozma Anna – Lőrincz György – Pál Lajos: A munka törvénykönyvének magyarázata. (szerk.): Petrovics Zoltán, HVG Orac, 2020, 15. o.

adódik, hogy míg a munkavállaló magatartásának határait bizonyos fókig pontosabban lehatárolják a munkajogi normák, mint az alkotmányjogi alapvetések, addig a munkáltató oldalát tekintve bizonytalan és ködös a keretek meghatározása. Ugyanis nehéz konkrét sarokpontokkal meghatározni, hogy tulajdonképpen mit is értünk a munkáltató szervezeti érdeke alatt. Ugyanis a munkáltató szervezeti érdekére vonatkozóan nem találunk pontos definíciót,²⁹⁷ ezért ennek a megállapítása esetről esetre következtetve a jogalkalmazói tevékenységtől függ egyelőre.²⁹⁸ A munkavállalói véleménynyilvánításhoz kapcsolódó vitákban a bíróságnak szükségszerűen azt kell felmérni és értékelni, hogy a szóban forgó kétes megítélésű közlés valóban alkalmas-e érdeksérelem okozni a munkáltatónak, illetve az adott ügyben mi képezi a munkáltató jogos gazdasági és szervezeti érdekeit. Emellett vizsgálni kell, hogy felmerül-e az esélye a munkáltatói érdekkör csorbulásának. Hiszen a jelen kérdés tárgyát szabályozó normák alapján az érdeksérelem tényleges bekövetkezése nem feltétel, vagyis egyszerűen elegendő annak a reális lehetősége.²⁹⁹ Érdemes a kérdést más szempontból is megközelíteni és vetni egy pillantást azokra az esetekre, amelyek nem sértik a munkáltató szóban forgó érdekeit. Ennek a gondolatmenetnek az alapja a szólásszabadság hatályának kérdése, amely azt határozza meg, hogy mely közlések számítanak olyan jellegű kommunikációnak, amely a szólásszabadság körébe tartozik. Ugyanis egyes közlések nem feltétlenül vonhatóak a véleménysszabadság körébe még az alkotmányjogi szempontok alapján sem. Ennek a kérdésnek az eldöntéséhez azt kell vizsgálnunk, hogy melyek azok a közlések, amelyek releváns attribútumokkal bírnak.³⁰⁰ E körben három típus határozható meg: új ismeretek teremtése („creation of new knowledge”), egyéni autonómia („individual autonomy”), demokratikus függetlenség / önuralom („democratic self-government”). Amennyiben egy vélemény közlése esetén valamely attribútum felfedezhető, akkor az a véleménynyilvánítás szabadsága alá vonható. Tehát egy munkavállalói véleménynyilvánítás vizsgálatakor ezeknek az elemeknek a leképződését kell keresnünk annak fejében, hogy a munkavállalói közlést el tudjuk határolni egy pusztán érdeksérelem okozására irányuló vélemény megosztásától.

²⁹⁷ Lásd: Mt. 8. § kommentár (Wolters Kluwer Jogtár-kommentár).

²⁹⁸ Ferencz Jácint – Nyerges Éva: A munkavállalói véleménynyilvánítás versus munkáltatói érdek. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022 (a továbbiakban: Ferencz-Nyerges 2022), 57. o.

²⁹⁹ Ferencz – Nyerges: i. m. 2022. 58. o.

³⁰⁰ Török: i. m. 2022, 26. o.

A kérdés vizsgálatának további pontja azon szempontok meghatározása, amelyek szerint semmiképpen sem részesülhet a vélemény közlése védelemben. Az Alkotmánybíróság ehhez kapcsolódóan zsinórmérceként rögzítette határozatában, hogy nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alá azon munkavállalói közlés, amelynek egyetlen „*célja pusztán a munkáltató jó hírnevét, üzleti reputációját, kedvező piaci és kereskedelmi megítélését sértő, romboló, illetve a munkáltató képviselőjének magán-, vagy családi életével kapcsolatos bántó vagy sértő kifejezések használata.*”³⁰¹ Ezen túlmenően kiegészítő jelleggel érdemes megemlíteni az EJEB gyakorlatán nyugvó Alkotmánybíróság által is alkalmazott tesztet, amely fontos szempontokat fektet le a vitát kiváltó vélemény alapjogi védelemben való részesítésével kapcsolatban.³⁰² Ennek megfelelően az alábbi öt pontot kell figyelembe venni: a vita tárgyát képező közlés közéleti és szakmai kötődését (1), közlés ténybeli kötődését és értékítélet jellegét (2), okozott-e hátrányt vagy kedvezőtlenül hatott-e a közlés a munkáltató megítélésére (3), a véleménysszabadságával élő jóhiszeműségét (4), illetve az ennek következtében eszközölt munkáltatói intézkedés súlyát (5).³⁰³

Az áttekintett szempontok fényében egy bizonyos fókig tisztázódik a munkáltató jogos gazdasági és szervezeti érdeke a tekintetben, hogy a munkavállaló magatartása nem sértheti a munkáltató kereskedelmi és piaci megítélését, azaz az üzleti szférában való sikerességére nem vethet árnyékot a munkavállalói megnyilvánulás. Ez a megközelítés a jogos gazdasági érdek sérülésének mérlegelését könnyíti meg, viszont meg kell jegyezni, hogy a különböző piaci szegmensek és a szerte ágazó üzleti tevékenységek miatt mégsem lehet feketén-fehéren determinálni az adott munkáltató gazdasági érdekének sérülését tekintettel a piaci erőviszonyokra. Azonban valószínűsíthető, hogy egyszerűbb az ezzel kapcsolatos kérdések vizsgálata, mint a szervezeti érdekhez fűződő problémák megoldása. Véleményem szerint bizonyos szintig minimalizálható a bizonytalanság, ha a szervezeti érdeket a gazdasági érdek tükrében próbáljuk meg körül határolni. Ennek megfelelően azt a kérdést érdemes feltenni, hogy a védett gazdasági érdek elérése érdekében szervezetileg mit kell tennie a munkáltatónak? Ily módon ugyanis – álláspontom szerint – fennáll a reális esélye annak, hogy a sportszférában átláthatóbb módon meghatározható a szóban

³⁰¹ 14/2017. (VI.30.) AB határozat [33]

³⁰² Kun Attila: A munkavállaló szólásszabadságának alkotmányjogi keretei. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022, 86. o.

³⁰³ Lásd bővebben: 14/2017. (VI. 30.) AB határozat [34.].

forgó munkáltatói érdekek, amelyek pontosan a sportolói munkaviszony speciális természetéből adódik.

9.2.4. Gazdasági és szervezeti érdek a sportoló véleménynyilvánításának tükrében

A hivatásos sportolók esetében is irányadóak a munkajogi normák által támasztott követelmények, ezért a fentiekben taglalt általános magatartási klauzula e téren is releváns kérdéseket vet. Hiszen hazánkban az Stv. szerint a sportolók munkaviszonyát tekintve az Mt. rendelkezései szint úgy mérvadóak az Stv.-ben taxatív meghatározott eltérésekkel. Jelen tanulmány elején említésre került, hogy a sportolói státusz a munkáltatói érdekhez kapcsolódó kérdések köré egy harmadik réteget képez, amely meglehetősen speciális, mivel e foglalkoztatási forma a „klasszikus értelemben vett” munkajogviszonyhoz képest bizonyos aspektusokban jelentősen eltér. Ezért felvetődik a lehetősége annak, hogy a sportolók véleménynyilvánítási szabadságát, illetve a sportszervezetek formájában működő munkáltatók gazdasági és szervezeti érdekeit atipikus módon kell kezelni. Ennek az egyik fő oka a sportolók társadalomban betöltött szerepéhez, illetve a médiának való kiszolgáltatott helyzetükhöz kötődik. Ennek megfelelően először ezt a jelenséget szükséges áttekinteni az átfogóbb vizsgálat érdekében.

Ha vetünk egy pillantást a média-felületekre, akkor egyértelműen megállapítható, hogy kommunikáció egyik legfőbb eszközei váltak és régóta szerves részét képezik a mindennapjainknak, amely a technológiai fejlődés folytán egyre inkább nélkülözhetetlenebbé teszi a számunkra a napi rutint illetően. Ezt támasztják alá hazánk vonatkozásában készült felmérések is, amelyek szerint 2021 januárjában a lakosság 73,5%-a volt valamilyen közösségimédia felhasználója, amelyből következik a jól érzékelhető tendencia, hogy manapság bárkinek lehetősége van magához ragadni a figyelmet és széles körben közölheti a gondolatait, így a véleménynyilvánítás új formátumai jöttek létre, amelyeknek szintúgy megvannak a hátrányai.³⁰⁴ Hiszen a megosztott gondolatok terjedését nem feltétlenül vagyunk képesek teljes kontrol alatt tartani, ezért olyan személyekhez vagy felületekre is eljuthatnak, amelyek eredetileg nem is terjedt ki a szándékunk. Még inkább megfontolandó az tény, hogy a hírként terjedő közéleti eseményekre

³⁰⁴ Vereb Anita: Facebook-posztok és munkáltatói riposztok: A közösségi média és a véleménynyilvánítás a munka világában esetjogi megközelítésben. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC Könyv Lap- és Könyvkiadó, 2022, 36-37. p.

való reagálások, illetve ezeknek a tartalmaknak a fogyasztása alapján pár kattintással beazonosíthatóak vagyunk és személyünk azonnal összefüggésbe hozható bármilyen szervezettel vagy egy kétes megítélésű eszmeiség kör szerveződő csoporttal.³⁰⁵ Mindennek fontos szerepe van a hívatásos sportolók tekintetében, ugyanis a sportolók státuszának organikus kialakulásában jelentős szerepe van a sportteljesítménynek, amelyet hatványozott módon felerősít a média jelenség.

Ezért ezen a ponton ki kell térni a sporttevékenység társadalmi szerepére, mivel a sport legfőbb társadalmi kulturális-funkciója az identitás képzés, illetve az emocionális kötődés kialakítása valamennyi sportág tekintetében. Ennek közvetlen megnyilvánulása, ha valaki valamely sportág keretében versenyzőként részt vesz a sporteseményeken. A közvetett megjelenése ezen aspektusnak a rajongóként való fogyasztása egy adott sporteseménynek. A kulcsponthoz pedig az utóbbi tevékenység beágyazódása a médiakultúrába.³⁰⁶ Emiatt a sportról, illetve sporttevékenységről, mint sporttermékekről is beszélhetünk, amelyek kiemelt jelentőséggel bírnak a munkáltatók érdekkörét illetően. Ugyanis a sporthoz kapcsolódó reklámoknak két típusát különböztethetjük meg: maga a sportesemény reklámozása, illetve a sporttevékenység marketing jellegű felhasználása egy másik termék értékesítése céljából a média-felületeken keresztül. Az üzleti szféra felismerte az előbb említett eszközökben rejlő lehetőségeket és az utóbbi stratégia mára az egyik legnépszerűbb marketing fogássá vált még azon vállalatok számára is, amelyek gazdasági tevékenysége egyáltalán nem a sportra épül.³⁰⁷

A kiemelt jelentőségű sportesemények és egyéb ahhoz kapcsolódó termékek vonatkozásában jelennek meg a sportolók, mint kulcsponthoz. Hiszen a sportoló, mint „celeb” jelenség elválaszthatatlan részét képezi – a média és a szórakoztató ipar egyik fő produktumának számító – sporttevékenységnek, amely köré vitathatatlan jelentőséggel bíró globalizációs folyamatok is épülnek. Továbbá a sportolói „celeb” jelenség egy igen bonyolult felépítésű üzleti modellben is megmutatkozik, amely a sportoló és a különböző politikai úton érdekelt szereplő, illetve sportipari befektetők között húzódó kapcsolaton alapul. Ez a kapitalista kontextusban a teljesítmény alapú profitorientált megközelítés, amelynek a potenciális lehetőségei mellett, ugyan úgy megvannak a

³⁰⁵ Vereb Anita: i. m. 2022. 37-38. p.

³⁰⁶ Guld Ádám: Sportolók, rajongók, influencerek. Szurkolói szokások változása az online térben. Szabad piac: Gazdaság- Társadalom- és Bölcsészettudományi folyóirat, 2021/2. (a továbbiakban: Guld 2021.), 78. p.

³⁰⁷ Lee, Mynkio: Advertising. In: Encyclopedia of Sport Management, (szerk.: Pedersen, M. Paul), Edward Elgar Publishing, 2021, 12. p.

veszélyei is. Ezek a hátrányok leginkább az időről időre csökkenő teljesítőképességben rejlenek. További adalékként szolgál sportolói státuszt illetően, hogy a média és a sportoló személye kölcsönösen függ egymástól. Egyrészt a „celeb” pozíció megtartásához vagy esetleges exponálásához elengedhetetlen a sportoló számára, hogy a médiában megjelenve fenntartsa saját maga iránt is az érdeklődést. Másrészt a média különböző narratívák mentén mutatja a sportoló személyét azzal a céllal, hogy a társadalmi és kulturális tényezőket kihasználva az érzelmeire hasson a fogyasztóknak.³⁰⁸

Mindebből adódóan könnyű felismerni, hogy a hivatásos sportolók az előbb említett média-szokások, valamint üzleti stratégiák középpontjában állnak, köszönhetően a könnyű követhetőségüknek, amely folytán jelentős közösségépítő- és összetartó erővel bírnak, és e jelenség nem meglepő módon országhatárokon is túlnyúlik. Az ily módon körjük épülő médiatermékek népszerűségét – amely egyrészt a személyiségükre épül fel – a tartalom minősége és vonzereje befolyásolja.³⁰⁹ Ezért nem meglepő, hogy óriási nyomás hárul rájuk, mivel a cselekedeteiknek jelentős kihatása lehet a sporttermékek iránti keresletre, hiszen szinte folyamatosan „monitorozás” alatt állnak, azaz viselkedésük és mindenfajta egyéb más megnyilvánulások széleskörben szemmel tartható és tulajdonképpen a médiatermék egyik fő jellegzetességét maga a sportoló karaktere szolgáltatja. Tehát ebből a megközelítésből jól látható, hogy munkavállalói perspektívából ítélve a sportolókra jellemzően széleskörűbb, súlyosabb felelősség hárul a véleményük közlésének esetében, amely felveti a kérdést, hogy a magatartásuk – különösképpen a véleménynyilvánítási szabadságuk – ilyen jellegű keretek közé szorítása arányban áll-e a sportszervezetek jogos gazdasági és szervezeti érdekeivel? Ezen kérdés vizsgálata nem képezi a tanulmány tárgyát, azonban érdemes megfontolni azt az elgondolást, hogy a sportolói munkaviszonyban nem feltétlenül a szükségesség-arányossági teszttel összhangban kerülnek korlátozásra a munkavállalókat (jelen esetben a sportolókat) megillető alapjogok, amely talán a sportvilág önszabályozó jellegéből is adódhat.

Továbbá az előbbieken levezetett véleményvezér (influencer) jellegű szerephez társuló hétköznapi felelősségnek köszönhetően – amely jókora részben a munkaviszonyhoz kapcsolódik – felvetődik a kérdés, hogy milyen mértékben nyúlhat bele a sportoló személyes, privát szférájába, hogy a munkáltató akár abszurd módon a munkaidőn és munkahelyen kívül is érvényesítse jogos

³⁰⁸ Uo.

³⁰⁹ Guld: i. m. 2021, 78. o.

gazdasági és szervezeti érdekeit a sportoló magánéletének kárára. Bizonyos áthallással ugyan, de ezen tendencia alapján kijelenthetjük, hogy a hivatásos sportolók folyamatos kontroll alatt állnak még a saját otthonukban is, vagy akárhol máshol a munkaidejükön kívül. A kérdés mérlegeléséhez egy hasznos szempont lehet azon elhatárolás (már amennyiben ez egyáltalán lehetséges), miszerint a sportoló „mikor bújik a celeb munkavállaló bőrébe” és „mikor veti azt le”. Feltehetőleg pontos határvonalakkal nincs lehetőség erre a differenciálásra, a technológia terjedése meglehetősen elmosta a határokat a munkahely és a privátszféra között.³¹⁰ A sportszervezetként működő munkálatok jogos gazdasági és szervezeti érdekeinek átfogó felderítése érdekében érdemes az előző fejezetekben felvetett, a véleménynyilvánítással kapcsolatos általános alkotmányjogi és munkajogi szempontokat összevetni és elemezni a sport világában előforduló olyan – sokszor nagymértékben mediatiszt – (jog)esetekkel, amelyek a hivatásos sportolók véleménynyilvánításhoz fűződnek.

9.2.5. Esetjog – véleménynyilvánítás a sportvilágában

Az első jogeset John Rocker ügyéhez kapcsolódik, az atlantai baseball csapat dobó játékosához, akinek érzelmeiktől túlfűtött leplezetlen véleménye sokak figyelmét és ellenszenvét kivívta, amikor a „Sports Illustrated” című lapnak adott interjújában a társadalom több csoportját is érintő gondolatait osztotta meg meglehetősen nyers formában.³¹¹ Az interjú során több társadalmi csoporthoz tartozó személyt is megsértett azzal, hogy becsmérlően beszélt New York városáról és az ottani légkörről, társadalmi berendezkedésről, illetve bántó módon vélekedett a gyermeküket egyedül nevelő anyákról és a homoszexuálisokról. Az incidenst követően a baseball liga vezérigazgatója (Commissioner of Baseball) a baseball, mint sportág érdekét szem előtt tartva 73 napra felfüggesztette a játékost és 20.000\$ összegű pénzbüntetést szabott ki. Továbbá utasította Rocker-t, hogy érzékenységi tréningen (sensitivity training) vegyen részt. Rocker szakszervezeti érdekképviselő útján vitatta a büntetés jogalapját és arányosságát. A Baseball Játékosok Fő Liga Szervezete (Major League Baseball Association) panaszt terjesztett be, amelyben kifogásolta, hogy a szankció kiszabása „just cause” nélkül történt. A liga elnökének döntését felülvizsgáló

³¹⁰ Lásd részletesen Rácz Ildikó: Right to disconnect: Jog a kikapcsol(ód)áshoz. Pro Futuro, 2018/4.

³¹¹ Pearlman, Jeff: At Full Blast, Sports Illustrated, 1990, <https://sports.jrank.org/pages/4014/Rocker-John-At-FullBlast.html> (2026.04.25.).

választottbíró álláspontja szerint a szankció túlzott mértékű volt és leszállította a felfüggesztés időtartamát. Továbbá megállapította a Fő Liga Egyezménye alapján, hogy a liga elnöke hasonló esetekben maximum 250\$ összegig terjedő pénzbüntetés kiszabására jogosult, azonban az érzékenységi tréningre való kötelezést helyben hagyta.

Az esettel kapcsolatban több releváns kérdés is felmerült, mint például, hogy milyen magatartás lenne a megfelelő, amely összhangban állna az alapvető normákkal, illetve hogy a vitatott viselkedési forma valóban a munkáltató ellen irányult-e, illetve sértette-e a jóhírnevét ez az incidens. Továbbá annak kérdése, hogy milyen jellegű és mértékű szankció lenne a megfelelő.³¹² Az ügy megítélése tekintetében fontos szempontként merült fel, hogy John Rocker semmilyen módon (direkt vagy indirekt) nem degradálta a munkáltatóját, továbbá nem kritizálta a csapat működését, felépítését, illetve nem kérdőjelezte meg a felettes pozícióban lévő munkavállalók kompetenciáját. A leginkább bizonytalan faktor az volt, miszerint a liga elnökének kiterjedt-e a felügyeleti és szabályozó jogköre a játékos pályán (munkahelyén) kívüli magatartására. Ezért az eljáró választottbíró az ügy megítélésében ragaszkodott a munkavállaló magatartása és a munkáltató gazdasági érdekének sérülése közötti tisztán és világosan felismerhető ok-okozati összefüggés vizsgálatához, mint zsinórmércéhez. A mérlegelés lényege a munkáltató szervezeti érdekéhez mérten a releváns magatartási tényezőkre és a játékost megillető alapjogokra irányult, illetve bizonyítani kellett minimális módon a bekövetkezett kár mértékét. Ennek fényében hozta a választottbíró a korábban említett döntést, mivel a liga elnöke által kiszabott szankciók, akkor lettek volna kellően megalapozottak, ha a baseball liga objektív módon bizonyítani tudta volna a jegyeladások visszaesését az adott szezonra. További figyelembe veendő szempont, hogy a szóban forgó véleménynyilvánítás egy olyan munkavállalótól származik, akinek a feladatai közé tartozik a folyamatos interjúadás a különböző lapoknak. Tehát ilyen mértékű exponált média környezetben méltányolható egy-egy félre sikerült nyilatkozat.³¹³

A következő jogeset alapját képező vitát Neymar Jr. megnyilvánulása váltotta ki miután csapata, PSG elvesztette az egyik bajnoki mérkőzést.³¹⁴ Külön érdekessége az ügynek, hogy Neymar a meccsen sérülés miatt nem játszhatott, ezért nézőként, a csapat tagok és a többi szakember számára fenntartott szektorból kísérté figyelemmel a játékot. A meccs túlnyomó részében vezetett a PSG,

³¹² Kurlantzick, Lewis: John Rocker and Employee Discipline for Speech. The Labor Lawyer, 2001. 16./3. 440.o.

³¹³ Kurlantzick, Lewis 2001. 441-442.o.

³¹⁴ Lásd: CAS 2019/A/6367 Paris Saint-Germain & Neymar Da Silva Santos Junior v. Union des Associations Européennes de Football (UEFA).

majd az ellenfél csapat megfordította az állást az összecsapás vége felé közeledve. Ez meglehetősen erős érzelmeket váltott ki a sportolóból, amelyeknek hangot is adott az Instagram oldalán a meccset követően. A közösségi-média felületén éles kritikával illette a játékvezetőket, amely megnyilvánulással kapcsolatban már azonnal kérdésekkel árasztották el a PSG edzőjét a meccset követő sajtótájékoztatón. Az incidens fényében az UEFA Etikai és Fegyelmi Bizottsága három meccsre kiterjedően felfüggesztette a játékost a Fegyelmi Felelősségi szabályok („Disciplinary Regulations”) értelmében, amelynek az általános magatartási követelményekre vonatkozó rendelkezéseiben foglaltak szerint, három meccsre szóló felfüggesztés szabható ki azon játékos számára, aki a játékvezetőket bármilyen módon sértegeti, vagy bántalmazza.

Az ügyben eljáró választott bíró a három meccsre irányuló eltiltást kettőre szállította le, azonban a jogesetnek a legfontosabb mozzanata az, amiért az eltiltást egyebekben helyben hagyta. Ugyanis fontos mérlegelési szempontként merült fel, hogy a sportoló bármilyen módon kifogásolható magatartása sokkal komolyabb következményekkel jár, mivel cselekedeteire nagyobb mértékű figyelem irányul mind a szurkolók, mind a média részéről. Hiszen a sportesemény egyik fő mozzanata maga a sportoló cselekménye, illetve teljesítménye. Emiatt jelentősebb károkat is képes okozni a magatartásával az adott szervezetnek. Illetve fontos kiemelni, hogy a CAS indokolásában kitért arra is, hogy a „mérkőzés” kifejezést nem lehet szűken értelmezni, ugyanis a fogalmi keretekbe beletartozik a játéktér körülöttei környezet, azaz ebben az esetben a stadion egésze.³¹⁵ Továbbá a mérkőzés ideje nem pusztán csak a játék időre korlátozódik, hanem beleszámít a meccset megelőző és követő időperiódus is bizonyos mértékig. Például a mérkőzések után tartott sajtótájékoztatókat abszolút a meccs elválaszthatatlan részének kell tekinteni. Továbbá az a játékos, aki sérülés vagy egyéb okból kifolyólag nem vesz részt a játékban, de mégis megjelenik a meccsen oly módon, hogy az a csapattal való kapcsolatát, illetve a szervezeti pozícióját tükrözi, akkor ugyan úgy vonatkoznak rá is a játékosokra irányadó általános magatartási követelmények. Mind erre figyelemmel kell lenni függetlenül attól, hogy nem fejt ki sporttevékenységet, azaz nem végez munkát

9.2.6. Részkövetkeztetések

³¹⁵ CAS 2019/A/6367 [2], [3].

A fenti fejezetekben foglalt rövid áttekintés alapján levonható az a következtetés, miszerint a sportszervezetként működő munkáltatók érdekköre – különösen azoknak, amelyek üzleti tevékenysége kifejezetten a sportra koncentrálódik – szervesen a sporteseményekre összpontosul. Ahhoz, hogy ezt az üzleti tevékenységet sikeresen folytassa a munkáltató elengedhetetlen a szervezeti érdek sértetlensége. Mindez úgy valósulhat meg, ha a kialakított belső szervezeti struktúrába tagozódó munkavállalók magatartása összhangban áll a vállalat tevékenységét övező értékekkel és elvárásokkal, azaz a sportolók magatartása nem vethet fel kételyeket, illetve a fogyasztókat nem készítheti arra, hogy megkérdőjelezzék a sportesemények, sportolók vagy egyéb sporttermék iránti rajongásukat.

Ugyanis a sportszféra sajátosan komplex üzleti modelljének nélkülözhetetlen alkotó elemét képezi a sportoló mind a munkáltató szervezetén belül, mind azon kívül. Ennek fényében talán elmondható az, hogy a klasszikus munkaviszonyhoz képest a sportszférában a sportolók munkaviszonyát tekintve bizonyos mértékig több iránymutatás szolgál arra, hogy a sportszervezetként működő munkáltatók szervezeti érdekeit körül határoljuk az általános magatartási követelmények tükrében. Ily módon a sportszervezet jogos gazdasági érdeke inkább egy materiálisabb módon meghatározható tényező, míg a szervezeti érdek egy absztraktabb elem, amely a sportoló kulturális és státusz szintű megjelenésére épül. Tulajdonképpen a sportoló pályán és azon kívüli jelenléte, valamint a teljesítménye alkotja azt a hidat, amely a sportvilág és ráépülő üzleti szférát összeköti. Ugyanis a sportolótól függ a sikeres marketing, amely hatékonyá teszi az értékesítést és az üzleti növekedést. Ezek mind a munkáltató sportszervezet jogos gazdasági érdekéhez tartozik, azonban annak sikeres érvényesítéséhez arra van szükség, hogy a komplex kapcsolatokat a sportoló összekösse. Ehhez elengedhetetlen a belső szervezeti érdek sérthetlensége, hiszen ennek a középpontjában is a sportoló áll.

Amennyiben a sportoló személye körül kételyek merülnek fel bármilyen vitát kiváltó cselekménye folytán, akkor azzal párhuzamosan megkérdőjeleződik a fogyasztókban a sportoló iránti rajongás,³¹⁶ amely a hozzá kötődő sporttermék szavatosságával szemben is aggályok merülnek fel a fogyasztók felől függetlenül a termék valódi materiális minőségétől. Tehát a sportoló az immateriális eszmei értéket szolgáltatja, ezért, ha röviden pusztán kísérleti jelleggel meg kell határozni a sportszervezetként működő munkáltatók mind jogos gazdasági, mind jogos szervezeti

³¹⁶ Lásd bővebben Bradish, L. Cheri: Fan avidity. In: Pedersen, M. Paul (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021, 190. p.

érdekét, akkor álláspontom szerint ebbe a tárgykörbe tartozó jogviták vonatkozásában a kétségeket támasztó munkavállalói véleménynyilvánítás és az előbb említett munkáltatói érdekek összeütközése esetén a sportoló személye a kulcs aspektus. Ezáltal a klasszikus munkajogi környezethez képest a sportolói munkaviszony tekintetében bizonyos fokig megkönnyíthetjük a jogvita által keletkező terminológiai akadályok áthidalását.

10. A Sport Választottbíróági igényérvényesítés

Jelen fejezet az uniós jog szemszögéből vizsgálja a sportolók hatékony jogorvoslathoz való hozzáférését a CAS előtt, amely a sportszféra önszabályozásának és a Lex Sportiva mint speciális normáknak az őrzője és érvényesítője az ítélkezési gyakorlata útján. Szükséges különös figyelmet fordítani a kötelező választottbíráskodás problémakörére, a sportolók esetében felmerülő kényszerített önkéntes alávetésnek, valamint az alapvető jogok EJEE és az uniós jog szerinti védelmének. Az EUB közelmúltbeli ítélkezési gyakorlatának elemzése alapján arra következtetésre juthatunk, hogy bár a CAS esetében valószínűtlen egy „Achmea-pillanat” bekövetkezése, a sportolók jogainak garanciális védelme érdekében az uniós jog megköveteli a sportválasztottbíróági ítéletek tagállami bíróságok általi érdemi felülvizsgálatát. Tehát a sportszféra önszabályozása nem veszi el a legitimitását és a saját normarendszerének az érvényesítésének eszközét. Azonban lehetősége nyílik a sportolóknak a Lex Sportiva dogmatikáját ütköztetni az állami jogrendszerek doktrínáival, amely ezáltal a felek – leginkább a sportolók – akaratára bízva a tagállami és uniós jog általi norma értelmezést. Mindez közvetett módon kiszélesíti a sportszférában eddig megszokott korlátozott szerződési szabadságot és ezáltal az önszabályozás jogérvényesítésre irányuló aspektusát.

10.1. A sportválasztottbíráskodás igénybevétele mint az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés

A sportválasztottbíráskodási ügyekben a leggyakrabban felmerülő probléma a választottbíráskodásnak való tényleges önkéntes alávetés kérdése tekintettel arra, hogy az érintett feleknek a választottbíróági megállapodást egy olyan szerződési csomag részeként kell aláírniuk, amely a versenyeken való részvételük előfeltételét képezi. A hagyományos kereskedelmi választottbíráskodás esetében a felek szabadon határoznak úgy, hogy jogvitáikat a rendes bírósági

úton kívül rendezik, mérlegelve és felvállalva a választottbíráskodás előnyeit és hátrányait a peres eljárással vagy más vitarendezési mechanizmusokkal szemben. A sportvontakozású szerződések felei közötti aszimmetrikus erőviszonyok azonban teret engednek az erőfölényben lévő szervezetek „take it or leave it” jellegű fellépésének, mivel olyan sportági szabályzatokat alkotnak, amelyek a gyakorlatban – korábbiakban több ízben is elemzett önszabályozás útján – kizárnak minden más lehetőséget. Ennek következtében a vagy alávetik magukat a választottbíráskodásnak annak érdekében, hogy az adott sportszervezetek tagjaivá válhassanak, vagy pedig elesnek a sporttevékenységük gyakorlásának lehetőségétől.³¹⁷

Az EJEK ismételtén foglalkozott ezzel a kérdéskörrel olyan ügyekben, mint például a Mutu és Pechstein, valamint újabban a dél-afrikai középtávfutó, Caster Semenya méröldkőnek számító ügyében. A Bíróság megállapította, hogy a kötelező választottbíráskodás megsértette az EJEK 6. cikkében biztosított tisztességes eljárásához való jogot.³¹⁸ Az EJEK álláspontja szerint a sportági irányításáért felelős szövetségek aránytalanul kiterjedt jogosítványai „szabályalkotási hatáskörhöz hasonlítanak, különösen annak fényében, hogy ők határozzák meg, ki és milyen feltételek mellett versenyezhet”.³¹⁹ A Bíróság továbbá rámutatott, hogy a sportszervezetek „olyan helyzetben vannak, hogy a sportolókkal fennálló jogviszonyukban ők diktálhatják a feltételeket, mivel ők szabályozzák a nemzetközi sportversenyeket, képesek előírni a CAS kötelező és kizárólagos joghatóságát az e szabályzatokkal kapcsolatos jogviták elbírálására, továbbá strukturális kontrollt gyakorolnak a nemzetközi választottbíráskodási rendszer felett.”³²⁰

A Semenya-ügyben hozott ítéletében a Nagykamara rögzíti, hogy azokban az esetekben, amikor a választottbíráskodás kizárólagos és kötelező, a jogvita pedig alapvető jogokat érint, a sportolóknak részesülniük kell az EJEK 6. cikkében biztosított garanciákból.³²¹ Ennek megfelelően az EJEK kifogásolta azt a tényt, hogy a Svájci Szövetségi Bíróság nem vetette különösen szigorú vizsgálat alá a kérelmező által vitatott CAS ítéletet.³²² Az ítélet ugyanakkor nem ad részletes útmutatást arra vonatkozóan, hogy mit is foglal magában egy ilyen szigorú vizsgálat. Ezen a ponton ki kell emelni

³¹⁷ Sárközy Tamás: i.m. 2001, p. 165.

³¹⁸ Az ügy jelentőségét a transznacionális sportjog és a sportirányítás szempontjából nem lehet eléggé hangsúlyozni, lásd: Duval, Antonio: The finish line of Caster Semenya’s judicial marathon: a wake-up call for the Swiss Federal Supreme Court and the Court of Arbitration for Sport. *Verfassungsblog*, 2025/7/11, s. p. <https://verfassungsblog.de/caster-semenya-ecthr/>, DOI: 10.59704/10b996f0cb75f482.

³¹⁹ ECtHR Judgment of 11.7.2023 in *Semenya v. Switzerland* - 10934/21, [20.]

³²⁰ Uo. [204.]

³²¹ Uo. [205-206.]

³²² Uo. [209.]

azt is, hogy az EJEB nem magát a CAS által lefolytatott eljárást, hanem a szövetségi bíróság által elvégzett felülvizsgálat hatékonyságát találta aggályosnak. A CAS előtti választottbíráskodás néhány strukturális anomáliájának rövid említésén túl az EJEB valójában nem határozott az eljárások jogszerűségéről. Úgy tűnik, hogy az EJEB visszaadta a stafétát a nemzeti bíróságoknak abban a tekintetben, hogy tompítsák egy megkérdőjelezhető függetlenségű nemzetközi vitarendezési fórum kötelező és kizárólagos joghatóságának az aspektusait. A szakirodalom régóta hangsúlyozza, hogy a CAS-nak súlyos strukturális hiányosságokat kell orvosolnia, különösen a függetlenség hiányát.³²³ Annak ellenére, hogy a Svájci Szövetségi Bíróság 2003-ban, az A és B kontra NOB ügyben megerősítette a CAS függetlenségét, Blackshaw rámutatott elemzésében, hogy továbbra is merülnek fel aggályok azzal kapcsolatban, vajon a CAS szervezetének reformjai kellő függetlenséget biztosítottak-e más befolyásos nemzetközi sportszervezetektől.³²⁴

A CAS strukturális problémáival kapcsolatos aggályokra az EJEB előtti *Semenya*-eljárás során Šimáčková bíró is kitért egyetértő különvéleményében. Álláspontja rávilágít arra, hogy a sportszervezetek strukturálisan meghatározó szerepet töltenek be a CAS rendszerében, ami a vitarendezési eljárás során egyértelmű előnyhöz juttatja őket.³²⁵ Mindez a Nemzetközi Sportválasztottbírói Tanács (ICAS) tagsága összetételének, illetve kialakítási módjának a következménye, mivel a tagok többségét a sportirányításért felelős testületek delegálják, míg a fennmaradó tagokat a korábban kinevezett többség választja ki.³²⁶

Továbbá bizonyos választottbírák eljárásba vonása – a személytől és a jogvita természetétől függően – szintén aggályokat vethet fel. Ez a probléma a kettős kötődésből fakadó lehetséges összeférhetetlenségből ered, ami vitathatóvá teszi egyes választottbírák közreműködésének pártatlanságát.³²⁷ Az A és B kontra NOB,³²⁸ valamint az X és Y ügyekben³²⁹ a központi kérdés a

³²³ Duval, Antonio: The Court of Arbitration for Sport after Pechstein: reform or revolution? Asser International Sports Law Blog, 2015/11/17., <https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/the-court-of-arbitration-for-sport-after-pechstein-reform-or-revolution> (2026.04.26.).

³²⁴ Blackshaw, Ian: CAS 92/A/63 Gundel v FEI. In: Anderson, Jack (szerk.): Leading cases in sports law. ASSER International Sports Law Series, The Hague, T.M.C. Asser Press, 2013, p. 69. p.

³²⁵ Lásd Šimáčková bíró véleményét a Semenya v. Svájc ügyben, [21-22.], további észrevételekért lásd még Duval, Antonio: i.m. s. p.

³²⁶ Duval, Antonio: i.m. 2015, s. p.

³²⁷ Downie a választottbírók pártatlanságával kapcsolatos kritikus szempontokra hívta fel a figyelmet azáltal, hogy alaposan megvizsgálta a választottbírók hovatartozásával kapcsolatos mérőölkönek számító ügyeket. A részleteket lásd Downie, Rachelle: Improving the performance of sport's ultimate umpire: reforming the governance of the Court of Arbitration for Sport. Melbourne Journal of International Law, 2011/62., 323-327. p.

³²⁸ A & B v IOC, 129 III BGE 445.

³²⁹ X & Y, 4A_506/2007. Az ügyet a Svájci Szövetségi Bíróság elsőfokú civilisztikai tanácsa tárgyalta.

CAS függetlenségét és pártatlanságát érintette azokban az esetekben, amikor a NOB félként vett részt a választottbíróági eljárásban. A svájci függetlenségi zsinórmértéket alkalmazva a Bíróság azt vizsgálta, hogy a CAS megőrizte-e függetlenségét a NOB-tól. A kérelmezők azzal érveltek, hogy az a tény, miszerint a NOB biztosítja a CAS választottbíráinak tiszteletdíját, valamint fedezi utazási és szállásköltségeiket, veszélyezteti a választottbírák pártatlan és független működését. Továbbá a kérelmezők álláspontja szerint a CAS függetlenségét aláasta a zárt választottbírói listára való hagyatkozása, valamint az, hogy a CAS Kódex nem tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek kizárták volna, hogy a választottbírák más ügyekben jogi képviselőként járjanak el. A függetlenség e feltételezett hiányára szolgáltatott kirívó példát az X és Y ügy, amelyben a NOB jogi képviselője és az eljáró tanács egyik választottbírája ugyanazon eseti CAS tanács tagjai voltak az olimpiai játékok során felmerült jogvita rendezésekor. A Svájci Szövetségi Bíróság elutasította a kérelmezők érvelését, rögzítve, hogy a választottbírák függetlenségének megkérdőjelezéséhez további körülmények fennállása lenne szükséges. A vitatott ítéletet követően a CAS Kódex S18. cikkét úgy módosították, hogy a CAS választottbírái és közvetítői nem járhatnak el fél képviselőjeként a CAS előtt. Ez a módosítás azokat a problémákat volt hivatott orvosolni, amelyek abban az időben a CAS függetlenségével kapcsolatban merültek fel.³³⁰

Előzetes következtetésként ki kell emelni, hogy a CAS eljárásai esetében az EJEE 6. cikke szerinti, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása nem feltétlenül magának a CAS-nak a felelőssége, hanem a felülvizsgáló bíróságé, azaz a Svájci Szövetségi Bíróságé. Következésképpen, amennyiben a felülvizsgáló bíróság szigorúbb mércét alkalmaz a CAS ítéletek felülvizsgálata során, úgy a kötelező és kizárólagos joghatóság hátrányos hatásai – akár a függetlenség hiányából fakadó aggályok is – olyan módon tompíthatóak, amely összhangban áll az EJEE emberi jogi garanciarendszerével. Az EUB ennél egy lépéssel továbbment és saját felülvizsgálati mércéjét alkalmazta.

10.2. Az Európai Unió Bírósága és a sportválasztottbíráskodás

Az EUB következetesen kimondta, hogy az uniós jog – így különösen az alapvető jogok és a versenyjog – a közjogi jogviszonyokon túl is alkalmazandó. Továbbá kiterjed az olyan magánjogi szabályozási keretrendszerre is, mint amelyek a hivatásos sportot és a választottbíráskodást

³³⁰ Downie, Rachel: i.m. 2011, 325. p.

szabályozzák. A korábban említett olyan ügyekben, mint a Walrave és Koch, a Bosman, valamint a Meca-Medina,³³¹ az EUB megállapította, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmára, a versenyre és a szabad mozgásra vonatkozó uniós szabályok a magánjogi szervezetek szabályzataira is alkalmazandók, amennyiben azok jövedelemszerző gazdasági tevékenységet érintenek.³³² Ezek a korai ítéletek a nem állami szereplőkre – köztük a sportirányításban és a választottbíráskodásban érintett szereplőkre – is kiterjesztették az uniós jogi követelményeket.

A Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség (ISU) kontra Bizottság ügyben³³³ 2023-ban hozott ítéletében az EUB tovább árnyalta az uniós jog és a sportválasztottbíráskodás kapcsolódási pontjait. A Bíróság kimondta, hogy a magánjogi felek – mint például a sportszövetségek – által előírt választottbíráskodási mechanizmusok nem áthatják alá az uniós jog szerinti hatékony bírói felülvizsgálatot, különösen akkor, ha ezek a szervezetek gazdasági tevékenységet is folytatnak, és a versenyt befolyásoló szabályokat érvényesítenek. A Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség – a legtöbb más sportirányítást ellátó szövetséghez – kizárólagos joghatóságot biztosít a CAS számára, továbbá a végső felülvizsgálatot pedig a Svájci Szövetségi Bíróság gyakorolja. Ez uniós jogi szempontból azért aggályos, mert hiányzik az uniós tagállami bíróságok általi hatékony bírói kontroll, pedig az EUMSZ 267. cikke értelmében kizárólag e fórumok jogosultak előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel az EUB-hez fordulni. Az adott ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a szövetség választottbíráskodási szabályzata megerősítette a szövetség versenyellenes jogosítványait.³³⁴ A tagállami bíróságok általi felülvizsgálat hiánya ezáltal védelmet nyújthat bizonyos versenyellenes magatartások számára, kivonva azokat az uniós jogi mércék szerinti ellenőrzés alól. Az ISU-ügyben az EUB következetesen alkalmazta a választottbírási ítéletekre vonatkozó felülvizsgálati³³⁵ követelményrendszerét az uniós közrendnek és különösen az uniós versenyjogi normáknak való megfelelés tekintetében.³³⁶

A hatékony bírói jogvédelem, az uniós jog elsőbbsége, valamint az EUB-hez való fordulás joga –

³³¹ Meca-Medina and Majcen v Commission, (C-519/04).

³³² Coccia, Massimo: Applicable law in CAS proceedings: what to do with EU law?. In: Bernasconi, Michele - Rigozzi, Antonio (szerk.): Sports governance, football disputes, doping and CAS arbitration. Berne, Editions Weblaw, 2009, 70. p.; továbbá Duval, Antonio: The Court of Arbitration for Sport and EU law: chronicle of an encounter. Maastricht Journal of European and Comparative Law, 2015/2., 242-245. p.

³³³ International Skating Union v Commission, (C-124/21).

³³⁴ Uo. [221.].

³³⁵ Lásd bővebben Boóc Ádám: Észrevételek a Lausanne-i Sport Választottbíráóság (CAS) által meghozott választottbírási ítéletek érvénytelenítéséhez. Sportjog 2020/2., 22-25. p.; Boóc Ádám: A választottbírákkal szembeni felelősségre vonás esetén alkalmazandó jog kérdései. Jogtudományi Közlöny. 2025/11., 465-475. p.

³³⁶ Uo. [223.]

különösen, ha a választottbíráskodási struktúrák gazdaságilag releváns magánjogi szabályozásokba ágyazódnak – ismét előtérbe került. A Svájci Szövetségi Bíróság nem jogosult vizsgálni, hogy a CAS ítéletei megfelelnek-e az uniós versenyszabályoknak, és előzetes döntéshozatal iránti kérelmet sem terjeszthet elő az EUB-hez. Az ISU ügyben hozott ítéletben az EUB a hatékony bírói jogvédelem mércéjét a CAS kötelező és kizárólagos joghatóságának fényében vizsgálta, megerősítve a Nordsee és az Eco Swiss ügyekben lefektetett zsinórmértéket. A Bíróság azonban nem idézett elő egy újabb „Achmea-pillanatot” a CAS számára.

10.3. Részkövetkeztetések

Az Achmea ítéletet megelőzően a CAS és az uniós jog viszonyának vizsgálata nagyrészt a korabeli joggyakorlatra, vagyis a versenyjogi kérdéseket érintő kereskedelmi választottbíráskodásra összpontosított.³³⁷ A versenyjog a választottbírói ítéletek közrendi felülvizsgálatának elsődleges hivatkozási alapjává – tulajdonképpen kapujává – vált, mivel a választottbíráskodás alkalmas lehet e szabályok megkerülésére, amint arra az ISU-ügy is rávilágított. Ennek megfelelően a legfontosabb követelmény az, hogy bizonyos szabályok alkalmazása – az EUMSZ 267. cikkére figyelemmel – a tagállami bíróságok felülvizsgálata alá tartozzon. Ez a megközelítés a sportválasztottbíráskodást dogmatikailag közelebb helyezi a kereskedelmi választottbíráskodáshoz.

A beruházásvédelmi választottbíráskodás esetében a vita a tagállami bíróságok általi felülvizsgálat terjedelméről áttevődött arra a kérdésre, hogy ténylegesen ki döntött egy adott jogvita e bíróságok hatásköréből történő elvonásáról. Ebből a szempontból sokkal inkább a lojális együttműködés és a kölcsönös bizalom elvének tagállamok általi tiszteletben tartása vetett fel aggályokat, mintsem a beruházásvédelmi választottbírói ítéletek pusztá felülvizsgálhatósága.³³⁸ Erre a mércére már a korai Nordsee ítélet is utalt, amelyben az EUB megállapította, hogy a közhatalmi szervek nem vesznek részt a választottbíráskodás igénybevételére vonatkozó döntésben, és nem is hivatottak automatikusan beavatkozni a választottbíró előtti eljárásba.³³⁹ Ebből a szempontból a sportválasztottbíráskodás valóban közelebb áll a kereskedelmi választottbíráskodáshoz. Ebből

³³⁷ Lásd Duval, Antonio: i.m. 2015.

³³⁸ Ezt a szempontot Capeta főtanácsnok is kiemelte a Seraing ügyben hozott véleményében. Lásd Royal Football Club Seraing, (C-600/23), [85-87.].

³³⁹ Nordsee, (C-102/81), [12.].

következően az Eco Swiss ügyben kimunkált mércét a sportválasztottbíráskodásra is alkalmazni kell. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a sportválasztottbíráskodással kapcsolatban legalább egy kettős kérdéskört kell megvizsgálni: az ítéletek felülvizsgálhatóságát, valamint a felülvizsgálat mércéjét vagy terjedelmét.

Meg kell jegyezni továbbá, hogy a Nordsee ítéletre való hivatkozás a sportválasztottbíráskodás tekintetében problémássá válhat, mivel ez az ítélet azt is rögzítette, hogy a felek sem jogilag, sem ténylegesen nem voltak kötelesek jogvitáikat választottbíróság elé utalni.³⁴⁰ A CAS előtti választottbíráskodás esetében fennálló kikényszerített alávetés ténye ezáltal egy eltérő érvelés alkalmazását tenné szükségessé. Ennek ellenére az Achmea-pillanat egy újabb keletű ügyben sem következett be.

Az RFC Seraing ügyben³⁴¹ hozott újabb keletű ítélet ismét a sportválasztottbíróági ítéletek felülvizsgálhatóságának, valamint a felülvizsgálat terjedelmének kérdéskörét járta körbe. Nem önmagában a CAS előtti választottbíráskodás minősült aggályosnak, hanem az a mód, ahogyan a belga bíróságok az uniós közrendbe tartozó szabályok és előírások alkalmazásának vizsgálatára vonatkozó kötelezettségüknek eleget tettek. Megállapítható tehát, hogy bár mind az EJEB, mind az EUB elismeri a CAS kötelező és kizárólagos joghatóságával kapcsolatos problémákat, a megoldást mindkét fórum a CAS ítéletek bíróságok általi szigorúbb felülvizsgálatában látja. Természetesen az EUB következetesen megkövetelte, hogy ezt a felülvizsgálatot az uniós tagállamok bíróságai végezzék el, az EUMSZ 267. cikke szerinti előzetes döntéshozatali eljárás szabályaival összhangban. Az önszabályozásnak mint a sportszféra és a sportszervezetek működésének alapkövének kontrollját az Unió ezáltal nemzeti szintre helyezi, amely a sportigazgatás szempontjából egy paradox helyzetet teremt. Ugyanis az államok – mint ahogy azt korábbi fejezetekben kifejtettem – alapvetően kevésbé terjeszkednek túl a közigazgatási jellegű jogalkotással, hiszen e körben a jogalkotói tevékenységük csupán másodlagos. Tehát megfigyelhető az Unió részéről egy kontroll visszavételre irányuló törekvés az elemzett ítéletek alapján, azonban rendkívül óatosan kivitelezte ezt a szándékát, ügyelve az önszabályozásra, mivel annak egy-egy aspektusát kritizálta és ítélte az uniós joggal összeférhetetlennek a sportági szabályzatok fényében.

³⁴⁰ Uo. [11.]

³⁴¹ Royal Football Club Seraing, (C-600/23).

11. Eredmények

A disszertáció által érintett kérdések vizsgálatát indokolta a sportolók karrierjében betöltött szerepük. Minden témakör a sportolói jogviszony életciklusának egy-egy részéhez kapcsolódik, tehát az elemzett kérdések a hivatásos sporttevékenység folyamatát követi piaci és jogi szempontból. A történeti kutatás eredményei felvázolják a társadalmi mozzanatok egymásból eredeztethető folyamatát, amely a sportszféra egyedülálló természetét kölcsönzi.

A történeti áttekintés egyértelműen bizonyítja, hogy a sportjogi szabályozás fejlődésének meghatározó mozgatórugója az állam passzív jogalkotói magatartása volt a civil szerveződés időszakától kezdve egészen a rendszerváltás utáni időszakig. Ez a magatartás teret engedett – és egyben kényszerítette ki – a sportszervezetek széles körű önszabályozását, amely azóta is a Lex Sportiva egyik alappillére. A szocialista centralizáció időszakában ez az autonómia átmenetileg háttérbe szorult ugyan, azonban a piacgazdaságra való átállás során ismét megerősödött, és a 1996-os, 2000-es, majd a hatályos 2004-es sporttörvények is csak részben korlátozták azt, inkább kereteket kívántak biztosítani a piaci működéshez. A disszertáció eredménye tehát az, hogy az önszabályozás nem csupán történelmi véletlen, hanem a sport társadalmi-kulturális funkcióiból fakadó strukturális szükségszerűség.

A sportszféra, különösen a nemzetközi szövetségek – és által a nemzeti szövetségek is – sportszakmai alapon kihasználják a sporttevékenységhez – mint magánjogi jogi jogviszonyhoz - kapcsolódó vitás területek rendezését a klasszikus magánjogi dogmatika keretrendszeréből. Mindezzel megteremtve a jogtudomány – szűkebb értelemben a sportjogi diszciplínák által – hangsúlyozott speciális szabályozási környezetét a sportnak. A civil szervezetek által alkotott szabályzatok a sportszakmai kérdések rendezését és a sportágak belső igazgatását hivatottak szolgálni. Tehát a sport területén irányadó normák nem teremthetnek egy a jogrendszerektől és a klasszikus dogmatikától teljesen különálló normarendszert, még a sportolók önkéntes alávetésük ellenére sem, azonban jelentős hangsúlyt kell fektetni arra a tényre is, miszerint az alávetéssel egy tulajdonképpeni társadalmi szerződés jön létre a sportvilágon belül.

Mindez arra enged következtetni, hogy önmagában, tisztán saját dogmatikával és jogszabályi rendelkezésekből álló sportjogi norma – amely az állam által alkotott normatív jellegű szabályozásnak minősülhetne – részben létezhet a jelenlegi szakmai fejlemények alapján. Ez azt eredményezi, hogy a sporttevékenységgel kapcsolatban felmerülő valamennyi kérdésben –

amelyek jogi tényeket hordoznak magukban – alkalmazni kell a klasszikus magánjogi dogmatikát is mint a speciális sportnormarendszer egyik forrását. Mindez kötelezettséget teremt a tudományos közösség, a jogalkalmazók és a sportigazgatás szereplői számára, hogy munkájukat szintetizálják oly módon, hogy egyértelműsítsék a lex sportiva és az állami szabályozás metszéspontja által érintett kérdéseket, amelyek területén megfelelő mértékű precedens áll rendelkezésre. Mindez azt a célt szolgálná, hogy ne csak az egyes kiemelkedő horderejű vagy média figyelmet generáló ügyben nyíljon lehetőség a lex sportiva és a klasszikus dogmatika megfelelő egyensúlyán alapuló jogalkalmazásra. Ez a folyamat a dogmatikai aspektusok sport jellegű, kvázi szakmai kodifikálásának teremtene alapot.

A sportjogviszony alanyainak státusza kapcsán a disszertáció rámutat a sportszervezetek kettős közjogi-magánjogi jellegére, valamint a hivatásos sportolók speciális jogviszonyára. Az európai modell és az angliai sportirányítás összehasonlító elemzése alátámasztja, hogy a sportolói jogviszony minősítésekor a munkajogi dogmatikát kétséget kizáróan figyelembe kell venni, azonban a sport sajátos jellegéből fakadó értelmezési réteggel egészül ki. Az elsődleges (alá-fölé rendeltség, személyes munkavégzés, rendelkezésre állás) és másodlagos minősítő jegyek (irányítás, munkaidő, díjazás stb.) értékelése során az látható, hogy a hivatásos sportolói szerződés bár alapvetően munkaszerződés jegyeit is magában hordozza, de a szerződéstípusok határvonalának eltolódása a sport gazdasági jellegéből, illetve az üzleti gyakorlatból adódóan indokolt és szükséges rugalmasságot igényel.

A sportjogviszony létrejöttének – különösen az igazolás és átigazolás – dogmatikája terén a 2000-es és 2004-es sporttörvények közötti fejlődés, valamint a FIFA speciális szabályainak elemzése kimutatja, hogy a játékjog mint sui generis jogintézmény a magánjogi átruházás és a munkajogi (játékos alkalmazásához való jog) elemek sajátos keverékét testesíti meg. Az átigazolási piac tényezői, a szerződési klauzulák és a Diarra-ügyben az Európai Unió Bírósága által hozott döntés egyértelműen jelzik, hogy az uniós jog – különösen a szabad mozgás és versenyjog – hatékony korlátot szab a túlzottan restriktív sportszabályoknak anélkül, hogy a sport autonómiáját teljesen felszámolná.

A szerződési szabadság vizsgálata megerősíti, hogy az önszabályozás és az autonómia a hivatásos sportban kiemelkedő szerepet tölt be, azonban ez a szabadság nem korlátlan: az Alaptörvény, a Polgári Törvénykönyv és a Munka Törvénykönyve, valamint az uniós közrendi követelmények egyértelmű határokat szabnak. A disszertáció eredménye szerint a szerződési szabadság

korlátozásának határa ott húzódik, ahol a sport specifikus értékei vagy a szélesebb társadalmi érdekek ütköznek az önszabályozással. Az önszabályozás ezen szegmense bizonyul talán a leginkább védhető aspektusának a sportszervezetek részéről, mivel az üzleti gyakorlatot – ezáltal a szerződési gyakorlatot is – a piaci dinamikákhoz szükséges igazítani.

A sportjogviszony teljesítése során a szerződésszegés magánjogi, munkajogi és CAS-gyakorlat szerinti dogmatikájának összevetése, valamint a véleménynyilvánítás szabadságának és a munkáltató jogos gazdasági és szervezeti érdekeinek ütközése különös jelentőséggel bír. A sportolók „celeb” jellegéből, a média-expozícióból és a sporttermék jellegéből adódóan a klasszikus alkotmányjogi és munkajogi szabályok speciális, súlyosabb felelősségi mércét igényelnek (például John Rocker-ügy, Neymar-ügy és a CAS vonatkozó gyakorlata). A disszertáció megállapítja, hogy e területen a sportolói jogviszonyban a szervezeti érdek materiálisabb módon határozható meg, mint a hagyományos munkaviszonyokban, ami lehetővé teszi a szükségesség-arányosság teszt sport-specifikus alkalmazását. A sportolók – különösen a labdarúgó játékosok teljesítményével mint lehetséges szerződésszegést megalapozó tényvel kapcsolatban a CAS releváns eseti döntései alapján a disszertáció éles határvonalat húz a szubjektív sportszakmai elégedetlenség – mint viselt üzleti kockázat – és az objektív, dokumentálható kötelezettségszegések – mint például fizikai állapot elhanyagolása – között. Az elemzés rávilágít, hogy a hivatásos sportolói jogviszony speciális gondossági kötelelem, ahol a bajnokságok stabilitása és a pacta sunt servanda elve prioritást élvez a hagyományos munkáltatói kockázatkezeléssel szemben. A eredmények alapján a disszertáció összegzi és rendszerbe foglalja a gyenge teljesítmény és a vétkes kötelezettségszegés elhatárolásának szempontjait, rávilágítva a sport dogmatikai sajátosságaira, amely a játékosok szempontjából egy méltányosnak tekinthető zsinórmércét jelent.

Végül a CAS előtti igényérvényesítés elemzése az uniós és az Emberi Jogok Európai Egyezménye szerinti garanciák fényében arra a következtetésre jut, hogy a kötelező és kizárólagos választottbíráskodás önmagában nem ütközik alapvető jogokkal, azonban hatékony tagállami bírósági felülvizsgálatot igényel – különösen az uniós jog (versenyjog, alapvető jogok) alkalmazása tekintetében. Az EUB legújabb gyakorlata (ISU-ügy, RFC Seraing-ügy) nem vezetett „Achmea-pillanathoz”, hanem inkább a nemzeti bíróságok szerepét erősítette meg a Lex Sportiva és az állami jog közötti szintézisben. Mindez az önszabályozás esetleges korrigálását nemzeti jogérvényesítés szintjére delegálta, amely az állam másodlagos jogalkotói szerepe miatt paradox

helyzetet teremt a Lex Sportiva alkalmazása szempontjából. Továbbá CAS és EUB határozatok kollíziója alapján megállapítható a történeti áttekintésben bemutatott önszabályzás gyújtópontja volt a passzív jogalkotói magatartás, amely folyamattal szemben az EUB törekszik a kontroll visszaszerezni.

Summary of the results

The examination of the issues addressed in this dissertation was motivated by the role they play in athletes' careers. Each topic relates to a specific stage of an athlete's career lifecycle; thus, the analyzed issues trace the progression of professional sports from market and legal perspectives. The findings of the historical research outline the interrelated processes of social dynamics that give the sports sector its unique character.

A historical overview clearly demonstrates that the key driving force behind the development of sports law was the state's passive legislative stance, from the era of civil society organizations through to the post-regime change period. This attitude allowed for – and at the same time compelled – extensive self-regulation by sports organizations, which has remained one of the cornerstones of Lex Sportiva ever since. Although this autonomy was temporarily sidelined during the period of socialist centralization, it was reaffirmed during the transition to a market economy, and the 1996, 2000, and the current 2004 sports laws only partially restricted it, seeking instead to provide a framework for market operations. The conclusion of the dissertation is therefore that self-regulation is not merely a historical coincidence, but a structural necessity arising from the socio-cultural functions of sport.

The sports sector – particularly international federations, and by extension national federations as well – extracts the resolution of disputes related to sports activities – as legal relationships governed by private law – from the framework of classical private law doctrine on a professional basis. In doing so, they create a specialized regulatory environment for sports, as emphasized by legal scholarship – specifically, by the disciplines of sports law. The rules established by civil society organizations are intended to address professional sports issues and manage the internal administration of sports disciplines. Thus, the norms governing the field of sports cannot create a system of norms entirely separate from legal systems and classical legal doctrine, even despite athletes' voluntary submission to them; however, significant emphasis must also be placed on the

fact that this submission effectively establishes a social contract within the world of sports.

All of this suggests that, based on current professional developments, a body of sports law – consisting solely of its own dogmas and statutory provisions, and which could be classified as normative regulation established by the state – may exist to some extent. This means that in all matters arising in connection with sports activities – which involve legal facts – classical private law doctrine must also be applied as one of the sources of the specialized system of sports norms. All of this creates an obligation for the academic community, legal practitioners, and sports administration officials to synthesize their work in a way that clarifies the issues affected by the intersection of *lex sportiva* and state regulation, in areas where a sufficient body of precedent is available. All of this would serve the purpose of ensuring that the opportunity for legal application based on an appropriate balance between *lex sportiva* and classical legal doctrine is not limited to individual cases of significant importance or those generating media attention. This process would lay the groundwork for a sports-oriented, quasi-professional codification of legal doctrine.

With regard to the status of parties to sports legal relationships, this dissertation highlights the dual nature of sports organizations – combining elements of public and private law – as well as the special legal status of professional athletes. A comparative analysis of the European model and the English system of sports governance confirms that labor law doctrine must undoubtedly be taken into account when classifying an athlete's legal relationship; however, this is supplemented by an interpretive layer arising from the specific nature of sports. When evaluating the primary (subordination, personal performance of work, availability) and secondary qualifying characteristics (supervision, working hours, remuneration, etc.), it becomes apparent that while a professional athlete's contract fundamentally bears the hallmarks of an employment contract, the shifting boundaries between contract types require a degree of flexibility that is both justified and necessary due to the economic nature of sports and prevailing business practices.

An analysis of the developments between the 2000 and 2004 Sports Acts – particularly regarding the legal framework for the establishment of sports legal relationships, including registration and transfers – as well as an analysis of FIFA's specific rules, demonstrate that the right to play, as a *sui generis* legal institution, embodies a unique blend of elements from private law (transfer of rights) and labor law (the right to employ a player). Factors in the transfer market, contractual clauses, and the decision of the Court of Justice of the European Union in the *Diarra* case clearly indicate that EU law – particularly the principles of free movement and competition law – imposes

an effective limit on overly restrictive sports regulations without completely eliminating the autonomy of sport.

An examination of freedom of contract confirms that self-regulation and autonomy play a prominent role in professional sports; however, this freedom is not unlimited: the Fundamental Law, the Civil Code, and the Labor Code, as well as EU public policy requirements, set clear boundaries. According to the findings of the dissertation, the limit to the restriction of freedom of contract lies where sport-specific values or broader social interests conflict with self-regulation. This aspect of self-regulation is perhaps the most defensible for sports organizations, as business practices – and thus contractual practices as well – must be adapted to market dynamics.

In the context of the performance of a sports contract, the comparison of the legal doctrines regarding breach of contract under private law, labor law, and CAS practice, as well as the conflict between freedom of expression and the employer's legitimate economic and organizational interests, is of particular significance. Due to the „celebrity” status of athletes, media exposure, and the nature of sports products, classic constitutional and labor law rules require a special, stricter standard of liability (e.g., the John Rocker case, the Neymar case, and relevant CAS practice). The dissertation concludes that, in this area, the organizational interest in an athlete's legal relationship can be defined in a more substantive manner than in traditional employment relationships, which allows for the sport-specific application of the necessity-proportionality test. Based on relevant CAS case law regarding athletes' performance – particularly that of soccer players – as a basis for potential breach of contract, this dissertation draws a clear distinction between subjective professional dissatisfaction – as a business risk borne by the athlete – and objective, documentable breaches of duty – such as neglecting one's physical condition. The analysis highlights that the legal relationship of professional athletes involves a special duty of care, where the stability of leagues and the principle of *pacta sunt servanda* take precedence over traditional employer risk management. Based on these findings, the dissertation summarizes and systematizes the criteria for distinguishing between poor performance and culpable breach of duty, highlighting the dogmatic peculiarities of sports, which constitute a standard that can be considered fair from the players' perspective.

Finally, an analysis of the enforcement of claims before the CAS in light of the guarantees provided by EU law and the European Convention on Human Rights leads to the conclusion that mandatory and exclusive arbitration does not in itself conflict with fundamental rights, but requires effective

judicial review by Member State courts – particularly with regard to the application of EU law (competition law, fundamental rights). The CJEU's most recent case law (ISU case, RFC Seraing case) did not lead to an „Achmea moment”, but rather reinforced the role of national courts in the synthesis between Lex Sportiva and public law. All of this has delegated the potential correction of self-regulation to the level of national law enforcement, which creates a paradoxical situation regarding the application of Lex Sportiva due to the state's role as a secondary legislator. Furthermore, based on the conflict between CAS and CJEU decisions, it can be concluded that the focal point of self-regulation, as presented in the historical overview, was passive legislative conduct, a process over which the CJEU is seeking to regain control.

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált szakirodalom

Idegennyelvű szekunder források

Abdulsamad Olajide Yusuf – Oladele Isiaka Oladipo: Talent evaluation. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Northampton, 2021.

Anderson, Jack (szerk.): Leading cases in Sports Law. Springer, The Hague, 2013.

Baker, Bradley J., Competitive Balances. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, Northampton, 2021,

Bosch, Peter J.: Enforcement Problems of Personal Service Contracts in Professional Athletics. Tulsa Law Journal, 1969/6.

Bradish, L. Cheri: Fan avidity. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021.

Jessica R. Braunstein-Minkove: Endorsement. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021.

Byon, K. Kevin: Consumer Behaviour: In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2021.

Case, Robert: Entrepreneurship. In: Encyclopedia of Sport Management. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Edward Elgar Publishing, 2021.

Craig A. Depken II. – Tomislav Globan: Football transfer fee premiums and Europe's big five. Southern Economic Journal, 2021/3.

Deakin, Simon: The Comparative Evolution of the Employment Relationship. In: Guy Davidov – Brian Langille (szerk.): Boundaries and Frontiers of Labour Law. Goals and Means in the Regulation of Work. Hart Publishing, 2006.

Engle, Eric: The Third Party Effect of Fundamental Rights (Drittwirkung). Hansel Law Review, 2009, 5/2.

Ferguson, Patrick J. – Lakhani, Karim R.: Consuming Contests: Outcome Uncertainty and Spectator Demand for Contest-based Entertainment. Harvard Business School, Working paper 21-087.

Freedland, Mark: The Personal Employment Contract. Oxford University Press, 2005.

Gardbaum, Stephen: The Horizontal „Effect” of Constitutional Rights. *Michigan Law Review*, 2003, 102/3.

Gardiner, Simon – Welch, Roger: Player trades, free agents and transfer policies in professional sport. In: Barry, Michael Barry – Skinner, James – Engelberg, Terry (szerk.): *Research Handbook of Employment Relations in Sport*. Northampton, Edward Elgar Publishing, 2016.

J. Forster: Global sports organisations and their governance. *Corporate Governance*, 2006/1.

Kurlantzick, Lewis: John Rocker and Employee Discipline for Speech. *The Labor Lawyer*, 2001, 16/3.

Langen, Martin: The Uncertainty-of-Outcome Hypothesis and Competitive Balance in Sports. *Wissenschaftliche Schriften der WWU Münster, Reihe IV, Band 8.*, 2014.

Lee, Mynkio: Advertising. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): *Encyclopedia of Sport Management*. Edward Elgar Publishing, 2021.

M. Tkalych: On the legal nature of the contract on the transfer of professional athlete from one sports club to another (transfer contract, Law of Ukraine: *Legal Journal*, 2015/12.

Milas, John: Out of the Octagon and into the Courtroom: The UFC’s Antitrust Lawsuit. *Journal of Sports Law*, 2022/18.

Post, Robert C.: Participatory Democracy And Free Speech. *Virginia Law Review*, 97/3.

Pearlman, Jeff: At Full Blast, *Sports Illustrated*, 1990.

Robeers, Timothy: Celebrity. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): *Encyclopedia of Sport Management*. Edward Elgar Publishing, 2021.

Roger Welch: Sports and Contract of Employment. In Simon Gardiner (ed.): *Sports Law*, Abingdon Routledge-Cavendish, 2006.

Sárközy Tamás: Regulation in Sport as a Borderline Case between State and Law Regulation and Self-Regulation. *Acta Juridica Hungarica*, 2001.

Sinzheimer, Hugo: *Arbeitsrecht und Rechtssoziologie: Gesammelte Aufsätze und Reden*. Frankfurt, Europäische Verlagsanstalt, 1976.

Solow, John – Allmen von, Peter: Performance expectation, contracts and job security. In.: Michael Barry – James Skinner – Terry Engelberg (szerk.): *Research Handbook of Employment Relations in Sport*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2016.

Stokowski, Sarah E.: Athlete development. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): *Encyclopedia of Sport Management*. Northampton, 2021.

T.C. Lam Eddie: Professional sport. In: Pedersen, Paul M. (szerk.): Encyclopedia of Sport Management. Northampton, 2021.

Walker v. Crystal Palace Football Club, Law Times, 1910/110.

Weger de, Frans – Luckson, Dannick: Player transfers. In: Research Handbook on the Law of Professional Football Clubs, (szerk.: Robby Houben), Edward Elgar Publishing, 2023.

Zakharova Larisa I. – Menik Timur E.: Some reflections on regulating professional sports in integration associations: A sphere of autonomy or an object of the union law regulation? Comparative Law Review, 26/2020.

Magyar nyelvű szekunder források

Ábrahám Attila: Játékjog, indulási és nevezési jog a sportban. Gazdaság és Jog, 2016/4.

Ábrahám Attila: A nemzetközi versenyekre történő nevezési jog és a sportoló nemzethez tartozásának összefüggése. Sportjog, 2020/1.

Arató Balázs: A klasszikus polgári jogi szerződéses jogviszony és a közbeszerzési szerződéses jogviszony összehasonlítása. In: Boóc Ádám – Csehi Zoltán – Homicskó Árpád Olivér – Szuchy Róbert (szerk.): 70: Studia in Honorem Ferenc Fábrián. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2019.

Árva Zsuzsanna: Sportpolitika. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2014.

Bán Dániel: Tisztességtelen szerzödésekkel a tisztességes sportért? – Bizonytalankodások a nevezési formanyomtatványban foglalt választottbírószági kikötés körül. Európai Jog, 2021/5.

Boóc Ádám: Észrevételek a Lausanne-i Sport Választottbírószág (CAS) által meghozott választottbírószági ítéletek érvénytelenítéséhez. Sportjog 2020/2.,

Boóc Ádám: A választottbírókkal szembeni felelősségre vonás esetén alkalmazandó jog kérdései. Jogtudományi Közlöny. 2025/11.

Boóc Ádám: Nemzetközi fórumválasztás az aszimmetrikus kikötések fényében. Jogtudomány Közlöny, 2025/7-8.

Bodó László: A polgári jog és munkajog összehasonlítása az alapelvek tükrében. Debreceni Jogi Műhely, 2012/4.

Bodzási Balázs: A szerzödéskötés általános szabályai az új Ptk.-ban I. Céghírnök, 2014/5.

Bosánszky Lajos: Az igazgatás, irányítás, vezetés, felügyelet, ellenőrzés, vizsgálat fogalmakról. Állam és igazgatás, 1986/6.

Bertaldó András: Pályára lép: Bosman helyett H. Müller? Európai Jog, 2015/6.

Burján Anna: Csődbe ment terv? A sportolók játékjoga biztosítékként való felhasználásának nehézségei. Sportjog, 2021/2-3.

Csécsy Andrea: A szerződésszegés szabályozása az Európai Szerződési Jogi Alapelvekben. Gazdaság és Jog, 2004/7-8.

Darázs Lénárd: A pénzkölcsönszerződés magánjogi természete. Gazdaság és Jog, 2016/6.

Ferencz Jácint – Nyerges Éva: A munkavállalói véleménynyilvánítás versus munkáltatói érdek. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022.

Gárdos István: A kölcsönszerződés sajátos vonásai (I. rész). Gazdaság és Jog, 2017/1.

Gárdos Péter: Követelések és jogok az új Polgári Törvénykönyvben. Gazdaság és Jog, 2008/7-8.

Gerő Tamás: Szemelvények a nemzetközi sportdöntőbíróság joggyakorlatából: a sportolói biológiai útlevél, mint közvetett bizonyítási módszer érvényesíthetősége. Sportjog, 2023/2-3.

Gósi Zsuzsanna: A sportoló mint a sportszervezetek különleges erőforrása. In: Korcsmáros Enikő (szerk.): Selye János Egyetem 2018-as X. Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete. Komárno, Selye János Egyetem, 2018.

Guld Ádám: Sportolók, rajongók, influencerek. Szurkolói szokások változása az online térben. Szabad piac: Gazdaság- Társadalom- és Bölcsészettudományi folyóirat, 2021/2.

Horváth Gábor: Sportszerződések Munkajogi és/vagy Megbízási jogviszony. Gazdasági és Jog, 2018/7-8.

Horváth István: Szabad a pálya: A hivatásos sportolók munkaviszonya és a vészhelyzet különös szabályai. Sportjog, 2020/2.

Hovánszki Arnold: A munkavégzésre irányuló vegyes szerződések megítélése. Cég és Jog, 2001/9.

Hovánszki Arnold: A munkaviszony és munkavégzésre irányuló egyéb magánjogi jogviszonyok elhatárolása. Cég és Jog, 2001/7-8.

Kaltenbach Jenő: A felügyelet fogalma a jogirodalomban és a jogi szabályozásban. Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica, 1988/1-21.

Kecskés László – Soós Tamás: Kiterjesztette az Európai Bíróság a Bosman ítélet sportolókra vonatkozó kedvezményét. Európai Jog, 2003/6.

Kemenes István: A szerződésszegés szabályozása az új polgári törvénykönyvben. Jogtudományi Közlöny, 2014/5.

Kiss Bettina – Gergely Katalin: A versenytilalmi klauzula komparatív bemutatása a nemzetközi gyakorlatban. Munkajog, 2018/1.

Kiss György: Managerial prerogative és a véleménynyilvánítás szabadsága. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022.

Kolláth György: A társadalom, az állam, a politika, a jog és a sport kapcsolata. Sportpolitikák és sportnormák. A sporttörvényekről. Főbb sportjogi esetek, példák és megoldások. In: Szatmári Zoltán (szerk.): Sport, életmód, egészség. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2018.

Koltay András: A véleménynyilvánítás szabadsága. In: Csink Lóránt – Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.): A magyar közjog alapintézményei. Budapest, Pázmány Press 2020.

Koltay András: A véleménynyilvánítás szabadsága. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Alkotmányjog rovat, rovatszerkesztő: Bodnár Eszter – Jakab András)

<http://ijoten.hu/szocikk/a-velemenynyilvanitas-szabadsaga> (Letöltés dátuma: 2023.01.15.)

Kovács László: Az új Ptk. hitel-és számlaszerződésekről szóló szabályainak lényege – I. Céghírnök, 2018/10.

Kovács László: Változások a fuvarozási és a szállítmányozási szerződés szabályozásában II. Céghírnök, 2018/1.

Kovács Máté: A járványügyi helyzet hatása a sportolói szerződésekre. Sportjog, 2020/4.

Kun Attila: A munkához való jog. In: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia. HVG-ORAC, 2021.

Kun Attila: A munkavállaló szólásszabadságának alkotmányjogi keretei. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022.

Lehoczkyné Kollonay Csilla: Kezdeti lépések a foglalkoztatási diszkrimináció bírósági gyakorlatában. Fundamentum, 1998/4.

Lenkovics Barnabás: Szerződési szabadság – alkotmányos nézőpontból. In: Király Miklós – Gyertyánfy Péter (szerk.): Liber amicorum: studia Gy. Boytha dedicata: ünnepi dolgozatok Boytha György tiszteletére. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, 2004.

- Lőrincz György: A munkaszerződés teljesítésének egyes kérdései. Munkajog, 2020/3.
- Miczán Péter: A szerződésalapító jogtípusokról. Magyar Jog, 2013/6.
- Mihályi Zsolt: Jogalkotás a sportban, az állami és civil szféra szabályozási határvitái. Kodifikáció, 2012/2.
- Miholics Tivadar: A munkavállaló kötelezettségei a munkaviszonyban. Magyar Jog, 2016/2.
- Miholics Tivadar: Problémák, javaslatok a munkaviszonyt érintő egyes szabályok körében. Munkajog, 2021/5.
- Miskolczi Bodnár Péter: Kógencia és diszpozitivitás a szerződési jogban. Gazdasági jog, 2023/1-2.
- Nemes András: A sportjog a jogelméleti „hitviták” keretében. In: Tóth Judit (szerk.): Tanulmányok Dr. Tóth Károly címzetes egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szeged, SZTE ÁJK, 2015.
- Németh Zoltán – Szekeres Diána: A sportjog körvonalazódása Magyarországon II. A rendszerváltástól 2010-ig. Sportjog, 2023/2-3.
- Papp Tekla: Atipikus szerződések. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2019.
- Pozsár-Szentmiklósy Zoltán: Az arányossági teszt a jogalkalmazásban. Alkotmánybírósági Szemle, 2016/2.
- Prugberger Tamás – Zaccaria Márton Leó: A versenytilalmi megállapodás elméleti és gyakorlati problémái a megváltozott munkajogi környezetben. Jogtudományi Közlöny, 2015/5.
- Prugberger Tamás – Szekeres Bernadett: Az új típusú foglalkoztatási formák és azok kihatása a tevékenységgel összefüggő szerződések dogmatikájára. Állam- és Jogtudomány, 2022/2.
- Rácz Ildikó: Right to disconnect: Jog a kikapcsol(ód)áshoz. Pro Futuro, 2018/4.
- Rátz Gyula: A munkáltatói jogos érdek fogalma. In: Pál Lajos – Petrovics Zoltán (szerk.): A XV. Magyar Munkajog Konferencia szerkesztett előadásai, Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft., 2018.
- Rippel-Szabó Péter: A sporttevékenységgel összefüggő vagyoni értékű jogok jogtulajdonosi és értékesítési kérdései. Magyar Jog, 2012/6.
- Sárközy Tamás: A sport, mint az állami-jogi és az önszabályozás határterülete. Állam- és Jogtudomány, 2000/3-4.
- Sárközy Tamás: A hivatásos sport gazdasági jogi alapkérdései Magyarországon. Gazdaság és Jog,

2000/7-8.

Sárközy Tamás: Az új sporttörvény érdemeiről és fogyatékoságairól. *Gazdaság és Jog*, 2001/7-8.

Sárközy Tamás: Labdarúgás mint a gazdasági jog tárgyát képező üzlet. *Gazdaság és Jog*, 2002/1.

Sárközy Tamás: Sportjog a nemzetstratégiai ágazattá nyilvánított magyar sportban. *Gazdaság és Jog*, 2018/1-2.

Serák István: A szerződéskötésre vonatkozó egyes jogi szabályok és megközelítések a privátautonómia mérlegén. *Iustum Aequum Salutare*, 2009/3.

Sólyom László: Az ombudsman „alapjog-értelmezése” és „normakontrollja”. *Fundamentum*, 2001/2.

Szekeres Diána: A választottbíráskodásról: kiemelten a sport állandó választottbíráskodás anyagi jogi kérdéseire és működésére fókuszálva Magyarországon. *Sportjog*, 2020/3.

Szekeres Diána: Sport választottbíráskodás. *Gazdaság és Jog*, 2018/7-8.

Szekeres Diána: A Sport Állandó Választottbíráóság új eljárási szabályzatáról. *Gazdaság és Jog*, 2019/9.

Szikora Katalin: Az első magyar testnevelési (sport) törvény megszületésének körülményei. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2012/2.

Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1933.

Szladits Károly: Magyar Magánjog. III. köt. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1942.

Takó Sándor: A filmkészítés során alkalmazott egyes szerződések ismérvei és specifikumai. In *Medias Res*, 2023/1.

Tóth J. Zoltán: A vállalkozáshoz való jog alkotmányos tartalma az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján. *Jogelméleti Szemle*, 2019/4.

Tóth Kristóf: A munkavégzéshez szükséges feltételek munkavállaló általi biztosítása. In: Miskolczi-Bodnár Péter (szerk.): XXII. Jogász Doktoranduszok Konferenciája. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2022.

Tóth Nikolett Ágnes: A sportszerződések hazai jogszabályi háttere, különös tekintettel a labdarúgókra. *Magyar Jog*, 2015/6.

Török Bernát: A munkavállaló szólásszabadságának alkotmányjogi keretei. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-

ORAC, 2022.

Török Éva: A szerződési szabadság értelmezésének lehetséges aspektusai. Jogtudományi Közlöny, 2012/1.

Török Éva: A szerződési szabadság gazdaságsszabályozó szerepe. Debreceni Jogi Műhely, 2014/1-2.

Vereb Anita: Facebook-posztok és munkáltatói riposztok: A közösségi média és a véleménynyilvánítás a munka világában esetjogi megközelítésben. In: Pál Lajos (szerk.): A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai a munkajogviszonyban: A Magyar Munkajogi Társaság 2021. június 23-i vitaülésén elhangzott előadások, hozzászólások. Budapest, HVG-ORAC, 2022.

Verebics János: Az üzleti élet szerződései az új Ptk.-ban. Magyar Jog, 2013/10.

Vékás Lajos: A szerződési szabadság alkotmányos korlátai. Jogtudományi Közlöny, 1992/2.

Vékás Lajos: A diszpozitív szabályozás elve és az elv kérdőjelei a gyakorlatban. Magyar Jog, 2018/7-8.

Zaccaria Márton Leó: A munkáltató jogos gazdasági érdekének védelme. Gazdaság és jog, 2014/2.

Jogforrások, törvények indokolásai
Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2004. évi I. törvény a sportról

2023. évi CVI. törvény a sporttal összefüggő törvények módosításáról

1958. évi 4. törvényerejű rendelet a Magyar Testnevelési és Sport Tanács létesítéséről
1963. évi 29. törvényerejű rendelet a testnevelési és sportmozgalom társadalmi irányításáról
1973. évi 9. törvényerejű rendelet a testnevelés és sport irányításáról
1986. évi 9. törvényerejű rendelet az Állami Ifjúsági és Sporthivatalról
1989. évi 9. törvényerejű rendelet a sportági szakszövetségekről.

14250/1947. (XII. 7.) Korm. rendelet az iskolai sport tárgyában
3190/1948. Korm. rendelet a magyar sportról és testnevelésről
38/1968. (X. 6.) Korm. rendelet a sportlétesítmények tulajdonjogáról és használatáról
169/1991. (XII. 26.) Korm. rendelet az Országos Testnevelési és Sporthivatalról

34/1951. (II. 4.) MT rendelet az Országos Testnevelési és Sport Bizottság, valamint a helyi Testnevelési és Sport Bizottságok hatásköréről és szervezetéről
169/1951. (IX. 13.) MT rendelet a sportszervezetekről

T/3371. számú törvényjavaslat indokolással - a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról

Végső előterjesztői indokolás a sporttal összefüggő törvények módosításáról szóló 2023. évi CVI. törvényhez, Indokolások Tára 2024/1.

A sportról szóló T/6326. számú törvényjavaslat indokolása

AB határozatok

13/1990. (IV.18.) AB hat.
4/1191. (II.16.) AB hat.
32/1191. (VI.6.) AB hat.
30/1992. (V. 26.) AB hat.
61/1993. (XI.29.) AB hat.
15/1994. (III.10) AB hat.
25/1994. (V.10.) AB hat.
39/1994. (VI.30.) AB hat.
16/1995. (III. 13.) AB hat.
66/1995. (XI.24.) AB hat.
74/1995. (XII.15.) AB hat.
42/1996. (X.9.) AB hat.
269/B/1998. AB hat.
1058/B/2005. AB hat.
3192/2012. (VII. 26.) AB hat.
3048/2013. (II. 28.) AB hat.
8/2014. (III. 20.) AB hat.
3298/2014. (XI. 11.) AB hat.
14/2017. (VI. 30.) AB hat.

Court of Arbitration for Sport ügyei

CAS 2006/A/1180 Galatasaray SK v. Frank Ribéry & Olympique de Marseille [2]
CAS 2010/A/2049, Al Nasr SC v F.M.
CAS 2012/A/2844 Gussev Vitali v. C.S. Fotbal Club Astra & Romanian Professional Football League (RPFL)
CAS 2015/A/4122, Al Shaab FC v Aymard Guirié
CAS 2015/A/4286 Sebino Plaku v Wroclawski Klub Sportowy Slask Wroclaw S.A, 1.
CAS 2018/A/6017 FC Lugano SA v. FC Internazionale Milano S.p.A
CAS 2018/A/6029 Akhisar Belediye Gençlik ve Spor Kulübü Derneği v. Marvin Renato Emnes
CAS 2019/A/6367 Paris Saint-Germain & Neymar Da Silva Santos Junior v. Union des Associations Européennes de Football (UEFA).
CAS 2021/A/8141 Michal Jeřábek & FK Jablonec a.s. v. FK Teplice a.s. & Football Association of the Czech Republic
CAS 2022/A/9047 Korona S.A. v. Ivan Marquez Alvarez & FIFA; CAS 2006/A/1141 M.P. v. FIFA & PFC Krilja Sovetov
CAS 2022/A/9248 Joris Gnagnon v. Sevilla Football Club and FIFA

Egyéb források

Idegennyelvű források

European Commission: The European Model of Sport

European Superleague Company SL v. FIFA, UEFA, (C-333/21).

FIBA Internal Regulations, Players and Officials

<https://fiba3x3.com/docs/fiba-internal-regulations-players-and-officials-book-3.pdf>
(2025.11.01.).

FIFA v Lassana Diarra (C-650/22).

FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players. a FIFA játékosok nyilvántartására, átigazolására és a velük való szerződéskötésre irányuló szabályzata.

<https://digitalhub.fifa.com/m/696d877ea35ca761/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-January-2025-edition.pdf>

FIFA Transfer Report 2024.

<https://inside.fifa.com/legal/news/international-transfers-reach-historic-high-in-2024>

Fox Sports: ‘Bosman 2.0’ brewing as seismic ruling could blow up football’s transfer system.

<https://www.foxsports.com.au/football/football-2024-lassana-diarra-court-hearing-verdict-details-legal-case-lokomotiv-moscow-contract-bosman-ruling/news-story/47037522c22172c32e5c6a8f30a50886>

Gaetano Donà v. Mario Mantero (C-13/76)

Goal: Ex-Chelsea & Real Madrid midfielder Lassana Diarra wins court case against FIFA in ruling that challenges player contract rules.

<https://www.goal.com/en/lists/chelsea-real-madrid-star-lassana-diarra-court-case-against-fifa/blta27a1a9d32e49f60#csbb19ed47565c4565>

International Basketball Migration Report 2024. 7.

<https://assets.fiba.basketball/image/upload/documents-corporate-studies-and-facts-international-basketball-migration-report-2024.pdf> (2025.01.19.).

International Transfer Snapshot (mid-year 2024), FIFA

<https://inside.fifa.com/legal/football-regulatory/international-transfer-snapshot> (2025.01.19.).

Massey v Crown Life Insurance Company [1978] 1WLR 676

NBA Trade Tracker (2023-2024)

<https://www.nba.com/news/2023-24-nba-trade-tracker> (2025.01.19.).

Principles of European Contract Law, Chapter 1, Section 1, Article 1.101.

REF. FPSD-12204

Regulations on the Status and Transfer of Players

Singh v The Football Association Ltd, The Football League Ltd & Others (2001) ET Case Number 5203593/99.

The Guardian: The Lassana Diarra case: what is it and will it change football like Bosman?
<https://www.theguardian.com/football/2024/oct/03/lassana-diarra-case-explained-fifa-european-football>

Transfer System, FIFA
<https://inside.fifa.com/legal/football-regulatory/player-transfers> (2025.01.19.)

Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL v. Jean-Marc Bosman (C-415/93)

Walrave and Koch v. Association Union Cycliste (C-36/74).

Magyar nyelvű források

7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irányelv a munkavégzés alapjául szolgáló szerződések minősítése során figyelembe veendő szempontokról [IV. 2.]

BH 2022.10.271 [34]-[35].

BH 2022.12.330: Gfv.VI.30.073/2022/7.

Kaposvári Törvényszék M.70087/2021/24. [1]

Kozma Anna – Lőrincz György – Pál Lajos – Petrovics Zoltán: A munkatörvénykönyvének magyarázata. Budapest, HVG Orac, 2020.

Kúria 2/2012. (XII. 10.)

Kúria Mfv.10082/2022/4. [1];

Legfelsőbb Bíróság Mfv.11076/2009/5. számú határozata

Magyar Labdarugó Szövetség (MLSZ) Nyilvántartási, Igazolási és Átigazolási Szabályzata

MKOSZ szabályzata: Kosárlabdázók nyilvántartási, igazolási, átigazolási és játékgengedély kiadási szabályzata

<https://hunbasket.hu/szabalyok/szabalyzatok> (2025.11.01.)

Nyilvántartási, Igazolási és Átigazolási Szabályzat), amely a hazai szövetség hatáskörébe tartozó jogügyleteket szabályozza a játékosok jogviszonyára irányulóan. Link:

<https://dokumentumtar.mlsz.hu/doc/szabalyzatok/nyilvantartasi-igazolasi-es-atigazolasi-szabalyzat>

Ptk. kommentár - Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára

A szerző publikációs jegyzéke

A doktori értekezés témakörében megjelent publikációk

2026

1. Székely Botond: The Limits of Terminating Professional Footballers' Contracts Based on Poor Performance in the Context of CAS Jurisprudence. In: Nochta Tibor (szerk.): Civil Law Studies from the Central and Eastern European Region 2026. Oradea, Románia, Partium Kiadó, 2026, 159-174.

2025

2. Székely Botond: Transfer of Professional Players from a Hungarian Doctrinal Perspective Regarding the Right to Play. In: Nochta Tibor (szerk.): Annual review of Central and Eastern European civil law 2025. Oradea, Románia, Partium Kiadó, 2025, 189-204.
3. Székely Botond: A hivatásos sportolók játékjogának dogmatikai jellegű vizsgálata a jogátruházó megállapodások tükrében. In: Furkó Péter – Pénzes Martin (szerk.): Fiatal kutatóink II.: Az Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program a Károlin, 2024/2025. Budapest, L'Harmattan Kiadó, Károli Gáspár Református Egyetem, 2025, 225-235.
4. Székely Botond: A játékjog egyes dogmatikai aspektusai a sportszervezetek közötti jogátruházó megállapodások fényében - a játékjogra irányuló adásvételi szerződés. Sportjog, 2025/1., 9-16.

2024

5. Székely Botond: Certain issues in the field of professional sports. Studia Iuris, 2024/1., 144-163.
6. Székely Botond: To What Extent Can the Contractual Will of the Athletes be Restricted? Aspects Restricting Contractual Freedom in Professional Sport. In: Nochta Tibor (szerk.): Central European civil law studies 2024. Oradea, Románia, Partium Kiadó, 2024, 209-227.
7. Székely Botond: Lassana Diarra-ügy: a belső piaci verseny és a hivatásos labdarúgók mint munkavállalók szabad mozgásának a korlátozása. FONTES IURIS: Az Igazságügyi Minisztérium szakmai folyóirata, 2024/3-4., 79-82.
8. Székely Botond: Szerződési szabadság a hivatásos sporttevékenység tükrében. Erdélyi Jogélet, 2023/4., 87-102.

2023

9. Székely Botond: The Analysis of the Contracts of the Professional Athletes Based on the Hungarian Classification System. Acta Universitatis Christianae Partiensis, Studia Culturale, 2023/1., 49-57.

10. Székely Botond: A hivatásos sportolói szerződések klasszifikációjának problémái a gondossági kötelekre utaló aspektusok fényében. In: P. Szabó Béla (szerk.): *Scientia est inaestimabilis*. Debrecen, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2023, 97-106.
11. Székely Botond: A hivatásos sporttevékenységre irányuló szerződéstípusok értékelése. *Sportjog*, 2023/2-3., 32-39.
12. Székely Botond: A hivatásos sportolók játékjogának vizsgálata a hatályos- és a régi sporttörvény tükrében. *Sportjog*, 2023/4., 18-24.
13. Székely Botond: A sportszervezetek mint munkáltatók jogos gazdasági és szervezeti érdeke a sportolók véleménynyilvánításának tükrében. *Sportjog*, 2023/4., 39-46.
14. Székely Botond: A sportszervezet munkáltatók státusza a hivatásos sportszférában. In: Miskolczi-Bodnár Péter – Jakab Éva (szerk.): XXIV. Jogász Doktoranduszok Konferenciája. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2023, 287-293.
15. Székely Botond: A szerződésszerű teljesítés és az utasítás értelmezése a hivatásos sportolói szerződések tekintetében. In: Miskolczi-Bodnár Péter – Jakab Éva (szerk.): XXV. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2023, 391-398.

2022

16. Székely Botond: A hivatásos sportolói jogviszony természetének vizsgálata. KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata, 2022/1., s.p.
<https://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/szekely-botond-a-hivatasos-sportoloi-jogviszony-termeszetenek-vizsgalata/> (letöltés: 2026. április 25.)
17. Székely Botond: A hivatásos sportolók (szabad) véleménynyilvánításának határai és lehetséges munkajogi következményei. In: Miskolczi-Bodnár Péter (szerk.): XXII. Jogász Doktoranduszok Konferenciája. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2022, 201-215.
18. Székely Botond: A sportszervezetek, mint munkáltatók jogos gazdasági érdeke. In: Miskolczi-Bodnár Péter (szerk.): XXIII. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2022, 231-237.
19. Székely Botond: Munkajogi dilemmák a hivatásos sportolók tekintetében. In: Miskolczi-Bodnár Péter (szerk.): XXI. Jogász Doktoranduszok Konferenciája: 2021. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2022, 113-119.

A szerző további közleményei

2025

1. Székely Botond: A végrehajtási jog elévülése Horvátországban. In: Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Budapest, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, 2025, 242-252.

2022

2. Székely Botond: A véleménynyilvánítással járó kockázatok és kérdések munkajogi szemszögből: (Könyvismertetés). Munkajog, 2022/2., 75-78.
3. Székely Botond: Tízéves a Munka Törvénykönyve – konferenciabeszámoló. Munkajog, 2022/1., 70-72.

2021

4. Székely Botond – Takács Dóra – Tóth Kristóf: Beszámoló a „Pontignano XXXVII” Seminar of Comparative Labour Law című nemzetközi tudományos konferenciáról. társszerző: Külügyi Műhely, 2021/3., 255-265.



NYILATKOZAT

(bele kell fűzni a doktori értekezésbe)

Alulírott ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám eredménye. A benne található – másoktól származó – nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti lelőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem továbbá, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Dátum: 2026. május 6.



aláírás



NYILATKOZAT
(Bele kell fűzni a doktori értekezésbe)

Alulírott Székely Botond Márk, neptun kód: D7FGBG nyilatkozom, hogy jogtudományi tudományágban nincs folyamatban fokozatszerzési eljárásom, illetve fokozatszerzési eljárásra való jelentkezésemet két éven belül nem utasították el, továbbá két éven belül nem volt sikertelenül zárult doktori védésem.

Nyilatkozom tovább, hogy nem állok doktori fokozat visszavonására irányuló eljárás alatt, illetve öt éven belül nem vontak vissza tőlem korábban odaítélt doktori fokozatot.

Dátum: 2026. május 6.

.....
aláírás